Doktori (PhD) értekezés

Vajkai Edina Ildikó

2026

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Rendészettudományi Doktori Iskola

Vajkai Edina Ildikó

A migráció rendészeti kihívásai Franciaországban

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Dr. Hautzinger Zoltán r. ezredes

egyetemi docens

Budapest, 2026

TARTALOM

A témaválasztás aktualitása és indoklása **6**

Tudományos probléma és kutatási célkitűzések **10**

Kutatási hipotézisek **11**

Kutatási módszerek **12**

Szakirodalmi áttekintés **14**

A téma tudománytani behatárolása **15**

1. Elméleti keretek a migráció tudományos szempontú vizsgálatához **17**

1.1. Eltérő elméleti és fogalmi keretek a migrációs diskurzusban 17

1.2. A migráció társadalmi és biztonsági hatásaival foglalkozó elméletek .. 23

1.3. A rendészettudomány tudományelméleti behatárolása: a multi-, inter- és transzdiszciplináris megközelítés 25

1.4. A migráció szabályozásának irányzatai 28

1.4.1. Biztonságiasítás és reaktív szemléletmód 34

1.5. Biztonsági tanulmányok és migráció kapcsolata 36

1.5.1. Változó világ – változó elméletek 36

1.5.2. A Barry Buzan-féle koppenhágai iskola 38

1.5.3. A biztonság fogalmának bővülése – nemzetközi biztonsági szervezetek 40

1.5.4. A tradicionalisták és bővítők vitája 51

1.5.5. A migrációs kérdések megjelenése a biztonságpolitikai gondolkodásban 53

1.6. Fejezet összefoglalása 56

2. A migráció történelmi, jogi fejlődése és tendenciái Franciaországban **58**

2.1. A migráció történelmi kontextusának vizsgálata 58

2.1.1. Első korszak: a nemzetállamok kora és az ipari forradalom 60

2.1.2. Második korszak: a két világháború közötti időszak 64

2.1.3. Harmadik korszak: a fellendülés és a munkavállalási célú bevándorlás évei 68

2.1.4. Negyedik korszak: a gazdasági válságra adott reakciók 71

2.2. A migráció jogi és szabályozási környezetének átalakulása 79

2.2.1. A kontroll szigorítása és az állampolgársági reformok (1986-1995) 79

2.2.2. Útban egy hatékony bevándorlási politika felé (1995-2006) 84

2.2.3. Nicolas Sarkozy bevándorlási politikája 87

2.2.4. A 2007- 2017 közötti időszak 97

2.2.5. 2017-től 2025-ig 104
2.3. A bevándorló népesség statisztikai és társadalmi profilja 107
2.4. Fejezet összefoglalása 118
3. A francia bevándorlási és menekültügyi rendszer intézményi keretei 120
3.1. Kormányzati szervek 123
3.1.1. Belügyminisztérium 123
3.1.2. A Munkaügyi, Egészségügyi, Szolidaritási és Családügyi Minisztérium 126
3.1.3. Európai- és Külügyminisztérium 126
3.2. Bevándorlásért, menekültügyért és integrációért felelős szervek 127
3.2.1. OFPRA (Office Francaise de protection des refugiés et des apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal) 127
3.2.2. Office Francais de l'Immigration et de l'Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal – OFII 131
3.3. Jogorvoslati és felügyeleti szervek 139
3.3.1. Menedékjogi Bíróság - Court National du Droit d'Asile - CNDA 139
3.3.2. Défenseur des droits – Ombudsman 140
3.4. Rendvédelmi és határellenőrzési szervek 143
3.4.1. Nemzeti Határrendészeti Igazgatóság (La direction nationale de la police aux frontieres – DNPAF) 143
3.4.2. Csendőrség 145
3.5. Fejezet összefoglalása 148
4. A migráció rendészeti és biztonsági dimenziói 150
4.1. A francia társadalom biztonságpercepciói a migráció tükrében 150
4.2. A migráció állami kezelésének rendészeti és biztonsági dimenziói ... 166
4.2.1. Integrációs nehézségek és társadalmi feszültségek 169
4.2.2. Radikalizáció és terrorizmus mint rendészeti és biztonsági kihívás 185
4.2.3. Az illegális és az irreguláris migráció rendészeti kihívásai 204
4.2.4. Közigazgatási és jogi problémák 210
4.2.5. Közbiztonsági dilemmák 218
4.3. Fejezet összefoglalása 225
A kutatás eredményeinek összegzése 227
Új tudományos eredmények 229
Felhasználási javaslatok, ajánlások 230
Rövidítések jegyzéke 232
Felhasznált források jegyzéke 235

Jogszabályok 235
Könyvek, tanulmányok 241
Statisztikák, kormányzati dokumentumok 251
Internetes hivatkozások 263
Táblázatok, ábrák jegyzéke 276
Publikációk jegyzéke 277

„Én tudom a dallamot, te tudod a szót,
Én mondom az igazat, és te
mondod a jót.
Az én igazam nem biztos, hogy
neked nagyon jó,
De mind a ketten várjuk azt az
elfogyott, elhagyott,
Elrabolt, ellopott egy-két
elfelejtett szót.”
(Adamis Anna)

A migráció kezelésével kapcsolatos kérdések, valamint az ahhoz kötődő előnyök és velejárók mérlegelése, az arra adott politikai és társadalmi reakciók szinte minden államban foglalkoztatják nemcsak a politikusokat és a kutatókat, hanem a hétköznapi embereket egyaránt. Noha a migráció és ahhoz kapcsolódóan különösen a bevándorlás már évtizedekkel, sőt évszázadokkal ezelőtt jelentős hatásokat gyakorolt úgy egyes országok, mint földrészek és nemzetközi szervezetek működésére, a társadalmi és politikai (és ezáltal a média) figyelem középpontjába leginkább a 2015-ös migrációs válságot érintően került.

A migráció olvasata kettős arculatú, mert annak iránya alapján megkülönböztetünk kivándorlást (emigráció) és bevándorlást (immigráció), amelyeknek eltérő társadalmi kapcsolódási pontjai és hatásai más-más természetet jelenítenek meg. Területenként és országonként változó, hogy a migráció mely típusa van túlsúlyban, és annak milyen következményeivel kell szembesülnie a lakosságnak és az állami ellátórendszernek. A migráció okán létrejövő hatásokat tekintve nem mindegy az sem, hogy kibocsátó-, tranzit-, vagy célországról beszélünk, mivel az emberi vándorlás eredményei különböző módon csapódnak le a migrációval különböző módon érintkező államokban. Ezek az érintettségek pedig közvetlenül függenek a migráció kérdésének történelmi beágyazottságától, az adott ország földrajzi helyzetétől, valamint nemzetközi kapcsolatainak minőségétől és jellegétől. A migráció továbbá racionális folyamat, azaz csak abban az esetben vállalják a vándorlási folyamattal együtt járó terheket, ha mindent összevetve többségében pozitív hatások várhatók. Emellett a migrációs folyamat egyfajta társadalmi visszacsatolást is ad arra vonatkozóan, hogy hol, mely térségek azok, amelyek kevésbé élhetők, és melyek azok, ahol a lakóhely megváltoztatásával együtt járó nehézségek ellenére megéri letelepedni. Abban a pillanatban, ha ezek a tényezők változnak, a migráció természete, céljai és migrációs útvonalak egyaránt módosulni fognak.[1]

[1] HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. AndAnn Kiadó, Pécs, 2018. p.12.

Az emberi migrációban rejlő pozitív (gazdasági életre vagy egy adott társadalom korfájára gyakorolt) és negatív (közbiztonsági kérdések, társadalmi és szociális ellátórendszerre nyomás) hatásokat is tárgyilagosan célszerű megítélni. A migráció és a migráció által kiváltott hatások megítélése, és az azokra adott reakciók ugyanis jelentős szubjektivitást hordoznak magukban. Gondoljunk csak bele, hogy mennyire másképpen reagálhat egy olyan ország a migráció által jelentett kihívásokra, ahol a ki- és bevándorlásnak, a különböző kultúrák egymás mellett élésének évtizedekre, sőt évszázadokra visszanyúló „hagyománya" van, mint egy olyan állam, ahol nem igazán szembesültek ezekkel a kérdésekkel.

További kutatások tárgyát képezheti az a kérdés, hogy az egyes országok a migráció mely aspektusára fókuszálnak jobban: a kivándorlás vagy bevándorlás által jelentett kihívásokra, a frissen érkezett, avagy a már oda született leszármazottak helyzetére, vagy esetleg a gazdasági – társadalmi vagy politikai –, jogi szempontokra fektet nagyobb hangsúlyt, illetve az sem mellékes, hogy a migráció normatív környezet általi befolyásolása reaktív (tiltó) vagy proaktív (megengedő) módon történik meg.[2]

Franciaország, mint az egyik legnagyobb európai migrációs célország, történelménél és földrajzi elhelyezkedésénél fogva hosszú ideje szembesül az országba irányuló migráció, ennek következtében a bevándorlás, valamint a társadalmi beilleszkedés rendészeti és biztonsági kihívásaival. Az egyes migrációs folyamatok nemcsak a gazdasági, társadalmi és politikai rendszereket formálják, hanem komoly hatással vannak a közbiztonságra és az integrációs folyamatokra egyaránt. A probléma különösen összetett, mivel a bevándorlók utódai is különleges helyzetben érezhetik magukat. A bevándorlók gyermekeinek, unokáinak integrációs problémái, illetve a társadalmi marginalizációval kapcsolatos biztonsági kockázatok fokozzák a rendészeti kihívásokat, és bonyolítják a migrációval kapcsolatos szakma- és jogpolitikai döntéseket.

A TÉMAVÁLASZTÁS AKTUALITÁSA ÉS INDOKLÁSA

Franciaországban a migráció és a biztonság szoros kapcsolatban állnak egymással, mivel a bevándorlással párhuzamosan nőtt a társadalmi feszültség, különösen a bevándorló közösségek és a többségi társadalom között. Az egyik legfontosabb kihívás az, hogy az

[2] GYENEY Laura: Legális bevándorlás az Európai Unióba, különös tekintettel a családi élet tiszteletben tartásának jogára. Budapest, Pázmány Press, 2014. p. 14.

országba érkező migránsok és azok utódai gyakran olyan perifériku s, hátrányos helyzetű területeken élnek, ahol a gazdasági és szociális problémák, mint a munkanélküliség, az oktatási hátrányok és a diszkrimináció-fokozzák a társadalmi feszültséget. Az ilyen környezetben élő egyének és közösségek gyakran kevés lehetőséget kapnak a társadalmi mobilitásra, és fokozódó frusztrációval reagálnak a többségi társadalom által mutatott ellenérzésekre, illetve a saját nélkülözésükből származó hátrányokra egyaránt. Ebből következően ezek a csoportok olyan biztonsági kockázatokat jelenthetnek, amelyek a rendészeti intézményrendszert, valamint a társadalmi integrációt is kihívások elé állítják.

A rendészeti kihívások (például a közbiztonsági kérdések előtérbe kerülése, a bizonyos típusú bűncselekmények növekvő száma, a radikalizáció növekvő kockázata) részben azzal is összefüggenek, hogy a bevándorlók leszármazottai gyakran nem rendelkeznek megfelelő társadalmi és gazdasági eszközökkel a beilleszkedéshez, így a rendfenntartásra vonatkozó politikák nem mindig találják meg azokat a célszerű (arányos és szükségszerű) megoldásokat, amelyek a problémák okait kezelnék. A közbiztonsági és a rendészeti intézkedések gyakran inkább reakciók, mintsem megelőző intézkedések, és a helyzet kezelésére alkalmazott rendőri jelenlét sok esetben erősíti a feszültségeket a közösségekben.

Az emberi vándorlás hosszú távú hatásai különösen a bevándorlók leszármazottai számára jelentenek komoly társadalmi kihívásokat. E közösségek tagjai gyakran kettős identitásproblémákkal küzdenek, mivel miközben az állam elvárja tőlük a francia társadalomhoz való alkalmazkodást (sok esetben ezek a személyek már francia állampolgársággal is rendelkeznek, ennél fogva pedig a „francia létet”, a francia identitást és gondolkodásmódot is), a származási kultúrájuk – szüleik származási kultúrája is tovább él bennük, köszönhetően egyrészt az őket körülvevő mikrokörnyezetek és családi elvárásoknak egyaránt. A migrációs hátterű fiatalok körében a társadalmi elzárkózás és a rendőrséggel kapcsolatos feszültségek rendszerint fokozódhatnak, mivel sok esetben a rendőri intézkedés során tapasztaltak vagy a diszkrimináció érzése hozzájárul az állami szervek iránt érzett bizalom elvesztéséhez. A másod- és harmadgenerációs bevándorlók, különösen a szegényebb negyedekben élő fiatalok, gyakran válaszolnak az őket ért igazságtalanságokra lázadással vagy erőszakos viselkedéssel, ami nem ismeretlen a francia társadalom számára, mivel például akár a korábbi nyugdíj-, vagy éppen munkaügyi reformok, vagy élénk vitát kiváltó kérdések kapcsán a nyílt ellenállás és a tüntetések igencsak jellemző reakciónak tekinthetők Franciaországban. A helyi rendőrhatóságok és a közösség közötti szakadék a társadalmi konfliktusok egyik központi elemévé válik, és növeli a biztonsági kockázatokat.

Az első generációs bevándorlók utódai, akik nemcsak saját identitásukat próbálják megtalálni, hanem a társadalmi elvárásokkal is szembesülnek, gyakran érzik úgy, hogy nem tartoznak sehová. Az integrációs politikák hibái és hiányosságai, valamint a gazdasági nehézségek és a diszkrimináció a társadalmi kirekesztettség érzését erősítik, ami gyakran vezethet radikalizálódáshoz és erőszakos viselkedéshez. Ez a társadalmi dinamikáknak és a rendészeti hatóságok közötti kapcsolatoknak olyan összetett rendszeréhez vezet, amely számos rendészeti kihívást jelent, és amelyek hatással vannak a közbiztonságra és a társadalmi stabilitásra.

A francia kormányzat migrációs politikája, különösen a bevándorlók utódainak integrációja terén, szoros kapcsolatban áll a rendészeti válaszokkal. Franciaország migrációs politikájában, amely történelmileg a gyarmati múltra és a globalizációs trendekre is reagál, gyakran tapasztalható egyfajta dualitás: az egyik oldalon a társadalmi integráció elősegítésére tett erőfeszítések – mint az oktatás, a munkaerőpiaci integráció és az esélyegyenlőség biztosítása – találhatók, míg a másik oldalon a biztonság érdekében alkalmazott rendészeti intézkedések, amelyek egyre inkább a megelőzés helyett a represszióra helyezik a hangsúlyt. Az ország politikai diskurzusaiban a migrációs kérdések és a közbiztonság egymás mellett állnak, de nem minden esetben konfliktusmentesen, mivel a bevándorlási kérdések egyre gyakrabban járnak együtt a szekuláris államrend védelmét és a radikalizációs folyamatokat érintő vitákkal.

A rendészeti válaszok gyakran az adott közösségek kriminalizálását eredményezik, és egyes esetekben a rendőrség szigorúbb, az emberi jogokat korlátozó vagy sértő fellépése következtében az állami intézményekkel szemben kialakult bizalomhiány tovább mélyíti a társadalmi szakadékokat. Az integrációs politikák sok esetben nem találnak elégséges és megfelelő válaszokat a másod- és harmadgenerációs bevándorlók problémáira, így azok, akik nem érzik magukat teljes értékű francia állampolgároknak, inkább ellenséges viszonyt alakítanak ki az állami hatóságokkal. Az integrációs politikákat napjainkban már nem lehet és nem is szabad kizárólagos rendészeti kérdésként értelmezni, hiszen a rövid- és középtávú hatásaik mellett (amelyeknek rendészeti szempontból lehetnek egyértelműen pozitív eredményei – lásd radikalizációs hajlam csökkenése, közbiztonság javulása-), hosszabb távon határozottan az ország biztonságára és biztonságpolitikájára, elsődlegesen pedig nemzetbiztonságára ható tényezőként kell számontartani.

A témaválasztás aktualitását – a fentebb leírtakkal összhangban – az adja, hogy Franciaország Európában a legnagyobb bevándorló közösségek egyikének ad otthont. A bevándorlók és leszármazottaik beilleszkedési nehézségei, a kirekesztettség-érzés, valamint az állami integrációs politika hiányosságai együttesen járulnak hozzá a rendészeti és közbiztonsági kockázatok növekedéséhez Franciaországban, miközben a preventív intézkedésekre viszonylag kevés figyelem irányul a politika fókuszának más irányú lekötöttsége miatt. Ezáltal pedig a velük kapcsolatos kihívások és kockázatok is hatványozottan jelentkeznek. Franciaország migrációs, rendészeti és biztonságpolitikai helyzete rendkívül összetett, és nem csupán a bevándorlás volumenének kérdése, hanem annak a társadalomra és a közrend fenntartására gyakorolt hatása is. A bevándorlók másod- és harmadgenerációs leszármazottai különösen érzékeny helyzetben vannak, mivel a társadalmi marginalizáció, az identitáskeresés és a rendészeti hatóságokkal szembeni bizalmatlanság egyre inkább fokozza a társadalmi feszültségeket és a biztonsági kockázatokat. A rendészeti válaszoknak tehát nem csupán a közbiztonság védelmét kell szolgálniuk, hanem a társadalmi integrációt is elő kell segíteniük, hogy a bevándorlók utódai valóban a francia társadalom teljes jogú tagjaivá válhassanak.

A migrációs politikát sok esetben rendészeti intézkedéseken keresztül valósítja meg a francia állam (szigorítások a határellenőrzésben, kitoloncolás, fokozott rendőri jelenlét a migrációval fokozottabban érintett közösségekben), ami jól mutatja, hogy a migráció nem csupán szociális, de rendészeti, valamint biztonságpolitikai is egyben.

A francia hatóságok azonban gyakran szembesülnek a humanitárius kérdések és a rendészeti nézőpontok egymásnak feszülésével. Ennek következtében Franciaország kiváló kutatási terepet kínál annak vizsgálatához, hogy a migráció milyen módon formálja a rendészeti politikát, az intézkedéseket és az ország biztonságpolitikáját. A dolgozat célja továbbá, hogy a rendészeti válaszokon és a biztonságpolitikai kapcsolódási pontokon túlmenően feltárja a társadalmi feszültségek gyökerét és az azok kialakulásához vezető folyamatokat. A kutatás kiemelt figyelmet fordít a rendészet és a közösségi összetartó erő meggyengülése közötti szoros összefüggések rendszerszintű vizsgálatára.

A kutatás aktualitásának alapkövét képezi továbbá a francia rendvédelmi szervek előtt magasodó kettős kihívás, amely szerint egyszerre kell eleget tenniük a saját nemzeti szuverenitásukból eredeztethető állami funkcióknak (határőrizet) és az Európai Unió által támasztott etikai – humanitárius kötelezettségeknek. A rendvédelmi paradigma ezen kettőssége komoly feladatként hárul Franciaországra. A téma feldolgozása lehetőséget ad továbbá annak feltárására, hogy a rendészeti intézkedések milyen szerepet töltenek be a politikai és társadalmi

életben egy olyan államban, ahol a migráció kérdése történelmileg rendkívül releváns, és hogyan tudnak a megváltozott környezethez alkalmazkodni az állami és társadalmi reakciók.

TUDOMÁNYOS PROBLÉMA ÉS KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

A kutatás célja Franciaország migrációs politikájának és kormányzati retorikájának történeti, biztonságpolitikai/rendészettudományi, geopolitikai összefüggések mentén történő elemzése, különös tekintettel arra, hogy az ország milyen strukturális tényezők hatására alakítja ki bevándorlási stratégiáját.

1. Elsőként arra keresem a választ, hogy Franciaország nagyhatalmi státusza, földrajzi elhelyezkedése, valamint gyarmati múltja milyen szerepet játszik a migráció kezelésében és a bevándorlással kapcsolatos közéleti diskurzus formálásában. Kiemelten szeretném vizsgálni azt, hogy a francia kormányzat és a politikai pártok hogyan alakítják migrációs narratíváikat, és milyen hatással vannak ezek a közvéleményre, a jogszabályi környezetre és a gyakorlati intézkedésekre. A kutatás továbbá elemzi, hogy a biztonsági és rendészeti szempontok előtérbe helyezése milyen módon befolyásolja a társadalmi integráció lehetőségeit, valamint, hogy a politikai döntéshozatal milyen mértékben épül rövid távú, inkább a felmerülő problémákat tünetileg kezelni szándékozó intézkedésekre a hosszú távú strukturális reformokkal szemben.

2. Kutatásomban kitérek arra a tényre is, hogy a francia migrációs szabályozás proaktív és reaktív jellemzőinek az utóbbi felé történő hangsúlyeltolódása milyen hatással van a másod- és harmadgenerációs bevándorlók társadalmi szerepvállalására / marginalizációjára, valamint az ezzel összefüggő biztonsági kockázatok esetleges növekedésére. A dolgozat további célja feltárni, hogy milyen módon befolyásolja az egymással keveredő jellemzőkkel bíró szabályozási rendszer az érintett csoportok munkaerőpiaci és oktatási lehetőségeit, társadalmi mobilitását, valamint milyen tényezők játszanak szerepet abban, hogy a bevándorlói közösségek egy része hosszú távon is peremhelyzetben marad. Ezen túlmenően vizsgálom azt is, hogy a francia állam milyen mértékben alkalmazza a proaktív szabályozás egyes elemeit, illetve, hogy a biztonsági és rendészeti szempontok előtérbe helyezése milyen hatással van az érintett közösségek és a többségi társadalom közötti kapcsolatok alakulására.

3. A kutatás során feltárom, hogy a bevándorlók leszármazottainak társadalmi integrációját milyen mértékben befolyásolják a kulturális és identitásbeli különbségek, a generációk és a francia társadalom közötti konfliktusok, valamint az állami integrációs politika

esetleges hiányosságai. Kiemelt figyelmet kap az a kérdés, hogy ezek a tényezők milyen módon járulnak hozzá a közbiztonsági kockázatok növekedéséhez, illetve, hogy a megelőző és támogató intézkedések milyen szerepet játszanak a bevándorlók beilleszkedésének elősegítésében.

4. Dolgozatomban vizsgálom, hogy milyen hatékonysággal működnek azok a programok, amelyek célja az oktatáshoz és a munkaerőpiachoz való hozzáférés biztosítása, valamint azt, hogy az állami és helyi politikák mennyire képesek kezelni az etnikai és társadalmi szegregáció problémáját. Ezen túlmenően a kutatás rávilágít arra, hogy a mindenkori francia kormányzat milyen prioritásokat határoz meg az integrációs és ezzel összefüggésben a rendészeti politikák kialakítása során, és hogy a két terület közötti egyensúly vagy egyensúlyhiány milyen következményekkel jár a társadalmi kohézió szempontjából.

5. Végül a kutatás célja annak feltárása, hogy a migrációs hálózatok, az etnikai szubkultúrák kialakulása és a bevándorlók leszármazottainak identitásválsága milyen hatással van a párhuzamos társadalmak erősödésére Franciaországban. Vizsgálat tárgyát képezi, hogy ezek az etnikai közösségek hogyan működnek gazdasági és társadalmi értelemben, és milyen szerepet játszanak a bevándorlók beilleszkedésében vagy éppen szegregációjában. Különös figyelmet kap az a kérdés, hogy a migrációs hálózatok milyen kapcsolatban vannak az állami intézményekkel, különösen a rendészeti igazgatással, valamint, hogy milyen mértékben erősítik a társadalmi bizalmatlanságot. A kutatás célja annak megértése is, hogy a bevándorlás révén kialakult párhuzamos társadalmak milyen tényezők hatására alakulnak ki, és milyen következményekkel járnak a társadalmi kohézió, az integrációs politika és a közbiztonság szempontjából.

KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

1. Feltételezhető, hogy Franciaország migrációs jellemzői nem kizárólagosan az aktuális folyamatok eredményeinek tekinthetők, hanem szoros korrelációban állnak az ország történelmi múltjával – különösen volt gyarmattartói státuszával és az iparosodáshoz kapcsolódó munkaerő-beáramlással -, ami a nemzetközi színtéren betöltött pozíciójával és geopolitikai szerepével determinálja azt, hogy a migráció a jelenlegi francia politika és társadalom alapjait meghatározó tényező legyen.

2. Feltételezhető, hogy a francia migrációs szabályozás reaktív és proaktív elemeinek az előbbi felé történő hangsúlyeltolódása, a migrációs hálózatok és az elkülönülő etnikai szubkultúrák, valamint a bevándorlók és leszármazottaik identitásválsága együttesen növelik a párhuzamos társadalmak kialakulásának kockázatát és teret adnak a társadalmi marginalizációnak, amely új típusú rendészeti és biztonsági kihívásokat eredményezhet
3. Feltételezhető, hogy a bevándorlók és leszármazottaik beilleszkedési nehézségei, a kirekesztettség-érzés, valamint az állami integrációs politika hiányosságai együttesen fokozzák a rendészeti és közbiztonsági kockázatok előfordulását Franciaországban, mivel a politikai döntéshozatalban jelenleg nem kapnak kellő hangsúlyt az oktatási, munkaerőpiaci és integrációs, prevenciót célzó intézkedések, amik képesek lennének mérsékelni a társadalmi marginalizációt.
4. Az etnikai és migrációs hálózatok, amelyek gyakran a gazdasági és társadalmi beilleszkedést segítik elő, ugyanakkor serkenthetik a társadalmi szegregációt, és az állami intézményekkel szembeni (például közhivatalok, rendőrség) bizalmatlanságot és ellenérzéseket. A migrációs hátterű generációk identitásbeli bizonytalansága – amely abból fakad, hogy nem érzik magukat teljes mértékben a társadalom részének, de szüleik/nagyszüleik származási országával sem ápolnak szoros kapcsolatot – növelheti a radikalizáció és a szélsőséges ideológiák iránti fogékonyságot.

KUTATÁSI MÓDSZEREK

A kutatás módszertani megközelítését a vizsgált témakör (migráció, a francia integrációs modell és a migrációból fakadó rendészeti kihívások) érzékeny jellege és sajátosságai alapjaiban határozzák meg. Mivel a kérdéskör szűkebb és tágabb értelemben is szenzitív politikai és társadalmi dimenziókkal bír, a dolgozat során alkalmazott munkamódszerek elsődlegesen a jogszabály-értelmezésre, a források szintetizálására és elemzésére, valamint a kritikai értelmezésre épülnek.

A kutatás első fő pillére a rendelkezésre álló és releváns szakirodalmi és intézményi források elemzése és az azokból történő következtetések levonása volt. Ennek keretében részletesen feldolgoztam a rendelkezésre álló és széles körben elismert /elfogadott francia szakirodalmat, amely felöleli egyrészt a történelmi értelmezés kereteit, valamint az aktuális

rendészeti, biztonsági és integrációs tárgyköröket is. Kutatásomhoz továbbá felhasználtam a nemcsak francia nemzeti, de nemzetközi szinten is elismert kutatóintézetek (IPSOS, INSÉE - Insitut National de la Statistique et des Études Économiques – Gazdasági és Statisztikai Hivatal) és szervezetek (OFPRA - Office Francaise de Protection des Réfugiés et Apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal, OFII - Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal, CNDA - Court Nationale du droit d'asile, Menedékjogi Bíróság) adatsorait is.

A források feldolgozása során kritikai értelmezést is alkalmaztam, amely lehetővé tette, hogy a vizsgált dokumentumokat nem csupán egyszerű információhordozóként, hanem tágabb politikai és társadalmi narratívában is vizsgálni tudjam. Így például lehetővé vált, hogy az állami jelentések, dokumentumok és a kutatóintézetek felméréseinek összevetésével kirajzolódjon a biztonság és migráció rendészeti vetületeinek eltérő állami és lakossági percepciója, ami bizonyítja az (állami és társadalmi szinten) eltérő biztonságpercepció jelentőségét. Ez a megközelítés lehetővé tette, hogy a kutatás ne csak a migrációs rendszer és folyamatok szigorú leírására szorítkozzon, hanem lehetőséget adjon a mögöttes jelenségek és folyamatok vizsgálatára és összehasonlítására is.

A dolgozat másik fő pillérét a francia jogszabályok elemzése és értelmezése adja. A kutatás során feldolgoztam a francia bevándorlási és menedékügyi jogszabályokat, a francia jogrendszer állampolgársághoz való viszonyát, valamint az 1970-es évektől kezdődően a bevándorlási és integrációs törvények proaktív – reaktív mezsgyén történő változásának folyamatát. A jogszabály-értelmezés során szisztematikus, történeti és teleologikus elemzési módszereket alkalmaztam. A szisztematikus értelmezés lehetővé tette a különböző jogszabályok és folyamatok között meghúzódó összefüggések és ok-okozati kapcsolatok feltárását, a történeti megközelítés pedig segített annak a megértésében, hogy hogyan alakult át Franciaország jogrendszere az 1970-es évektől napjainkig. Ezzel párhuzamosan az eleinte gazdasági célú bevándorlást hogyan váltotta fel a családegyesítési, majd a munkavállalási, később pedig az egyéb célú bevándorlás, és hogyan nyertek teret fokozatosan a rendészeti és biztonsági kérdések. A teleologikus értelmezés segítségével pedig vizsgáltam a jogalkotói szándékot, különösen a rendészeti kérdések priorizálását illetően.

Az alkalmazott módszereknek szilárd alapot adott a források diverzitása. Feldolgoztam hivatalos állami szervezetek dokumentumait, elemzéseket, jogszabályokat és tudományos elemzéseket, valamint társadalmi felmérések eredményeit is. Ezenfelül a kritikai narratíva hozzájárult az esetlegesen egyoldalú értelmezések egyensúlyozásához, valamint a dolgozat

objektivitásához is. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy ez a típusú, forráselemzésre épülő módszertan nem mentes bizonyos korlátoktól. Egyes érzékeny adatok hozzáférhetősége (azok szenzitivitása miatt) korlátozott volt, illetve akadályt jelentett az a tényező is, hogy a francia jogszabályok jelenleg nem teszik lehetővé az etnikai alapú adatgyűjtést, így bizonyos kérdésekben a források és emiatt a dolgozat is kénytelen becslésekre hagyatkozni.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A dolgozat elméleti kereteit a releváns nemzetközi (főként francia) és hazai szakirodalom jelenti. A vizsgált kérdés összetettsége miatt szükségszerű volt egy olyan átfogó, interdiszciplináris keretrendszer alkalmazása, ami egyszerre képes áthidalni a biztonságpolitikai (biztonsági tanulmányok) megközelítés során alkalmazott túlnyomórészt elméleti, és a főleg gyakorlati fókuszú rendészettudomány megközelítés közötti szakadékot, és egy egységes elméleti hátteret adni a migráció rendészeti kihívásainak értelmezéséhez.

A dolgozat biztonságpolitikai hátterét adó fejezete elsődlegesen a koppenhágai iskola és Barry Buzan, valamint Ole Waever által lefektetett elméleti háttérre koncentrál. A szerzők által kidolgozott biztonságiasítás elmélete elengedhetetlennek mutatkozik a Franciaországban zajló migrációs folyamatok hátterének megértéséhez. A feldolgozott szakirodalom ezen része rávilágít arra, hogy a biztonság nem egy tisztán objektív állapot és tényező, hanem egy politikai és társadalmi folyamat, egy „speech act” eredménye: ezek alapján elmondható, hogy abban az esetben válik egy kérdés biztonsági tényezővé, ha a politikai élet szereplői egy egzisztenciát fenyegető narratívát sikeresen társítanak hozzá. Kiemelt jelentőséggel bír továbbá a biztonság percepciójának objektív és szubjektív értelmezése is, amit a nemzetközi irodalom mellett hazai kutatók (Tálas Péter, Gazdag Ferenc) munkásságával támasztottam alá.

A hazai rendészettudományi diskurzusban kiemelt szerepet tölt be az eltérő megközelítések vizsgálata. A transzdiszciplináris megközelítés mellett a rendészettudomány multidiszciplináris jellege (Finszter Géza), valamint a dolgozatban alkalmazott interdiszciplináris nézőpont (Kerezsi Klára) munkásságának feldolgozását és dolgozatban történő alkalmazását tette nélkülözhetetlenné. A rendészettudomány szerepének átalakulása jól kimutatható és képezhető a fent említett kutatók tanulmányaiban.

Rendészettudománnyal foglalkozó modern források kiemelik, hogy a rendvédelmi szervek feladata egyre inkább eltolódott a bűnüldözés felől a megelőzés felé, ami kiemelt

fontossággal bír a francia külvárosok esetében: itt a rendészeti jelenlét nemcsak a járőrözést jelenti már, hanem egy komplex, a helyi társadalom megismerését, működési dinamikájának feltárását, információszerzést, valamint a radikalizációs folyamatok minimalizálását / megelőzését célzó folyamatot is.

A francia sajátosságok feltárásához szükséges volt a jogszabályi háttér feldolgozása, ezzel párhuzamosan pedig annak vizsgálata, hogy a változó francia és nemzetközi környezet milyen hatással volt a jogalkotói munkára, vagy éppen fordítva, az újonnan életbe lépett jogszabályok hogyan hatottak az aktuális migrációs folyamatokra.

A dolgozat időszerűségét szem előtt tartva a történeti források mellett nagy hangsúlyt fektettem az aktuális szakirodalom feldolgozására. Magyar vonatkozásban Gazdag Ferenc, Tálas Péter, Remek Éva, Finszter Géza, Kerezsi Klára és Hautzinger Zoltán munkássága volt mérvadó, nemzetközi vonalon pedig nemcsak a témában releváns szakirodalmat jegyző kutatók, hanem a legaktuálisabb felmérések, közvéleménykutatások és elemzések dokumentumai szolgáltak bázisul.

A TÉMA TUDOMÁNYTANI BEHATÁROLÁSA

A kutatás a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) tudományági nómenklatúrájának IX. Gazdaság- és Jogtudományok osztályába, azon belül pedig főként az Állam- és Jogtudományok alosztályba sorolható. A disszertáció-tervezet témája alapvetően a rendészettudomány tudományágba (090107) tartozik.[3] A rendészeti kérdések tudományos jellegű kutatása azért is bír kiemelt jelentőséggel, mivel a rendészeti fellépés, rendészeti igazgatás a társadalmi életben megjelenő olyan jelenségekre és eseményekre szolgálhat magyarázattal, amelyet kizárólagosan belső törvényszerűségek határoznak meg. Mivel a rendészettudományban vizsgált kérdéseket nem lehet (és nem is érdemes) élesen elkülöníteni más tudományágakétól, ezért megállapítható a rendészettudomány transzdiszciplináris jellege, mert több más tudományággal szoros kapcsolatban áll, és a rendészeti területet átfogó módszerekkel és jelleggel vizsgálja.[4] Ugyanakkor a rendészettudomány prominens kutatói között sincs teljes egyetértés abban, hogy a rendészettudomány multi-, inter- vagy transzdiszciplináris tudomány. Ez tükrözi e fiatal

[3] Tudományági nómenklatúra. Magyar Tudományos Akadémia. https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809 (letöltés ideje: 2024.07.18.)
[4] BODA József - FINSZTER Géza - IMRE Miklós - KEREZSI Klára - KOVÁCS Gábor - SALLAI János (2016): A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016. évi 17. szám, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 3. o.

diszciplína folyamatos alakulását és módszertani diverzitását; az összetett társadalmi jelenségek, mint jelen esetben a migráció elemzése, pedig egyre inkább a tudományágak közötti határozott együttműködést vetítik előre.

A dolgozat témájául szolgáló, migráció rendészeti és biztonsági hatásaival foglalkozó terület kapcsolódási pontokat mutat a kriminológia (090116) tudományággal, illetve a bevándorlók leszármazottainak integrációs vizsgálata kapcsán a Szociológia alosztály Társadalmi struktúra szociológiája (090302) tudományággal. Tekintettel a dolgozat címében is megfogalmazott francia specializációra, tudománytani besorolási szempontból mindenképpen érdemes megemlíteni a Nemzetközi és fejlődés-tanulmányok alosztály Nemzetközi kapcsolatok és külpolitika (090506), valamint a Nemzetközi biztonsági és konfliktuskezelési tanulmányok (090508) tudományágak jelentőségét is.

1. ELMÉLETI KERETEK A MIGRÁCIÓ TUDOMÁNYOS SZEMPONTÚ VIZSGÁLATÁHOZ

1.1. Eltérő elméleti és fogalmi keretek a migrációs diskurzusban

A dolgozat nemzetközi témájánál fogva indokoltnak tartom, hogy anem jelentősen, de némiképp eltérő fogalomkészletben rejlő egyes különbségeket bemutassam, és rávilágítsak a különbségekben rejlő indokokra is.

A migráció fogalma a magyar szakirodalomban rendkívül sokszínűen jelenik meg, amely egyszerre hordoz magában biztonsági és politikai kihívásokat, illetve jelent demográfiai, társadalmi és gazdasági aspektusokat is. A hazai kutatások kezdetben inkább a népességmozgások statisztikai szempontú megközelítésére koncentráltak, és a társadalmi integráció kérdésköre volt a középpontban, ugyanakkor az elmúlt évtizedekben egy jelentős átrendeződés volt tapasztalható ezen a területen. Nem kizárólagosan, de jól észrevehetően a 2015-ös migrációs válsághelyzet hatására kerültek előtérbe a nemzeti biztonsági és rendészeti irányú megközelítések.

A migráció, a vándorlás egyéni vagy csoportos akarat következménye, amelyet a társadalmi, gazdasági és politikai folyamatok, valamint az egyéni akarat megléte és az aktuális történések együttesen határoznak meg Rédei Mária olvasatában.[5] Ebben az esetben sokkal hangsúlyosabbnak tűnnek a társadalmi és politikai folyamatok, mint kiváltó tényezők, a meghatározásban viszont nem jelennek meg idő- vagy térbeni korlátok.

Póczik Szilveszter meghatározásában a migráció az emberi történelem egészén átívelő népességmozgás, melynek során a népesség egy részének földrajzi elmozdulása, átmeneti vagy tartós szálláshely-, települési terület megváltozása következik be. A fogalom részének tekinthetők ez alapján azok a mozzanatok, amelyek a vándorlás során következnek be (letelepülés, kapcsolatok létrejötte, integráció, alkalmazkodás), azonban az időtartamra vonatkozóan itt sem jelenik meg kikötés.[6]

Az IOM (International Organization for Migration – Nemzetközi Migrációs Szervezet) definíciója alapján a migráció emberek vagy embercsoportok mozgása országhatárokon belül,

[5] RÉDEI Mária: Mozgásban a világ. A nemzetközi migráció földrajza. ELTE Eötvös Kiadó. 2007, Budapest. P. 23.

[6] PÓCZIK Szilveszter: A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból. In_ Póczik Szilveszter – Dunavölgyi Szilveszter: (szerk.): Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok. HVG-ORAC. Budapest, 2008. p. 31-119.

vagy azokat átlépve, függetlenül a tartózkodás hosszúságától, okaitól, a vándorlók összetételétől. Magában foglalja a menekülteket, a gazdasági célból vándorlókat, illetve az egyéb motivációkkal rendelkezőket (ideértve a családegyesítési célokat).[7]

Hautzinger Zoltán megfogalmazásában a migráció egy olyan aktív emberi magatartás, amely a tartózkodási hely megváltoztatására irányul, a migráns pedig egy olyan személy, aki a származási országából abból a célból indul el, hogy a tartózkodási helyét megváltoztassa.[8]

A 2019-ben kiadott Rendészettudományi Szaklexikon értelmezése szerint *„a migráció a gazdasági, társadalmi, szociális és kulturális élet részét képező olyan aktív emberi magatartás, amely a tartózkodási hely megváltoztatására irányul”,* a migráns pedig *„a származási országából a tartózkodási helye megváltoztatása céljából elvándorló természetes személy”*. [9] Azaz, a migráció egy olyan tevékenység, ami a részt vevő személyek részéről aktív, belevonódó cselekvést feltételez és vándorlásuk során országot váltanak.[10]

Míg Magyarországon a bevándorló alatt azokat a személyeket értjük, akik elhagyva a szokásos tartózkodási helyük szerinti vagy származási országot új országba (jelen esetben Magyarországra) költöznek letelepedési vagy hosszú távú tartózkodási szándékkal,[11] addig a francia fogalomhasználat ennél némiképp differenciáltabb, köszönhetően az ország jóval összetettebb migrációs hátterének.

A francia INSÉE (Insitut National de la Statistique et des Études Économiques – Gazdasági és Statisztikai Hivatal) értelmezésében bevándorló (*immigré*) az a személy, aki külföldön született, külföldi állampolgárként és az adott pillanatban Franciaországban él. Ennek értelmében a külföldön, de francia állampolgárként született, és Franciaországban született személyek nem esnek ebbe a kategóriába, mivel ők születésüktől fogva francia állampolgárok. Ilyen eset lehet például, ha francia szülők gyermekeként külföldön, akár rövidebb ott-tartózkodás vagy éppen diplomáciai kiküldetés során születik egy gyermek. Bizonyos bevándorlók – akik teljesítik a vonatkozó feltételeket – később francia állampolgárokká válhatnak, de ők ebben az esetben is – a terminológia szerint – bevándorlók maradnak.[12]

---

[7] Glossary on Migration. 2nd Edition. International Migration Law. N.25. IOM International Organization for Migration. 2011. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)
[8] HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. AndAnn Kiadó, Pécs, 2018. p.12.
[9] BODA József (szerk.) .Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. p.390.
[10] HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. Andann Kiadó, Pécs, 2018. p. 25.
[11] Demográfiai fogalomtár. KSH Népességtudományi Kutatóintézet. https://demografia.hu/hu/letoltes/fogalomtar/pdf/bevandorlas.pdf (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)
[12] Définition immigré. INSÉE: Date de publication? 19/04/2023. https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1328 (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)

Külföldi (*étranger*) az a személy, aki Franciaországban él, de nem rendelkezik francia állampolgársággal, vagy azért, mert más ország állampolgárságával rendelkezik, vagy pedig a hontalan státuszánál fogva. Azok a francia állampolgárok, akik a francia mellett rendelkeznek más ország (országok) állampolgárságával, a francia és a nemzetközi jog értelmében Franciaországban francia állampolgárnak minősülnek. A külföldi státusz nem feltétlen jelent egyet azzal, hogy valaki bevándorló is: a Franciaországban, nem francia állampolgárságú szülők gyermekeként született, más ország állampolgárságával rendelkező személyek szintén külföldinek minősülnek.[13]

Fontos különbség a bevándorló és a külföldi között, hogy az utóbbi nem feltétlenül egy élethosszig tartó státusz: a francia állampolgárság megszerzése esetén már nem külföldiként tartják számon, de attól még bevándorlónak minősül, tekintve, hogy a születési helye nem Franciaországban található.[14] A bevándorló státusznak tehát három kritériuma van: jogi szempontból számít a személy migrációs folyamat előtti állampolgársága, geopolitikai tekintetben a francia államhatár tényleges átlépése, valamint az időfaktor: a célország területén tartósan, de legalább egy évig tartózkodik.

A fentiek alapján a külföldi tekintetében a jogi szempont, azaz a migrációs folyamat előtti állampolgárság nem minden esetben értelmezhető, mivel hontalanok esetén ilyenről nem beszélhetünk, illetve előfordulhat olyan eset is (főleg a Franciaországban, nem francia állampolgár szülők gyermekeként születettek esetében), hogy az érintettek nem is voltak részesei a migrációs folyamatnak. Emiatt az ő esetükben a geopolitikai szempont sem érvényesül.[15]

Ez a különbségtétel jól mutatja a francia asszimilációs modell sajátosságát: a jog előtti egyenlőség elvével összhangban a francia állampolgárság megszerzése esetén formálisan eltűnnek a különbségek, de a mindennapi társadalmi életben nem tűnik el a bevándorló / külföldi identitás.

A francia és a magyar terminológiát összevetve megállapítható, hogy a fogalom meghatározásában közrejátszanak a történelmi tapasztalatok és a migrációhoz történő állami viszonyulás is. Franciaországban a gyarmattartói múlt, a migrációs célország státusz, valamint

[13] Définition étranger. INSÉE. Date de publication: 07/12/2020. https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1198 (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)
[14] L'essentiel sur… les immigrés et les étrangers. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212 (letöltés ideje: 2024.07.21.)
[15] Étranger, immigré: quelle différence? Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/files/fiche_produit/pdf/9782110099754_EX.pdf (letöltés ideje: 2024.07.21.)

a nagy létszámú bevándorlói jelenlét következtében a meghatározás nemcsak statisztikai szempontból jelentős, hanem a társadalmi integrációs szint vizsgálatának egyik alapkövét jelenti (mivel a francia modell az állampolgárság megszerzésére épít). Magyarország esetében pedig, a mérsékeltebb bevándorlási tendenciák és a 2015-2016. évek után megváltozott politikai diskurzus következtében a bevándorló fogalma adminisztratív síkon maradt, és gyakran összemosódik egyes kategóriákkal.

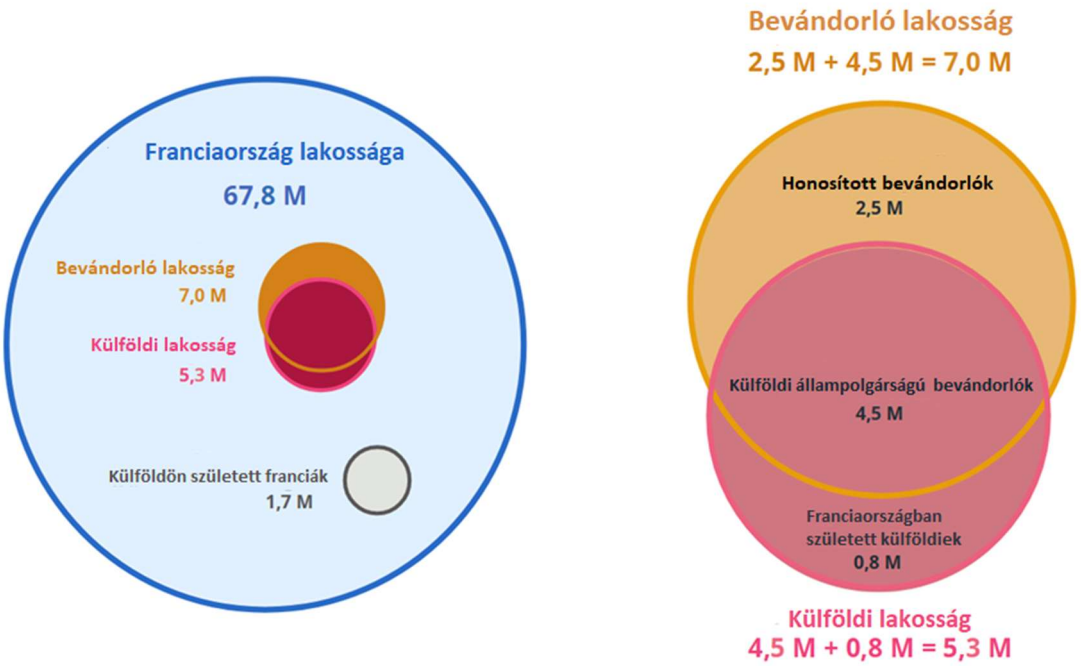

1. sz. ábra: Franciaország lakosságának összetétele születési hely és állampolgárság alapján, 2022 (Forrás: Insée)[16]

Az 1. sz. ábrán látható, hogy míg Franciaország lakossága a legutóbbi felmérés szerint 67,8 millió fő, addig ebből a bevándorlók 7 millió főt (10,3 %) jelentenek, a külföldiek 5,3 millió főt (7,8%), a külföldön született francia állampolgárok pedig 1,7 millióan (2,5%) vannak. A külföldiek és bevándorlók létszáma között némi átfedés mutatkozik, erre mutat rá a kép jobb oldala. A francia állampolgárságot megszerzett bevándorlók 2,5 millióan vannak (3,6%), a nem francia állampolgársággal rendelkező bevándorlók 4,5 millió főt (6,6%) jelentenek, míg a Franciaországban született külföldiek hozzávetőlegesen 800 ezren (1,1%) vannak. Ezek

[16] L'essentiel sur… les immigrés et les étrangers. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212 (letöltés ideje: 2024.07.21.)

értelmében a franciaországi bevándorló réteg létszáma 7 millió fő (2,5 millió honosított bevándorló + 4,5 millió nem francia állampolgársággal rendelkező bevándorló), míg a külföldi réteg létszáma 5,3 millió fő (800 ezer Franciaországban született külföldi + 4,5 millió más állampolgársággal rendelkező bevándorló).

Bevándorlók leszármazottai (*descendant d'immigré*) vagy bevándorlók második generációs leszármazottai (*descendant d'immigré de deuxieme génération*) alatt értjük azokat a személyeket, akik már Franciaországban születtek, és legalább egy szülőjük bevándorló. Ez a meghatározás értelemszerűen nem foglalja magában azokat a személyeket, akik szüleikkel együtt érkeztek Franciaországba, mivel ők (ugyan szüleik miatt) ugyanúgy keresztülmentek a migrációs folyamaton, azaz ebben az olvasatban első generációs bevándorlónak minősülnek. A dolgozatban – hacsak külön megjegyzés vagy utalás nem történik – a bevándorlók leszármazottai meghatározás alatt a bevándorlók második generációs leszármazottait fogom érteni.[17]

Harmadik generációs bevándorlónak (*descendant d'immigré de troisieme génération*) tekintjük azt a személyt, aki Franciaországban született, legalább az egyik szülője bevándorlók leszármazottja és egyik szülője sem bevándorló (mivel ebben az esetben ő maga bevándorlók leszármazottja lenne).[18]

Mivel a tágabb, közjogi értelemben vett Franciaország nemcsak az európai kontinensen található Franciaországot (*France métropolitaine*) jelenti, hanem magában foglalja az ország tengeren túli megyéit és tengeren túli területeit (*DROM – COM - départements et régions d'outre mer, collectivités d'outre mer*), ezért érdemes meghatározni, hogy a tengeren túli területek szülöttje (*natif d'outre mer*) az a személy, aki Franciaország valamelyik tengerentúli megyéjében vagy területén született, és jelenleg az európai kontinensen található Franciaországban él. Ezzel párhuzamosan a tengeren túli területek szülöttjének leszármazottja (*descendant de natif d'outre mer*) az a személy, aki Franciaországban született, legalább egyik szülője tengeren túli területekről származik[19] és egyikük sem bevándorló.[20] A dolgozatban a könnyebb érthetőség és követhetőség kedvéért Franciaország alatt az európai kontinensen található országot fogom érteni.

[17] L'essentiel sur… les immigrés et les étrangers. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212 (letöltés ideje: 2024.07.21.)
[18] Uo.
[19] Guadeloupe, Martinique, Guyane, Réunion, Saint-Pierre-et-Miquelon, Mayotte, Saint-Barthélémy, Saint-Martin, Wallis-et-Futuna, Francia Polinézia, Új-Kaledónia, Clipperton.
[20] Qu'est-ce qu'un département ou une région d'outre-mer ? Vie-public.fr. https://www.vie-publique.fr/fiches/20146-quest-ce-quun-departement-ou-une-region-doutre-mer (letöltés ideje: 2024.07.24.)

Nem bevándorló, sem bevándorló leszármazottja (második generációs) az a személy, aki vagy Franciaországban született, vagy franciaként született külföldön. Ennek értelmében ő lehet akár bevándorlók harmadik generációs leszármazottja is.

A származási ország (*origine géographique*) meghatározása során az alábbi alapelvek érvényesülnek:

- bevándorlók esetében az az ország a meghatározó, ahol az érintett személy született, még akkor is, ha a születéskori állampolgárság és az ország, ahol született, eltér egymástól,
- bevándorlók második generációs leszármazottai esetében, ha csak az egyik szülő bevándorló, akkor az ő születési országa a meghatározó, ha mindkét szülő bevándorló, de különböző országokban születtek, akkor az apa születési országát vesszük figyelembe. Ugyanez a szabály alkalmazandó a tengeren túli területek kapcsán: ha az egyik szülő tengeren túli területen született, a másik pedig bevándorló, akkor az ő leszármazottjuk is bevándorlónak fog minősülni. [21]

Fontos megemlíteni továbbá a hivatalos, statisztikai hivatal által használt és elfogadott terminológia mellett a köznapi helyzetekben, politikai diskurzusban alkalmazott meghatározásokat is. A „*premiere génération des immigrant*” egyértelműen az első generációs bevándorlókat jelenti, a „*francais de naissance”* pedig az őshonos franciákat jelöli, de magyar meghatározásban gyakran találkozhatunk a születésétől fogva francia fordítással is. A „*jeunes issus de l'immigration*” (bevándorlásból származó fiatalok), a „*jeunes d'origine étrangere*” (idegen/ külföldi származású fiatalok), a „*générations nouvelles issues de l'immigration*” (bevándorlásból származó új generáció), illetve a „*deuxieme génération*” (másodgeneráció) kifejezések egyaránt használatosak a bevándorlók leszármazottainak körbeírására. Ugyanakkor ezek a megnevezések magukban hordozhatnak egy olyan negatív attitűdöt, illetve megkülönböztetésre hajlandóságot, ami – szélsőséges esetben visszájára fordul, és jelentős nehezítő tényezőként jelenik meg az integrációs folyamat során akár a beilleszkedni vágyó, akár a többségi társadalom oldaláról. Megjegyzendő tény továbbá, hogy a bevándorlók leszármazottainak egy része, ahogy a dolgozat későbbi részében történik is rá utalás, sok esetben már rendelkezik francia állampolgársággal, vagy nagyon közel áll hozzá.

[21] Immigrés et descendants d'immigrés en France. INSÉE Références, Édition 2023. p. 8-9. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793391 (letöltés ideje: 2024.07.24.)

Azt, hogy sok esetben maguk a közélet vezető szereplői sincsenek teljesen tisztában azzal, hogy az általuk használt fogalmak pontosan mit is jelentenek, mi sem mutatja jobban, mint a 2005-ös francia zavargás-sorozat kapcsán felmerült egyik igen súlyos anomália. A majdnem három héten keresztül zajló, tüntetők és rendőrök közötti összecsapások, rongálások, fosztogatások kapcsán Nicolas Sarközy, akkor még belügyminiszterként „*racaille*"-nak, azaz csőcseléknek nevezte a dühös tömeget. Ezenfelül kijelentette, hogy minden, a zavargásokban részt vevő külföldi személyt ki kell utasítani az országból. Utólagos elemzések kimutatták azonban, hogy a zavargásokban résztvevők csaknem 94%-a francia állampolgár volt, többségük pedig bevándorló szülők gyermekeként már Franciaországban látta meg a napvilágot. [22]

1.2. A migráció társadalmi és biztonsági hatásaival foglalkozó elméletek

A migráció és annak gyakorlatban is tapasztalható megvalósulásának definíciója mellett az emberi vándorlásra adható lehetséges magyarázatok, mozgatórugók feltárása, az így kialakított elméleti keretek megadott szempontrendszer szerinti rendezése kiemelt szerepet tölt be a migráció kutatásának területén. A migrációelméleti kutatások középpontjában rendszerint az emberi vándorlás dinamikája, tényezői, mozgatórugói, az aktuális és jövőben várható eseményekkel párhuzamba állítható jellemző tendenciák, a migrációs folyamatok társadalomra, gazdasági szektorra, közbiztonságra gyakorolt hatásainak vizsgálata, valamint a bevándorlók beilleszkedésének tényezői, valamint a befogadó társadalom attitűdjei állnak.[23]

A nemzetközi migráció kutatása során, azzal összefüggésben több elmélet és kutatás látott napvilágot, és ebben a folyamatban külön kiemelendő a 20. század elején kezdődött időszak. Ugyan a migrációnak nem létezik egyetlen, átfogó elmélete, az azonban megállapítható, hogy az egyes koncepciók eltérő tudományterületek szerint vizsgálják a nemzetközi vándorlás folyamatát, ugyanakkor fontos kiemelni azt is, hogy többnyire ezen tudományterületek határán lavíroznak. Példának okáért a közgazdaságtani, szociológiai, földrajzi, politikatudományi és demográfiai szempontok szerint vizsgálják a vándorlás folyamatát.[24]

---

[22] Le "On va vous débarrasser de la racaille" de Sarkozy Ouest-france.fr. 2015. https://www.ouest-france.fr/politique/dix-ans-apres-le-va-vous-debarrasser-de-la-racaille-de-sarkozy-3770713 (letöltés ideje: 2024.07.24.)

[23] CASTLES, Stephen, MILLER, Mark J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. American Foreign Policy Interests 27(6). December 2005. https://www.researchgate.net/publication/263134302_The_Age_of_Migration_International_Population_Movements_in_the_Modern_World (letöltés ideje: 2025.08.30)

[24] MASSEY, Douglas S. et al: Theories of International Migration: A review and appraisal. Population and development review. Volume 19. No. 3. Spetember, 1993.431-466.

A nemzetközi migrációs folyamatok elméleti síkú vizsgálatát illetően három fő csoportosításról beszélhetünk. A migráció kialakulásával és az azt elősegítő tényezőkkel összefüggő elméletek közé sorolhatjuk az Ernest George Ravenstein által jegyzet klasszikus elméletet (push és pull, azaz a vonzó és taszító tényezők elmélete), a neoklasszikus közgazdasági elmélet makro- és mikroelméleteket, az új közgazdaságtani elméletet, a duális, vagy más néven szegmentált munkaerőpiaci elméletet, valamint a világrendszer elmélet is. Jól látszik, hogy ezek az elméletek túlnyomó részt és főként közgazdaságtani, valamint szociológiai szempontok alapján vizsgálódnak, ugyanakkor nem titkoltan kapcsolódnak más diszciplínákhoz is.

A nemzetközi migráció fennmaradásával kapcsolatos elméletek kutatásának középpontjában a vándorlási folyamatok térbeli és időbeli fennmaradásához szükséges tényezők vizsgálata áll. Ide sorolhatók a kapcsolathálózatok és a migrációs folyamatok összefüggéseit vizsgáló kutatások, valamint a vándorláshoz kapcsolódó intézmények, rendszerek működését, dinamikáját és jellemzőit vizsgáló kutatások is.[25]

A nemzetközi migráció társadalomra gyakorolt, biztonsági hatásaihoz köthető elméletek jelentik a harmadik, migrációelméleti kutatások képezte csoportot. Az ehhez a csoporthoz tartozó elméletek a migráció bűnügyi, biztonsági és társadalmi biztonságra gyakorolt (többségében negatív) hatásaival foglalkoznak, és viszonylag új kutatási területnek tekinthetőek, mivel hozzávetőlegesen a nyolcvanas évek végétől, a kilencvenes évek elejétől kezdve indultak el.[26]

Az identitárius többségi populizmust kutató tudósok[27] leírása alapján a populista szereplők (többnyire a politikai paletta szélsőjobboldali képviselői) éles határvonalat húznak saját maguk és a politikai elit (politikai vezetés) között, hangsúlyozva a politikusok negatív szerepvállalását a tömeges bevándorlás és/ vagy az európai integráció tekintetében, azaz, szélsőséges esetben a saját nép érdekei ellen dolgozó erőként is feltüntetheti [28]őket. Ezen elmélet jellemzője továbbá, hogy jócskán leegyszerűsíti a migráció következtében létrejövő hatásokat, mivel a két fél elkülönítésére fókuszál.

[25] HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. Andann Kiadó, Pécs, 2018. p. 23-25.
[26] Uo.
[27] LAZARIDIS, G. – KOSTA, A.M.:"Identitarian populism: securitization of mirgation and the far right in times of economic crisis in Greece and the Uk". in G. Lazaridis – W. Khursheed (szerk.): *The Securitization of Migration in the EU: Debates since 9/11*, Palgrave MacMillan, Houndsmille, 2015, 185-186.o.
[28] NAGY Boldizsár: A magyar menekültügy hét fő bűne. Élet és Irodalom. 2017. https://www.es.hu/cikk/2017-12-20/nagy-boldizsar/a-magyar-menekultugy-het-fobune.html (letöltés ideje: 2024.07.31.)

A krimmigráció elmélete[29] kevésbé biztonságpolitikai jellegű, annál inkább és annál szorosabban kötődik a bűnügyi tudományokhoz, mivel középpontjában a migrációval összefüggésbe kerülő jogellenes magatartások kriminalizálása,[30] valamint az engedély nélküli beutazás és tartózkodás büntetőjogi szankcionálása áll, és Juliet Stumpf meghatározása alapján az illegális bevándorlás büntetőjogi eszközökkel történő reaktív szabályozását jelenti.[31]

Mivel a dolgozat terjedelmi keretei nem teszik lehetővé, hogy mind a három irányzatot részletesen bemutassam, ezért a téma szempontjából legrelevánsabbnak vélt harmadik, a migráció társadalomra gyakorolt biztonsági hatásaihoz köthető elméletek közül a dolgozat szempontjából kiemeltebb jelentőséggel bíró biztonságiasítás (szekurizáció) elméletét szeretném részleteiben a migráció szabályozásának irányzataival összefüggésben az 1.4. alfejezetben kifejteni. **A rendészettudomány tudományelméleti behatárolása: a multi-, inter- és transzdiszciplináris megközelítés**

A migráció napjaink egyik talán legnagyobb társadalmi és politikai kihívása, ami komplexitásából adódóan egy átfogó, több tudományterületet magába foglaló megközelítést igényel. A jelenség természetéből adódóan a rendészettudományt érintő kutatások során nem maradhatunk kizárólagosan hazai terepen, hanem szükségünk van egy szélesebb, más tudományterületeket is érintő elméleti megalapozásra.

Mivel a rendészettudomány egy fiatal és dinamikus módon fejlődő terület, vizsgálati tárgya sok esetben pedig túlmutat a hagyományos tudományterületek keretein. Pont ez az unikalitás teszi lehetővé az olyan komplex társadalmi jelenségek többfókuszú elemzését, mint például a migráció. Ugyanakkor az egyes területeken alkalmazott fogalmi eltérések kihívást jelentenek, hiszen például rendészeti szempontból a biztonság alatt a közbiztonsági kérdéseket értjük, a biztonságpolitika kutatási terület értelmezésében pedig egy fenyegetettség nélküli állapotot jelöl.

A rendészettudományi szakirodalom hagyományosan három fő irányvonalat vonultat fel: a multidiszciplináris, az interdiszciplináris és a transzdiszciplináris szemléletmódot. A multidiszciplináris megközelítés során több tudományterület vizsgál egy közös tárgyat, de saját

[29] HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. Andann Kiadó, Pécs, 2018. p. 25.
[30] LÉVAY Miklós :„Crimmigration" avagy kriminológiai kutatások a bevándorlás kriminalizálásáról. In: Finszter Géza – Korinek László – Végh Zsuzsanna (szerk.) A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára. HVG-ORAC Budapest, 2017. 154.o.
[31] STUMPF, Juliet. The Crimmigration Crisis: Immigrants, Crime, and Soveraign Power. American University Law Review. Volume 56. Issue 2. 2006. https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1274&context=aulr (letöltés ideje: 2024.07.31)

elméleti alapjaik és saját módszertanuk segítségével. Az interdiszciplináris nézőpont a tudományágak közötti szorosabb együttműködést feltételezi, ahol a módszertani és kutatási keretek és az alkalmazott alapfogalmak kölcsönös hatással vannak egymásra és nem zárja ki az új, közös vizsgálati keretek létrejöttét. A transzdiszciplináris vonal pedig a tudományos határokon túlmutató álláspont, ami az elméleti kereteket (tudományos elméletet) és a gyakorlati életben alkalmazott tudást (azaz a rendőrségi gyakorlatot és a politikai döntéshozatalt) átfogó megközelítésben kezeli.

Finszter Géza a magyar rendészettudomány egyik legmeghatározóbb alakja, aki lefektette a modern magyar rendészettudomány alapjait. Alapvetése, hogy a biztonság és a szabadság nem egymást kizáró, hanem egymást erősítő és feltételező fogalmak. Legutóbbi kutatásaiban a biztonságot már egy komplex rendszerként mutatja be, ami magában foglalja a nemzetközi terrorizmus elleni fellépést, a kiberbiztonságot és a migrációt is. Ő a multidiszciplináris megközelítés egyik szószólója, hiszen álláspontja szerint a rendészet egy integrált tudományterület, ami a politológia, a szociológia és a jog keresztmetszetében helyezkedik el. Megfogalmazásában a rendészet olyan önálló tudományág, ami sokat merít a társtudományokból. Ez a keret biztosítja a szükséges alapokat, ugyanakkor sok kérdés esetén szükség van a más tudományágak által felkínált értelmezési keretek számba vételére.[32]

A jóval holisztikusabb, transzdiszciplináris nézőpont felé mutató irányvonal, ahol a rendészet a biztonság fogalma alá kerül. Ebben az esetben a külső és belső biztonság, azaz a biztonságpolitikát és a rendészetet egymástól elválaszthatatlan tényezőkként említi. Ebben az értelmezésben migráció egy globális biztonsági kockázatként jelenik meg, amelyre az államnak kötelessége egységes, átfogó és rendszerszintű választ adnia. Ez a típusú megközelítés egyszerre alkalmazza a rendészet és a biztonságpolitika ismeretanyagát, de a túlzott válaszkényszer és gyakorlati fókusz következtében a társadalmi és jogi kapcsolódási pontok háttérbe szorulhatnak.[33]

Kerezsi Klára munkássága az interdiszciplináris megközelítés szempontrendszerét alkalmazza, ami magában foglalja a kriminológia és a rendészet nézőpontjainak egyes elemeit. Kerezsi a rendészetet a társadalmi kontroll részeként értelmezi, ami nemcsak a szigorú értelemben vett jogalkalmazásról szól, hanem részét képezi a bűnmegelőzés és a társadalmi

[32] Finszter, Géza. „A modern rendészet: A rendészettudomány hazai kísérletei". Magyar Rendészet 20, 3. sz. (2020): 91–118. https://real.mtak.hu/117836/1/MR_2020_3_06_Finszter.pdf (letöltés ideje: 2026.11.30.)
[33] BODA József - FINSZTER Géza - IMRE Miklós - KEREZSI Klára - KOVÁCS Gábor - SALLAI János (2016): A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016. évi 17. szám, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem

normák fenntartása is. Álláspontja szerint a rendészetnek a társadalom felé kell nyitnia, és ezt a társadalmi realitást csak interdiszciplináris megközelítéssel lehet hatékonyan értelmezni.[34]

A dolgozat során kifejtett elméleti értelmezések és a migráció kezelésének francia megközelítése következtében a fenti három megközelítés közül az interdiszciplináris megközelítést választottam az elsődleges módszertani alapnak. A francia migrációs modell vizsgálata során a felmerülő kihívások messze többet jelentenek a határok ellenőrzésénél, vagy az idegenrendészeti eljárások során alkalmazott módszereknél. A külvárosokban jelentkező speciális kihívások, a radikalizáció, az illegális migrációs folyamatokra visszavezethető kiváltó indokok, a bevándorló rétegek egy részének társadalmi perifériára történő kiszorulása, valamint a témaspecifikus bűncselekmények megjelenése egy olyan összetett jelenséget eredményezett, amit legjobban az interdiszciplináris megközelítés alkalmazásával lehet lefedni.

Ez lehetővé teszi a rendészeti és társadalmi szempontrendszer ötvözését, azaz hozzájárulhat annak megértéséhez, hogy a francia rendészeti válaszok miért nem képesek hatékonyan működni abban az esetben, ha nincsenek, vagy nem megfelelően működnek az egyes integrációs, bűnmegelőzési vagy szociális beilleszkedést célzó programok. Azaz ezen a ponton a kriminológia, a szociológia és a rendészet eszközrendszere – a fentiekben vázoltaknak megfelelően – jelentős átfedést mutat.

Ez az értelmezés feloldja például a biztonság fogalmában tapasztalható átfedést érintő feszültséget is, hiszen egymás mellett tudjuk vizsgálni a közbiztonsági és nemzetbiztonsági aspektusokat is (lásd például radikalizáció) anélkül, hogy az egyik értelmezés felülírná a másikat.

Az interdiszciplináris keretrendszeren belül kiemelt szerepet kap a dolgozatban a biztonságpolitikai ismeretanyag alkalmazása, ami már szinte elválaszthatatlannak tűnik a klasszikus értelemben vett rendészeti válaszoktól. A biztonságpolitikai megközelítés azonban nem csupán külső tényezőként jelenik meg a rendészettudományi keretrendszerben, hanem mintegy stratégiai iránytűként is értelmezhetjük. Ugyanis a globális folyamatok, a küldő országok működésében tapasztalható instabilitás, a radikalizáció által jelentett kihívások és a nemzetközi terrorizmus egyre növekvő jelentősége közvetlenül is hatással vannak a francia rendvédelmi szervek tevékenységi irányvonalaira. Ez a megközelítés lehetőséget ad arra, hogy a migráció ne csupán egy statisztikai vagy bűnügyi / szabálysértési adat legyen, hanem egy

[34] Kerezsi, Klára. „Mi viszi előre a rendészettudományi gondolkodást?”. Belügyi Szemle 66, 4. sz. (2018): 5–22. https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/article/view/449/449 (letöltés ideje: 2025.11.30.)

biztonságra hatással lévő jelenségként értelmezzük, ahol például a határellenőrzés és a nemzetbiztonsági kockázatok elemzése, azaz az elmélet, a jog és a gyakorlat egymással szoros kölcsönhatásban lévő és együttműködésen alapuló keretrendszert alkot.

A biztonságpolitika beemelése azért is elengedhetetlen, mert a rendészet és a védelempolitika határai a francia modellben (többek között a migrációs válság hatására) meglehetősen elmosódtak. A rendészettudományi megközelítésnek arra is keresnie kell a választ, hogy a biztonságpolitika eszköztárával meghatározott fenyegetéskép hogy képeződik le operatív rendőrségi feladatokká a francia valóságban. Az interdiszciplináris megközelítés jelentősége ebben az esetben azt jelenti, hogy a biztonságpolitika meghatározza a migrációs tendenciák stratégiai okait, míg a rendészettudomány a saját szempontjai segítségével biztosítja azokat a szakmai alapokat, amik a belső rend és a külső biztonság közötti koherenciát adják. **A migráció szabályozásának irányzatai**

A migráció mint társadalmi jelenség napjainkban globálisan meghatározó tényezővé vált, amelynek hatásai és következményei beépültek minden ország és nemzetközi szervezet hétköznapjaiba. E jelenség dinamikáját és a hozzá szorosan kapcsolódó jelenségeket nem lehet figyelmen kívül hagyni, mivel azok alapvetően befolyásolják a társadalmi és politikai változások folyamatát, valamint a globális együttműködés struktúráit.[35] A migráció folyamatára és kísérőjelenségeire – függően az adott ország társadalmi felépítésétől, politikai és történelmi adottságaitól, illetve a nemzetközi színtéren betöltött szerepétől – sokféle válasz adható, mindemellett e tekintetben jelenleg két megközelítés a domináns. A migráció szabályozásának reaktív és proaktív irányvonalai között az alapvető különbség abban rejlik, hogy míg az előbbi főleg a biztonsági szempontok (ezen belül a fogadó közegre jelentett kockázatok) felől közelíti meg a kérdést és a migrációra, mint jelenségre egyfajta kihívásként tekint. A proaktív szemléletmód pedig a lokálissal szemben egyfajta globális megközelítést alkalmaz, és főként a lehetőségeket látja a migrációban, mintegy teret enged az univerzális emberi jogok fokozott érvényesülésének.

A reaktív irányzat fókuszában elsősorban a befogadó (politikai) közösség (társadalom) biztonsági szempontjai érvényesülnek, különösképpen azért, mivel ez a szemléletmód az egymástól elszigetelt, határokkal elválasztott, „befelé osztatlan" politikai közösségeket tekinti a rendszer alapjának, ellentétben a proaktív irányzattal, ahol a fókusz a globális (nemzetközi) közösségen és az együttműködésen nyugszik.

[35] BARRERO, R.Z.: Political discourses about borders: On the emergence of a European Political Community, 15-32.o.

További fontos különbség a két irányzat között, hogy a reaktív irányzat a migrációra egy olyan, jogi, valamint politikai eszközökkel megoldandó problémaként tekint, ami rendkívül komoly, közrendet és közbiztonságot érintő kérdéseket vet fel, ami többnyire az eltérő kultúrkörök találkozásából (összeütközéséből) fakad. Ezzel szemben a proaktív szemléletmód számára a ki- és bevándorlással kapcsolatos kérdések lehetőségként, kihívásként jelennek meg,[36] amelyek kezelésére adott esetben új, haladó szellemiségű megoldások alkalmazásától sem riad vissza. Azaz, ezen irányzat alkalmazói szerint a migráció nem csak és kizárólag problémákat vet fel, hanem hozzájárulhat a demográfiai mutatók kedvezőbb alakulásához (mint ahogy azt egyes nyugat-európai államokban is tapasztalhatjuk), valamint hozzájárul a társadalmi és kulturális élet sokszínűbbé válásához.

Eltérés mutatkozik abban is, hogy a két irányzat kit tesz „felelőssé" a bevándorlók számának az elmúlt időszakban tapasztalt növekedése miatt. A proaktív irányzat úgy gondolja, hogy nem feltétlen és kizárólag az eltérő kultúrák összeütközésében kell keresni a probléma fő gyökerét, mert az valójában a fejlett és fejlődő (fejletlen) országok közötti kontraszt folyamatos növekedése jelenti a legnagyobb problémát. Ebben az olvasatban a migráció a globalizáció és a kapitalizmus által előidézett társadalmi jelenség, és az országok közötti határok a gazdasági, valamint a társadalmi egyenlőtlenség szimbólumai. A reaktív irányzat ugyanakkor úgy gondolkozik, hogy a migráció volumenének növekedéséért elsősorban maguk a vándorok, illetve a származási országok a felelősek. A két irányzat egybehangzó véleménye szerint ugyanakkor a migráció számottevő, nem kívánt hatással is bír. A reaktív szemléletmód itt főleg a közrendre és közbiztonságra gyakorolt negatív hatásokat emeli ki, mint például a társadalmi-politikai instabilitás, az ezzel szinte párhuzamosan megjelenő bűnözés (és itt nem feltétlen a bevándorlók által elkövetett bűncselekmények számának növekedésére kell gondolnunk), és minden olyan tényező, ami negatívan befolyásolja az adott közösség harmonikus együttélését, működését. A proaktív irányzat a negatív hatások tekintetében a bevándorlókra gyakorolt negatív ingerekre helyezi a fókuszt, azaz az elszigetelt etnikai enklávék (köznapi nyelven „gettók") kialakulása, a bevándorlók (akár) munkaerőpiaci, gazdasági kizsigerelése, a befogadó közösség által tanúsított vallási és kulturális intolerancia, valamint a negatív diszkrimináció által jelentett veszélyekre hívja fel a figyelmet. A proaktív irányzat különös hangsúlyt fektet a migráció, mint társadalmi jelenség kényszerítő jellegére, azaz arra, hogy a vándorok valójában és általában valamilyen szintű (akár minimális, akár szabad szemmel nem látható) kényszer

[36] HAUTZINGER, Zoltán (2020) A migráció szabályozásának reaktív tényezői. BELÜGYI SZEMLE: A BELÜGYMINISZTÉRIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-), 68 (9). pp. 47-62. ISSN 2062-9494

hatására hagyják el hazájukat (ez lehet akár megélhetési, munkavállalási cél, ugyanakkor ez semmi esetre sem tévesztendő össze a genfi okokat alapul vevő kényszermigrációval, ami menedékjogi státuszra adhat alapot), így ez a tény a fogadó ország számára morális kötelezettséget jelent arra tekintve, hogy segítse a bevándorlókat és a származási országot. A reaktív szemléletmód ezzel szemben azt vallja, hogy a befogadó közösség részéről nem valósul meg semmilyen erkölcsi kötelezettség a bevándorlók és a származási ország megsegítésével kapcsolatban, azaz magától értetődően a befogadó politikai közösség előírásai érvényesülnek.

Az eltérő felfogásból adódóan a két irányzat eltérő eszközöket kínál fel a migráció kezelésére. A reaktív irányzat – mivel számára elsődleges szereppel a biztonsági szempontok bírnak – az ellentmondást nem tűrő kontrollra fekteti a hangsúlyt, azaz a beutazni kívánók létszámának korlátozása és általában nemzeti alapon történő szelektálás jelentik a fő eszközöket, mind azt a célt szolgálva, hogy a célország saját, korlátozott kapacitásait szem előtt tartva meg tudja őrizni politikai és társadalmi önazonosságát és identitását.

A proaktív irányzat ezzel ellentétben az emberi jogok tiszteletben tartására helyezi a hangsúlyt, a nemzeti alapon történő megkülönböztetés elvének tilalmát hangsúlyozva. A szigorú ellenőrzés helyett az enyhítést találja praktikusnak, tekintve, hogy álláspontja szerint a szabályokkal összhangban megvalósuló migráció támogatása a bevándorlónak, és a fogadó országnak is fokozott előnyökkel jár (például, de nem kizárólagosan a szezonális munkavállalók esetén).

A reaktív irányzat értelmezésében az úgynevezett „hívó hatás”-t (call effect) a fogadó országban alkalmazott túlságosan megengedő szabályozás idézi elő és tartja életben, míg ezzel szemben a proaktív szemléletmód meghatározása alapján az „kilépési hatás” (exit effect) a származási országban uralkodó viszonyoknak köszönhető, azaz például a túlnépesedés, a munkanélküliség, a gyenge szociális háló, a gyenge társadalmi háttér, a gazdasági mutatók stagnálása vagy éppen csökkenése mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a vándorok elhagyják származási országukat. Ennek következtében a migrációs politika kifejezett célja ezen tényezők okainak feltárása, és az országok közötti különbségek csökkentése.[37]

Fenti értelmezés részben egybecseng Ravenstein klasszikus elméletével, azzal a különbséggel, hogy a hívó hatások (pull faktorok) inkább a fogadó országban tapasztalható pozitív tényezőket jelentik (jobb munkaerőpiaci, gazdasági, szociális helyzet), a kilépési

[37] GYENEY, Laura. Legális bevándorlás az Európai Unióba, különös tekintettel a családi élet tiszteletben tartásának jogára. Doktori értekezés. P.31-33. Budapest, 2011. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola. https://disszertacio.ppke.hu/id/eprint/388/ (letöltés ideje: 2025.02.25.)

hatásoknak nevezett tényezők pedig (push faktorok) a küldő országban uralkodó negatív tényezőket hivatottak megjelölni.

1**. sz. táblázat: A proaktív és reaktív szabályozási rendszer különbségei (saját táblázat)**[38]

Szempont	Reaktív szabályozás	Proaktív szabályozás
Megközelítés módja	Többnyire kríziscentrikus, rövidtávú, és rövid megvalósítási idejű válaszok	Előrelátó, hosszabb távra tervező stratégia
Célja	A felmerülő migrációs kihívások minél gyorsabban történő kezelése	A migráció szabályozásának „tervezése", előzetes felkészülés, integráció elősegítése
Főbb eszközök	Határvédelmi, menedékjogi intézkedések, gyors jogi változtatások	Hosszú távra szóló integrációs programok, jól megtervezett bevándorlási politikák
Bevándorlókhoz fűződő viszony	A bevándorlók létszámának hatékony ellenőrzése, szabályozása	A bevándorlókban rejlő társadalmi és gazdasági lehetőségek kihasználása
Határpolitika	Határőrizet szigorítása (fizikai és jogi akadályokkal)	Rugalmasság, bizonyos típusú vízumok (tanulmányi, munkavállalás) könnyítése
Integrációs politika	Korlátozott / eseti jellegű integrációs intézkedések	Munkaerőpiaci, kulturális és nyelvi beilleszkedés támogatása
Gazdasági nézőpont	A migrációs folyamatok gazdasági terheinek csökkentése	Gazdasági előnyök kihasználása, munkaerőhiány csökkentése
Társadalmi nézőpont	Kulturális differenciák, mint probléma, kihívás	Multikulturalizmus, mint a társadalmi kohézió alapjának elősegítése
Jogalkotási metódus	Szigorítások, gyorsan, az adott helyzetnek megfelelően	Stabil, hosszú távú szabályozási rendszer, kvótarendszer bevezetése
Példák	Kanadai pontrendszer, munkaerőpiaci integrációs programok (EU)	Fizikai határzárak építése, sürgős, gyors menekültügyi reformok

Ahogy az a fenti összefoglaló (1.sz.) táblázatból is kitűnik, a két irányzat közötti határvonal viszonylag erős, azonban az alkalmazásuk kérdésében már nem ennyire egyértelmű a helyzet. Úgy gondolom, hogy míg a korábbi időkben egy állam (tudatosan vagy ösztönösen) megtehette azt, hogy vagy csak az egyik vagy csak a másik irányzatot alkalmazza, addig manapság már nem ennyire egyértelmű a helyzet. Mivel, például akár a gyors, határvédelmi, vagy menedékjogi intézkedések mellett (amiket gyors, szinte azonnali válaszokat sürgető akut

[38] Uo.

helyzetek eredményeznek) jól megférnek a hosszú távra szóló, külföldiek munkavállalását támogató vagy éppen integrációs programok, ahogy a bevándorlási kérdések más szegmenseit érintő, hosszú távra tervező stratégiák is. Mindegyik megközelítési módnak megvannak a maga előnyei és hátrányai, az pedig az adott országon múlik, hogy milyen módszerek és nézőpontok segítségével alakítja ki migrációs stratégiáját. Előfordulhat, hogy ami az elején még ideiglenes, gyors és kapkodó megoldásnak tűnt, a későbbiekben az fog kapni egy állandó és stabil helyet a politikai eszköztárban, és megeshet ennek az ellenkezője is. Azaz megtörténhet, hogy az a válasz, amit a döntéshozók stabil és végleges megoldásnak szántak, a gyakorlatban nem igazán mutatkozik működőképes megoldásnak, és változtatásokat kell eszközölni rajta. Hangsúlyozni szükséges, hogy ugyan léteznek különböző modellek, amik a tervezést és döntéshozatalt hivatottak megkönnyíteni, szem előtt kell tartani azokat a tényezőket is, amik váratlanul jelennek meg, vagy kapnak a kalkuláltnál nagyobb jelentőséget/szerepet. Például, egy hosszútávú bevándorlási stratégia tervezési fázisában lehet, hogy egy kisebb jelentőségű, távoli országban zajló konfliktus még alacsony szinten marad, ami aztán a későbbi eszkalálódás során arra készteti a döntéshozókat, hogy finomítsanak az eredeti stratégiájukon. Alapul vehetjük például az 1960-as és 1970-es években kialakult helyzetet is, ahol a nyugat-európai országok nagy része arra rendezkedett be, hogy többnyire harmadik országokból érkezett vendégmunkásokkal tölti fel a világháborúk által megtizedelt munkaerő-piacot, akik a megkeresett fizetésük egy részét hazaküldték a származási országban maradt családjaiknak. Az 1973-as olajválság azonban rámutatott ennek (az amúgy eddig jól működő) rendszernek a problémáira is, azaz többek között arra, hogy a globális válságnak köszönhetően a nyugat-európai vendégmunkások egy része úgy dönt, hogy nem hazautaznak családjaikhoz, hanem a családjaik költöznek ki hozzájuk. Ezek a folyamatok egyrészt a munkahelyek számának csökkenése miatt jelentettek kihívást, másrészt pedig a nyugat-európai államoknak szembesülniük kellett azzal, hogy egyszerre viszonylag sokan érkeztek családegyesítési céllal. Ezekre a folyamatokra az adott országok munkaerőpiacai, szociális ellátórendszerei és társadalmai egyáltalán nem voltak felkészülve, így hiába volt jól megtervezett, hosszútávú stratégiájuk, meg kellett találniuk azokat a módszereket, amelyek segítségével aránylag gyorsan, és a lehető legkevesebb megpróbáltatás árán tudtak adaptálódni az új kihívásokhoz.

Ahogy a 2015-ös migrációs válság kapcsán is elmondható, hogy utaltak adatok és folyamatok arra, hogy változás fog bekövetkezni az addig tapasztalt migráció intenzitásában, összetételében és volumenében, de a végül lezajlott forgatókönyvre egyetlen európai uniós ország sem volt (és nem is lehetett) felkészülve. Ez azt eredményezte, hogy a tagországoknak

egy sor új és szigorú protokollt kellett életbe léptetniük annak érdekében, hogy hatékonyan tudják menedzselni a felmerült helyzetet. Ezek az új szabályok függtek az érintett országban hatalmon lévő politikai rezsim nézeteitől, a migrációnak való kitettségének mértékétől és mélységétől, valamint a társadalmi összetételtől is. Ebben az esetben szinte már megkerülhetetlennek mutatkoztak olyan szabályok alkalmazásai is, amelyek a reaktív szabályozási módszerbe illeszkednek, még az olyan államok esetén is, akik többnyire a proaktív szemlélet szerint menedzselik migrációs politikájukat.

1.4.1. Biztonságiasítás és reaktív szemléletmód

Felmerülhet a kérdés, hogy milyen összefüggés van a korábban már tárgyalt, biztonsági szempontokat előtérbe helyező biztonságiasító szemléletmód (szekurizáció) és a migráció szabályozási irányvonalaként ismert reaktív irány között. Ehhez egy kicsit érdemes tágítani vizsgálati spektrumunkat és megvizsgálni Samuel P. Huntington a civilizációk közötti konfliktusokról szóló elméletét. *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása* című, 1996-ban megjelent könyvében[39] a hidegháború utáni ideológiai és politikai viszonyokat elemezve azt fogalmazta meg, hogy a hidegháborús időszakot követően a világban uralkodó konfliktusok nem feltétlenül és kizárólagosan gazdasági és ideológiai alapon fognak kialakulni, hanem a különböző civilizációk és vallási-kulturális törésvonalak mentén. Huntington megfogalmazása alapján ugyan a nemzetközi események fő alakítói továbbra is az államok, azonban a legfontosabb államcsoportokat már korántsem a hidegháborús időszakban megszokott három szereplő (Amerikai Egyesült Államok, Szovjetunió – kommunista országok Szovjetunió vezette csoportja – , Harmadik Világ országai) jelenti, hanem a világ nyolc civilizációja (nyugati kereszténység, ortodox kereszténység, kínai, japán, hindu, iszlám, latin-amerikai és afrikai).

A „*nem nyugati társadalmak, különösen Kelet-Ázsiában növelik saját gazdasági erejüket, ezáltal nagyobb katonai és politikai befolyásuk alapjait is megteremtik. Erejük és önbizalmuk növekedésével párhuzamosan a nem nyugati társadalmak egyre erőteljesebben hangoztatják saját kulturális értékeiket, és elutasítják a Nyugat által hozott példákat*”.[40] Henry Kissinger gondolatmenete szerint a 21. század nemzetközi rendszere legalább hat nagyhatalmat (Egyesült Államok, Japán, Kína, Európa, Oroszország, és valószínűleg India) foglal magában, valamint

[39] HUNTINGTON, Samuel P. The Clash of civilizations and the Remaking of the World Order. Touchstone Books, 1998.
[40] HUNTINGTON, Samuel P. A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2014. p.24.

egyéb, kisebb-nagyobb ország is ide tartozik.[41] Ez a hat nagyhatalom öt, egymástól igen különböző civilizációhoz tartozik. Ebben az új rendszerben a stratégiai, világpolitikai és gazdasági hangsúly-eltolódások miatt a nagyhatalmak versengését – Huntington elmélete alapján – a civilizációk küzdelme váltja fel. A legmélyebb és ezáltal legveszélyesebb konfliktusok nem a szegények és gazdagok vagy más társadalmi osztályok között fognak zajlani, hanem különböző kulturális entitásokhoz tartozó népek között. A Huntington elméletének megfogalmazása óta eltelt majdnem harminc év megmutatta, hogy nem feltételes módban és nem jövő időben, hanem jelenidőben kell az általa megfogalmazott elképzelésekről beszélnünk. Azaz a vallási, kulturális és történelmi különbségek miatt a jelenkori konfliktusok nagy része az iszlám és a nyugat, Kína és a nyugat között zajlanak, valamint a legveszélyesebbek azok a konfliktusok, amelyek a különböző civilizációk érintkezési pontjain alakulnak ki (úgynevezett törésvonal-konfliktusok).

Huntington szerint a kulturális dimenzió és identitás fokozatosan növekvő szerepet tölt be a nemzetközi konfliktusokban, ami napjainkban is tetten érhető. Példának okáért a 2015-ös migrációs válság során nemcsak a vándorok voltak a középpontban, hanem a nemzetközi porondon országok is egymásnak feszültek. A migrációs diskurzus során fokozatosan növekvő, kiemelt szerepet kap napjainkban az eltérő kulturális háttérrel rendelkező bevándorlók beilleszkedése, az ezzel kapcsolatos konfliktusok állami és társadalmi szinten történő kezelése, amiből számos érdekellentét eredeztethető.

A biztonságiasítás (szekurizáció) elmélete szerint az olyan társadalmi kérdések, mint például a migráció nem kizárólag gazdasági és társadalmi problémaként jelentkeznek, hanem komoly biztonsági fenyegetésként is testet öltenek, aminek a kezelésére a szekurizáló szemléletmód sajátosságainál fogva a szóban forgó állam vagy közösség a rendelkezésére álló összes eszközt is bevetheti. Az iszlám világ és a nyugati országok közötti konfliktusokat sok szereplő felhasználta és felhasználja a muszlim bevándorlás biztonsági fenyegetésként történő keretezésére.

Mivel a reaktív szemléletmód a lehetőségek helyett elsősorban problémaként és fenyegetésként érzékeli – értékeli a migrációs folyamatokat, ezért legfőképp a restriktív politikai eszköztárát vonultatja fel a helyzet kezelésére, szabályozására. Huntington elmélete (a kulturális törésvonalak mentén) erősíti ezt a narratívát, mivel a különböző civilizációk közötti törésvonalakat (ebben az esetben a befogadó társadalom és az érkező bevándorló) sok esetben

[41] KISSINGER, Henry. Diplomácia. Panew-McGraw-Hill-Grafo Kiadó, Budapest. P.16.

áthidalhatatlan akadályként jellemzi, ami tovább erősíti a bevándorlással szembeni ellenérzéseket, ellenállást.

A reaktív szemléletmód esetében a biztonsági szempontok játszanak központi szerepet, azaz különösen a fogadó közegre jelentett kockázatok (és nem a vándorokat érintő biztonsági kérdések) vannak a középpontban, amelynek köszönhetően igencsak túlnyomó részt a befogadó közösség biztonsági szempontjai érvényesülnek. Az ő olvasatukban a felmerülő biztonsági problémák elsősorban az eltérő kultúrkörök összeütközéséből fakadnak, de ide sorolhatjuk az ország gazdasági erejét, a közrendet, valamint közbiztonsági kockázatokat is.

1.5. Biztonsági tanulmányok és migráció kapcsolata

1.5.1. Változó világ – változó elméletek

A jelenlegi, biztonsági – biztonságpolitikai szemléletmódot priorizáló gondolatmenet megértéséhez mindenképpen szükséges a nemzetközi kapcsolatok kutatása terén legfontosabb szerepet betöltő iskolák és kutatások irányzatainak ismerete, mert a biztonság fogalmának jelentős átalakulása, kiszélesedése, majd később a migrációs elemek megjelenése átfogóbb képet mutat abban az esetben, ha ismerjük ennek a folyamatnak a meghatározó fordulópontjait.

A nemzetközi kapcsolatok elméletei területén a kezdeti időkben a realista iskola és a liberalizmus töltöttek be igencsak meghatározó szerepet. Közös a két irányzatban, hogy mindkettő a háború, a nemzetközi szereplők, az államok, valamint a fegyveres erőszak kapcsolatát vizsgálták, illetve az így nyert kutatási eredmények segítségével igyekezték magyarázni az aktuális folyamatokat, konfliktusokat és háborúkat.

Hans Morgenthau[42] mint a realista iskola egyik kulcsképviselője szerint a nemzetközi politika természetes állapota az anarchia, mivel nem létezik egy egységes, mindenek és mindenki felett álló világkormány. Mindemellett pedig kifejti azt is, hogy a nemzetközi politika természetes állapota a háború, a nemzetközi színtéren pedig kizárólag az államok rendelkeznek hatalmi befolyással, az államok alatti (NGO-k, azaz nem kormányzati szervezetek) és feletti (nemzetközi szervezetek) szerveződések a nemzetközi politika szempontjából nem bírnak jelentőséggel. A háború okaként ezt az irányzatot képviselő kutatók az államok általános célját jelölték meg: azaz az államok célja a biztonságos környezet, a biztonság megteremtése, ezt

[42] MORGENTHAU, Hans. (1985). Politics among nations: The struggle for peace and power (6th ed.). New York: Knopf.

pedig elsődlegesen a hatalmi befolyásuk révén igyekeznek elérni, aminek akkoriban leghatásosabbnak tartott eszköze a háború volt. Az államok biztonságukat tehát a hatalom és befolyás megszerzésén és növelésén keresztül látták biztosítottnak, ami abban az időszakban egyet jelentett a katonai erő alkalmazásával.

A realista irányzat másik vonalát képviselő John Hertz a mortgenthaui hatalomközpontú felfogással ellentétben úgy fogalmazott, hogy az államok legfőbb célja nem a hatalom megszerzése, hanem a biztonság minél teljesebb körű elérése, amelynek során kiemelt szerep jut a háborúnak és a katonai erő alkalmazásának.[43] Ellentmondás azonban, hogy az elérendő célként kitűzött biztonságra az erő alkalmazása, a fegyverkezés jelenti a legnagyobb veszélyt, mivel az ez által jelentett biztonsági dilemma semmissé teheti a biztonságról szőtt terveket. Gondoljunk csak bele, ha „A" ország akár minőségi, akár mennyiségi fegyverkezési programot indít, azt a vele szomszédos „B" ország magára nézve akkor is fenyegetésként érzékeli, ha „A" országnak ez nem szerepelt az eredeti céljai között. Ennek következtében „B" ország szintén intenzifikálja fegyverkezési programját, ami egy végeláthatatlan spirálban, fegyverkezési versenyben ölthet testet, ami további erőforrások elvonásával, és több ország bevonódásával is járhat.[44]

A neorealista vonalat képviselő Kenneth Waltz olvasatában szintén csak az államok bizonyultak meghatározó tényezőnek, de rámutatott arra is, hogy mivel az államok eltérő katonai és gazdasági jellemzőkkel és képességekkel rendelkeznek, ennek következtében eltérő szerepet töltenek be a nemzetközi rendszerben, mert az eltérő képességek eltérő érdekérvényesítő képességeket eredményeznek, melynek következtében az államok eltérő működési és fejlődési pályára kerülhetnek.[45]

A liberalizmus képviselői némileg már árnyalták a szigorúan háború- és államközpontú felfogást, álláspontjuk szerint ugyanis az államok alatti és feletti szerveződések is egyaránt meghatározó szereppel bírnak a nemzetközi színtéren. Kijelentették azt is, hogy a nemzetközi porondon elsősorban nem az államok szerepe a legmeghatározóbb, hanem a nemzetközi együttműködés megléte és módja. Lazult a biztonság eléréséhez vezető út leírása is, mert a

[43] MATUS, János. A jövő árnyéka – Nemzetközi hatások biztonságunkra és jólétünkre. Pesti KFt. Budapest, 2005. p. 64.
[44] BALOGH, István. Biztonságelméletek. in: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 2013/3-4. szám. p. 46. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2013_3-4_04_balogh_istvan_-_biztonsagelmeletek.pdf (letöltés ideje: 2024.07.31.)
[45] RADA Péter. Átalakuló biztonsági kihívások. A biztonság dimenziói. In: Grotius tudományos folyóirat, 2007. http://www.grotius.hu/doc/pub/KZQSCF/rada%20p%C3%A9ter%20%C3%A1talakul%C3%B3%20biztons%C3%A1gi%20kih%C3%ADv%C3%A1sok.pdf (letöltés ideje: 2024.07.31.)

liberalista felfogás szerint a szigorú realista állásponttal ellentétben nem a katonai erő alkalmazása és a háború segítségével érhető el, hanem egy olyan, nemzetek közötti együttműködés segítségével, egy olyan nemzetközi intézmény létrehozásával, amelynek minden egyes ország a tagja. Az elképzelés gyakorlati alkalmazásába azonban hiba csúszott, ami a Nemzetek Szövetségének működésében öltött testet: először a Német Birodalom, majd Magyarország és Japán léptek ki, majd pedig a Szovjetuniót Finnország megtámadása miatt kellett kizárni. A Nemzetek Szövetsége tehát nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mivel nem tudta megakadályozni a tagok közötti konfliktusokat, ezáltal pedig a háborút.[46]

1.5.2. A Barry Buzan-féle koppenhágai iskola

A realista felfogás kizárólagos háborúcentrikusságánál és a liberalizmus haladóbb szellemű felfogásánál még tovább merészkedett a konstruktivizmus. A biztonságiasítás (securization) elmélete a nemzetközi kapcsolatok elméletén belül tevékenykedő koppenhágai iskolához, azon belül is pedig Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wilde, valamint társaik munkásságához köthető. A koppenhágai Békekutató Intézet (Copenhagen Peace Research Institute) égisze alatt tevékenykedő kutatók munkásságát legjobban az 1998-ban megjelent Security: A New Framework for Analysis[47] című kötet fogja át és mutatja be, azonban a kapcsolódó kutatások gyökerei távolabbra is visszanyúlnak: itt mindenképpen meg kell említenünk Waever Securitization and Desecuritization[48] (1993), Concepts of Security[49] (1997) és Security, the Speech Act[50] (1989) című műveit is, amik a kutatótársaival közös munka szerves részét képezték. Ezzel párhuzamosan több kutató többféle nézőpontból is vizsgálta a biztonságiasítás elméletét. Ezek a vizsgálódások érintették többek között az identitás, a bürokratikus folyamatok, a migráció, a környezetvédelmi problémák, valamint a kiberfenyegetések területét is.[51]

---

[46] U.o.
[47] BUZAN, Barry, WAEVER,Ole. DE WILDE. Jaap. Security: A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers Inc. 1998. ISBN-13 : 978-1555877842
[48] WAEVER,Ole. Securitization and Desecuritization. Center for Peace and Conflict Ressearch, Copenhagen. 1993.
[49] WAEVER,Ole. *Concepts of security*. University of Copenhagen, Institute of Political Science, 1997.
[50] WAEVER,Ole. "Security, the speech act: Analysing the politics of a word." research training seminar, Sostrup Manor. 1989
[51] STRITZEL, Holger. Securitization Theory and the Copenhagen School. in: Security in Translation. Securitization Theory and the Localization of Threat. 2014. https://link.springer.com/book/10.1057/9781137307576 (letöltés ideje: 2024.07.31.)

Fontos kiemelni, hogy a koppenhágai iskola képviselői egy sor olyan biztonság felépülését és jellemzőit vizsgáló egyéb kutatást inspiráltak,[52] amik többek között a migráció és a biztonság kapcsolatát is górcső alá vették: ide sorolhatjuk Huysmans (2006),[53] Lazaridis (2011),[54] Leonard és Kaunert (2019),[55] valamint van Munster (2009)[56] munkásságát is.

A biztonságiasítás Koppenhágai Iskola által képviselt keretrendszere igazodik a konstruktivista megközelítéshez, ami a nemzetközi kapcsolatok és biztonsági tanulmányok területén tapasztalható diszkurzív és nyelvi fordulatra kezdett el építeni.

A biztonság tradicionális értelmezése szerint a biztonság szoros összefüggésben áll a túléléssel. Ennek megfelelően, ha egy kérdés egy állam nézőpontjából olyan fenyegetésként jelenik meg, amit létfenyegetésként értékel, és a saját fennmaradását és biztonságát veszélyezteti, akkor ezen tényezők eliminálása érdekében rendkívüli intézkedésekhez folyamodhat. Azaz, ha egy állam biztonságiasít egy kérdést, akkor jogot formál arra, hogy az általa szükségesnek vélt eszközök segítségével megszüntesse vagy elhárítsa ezt a fenyegetést. A különböző szektorokban azonban ennek a létfenyegetésnek a mibenléte nem biztos, hogy egyértelmű: míg a katonai szektorban markánsan és jól láthatóan jelenik meg (háború, fegyveres konfliktus), addig a többi területen, például a gazdasági szektorban ez korántsem ilyen egyértelmű. A migráció biztonságiasítása során az állam a vándorlás folyamatát és következményeit éli meg létfenyegetésként, a hatások mérséklésére pedig egy sor jogi és fizikai eszköz is rendelkezésre áll. Barry Buzan szektoriális biztonságelméletét alapul véve fontos kiemelni, hogy a migráció nemcsak önmagában értelmezendő jelenség, hanem az öt fő biztonsági szektorban (politikai, katonai, társadalmi, környezeti és gazdasági) mindenhol érezteti a hatását. Megjegyzendő, hogy a globalizáció és interdependencia hatásainak köszönhetően a fent említett szektorokat is átszövi az egymásra utaltság és a kölcsönösség. Fontos kitétel, hogy a migrációnak nem csupán biztonságot gyengítő, hanem biztonságot erősítő elemei is léteznek az összes szektorban. Tehát pont emiatt nem észszerű a migrációra mint kizárólagos fenyegetésre tekinteni, érdemes inkább együtt kezelni annak pozitív és negatív oldalát. A kifejezés önmagában egy értéksemleges kifejezés, azaz léteznek egyértelműen pozitív és egyértelműen negatív hatásai is. Ezenfelül el kell különíteni a befogadó és küldő

[52] STEPKA. Macej. The Copenhagen School and Beyond. A Closer Look at Securitization Theory. In: Identifying Security Logics in the EU Policy Discourse. IMISCOE Research Series, p.17-31.
[53] HUYSMANS, Jef. (2006). The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. Routledge
[54] LAZARIDIS, Gabriela. (2011). Security, insecurity and migration in Europe. Routledge
[55] LEONARD, Sarah., & KAUNERT, Christian. (2019). Refugees, security and the European Union. Routledge.
[56] MUNSTER, Rens. (2009). Securitising immigration. The politics of risk in the EU. Palgrave Macmillan

országban tapasztalt pozitív és negatív, valamint a vándorlás alanyait érintő pozitív és negatív hatásokat egyaránt.[57]

1.5.3. A biztonság fogalmának bővülése – nemzetközi biztonsági szervezetek

A biztonság fogalmának változása, bővülése egy rendkívül hosszú folyamat volt, s tulajdonképpen a második világháborút követő években indult útjára. A „biztonsági tanulmányok aranykoraként" aposztrofált időszakban, az 1940-es és 1960-as évek között a második világháború tapasztalatainak és következményeinek összegzése, valamint feldolgozása állt a középpontban. Azaz a fókusz továbbra is a katonai erő alkalmazásával kapcsolatos kérdéseken, a katonai biztonság minél teljesebb körű elérésén, illetve a katonai erő és fenyegetés alkalmazásának problematikáján volt. Ez abból a szempontból teljes mértékben érthető volt, hogy a nemzetközi élet résztvevői mindent meg akartak tenni annak érdekében, hogy elkerüljenek egy esetleges újabb világméretű konfliktust, ennek kulcsát (azaz a biztonság minél szélesebb körű elérését) pedig továbbra is a katonai erő alkalmazásában látták.[58] Ebben az időszakban a biztonság társadalmi kérdései még nem képezték a biztonsági tematikájú kutatások szerves részét. Ugyanakkor fontosnak tartom rámutatni arra a tényre, hogy az első, valamint második világháború okozta embervesztesség, a demográfiai összetételben és mutatókban bekövetkezett negatív irányú változások egy sor intézkedés meghozatalát tették szükségessé. Ezek egyfelől ösztönözték a hazai népesség természetes növekedését (szociális háló kialakítása / fejlesztése, gyermekvállalást ösztönző, támogató programok), másfelől pedig hozzájárultak a migrációs hajlandóság növekedéséhez (társadalmi mobilitást és munkavállalást ösztönző kezdeményezések). A hidegháború első felét fémjelző időszakban (1947-től a kubai rakétaválságig bezárólag) egyszerre indokolt és érthető is volt az államok részéről ez a fajta „óvatosság", azaz a biztonság kizárólag katonai vetületben történő értelmezése. A biztonsági tanulmányok kutatási spektrumának kiszélesedésében a fordulópontot a kubai rakétaválság időszaka (1962) hozta el, mert ennek hatására, az 1960-as évek közepétől kezdett fokozatosan multidiszciplináris jelleget ölteni a biztonsági tanulmányok kutatási területe, és ezzel együtt kezdett el feloldódni a katonai terület primátusa. Ez a folyamat egybecseng a hidegháború következő, enyhülést jelentő időszakával, amely a Szovjetunió afganisztáni beavatkozásával ért véget. A közgazdaságtan, a politikatudomány és a történelemtudomány mint vizsgálódási

[57] VAJKAI Edina Ildikó: A migráció biztonsági-biztonságpolitikai hatásai. In: Menekültügyi ismeretek (szerk.:Klenner), Dialóg Campus Kiadó, 2019. p.187-191.
[58] MATUS János: A jövő árnyéka – Nemzetközi hatások biztonságunkra és jólétünkre. Pesti KFt. Budapest, 2005. p. 64.

területek egyre meghatározóbb szerepet töltöttek be a biztonsággal kapcsolatos kutatások tematikájában. Ennek értelmében górcső alá került többek között a katonai erő, a biztonság és a gazdasági fejlődés kapcsolatát, illetve a háború rövid- és hosszútávú, az egyes országok, valamint a nemzetközi rendszer gazdaságára gyakorolt hatását taglaló szempontok is. A történelemtudományok szemszögéből a kutatók elkezdték elemezni és beépíteni a korábbi konfliktusok tapasztalatait, következtetéseit és azok nemzetközi biztonságra gyakorolt rövid- és hosszútávú hatásait egyaránt. A politikatudományi kutatások pedig többek között azt vizsgálták, hogy az egyes politikai rendszerek, mint például a kommunizmus vagy a demokrácia milyen hatást gyakorolnak az országok, ezáltal pedig a nemzetközi rendszer biztonságára.

Noha a NATO (North Atlantic Treaty Organization, Észak-atlanti Szerződés Szervezete) profilját tekintve kifejezetten a katonai együttműködést hivatott elősegíteni, az ott végbement változások bizonyos elemei jól példázzák a demilitarizálódás folyamatát valamint rámutatnak a biztonság fogalmi bővülésének egyes lépéseire, illetve sajátosságaira. Franciaország, mint az egyik alapító ország 1966-ban kilépett a NATO katonai szervezetéből (ahová csak 2009-ben tért vissza), ezzel egyidejűleg pedig megtartotta a politikai struktúrában betöltött szerepét.[59] A Szövetségben zajló belső változások, valamint a külső, nemzetközi környezetben történő átalakulások, és az ezáltal onnét érkező nyomás átgondolásra késztették a NATO-t a politikai és katonai struktúráját illetően. Nevezetesen a nyugat-európai államok attól tartottak, hogy az USA a détente keretében különalkut köt Moszkvával, Washington viszont attól tartott, hogy Németország fogja oly módon fellazítani a szervezeten belüli katonai köteléket, hogy az később annak széteséséhez vezethet.

Az 1967. december 12-én megrendezett miniszteri találkozó eredményei kiválóan példázzák az átalakulás két mérföldkövét. Elfogadták ugyanis nemcsak az MC 14/3 kódjelű új stratégiai koncepciót, hanem az úgynevezett Harmel-jelentést is.[60] Előbbi fogalmazta meg a szervezet új stratégiai koncepcióját: a „tömeges megtorlást" felváltó „rugalmas reagálás" a katonai feszültség a katonai konfliktusok eszkalálódásának lehetőségét volt hivatott visszaszorítani, mégpedig úgy, hogy a kubai rakétaválság tapasztalataira építve ugyan nem veti el teljes mértékben a nukleáris fegyverek alkalmazásának lehetőségét, azonban ezzel

[59] La France et l'OTAN. *France Diplomatie*. https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/securite-desarmement-et-non-proliferation/nos-alliances-et-cooperations/la-france-et-l-otan/ (letöltés ideje: 2024.08.05.)

[60] VARGA Gergely. Stratégiai koncepciók a kezdetektől Lisszabonig. In: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 2010.november. p. 18. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-strategiai_koncepciok__a_kezdetekt__l_lisszabonig.pdf (letöltés ideje: 2024.08.05.)

párhuzamosan törekedett egy hagyományos fegyverekkel felszerelt, rugalmasan alkalmazható haderő létrehozására.[61] Ugyan az új stratégiai koncepcióban továbbra is a katonai vonal elsődlegessége tapasztalható, azonban kiemelt jelentőséggel bír, hogy azon belül is jelentős elmozdulás tapasztalható a nukleáris fegyverek felől a hagyományos fegyverek irányába, ami jelentős haladásként értékelhető. Az ezzel egy időben elfogadott Harmel-jelentés pedig még nagyobb lépést jelentett ebből a szempontból, mert a Pierre Harmel, akkori belga miniszterelnök nevével fémjelzett dokumentum a szövetség politikai és diplomáciai rugalmasságát volt hivatott javítani, kifejezett célja pedig a NATO és a Varsói Szerződés országai közötti ellentét csökkentése volt, hogy csökkenteni tudják egy esetleges háború kitörésének lehetőségét.[62]

Szemerkényi Réka olvasatában a „korábbi politikai prioritás helyett, amely elsősorban a hidegháborús feszültség menedzselésére irányult, a Harmel-jelentés a Szovjetunióval való párbeszéd elősegítését, és ezáltal a détente politika NATO általi alkalmazását helyezte előtérbe”.[63] A Harmel-jelentés azt is kiemelte, hogy a diplomáciai és politikai párbeszéd sikeréhez azonban szükség van egy hiteles és alkalmazható, bevethető katonai erőre is. A belga politikus a kiadott dokumentum szerint az együttműködésen alapuló párbeszédet a nyugati és a keleti tömb közötti feszültség oldása miatt kívánta bevezetni a NATO eszköztárába, ezzel pedig mintegy elkerülve a védelmi képességek túl korai csökkentését.

Az EBEÉ (Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet) által, Helsinkiben, 1975-ben aláírt dokumentum, ugyan nem egy szerződés, hanem egy politikai kötelezettségvállalásokat tartalmazó egyezmény, de az így útjára indult, napjainkban „helsinki folyamatnak” nevezett eseménysorozatnak vitathatatlan érdemei vannak a biztonság értelmezésében történt változásokban, illetve az európai politikai légkörben lezajlott enyhülési folyamatban egyaránt. A Zárónyilatkozat háromkosarasként emlegetett pillérei kiválóan szemléltetik a biztonság fogalmának értelmezésében végbement átalakulásokat és hangsúlyeltolódásokat is. Az első kosár az európai biztonsággal kapcsolatos kérdéseket érintette, mert tartalmazta a tagállamok (és állampolgáraik) egymás közötti kapcsolatait

[61] HANGYA Gábor. A biztonságpolitika hatása a haditechnikára. In: Hadtudomány. 4. szám, 2002. https://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2002/4/hangyagabor/chapter1.htm (letöltés ideje: 2017.09.20.)
[62] The Harmel Report : full reports by the rapporteurs on the future tasks of the Alliance. Berlin Information Center for Transatlantic Security. https://www.bits.de/NRANEU/nato-strategy/Harmel_Report_complete.pdf (letöltés ideje: 2024. 07.03.)
[63] SZEMERKÉNYI, Réka. A Harmel-jelentés. A NATO biztonságpolitikájának megújítása. In. Rubicon történelmi folyóirat. 8. évf. 5-6. szám. https://.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_harmel_jelentes_a_nato_biztonsagpolitikajanak_megujitasa (letöltés ideje: 2017.09.20.)

rendezni hivatott tíz alapelvet, amit a szakirodalom jelenleg is „helsinki dekalógnak” nevez. Az alapelvek (1: szuverén egyenlőség, 2: tartózkodás az erőszaktól és az erőszakkal történő fenyegetéstől, 3: a határok sérthetetlensége, 4: az államok területi épsége, 5: a viták békés rendezése, 6: a belügyekbe való be nem avatkozás, 7: az emberi jogok tiszteletben tartása, beleértve a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és a meggyőződés szabadságát, 8: a népek egyenjogúsága és önrendelkezési joga, 9: az államok közötti együttműködés, 10: a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítése) összhangban vannak a liberális nemzetközi kapcsolatok iskola képviselőinek álláspontjával. Cél ugyanis a viták békés rendezése, az együttműködésre történő törekvés, az egyes szabadságjogok tiszteletben tartására vonatkozó iránymutatások mind ezt vetítik előre. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az irányelvek megfogalmazása egy államok közötti együttműködés során valósult meg, és lényegét tekintve egy államok feletti kezdeményezésnek tekinthető, ahol fontos szerep jut az országok közötti együttműködésnek.[64]

A Nyilatkozat második kosarát a gazdasági, tudományos, technológiai és környezetvédelmi kérdésekben létrehozandó együttműködés jelentette. Az államok ugyanis, mint önálló nemzetközi szereplők sokkal hatékonyabb és jobb működést tudnak saját maguk számára biztosítani, ha együtt dolgoznak a nemzetközi rendszer többi szereplőjével, valamint az egymásra utaltság, az intenzív közös munka és szoros, intézményesített, hivatalos formában folyó együttműködés magával hozhatja a konfliktusok számának, valamint intenzitásának csökkenését, ezzel megteremtve a terepet egy biztonságosabb környezet számára nemcsak Európában, hanem a világ többi területén egyaránt. Az aláíró államok mindemellett elismerték a gazdasági, tudományos és technológiai kérdések kiemelt szerepét, ezzel együtt pedig a biztonságra gyakorolt jelentős hatását, ezáltal pedig a biztonság fogalmi bővülésében betöltött jelentősége is bizonyítást nyert.

A harmadik kosárban a humanitárius és emberi jogok területén megvalósítandó együttműködésre irányuló kérdések kaptak helyet. A Zárónyilatkozat az információhoz történő hozzáférés jogát, a szabad utazást, valamint a családegyesítéshez való jogot mind az európai biztonság szerves részeként határozta meg. Ebben a kosárban tehát már viszonylag markánsan megjelentek egyes, migrációhoz köthető cselekmények, mint például az eltérő ország állampolgárával történő házasságkötés feltételeinek megkönnyítése, a családegyesítés, a

[64] Diplomáciai Lexikon – a nemzetközi kapcsolatok kézikönyve. Éghajlat Kiadó, Budapest, 2018. p. 106. https://real.mtak.hu/80560/1/diplomaciai_lexikon.pdf (letöltés ideje: 2024.08.05.)

munkavállalási vagy személyes célú migráció, a turizmus feltételeinek javítása, az ifjúsági csereprogramokkal kapcsolatos kérdések, valamint a sportcélú migráció is. [65]

Az egész Helsinki Záróokmány jól kifejezi azt is, hogy a korábban uralkodó, katonai biztonság elsődlegességét hirdető felfogás egyes elemei tekintetében a biztonság már korántsem bírt statikus jelleggel, hanem egy hosszú átalakulási folyamat egyik részeként immár dinamikus, állandóan változó jelleget öltött.

Fontosnak tartom megjegyezni azt is, hogy ebben az időszakban a buzani biztonságfelfogás még nem létezett, ugyanakkor a Helsinki Záróokmány bizonyos elemei jól illeszkednek ebbe a folyamatba, különös tekintettel például a biztonság társadalmi és gazdasági, valamint a humanitárius és környezeti vonatkozásainak egyre növekvő jelentőségére.

Ebben a rendkívül mozgalmas időszakban többféle bizottság kezdte meg munkáját a legkülönbözőbb területeken. Ezek közül az egyik legnagyobb jelentőséggel az egykori svéd miniszterelnök, Olof Palme nevével fémjelzett Palme-bizottság volt, ami 1980-ban kezdte meg működését. A munkacsoportnak kiemelt jelentősége volt az európai bizalom- és biztonságerősítő intézkedésekkel kapcsolatos párbeszéd kialakításában, valamint a fegyverkezési verseny csökkentésére irányuló törekvések előmozdításában. Az előbbi azért is bírt kiemelt jelentőséggel, mivel olyan katonai intézkedéseket foglalt magában, melyek célja az volt, hogy csökkentsék az esetleges katonai konfliktusokhoz vezető bizalmatlanságot, és az átláthatóság biztosításával minimalizálják a katonai ambíciók közötti félreértések lehetőségét. Ezen intézkedések fő célja tehát a katonai beavatkozás és agresszió lehetőségének csökkentése volt,[66] azaz itt is megmutatkozik a katonai lehetőségek primátusának csökkentésére irányuló törekvés, kiemelve azt a tényt, hogy mindezt egy nem állami szereplő segítségével kívánták támogatni. A kubai rakétaválság rádöbbentette a nemzetközi közösséget egy potenciális nukleáris háború veszélyeire, és megmutatta azt is, hogy az atomfegyverek bevetése esetén már nem az lenne a fő kérdés, hogy ki éli túl, hanem az,hogy ki hal meg később.[67]

1977-ben Willy Brandt Nobel-díjas korábbi német kancellár megbízást kapott a Nemzetközi Fejlesztés Független Bizottságának (Independent Commission on International

[65] CONFÉRENCE SUR LA SÉCURITÉ ET LA COOPÉRATION EN EUROPE ACTE FINAL HELSINKI 1975. https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39502.pdf (letöltés ideje: 2017.06.20.)
[66] TÁLAS Péter. Széljegyzet a biztonság szubjektív percepciójnak veszélyeiről II. in: Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai szemle. 2.évfolyamm, 5. zám. p.29-38. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/talas_peter-szeljegyzet_a_biztonsag_szubjektiv_percepciojanak_veszelyeir__l__ii__.pdf (letöltés ideje: 2017.10.10.)
[67] LEITENBERG, Milton. The dream of a common security. In: Bulletin of Atomic Sciencists. A Magazine of Science and Word Affairs. Vol. 39. November. p.34-36. 1983.

Development) megalakítására.[68] A Brandt-féle bizottság 1980-ban publikálta Észak-Dél: program a túlélésre címet viselő jelentését, ahol felhívták a figyelmet arra a tényre, hogy a biztonság nem csupán a katonai értelemben vett biztonságot jelenti, hanem nagyon fontos gazdasági vetülete is van, mert az egyes országokban vagy adott országok bizonyos részén uralkodó szegénység jelentős hatással van nemcsak a szubjektív, hanem az objektív biztonságérzetre egyaránt. Mivel a Maslow-piramissal összhangban, ha az egyén alapvető szükségletei nincsenek kielégítve, akkor nem tud a következő szintre lépni, ami ebben az esetben a biztonságot jelenti.

Álláspontjuk szerint létre kell hozni és biztosítani kell azokat az alapvető életfeltételeket, amelyek a megfelelő életszínvonal segítségével hozzá tudnak járulni a nemzetek közötti békés együttéléshez. Véleményük szerint ugyanis a nemzetek, államok közötti konfliktusok az eltérő gazdasági potenciálban és eltérő fejlettségi szintben gyökereznek, ennek következtében pedig a megfelelő fejlesztési programok életre hívásával akár biztosítani lehet a békés környezet létrehozását is. A Brandt-bizottság tehát a biztonság gazdasági és fejlesztési kérdéseire világított rá, ami szintén jól illeszkedik a biztonság fogalmi bővülésének koncepciójába, megtámogatva ezzel a későbbi Buzan-féle biztonság szektoriális elméletét.

Az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottságának, azaz a Brundtland-bizottságnak az 1987-ben kiadott „Közös jövőnk” címet viselő jelentése[69] a gazdasági növekedés egy olyan, megújuló időszakát igyekezett ösztönözni, ahol maga a növekedés ugyan erőteljes, ám ezzel egyidejűleg környezeti és társadalmi szempontból egyaránt fenntartható. A jelentés egy kiemelt jelentőséggel bíró fogalmat, a „fenntartható fejlődés” kifejezést is bevezetett a nemzetközi eszköztárba, ami azt jelentette, hogy az emberiség jelenkori szükségleteit úgy célszerű kielégíteni, hogy ezzel nem veszélyeztetjük a jövő generációinak megélhetését, hanem egyszerre hozzájárulunk a későbbi működéshez is.[70]

A jelentés úgy fogalmaz, hogy a szegénység a globális méretű környezetvédelmi problémák katalizátora és következménye egyszerre, és a szegénység mérséklésére irányuló intézkedések pozitívan hatnának a környezetvédelmi problémák megoldására is. A szegényebb

[68] TEKE András. Az emberi biztonság és a „klasszikus biztonságfelfogás” viszonyrendszere. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XX. p. 26-32. https://www.pecshor.hu/periodika/XX/teke.pdf (Letöltés ideje: 2024.08.08)

[69] Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf (letöltés ideje: 2024.06.20.)

[70] GYULAI Iván. Fenntartható fejlődés és növekedés. In: Statsztikai Szemle. 2013. 91. évflyam, 8-9. szám. 797-822. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_08-09/2013_08-09_797.pdf (letöltés ideje: 2017.09.20.)

régiókban ugyanis nincs se pénzügyi, sem társadalmi kapacitás arra, hogy a környezetvédelmi szempontokra fókuszáló technológiai eljárásokat kísérletezzenek ki és alkalmazzanak, pedig ezek a folyamatok pozitívan hozzá tudnak járulni a szegénység és a munkanélküliség mérsékléséhez úgy, hogy az új módszerek alkalmazásával a lakosság megélhetésének javítása mellett élhetőbb és fenntarthatóbb környezetet teremtenek.[71]

Az 1990-es években a nemzetközi politikai porondon végbement változások tovább gyorsították a biztonság fogalmának horizontális és vertikális bővülését. Az 1992-es riói, az 1997-es kyotói, a 2000-es hágai klímakonferenciák a környezeti és klímabiztonságra irányították a nemzetközi közösség figyelmét.[72] A kiotói egyezményben például a részes európai államok, valamint 37 másik iparosodott ország vállalta, hogy az 1990-es szint alá fogják visszaszorítani a szén-dioxid kibocsátásukat 2008 és 2012 között, ami átlagosan 5 százalékos csökkentést jelentett. Az Európai Unió országaiban ez a vállalás sikeresnek volt tekinthető, mivel egy rövid időszaktól eltekintve (2000- 2005 között minimális emelkedés volt tapasztalható) csökkenteni tudták a károsanyag-kibocsátást: míg 1990-ben 4385704,7 kilotonna, addig 2015-ben 346967,82 kilotonna volt a kibocsátott szén-dioxid mennyisége.[73]

Ugyanakkor néhány elem aggodalomra adott okot a klímakonferenciákkal és a klímaegyezményekkel kapcsolatban. Az Amerikai Egyesült Államok példának okáért a kyotói egyezményt egyáltalán nem ratifikálta, ezenfelül az egyik legnagyobb károsanyag kibocsátó országként 2017-ben Donald Trump elnöksége alatt bejelentette kilépését[74] a 2015-ben létrejött párizsi egyezményből. Ebben az egyezményben a részes országok vállalták, hogy 2 Celsius fok alatt igyekeznek tartani az átlaghőmérséklet emelkedését, emellett vállalást tettek az iránt is, hogy legjobb szándékuk szerint ez az érték 1,5 Celsius fok körül mozogjon. Mindemellett a másik két legnagyobb kibocsátó ország, Kína és India a kyotói egyezmény tekintetében semmilyen kötelezettséget nem vállalt a széndioxid-kibocsátás csökkentésével kapcsolatban, ugyanakkor jelentős előre lépésként értékelhető, hogy 2015-ös párizsi konferencián elfogadott

[71] Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf (letöltés ideje: 2024.06.20.)

[72] A klímatárgyalások ötven éve. https://www.europarl.europa.eu/infographic/climate-negotiations-timeline/index_hu.html#event-2017-06 (letöltés ideje: 2024.08.08.)

[7373] CO2 time series 1990-2015 per regio/ country. http://edgar.jrc.ec.europa.eu/overview.php?v=CO2ts1990-2015&sort=des2# (letöltés ideje: 2017.10.31.)

[74] Trump Will Withdraw U.S. From Paris Climate Agreement. New York Times, 2017. https://web.archive.org/web/20170610224451/https://www.nytimes.com/2017/06/01/climate/trump-paris-climate-agreement.html (letöltés ideje: 2024.08.08.)

egyezményt mindkét ország, bizonyos kitételekkel ugyan, de aláírta és ratifikálta.[75] Szintén szerencsés változás, hogy 2021-ben az Egyesült Államok jelezte a párizsi egyezménybe történő visszalépési szándékát.[76] Az azóta eltelt időszakban az európai zöld megállapodás, az európai klímarendelet hatálybalépése, valamint az EU 2050-ig elérendő klímasemlegessé[77] válására irányuló törekvések mind azt mutatják, hogy a környezeti és klímabiztonságra irányuló kérdések napjainkban is kiemelt jelentőséggel bírnak, és szerves részét képezik a biztonságról alkotott jelenkori és jövőbeni elképzeléseknek.

A kergemarhakór és a dioxin-veszély európai feltűnése az élelmiszerbiztonsági kérdésekre, valamint az élelmiszerek eredetének visszaellenőrizhetőségére irányította rá a figyelmet. A kergemarhakór elsődleges oka főként a szennyezett takarmány elfogyasztása, és emberek tekintetében pedig a fertőzött szarvasmarhák húsának vagy más állati eredetű termékek elfogyasztásával terjedhet. Emberek esetében a Creutzfeld-Jakob kór egy neurológiai leépülést, pszichiátriai zavarokat és kognitív képességek hanyatlását jelentő súlyos betegség formájában ölt testet. Erre reakcióként az EU-s élelmiszerbiztonsági szabályok jelentősen szigorodtak, ennek következtében pedig a 2000-es évek elejétől érvényesnek tekinthető az Unión belül a termelőtől a fogyasztóig szemlélet, ami garanciát biztosít arra, hogy az itt forgalomba hozott élelmiszerek biztonságosnak tekinthetőek.[78]

A vízkészletek világméretű csökkenése előtérbe helyezte a vízbiztonság kérdését is, mert manapság már minden gyártási, előállítási folyamat, illetve a mindennapi tevékenység alapja a víz. Már jócskán túlhaladottnak mondható az az elképzelés, amely szerint a jövő háborúit a víz miatt fogják vívni, mert már jelenleg is számos olyan ország létezik, akik a víz miatt kerültek egymással konfliktusba, mivel az a 21. század egyik legfontosabb erőforrása. Ezt bizonyítja például a Peter H. Gleick által a vízügyi konfliktusokról összeállított kronológia (Water Conflict Chronology),[79] amely kétszáznál is több, vízzel kapcsolatos konfliktus főbb jellemzőit veszi sorra, illetve érdemes megemlíteni Aaron T. Wolf nevével fémjelzett, a nemzetközi

[75] United Nations Framework Convention on Climate Change. Paris Agreement – Status of Ratification. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en (letöltés ideje: 2024.08.08.)
[76] The United States Officially Rejoins the Paris Agreement. https://www.state.gov/the-united-states-officially-rejoins-the-paris-agreement/ (letöltés ideje: 2024.08.08.)
[77] Strategies – 2050. https://climate.ec.europa.eu/policies/strategies/2050_hu (letöltés ideje: 2023.03.02.)
[78] Mi kerülhet a tányéromra? – uniós élelmiszerbiztonság a gyakorlatban. 2021. https://europapont.blog.hu/2021/10/14/unios_elelmiszerbiztonsag (letöltés ideje: 2024. 08. 08.)
[79] GLEICK, Peter H. (2008). Water Conflict Chronology. World's Water. A letöltés ideje: 2021. április 10. http.//worldwater.org/water-conflict/. I.m.: Szálkai Kinga: Vízügyi konfliktusok és együttműködések a nemzetközi kapcsolatokban. Hidropolitika és vízdiplomácia I. in: Külügyi Szemle 2022/8. p.198-219. https://real.mtak.hu/143857/1/08SzalkaiKinga.pdf (letöltés ideje:2024.08.10.)

édesvizeket érintő vitákat összefoglaló adatbázist is (Transboundary Freshwater Dispute Database).[80]

A nemzetközi kapcsolatok és a biztoságpolitika is egyaránt kiemelt szerepet tulajdonít tehát a vízbiztonság kérdésének, és ezen belül is a határokon átnyúló vízterületek bírnak talán a legfontosabb szereppel. A világon 263 olyan folyó, vízgyűjtő terület és tó létezik, amely nem egy ország fennhatósága alá tartozik, ez pedig a Föld szárazföldi területének mintegy felét, édesvíz készletének pedig 60 százalékát jelenti, illetve az országok több mint háromnegyede (145 állam) érintett a vízmegosztás problematikájában, ezen felül pedig 30 ország teljes terjedelmében olyan régióban fekszik, ami érintett a kérdésben.[81] A Föld lakosságának majdnem 40 százaléka él olyan vízgyűjtő területen, amely két vagy több állam határán is átível, a Föld lakosságának pedig mintegy 90 százaléka olyan állam lakosa, amely határai között található államhatárokon átnyúló vízgyűjtő terület.[82]

Ugyan a földön a rendelkezésre álló és elérhető édesvíz mennyisége tulajdonképpen állandónak tekinthető, a jelenlegi folyamatok alapján növekvő vízhiány a 21. század egyik legnagyobb problematikáját képezheti. Egyes becslések szerint 844 millió fő hozzáférése a megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvízhez már jelenleg is problémát jelent. Egyes kutatások pedig azt mutatják, hogy 2050-re minden negyedikember olyan államban élhet, ahol bizonyos időközönként (vagy akár általános jelleggel) ivóvízhiánnyal kell megküzdeni. A vízhiány, vízszűkösség térnyerése több okra eredeztethető vissza, és azok objektív és szubjektív értelemben is befolyásolhatják az elérhető és felhasználható vízkészlet mennyiségét és minőségét egyaránt. A két legjelentősebb ilyen tényező, ami nem titkoltan migrációs kapcsolódási pontokkal is rendelkezik, az a világ és az országok demográfiai mutatóiban megmutatkozó demográfiai változások, valamint a klímaváltozás kérdése. A népesség létszámának ütemes növekedése kéz a kézben jár az egy főre jutó ivóvíz (édesvíz) mennyiségének konstans csökkenésével. Ezenfelül pedig statisztikákból jól látható, hogy a nagyfokú népességnövekedés főként azokat a területeket érinti a legnagyobb mértékben, ahol a vízkészletek egyenlőtlen elosztása következtében nagyobb mértékű a vízszűkösség. A népességnövekedés egyrészt érinti a háztartások által felhasznált vízmennyiséget is, másrészt a

[80] WOLF, Aaron T. (szerk.) (2013). Transboundary Freshwater Dispute Database. Oregon State University. A letöltés ideje: 2021. április 18. https:// transboundarywaters.science.oregonstate.edu/. I.m.: Szálkai Kinga: Vízügyi konfliktusok és együttműködések a nemzetközi kapcsolatokban. Hidropolitika és vízdiplomácia I. in: Külügyi Szemle 2022/8. p.198-219. https://real.mtak.hu/143857/1/08SzalkaiKinga.pdf (letöltés ideje:2024.08.10.)

[81] Water for Life Decade. United Nations 2013. Transboundary Waters. http://www.un.org/waterforlifedecade/transboundary_waters.shtml. (letöltés ideje: 2024.07.26.)

[82] Transboundary Waters. Sharing Benefits, Sharing Responsibilities. Un Waters. 2008. https://www.unwater.org/app/uploads/2017/05/UNW_TRANSBOUNDARY.pdf. (a letöltés ideje: 2024.07.23.)

megnövekedett élelmiszer-fogyasztáson keresztül is kifejti a felhasznált vízmennyiség növekedésére irányuló hatását, ami hozzájárul a leginkább vízigényes mezőgazdasági ágazatok és az élelmiszeripar által felhasznált vízmennyiség növekedéséhez is. Megjegyzendő, hogy ez a problematika nem kizárólag a fejlődő országok sajátossága, hanem a fogyasztói társadalmak jellegzetességeinek következtében minden egyes országot érint. A klímaváltozás következtében pedig nemcsak és kizárólag a vízhiány jelent problémát, hanem egyre inkább evidenciában kell tartani az árvizek, áradások, túl sok eső által jelentett kihívásokat is.

Az államok közötti, vízzel kapcsolatos konfliktusok jellemzően olyan szomszédos országok között alakulnak ki, amelyek több országot érintő vízfolyáson osztoznak, például a Közel-Keleten a föld édesvíz készletének mindössze 1 százalékán osztozik a világ népességének 5 százaléka, és ez az aránytalanság, mint ahogy számos történelmi példa is mutatja, konfliktusok okozója is egyben.[83] Az UNESCO tanulmánya szerint a jelenlegi, országok között zajló, vízkészleteket érintő konfliktusok főként ezen a területen zajlanak: a Tigris és az Eufrátesz folyók szabályozásával kapcsolatos viták Törökország, Irak és Szíria között, valamint a Jordán folyót övező konfliktus Izrael, Libanon, Palesztina és Jordánia között. De emellett számottevő nézeteltérés van Afrikában a Nílus folyó miatt Szudán, Etiópia és Egyiptom között, Közép-Ázsiában az Aral-tó miatt Kazahsztán, Üzbegisztán, Türkmenisztán, Tádzsikisztán és Kirgizisztán között.[84]

Az 1990-es években lezajlott délszláv konfliktus a biztonság emberi jogi dimenzióira irányította rá a nemzetközi közösség figyelmét, mivel ekkoriban a humanitárius kérdések és az etnikai alapú bűncselekmények jelentősége megnőtt, és ezáltal a biztonsági tanulmányok, biztonságpolitika kutatási fókusza is erre a területre összpontosult. Az 1995-ös srebrenicai mészárlást a hágai nemzetközi bíróság határozatában népirtásnak minősítette, amelyet állásfoglalásuk szerint abból a célból hajtottak végre, hogy elpusztítsák az összes, területen élő bosnyák muszlimot.[85] Az etnikai tisztogatás fogalmának használata a délszláv háború alatt a horvát függetlenségi háború, illetve a bosnyák polgárháború idején vált széles körben elterjedtté. A helyi vezetőknek ugyanis ekkor kifejezetten az volt a céljuk, hogy az általuk elfoglalt területeket etnikailag homogenizálják, azaz egységessé tegyék. Ennek elérése

[83] SUTHERLAND, Ben. Water shortages „foster terrorism" . BBC News, 2003. https://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/2859937.stm(a letöltés ideje: 2017.11.02.)
[84] KAMERI.MBOTE. Patricia. Water, Conflict and Cooperation: Lessons from the Nile Rivera Basin. Navigating Peace. No.4. Wodrow Wilson International Center for Scholars. www.wilsoncenter.org/sites/default/files/NavigatingPeaceIssuePFM.pdf (letöltés ideje: 2017.11.02.)
[85] International Court of Justice, Judgment of 26 February 2007. https://www.icj-cij.org/index.php/node/103164 (letöltés ideje: 2017.11.02.)

érdekében pedig nem riadtak vissza semmitől. Az ő olvasatukban ez a lépés a nemzetük fennmaradásához, illetve fejlődéséhez szükséges, elkerülhetetlen lépés volt, gyakran illették „lakosságcsere" címszóval is. Tisztogatás előtt a szerb lakosságot figyelmeztették, a területet körbe zárták, majd következetesen lerombolták az infrastrukturális szempontból kiemelt szerepet betöltő épületeket, szelektálták a lakosságot, a hadköteles korú fiatal fiúkat besorozták, a többieket pedig kínzásnak és egyéb kegyetlen bánásmódnak vetették alá.[86]

Mi sem mutatja jobban azt, hogy a háborúkat és konfliktusokat már nem kizárólag a klasszikus, katonai értelemben vett fegyverekkel vívják, hogy a 2007-ben Oroszország és Észtország közötti konfliktus az informatikai, kibertérben zajlott. Ez az incidens irányította rá kutatók és a világ figyelmét a kiberbiztonság jelentőségére, olyannyira, hogy ez a terület napjaink egyik legfontosabb kérdéskörévé vált nemcsak a biztonságpolitika, hanem a büntetőjogi, bűnüldözési, rendészeti területen egyaránt. A NATO szakemberei által is vizsgált támadás alkalmával orosz hackerek túlterheléses (DDOS) támadást indítottak " zombigépek" felhasználásával észt kormányzati szerverek ellen, amelyek a jelentős mértékű túlterhelés miatt működésképtelenné váltak.[87] Az azóta eltelt időszakban nemcsak az egyes államok többsége, hanem az Európai Unió és a NATO is zászlajára tűzte a kiberbiztonság, kibervédelem kérdését, jelentős erőket mozgósítva egyrészt a megelőzés és a kialakult incidensek kezelésének érdekében. Másrészt pedig azért, hogy minél hatékonyabban lépést tudjanak tartani ezzel a rendkívül dinamikusan fejlődő területtel. Ennek érdekében a NATO 2008. május 14-én létrehozta az oktatási, kutatási és fejlesztési feladatokat ellátó NATO Kooperatív Kibervédelmi Kiválósági Központot (*Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence*).[88] Az Európai Unió viszont már 2004-ben létrehozta az Európai Uniós Kiberbiztonsági Ügynökséget (*European Union Agency for Cybersecurity*), melynek célja az EU kiberpolitikájának támogatása:" kiberbiztonsági tanúsítási rendszerek kidolgozásával növeli a digitális termékekbe,

[86] LASZÉK, Ildikó. Polgárháború Jugoszláviában. In. Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont. http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=12:polgarhaboru-jugoszlaviaban&catid=2:tarsadalmi-konfliktusok (letöltés ideje: 2017.11.12.)

[87] BÁNYÁSZ, Péter – ORBÓK, Ákos. A NATO kibervédelmi politikája és a kritikus infrastruktúra védelme a közösségi média tükrében. In: Hadtudomány. 23. évf. 1. elektronikus szám, p. 188-209. https://www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/2013_elektronikus/2013_e_Banyasz_Peter_Orbok_Akos.pdf (letöltés ideje: 2018.10.04.)

[88] NATO CCDCOE – Expertise and cooperation make our cyber space safer. https://e-estonia.com/nato-ccdcoe-expertise-cyber-space-safer/ (letöltés ideje: 2024.08.10.)

szolgáltatásokba, folyamatokba vetett bizalmat, valamint együttműködik a tagországokkal, és segít nekik felkészülni a jövőbeni kiberbiztonsági kihívásokra."[89]

A biztonság szempontjából mindemellett szintén kritikus pontnak mondható az egészségügyi biztonság által felölelt kérdéskör, melyre az egyik legeklatánsabb példa a nem is olyan régiben lezajlott COVID-világjárvány volt. A globalizáció mindennapi életünkben betöltött kiemelt szerepét jól mutatja, hogy milyen nehézségekkel kellett szembenéznünk a járvány okozta lezárások kapcsán, illetve ennek a folyamatnak a járvány terjedése szempontjából is komoly szerepe volt. Az országhatárok lezárása, a mindennapi, alapvető érintkezési formákat korlátozó szabályok, az emberek szabad mozgásának korlátozása komoly kihívás elé állította a társadalmakat.

A kibervédelem és az egészségügyi biztonság kérdése ezen események következtében pedig több ponton is összefonódik. Mivel a kórházak szinte kizárólag már csak elektronikus rendszereket használnak a mindennapi működésük során, ezért ezeknek a kritikus infrastruktúráknak az informatikai védelme kulcsfontosságú feladat. Egy esetleges, elektronikus beteg- és működés nyilvántartási rendszert érő informatikai támadás alkalmával emberéleteket is veszélybe sodorhat.

Egy másik vetülete ennek a folyamatnak abban mutatkozott meg, hogy a világjárvány alatt a munkahelyek tömegével álltak át az otthoni munkavégzésre, az oktatási intézmények az online oktatásra, ezzel megsokszorozva az informatikai felhasználók számát, az elektronikus ügyintézések nagyarányú térnyerését, ami középpontba helyezte nemcsak az infrastruktúra kapacitásának bővítését, hanem a felhasználók és a lakosság kiberbiztonsági tudatosságának kulcsfontosságú fejlesztését.

1.5.4. A tradicionalisták és bővítők vitája

A biztonság tradicionális értelmezése, azaz a katonai biztonság ma szinte kizárólagos központi szerepe a biztonság fogalmának horizontális és vertikális bővítésével párhuzamosan és annak folyományaként az 1970-es évektől kezdődően erőteljes és folyamatos kritikák kereszttüzébe került. A bővítők véleménye szerint, ha fokozatosan egyre több területet vonunk biztonsági tanulmányok kutatási fókusza alá, de annál nagyobb esélyünk van a felmerülő problémák ésszerű és hatékony menedzselésére, sőt, azok akár meg is előzhetők. Ezenfelül a

[89] European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-cybersecurity-enisa_en (letöltés ideje: 2024.08.10.)

bővítők táborát képviselő kutatók, mint például Buzan, Waever, de Wilde és Ullman[90] úgy vélekednek, hogy csak a katonai biztonságra és a katonai eszközökre alapozva nem lehet megteremteni a biztonságot. Ez az álláspont abból a szempontból helyénvalónak mutatkozhat, hogy példának okáért egy adott társadalmon belüli nézeteltérés, konfliktus megoldására sokkal hatékonyabbnak mutatkozik a felek álláspontjának egymáshoz történő közelítése, illetve a tárgyalás és bizonyos gazdasági lépések megtétele, mint rögtön katonai erő ellentmondást nem tűrő alkalmazása. Mindemellett érdemes szem előtt tartani a jelenlegi globalizált világunkat átszövő interdependencia – az államok egymástól történő kölcsönös függősége – tényét is, mert azáltal, hogy ez az egymástól történő függőség minden területet áthat, a biztonság átfogó és kiterjesztett értelmezésével párhuzamosan csak így tudnak az országok hatékonyan fellépni például a határokon átnyúló szervezett bűnözés ellen, illetve kölcsönösen együttműködve tudják kezelni a különböző gazdasági, etnikai és környezeti kérdéseket egyaránt.[91] Összegezve tehát a bővítők táborát képviselő kutatók egybehangzóan állítják, hogy a biztonság ilyen téren való kiterjesztett értelmezése nemcsak az egyén, hanem az országok, és ezáltal a nemzetközi rendszer biztonságát is hivatottak elősegíteni. Ha ebben a keretben próbáljuk értelmezni a migrációs kérdések biztonsági vetületben történő megjelenését akkor a bővítők táborának érvelése szintén helyénvalónak mutatkozik.

A bővítők táborával ellentétben a tradicionalista felfogást képviselők úgy gondolják, hogy a biztonság kiterjesztett módon történő értelmezése komoly veszélyeket hordoz magában, mert a bővítők logikáját követve, ha túlságosan sok területet vonunk biztonság fogalmának értelmezése alá, az a „biztonság intellektuális egységét veszélyeztetheti", azaz a túlbővülés által a biztonság elvesztené lényegi jelentését.[92] Gazdag Ferenc úgy fogalmaz, hogy „ha mindent, ami félelmet kelt és az életminőséget fenyegeti, biztonsági tanulmányok részének tekintünk, akkor a biztonsági tanulmányok területe és kontúrjai könnyen homályossá válhatnak". [93]

---

[90] Ullman, Richard H. "Redefining Security." *International Security*, vol. 8, no. 1, 1983, pp. 129–53. *JSTOR*, https://www.jstor.org/stable/2538489 (letöltés ideje: 2025.12.10.)

[91] DUDÁS Attila: Biztoságiasítás – securitization. In: Biztonságpolitika.hu. https://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1039&title=%CB%87biztonsagias%C3%ADtas-securitization (letöltés ideje: 2017.10.20.)

[92] GAZDAG, Ferenc – TÁLAS Péter. A biztonság fogalmának határairól. In: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 1. évf. 1. szám. p.3-9. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc__talas_peter-a_biztonsag_fogalmanak_hatarairol.pdf (letöltés ideje: 2017.09.30.)

[93] GAZDAG Ferenc (szerk.): Biztonságpolitika – biztonsági tanulmányok. Budapest, 2011. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. p.31.

A fertőző betegségekkel szembeni védekezés példáulteljesen más kihívások elé állítja az államokat, és teljesen más megoldási eszközöket igényel, mint az esetleges nukleáris fegyverekkel szembeni védekezés. A bővítés pártiak értelmezésében viszont mind a két terület a biztonsági tanulmányok fennhatósága alá tartozik, ami viszont a tradicionalista tolmácsolásában sokkal nehezebbé teszi a hatékony és ésszerű reagálást. Bizonyos környezeti problémák esetében szinte ugyanezzel a helyzettel találjuk magunkat szemben: ha „felelőst" szeretnénk találni, akkor nagy eséllyel egy állam nélküli fenyegetéssel találjuk magunkat szemben, ami pedig szintén nehézzé teszi a reagálást és problémakezelést.

De fontos megemlíteni azt a tényt is, hogy a biztonság fogalmának értelmezésében beállt változások irányában és többféle elmélet létezik. Emma Rotschild 1995-ben megjelent tanulmányában a biztonság fogalmának bővülésével kapcsolatos vitát négy irányban vezeti le. Véleménye szerint az első ilyen a lefelé, az állam biztonságától a különböző társadalmi csoportok és egyének biztonsága felé mutató vonal, azaz az államok biztonsága mellett már az egyes társadalmi csoportok és egyének biztonsága is egyre inkább előtérbe kerül. A második irány felfelé, a nemzetek biztonságától a nemzetközi, vagy nemzetek feletti rendszer biztonságáig mutat, azaz ide tartozik a különböző nemzetközi szervezetek stabil és kiszámítható működésének megteremtése. A kutató véleménye szerint a harmadik irányvonalat a horizontális bővülés jelenti, ami egybecseng a Barry Buzan által 1983-ban felvázolt koncepcióval, azaz a politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti kérdések térnyerésével a katonai szegmens mellett. A biztonság fogalmi bővülésének negyedik iránya pedig a biztonságért vállalt felelősség tekintetében ölt testet, és a nemzetállamoktól kezdve a nemzetközi intézményeken, a regionális és helyi vezetésen át kiterjed egészen a nem kormányzati szervezetekig, valamint ide tartozik a közvélemény, sajtó, és a különböző piaci szereplők szerepe is.[94]

1.5.5. A migrációs kérdések megjelenése a biztonságpolitikai gondolkodásban

Szinte lehetetlen annak megállapítása, hogy pontosan mikortól is beszélhetünk a migrációs kérdések biztonságpolitikai gondolkodásban történő megjelenéséről. Úgy vélem, hogy nem beszélhetünk olyan konkrét, kiváltó eseményről, amelynek hatására a migráció hirtelen a biztonságpolitikai gondolkodás központi témájává vált. Éppen ellenkezőleg, fokozatosan és folyamatosan, több tényező és esemény együttes hatása kellett ahhoz, hogy a migrációval és annak hatásaival kapcsolatos kérdések teret nyerjenek a biztonságról történő

[94] ROTSHILD, Emma . What is security? In: Daedalus.Vol.124. No.3. (The Quest for Word Order). p. 53-98. https://www.jstor.org/stable/pdf/20027310.pdf (letöltés ideje: 2017.11.11.)

gondolkodásban. Már Barry Buzan 1983-as munkájában is megjelenik a társadalmi biztonság kérdése, amibe jól illeszkednek a migráció és annak hatásai egyaránt. Ezzel egyidejűleg Emma Rotschild tanulmányában is említésre kerül a társadalmi és humánbiztonság jelentősége. Sorra véve a korábbi fejezetben taglalt, a biztonság fogalmi bővülésével foglalkozó eseményeket, jól látható, hogy szinte mindegyik esemény rendelkezik demográfiai, illetve migrációs vonatkozással. A két világháború kapcsán nemcsak a jelentős emberveszteség okozta kihívásokkal kellett szembenéznie az országoknak, hanem jelentős energiát kellett fordítaniuk a népesség növekedésének problematikájára, illetve a munkaerőpiaci igények (új munkaerő) kielégítésére egyaránt. Ennek érdekében különböző, bevándorlást ösztönző programokat hoztak létre az országok, melynek hatására az újonnan érkező külföldi állampolgárok száma jelentősen megnőtt. Az 1973-as olajválság hatására ugyanakkor számos ország felfüggesztette ezirányú programjait, és kénytelen volt szigorítani a munkavállalási szándékkal érkező bevándorlók fogadásának feltételein. Ennek hatására az eredetileg dolgozni érkező réteg nem tért ugyan haza származási országába, hanem ez a migrációs folyamat átalakult, és egyre inkább családegyesítési célú migrációról beszélhettünk, mivel fokozatosan növekedett az érkező családtagok száma. A Közép- és Kelet-Európa országaiban az 1980-as évek végén, 1990-es évek elején végbement politikai természetű változások, a 2008-as gazdasági válság, az Európai Unió nagy létszámú bővítései, az afrikai és közel-keleti „Arab Tavasz” mind olyan események, amelyek nem kizárólag a migrációs folyamatok összetételét, indokát, intenzitását és útvonalát befolyásolták, hanem egyre nagyobb teret engedtek a migráció biztonságpolitikai szerepét vizsgáló kutatásoknak, és hozzájárultak ahhoz is, hogy az egyes államok eltérő módon és mértékben építették be saját biztonság-percepciójukba a migrációs kihívásokat.

Joggal merül fel a kérdés, hogy mi alapján tekinthetünk valamit a biztonságpolitikát meghatározó, arra jelentős befolyással bíró kérdésnek?

A korábbiakban kifejtett tradicionális értelmezés szerint a biztonság szoros kapcsolatban áll a túléléssel. Ha ugyanis. egy adott kérdés egy állam szerint fenyegetésnek minősül, kockázatot jelent a saját biztonságára és fennmaradására, egyszóval létfenyegetésként értékeli azt, akkor joga van ahhoz, hogy saját biztonsága érdekében rendkívüli intézkedésekhez folyamodjon. Abban az esetben tehát, ha egy állam biztonságiasít egy kérdést, akkor jogot formál arra, hogy az általa szükségesnek vélt eszközökkel elhárítsa vagy megszüntesse azt a fenyegetést. A különböző területeken eltérő módon és mértékben mutatkozik meg ez a fenyegetés, ami talán a katonai szempontban a legegyértelműbb (fegyveres konfliktus, katonai

támadás), a társadalmi és gazdasági szférában viszont komplikáltabb ezeknek a fenyegetéseknek a meghatározása, artikulálása.

A migrációs kérdések biztonsági szemüvegen keresztül történő értelmezése szoros kapcsolatban áll a biztonság és migráció szubjektív és/vagy objektív jellegének meghatározásával.

Ebben az esetben is kifejezetten fontos megemlíteni, hogy mint minden helyzet, a migrációt vizsgáló kérdések is megközelíthetőek objektív és szubjektív szempontból egyaránt. Az objektív szemszög esetében a fenyegetés reális és jól meghatározható, ami jól körülírható jellemzőkkel rendelkezik, és amelyekkel kapcsolatban határozottan és élesen megállapítható a fenyegetés súlyosságának mértéke, utóbbi esetben pedig „érzékelt fenyegetéspercepcióról" beszélhetünk.

Az objektív megközelítés egyszerűnek tűnhet, azonban mindezidáig egyetlen, biztonsági tanulmányokkal foglalkozó kutató sem tudott egy olyan egységes szempontrendszert felállítani, amely alapján minden szektorban egyértelműen meghatározható a fenyegetés mértéke és milyensége, valamint az, hogy az adott kérdés egyértelműen biztonsági jelleggel rendelkezik-e. Ez alól értelemszerűen kivételt képeznek bizonyos katonai/ politikai szektorban felmerülő kérdések, mert például egy ellenséges katonai támadás egyértelműen létfenyegetés, tehát biztonságot fenyegető tényezőnek minősül.

A biztonság (és a migráció) objektív és szubjektív jellegének megítélésében az eltérő biztonságpercepció kulcsszereppel rendelkezik. Ezeket az országok szempontjából meghatározhatjuk térbeli, időbeli és történelmi síkon, az egyének szempontjából pedig beszélhetünk a lakóhely, foglalkozás, valamint a társadalmi státusz szerinti differenciáltságról.

Példának okáért akár a 2004-es, indonéz szigetvilágot sújtó szökőár, akár a 2011-es fukusimai katasztrófa és annak következményei tekintetében egyaránt elmondható, hogy mindkét esemény rendkívül komoly hatással volt a térség életére, biztonságára. A nagyszámú emberveszteséggel párhuzamosan ezek az események jócskán visszavetették a gazdasági szektort, az újjáépítési munkálatok sok időt, pénzt és emberi erőforrást emésztettek fel, és a térségek egyik kiemelt bevételi forrását, a turizmust is komoly csapás érte. A világ híradóiban ugyan sokáig vezető helyen szerepeltek ezek az események és következményeik, földrajzi elhelyezkedésük okán például az európai emberek és országok életére nem, vagy csak minimális hatással bírtak, a mindennapi életvitelüket nem befolyásolták. Ezzel szemben az

érintett térség lakosainak élete gyökerestül átalakult, emberéletek vesztek oda, munkahelyek, megélhetések mentek tönkre, és a mindennapi (lét)biztonságuk is megkérdőjeleződött.

Előfordulhat az is, hogy egy adott országon belül is eltérő módon jelenik meg egy kihívás vagy fenyegetés. Teljesen máshogy érzékelhette például a 2015-ös migrációs nyomás okozta helyzetet egy olyan francia lakos, aki Calais-ben él (ahol a migrációs helyzet még manapság is kihívás elé állíthatja a helyieket), mint egy Loire-menti faluban élő személy, mert lakóhelyük miatt (ha szigorúan a saját élményeken alapuló tapasztalást tekintjük) teljesen eltérő képpel rendelkezhetnek a bevándorlással kapcsolatos tapasztalatokról. Ugyanakkor itt is számításba kell venni a különböző médiatermékek hatását, legyen szó a híradóról, de megemlíthetjük itt a globalizáció és információs interdependencia hatására kialakult, gyors és azonnali idejű információcserét lehetővé tevő kommunikációs csatornákat (Snapchat, Tiktok). A migráció biztonsági kockázatainak megítélése nemcsak lakhelytől, hanem például foglalkozástól is függhet. Teljesen más percepcióval rendelkezik például egy rendőr, csendőr vagy bevándorlási ügyintéző, aki számára mindennapos a bevándorlókkal vagy illegálisan az országban tartózkodókkal való találkozás, mint azok, akik olyan szférában dolgoznak, ahol viszonylag alacsony a bevándorlókkal történő kapcsolat lehetősége.

A globalizációs folyamatoknak kulcsfontosságú szerepük van a jelenkori migráció kialakulásában és fennmaradásában egyaránt, ennek köszönhetően pedig fontos szerepet tölt be a migrációs folyamatok biztonsági hatásaira irányuló elemzések területén is.

1.6. Fejezet összefoglalása

A fejezet során megvizsgáltam a dolgozat alapját képező kérdéskör, a migráció biztonságpolitikai szempontú megközelítésének elméleti kereteit, külön hangsúlyt fektetve a francia és a magyar megközelítésekben tapasztalható eltérésekre, és kiemelve a fogalmi és narratív sokszínűséget. Az eltérő fogalomhasználat és a mögötte rejlő okok bemutatása hozzájárult ahhoz, hogy a migráció, nem utolsó sorban a migráns értelmezése árnyaltabban valósulhasson meg, és az eltérő – különösen a rendészeti és integrációs szempontok – hangsúlyossá válhassanak már a dolgozat kezdeti stádiumában.

A migráció társadalmi és biztonsági hatásaival foglalkozó elméletek elemzése során bemutattam, hogy a migráció jelensége – kettős természeténél fogva – milyen lehetőségeket és kihívásokat jelent az ország, a lakosság és a bevándorlók számára. A társadalmi fejlődésben megjelenő fejlődési lehetőség mellett a közrendi és köz-, valamint nemzeti biztonsági kihívások

térnyerése miatt egyre szélesebb körben képezik kutatások tárgyát. Ez a kettősség egyszerre jelenik meg a fogadó társadalom biztonságpercepciójában és az állami politika gyakorlatában.

A migráció szabályozásának reaktív és proaktív irányzatainak bemutatása során egyértelművé vált, hogy az egyes államok nemcsak eltérően vélekednek a két irányzat elemeinek indokoltságáról, hanem a két szemléletmód elemei gyakran vegyesen érvényesülnek. A reaktív megközelítés főként a migráció negatív hatásainak kezelésére koncentrál és kihíváskánt értelmezi a jelenséget, míg a proaktív szemléletmód inkább a lehetőséget látja benne, a legális csatornák kontrollált megnyitására fókuszál, és hangsúlyos szerepet kap benne az integrációs politikák erősítése. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy az államok többsége egyszerre, de eltérő arányokkal és hangsúlyokkal alkalmazza a reaktív és proaktív szemléletmód eszközeit, és egyszerre lép fel az illegális migrációval szemben, támogatja a legális beutazást, és fejleszti a bevándorlók integrációját.

A biztonsági tanulmányok és a migráció kapcsolatának vizsgálata fontos alapkövét képezte a dolgozatnak. Bemutatta a biztonságiasítás folyamatát és jelentőségét, valamint rávilágítottam a biztonság eltérő percepciójának fontosságára is. A biztonság buzani értelmezése alapján a migráció nem egy önmagában értelmezhető jelenség, hanem alakulása és hatásai szorosan összefüggenek a gazdasági, társadalmi, környezeti és politikai folyamatokkal egyaránt. A migráció biztonsági értelmezése tehát sokrétű nem egységes, mivel a lakosság és az államok eltérő módon érzékelik annak következményeit, ami hozzájárul az alkalmazott szabályozások és rendészeti válaszok sokszínűségéhez.

A migráció biztonságiasítása sajátos helyzetet teremt: egyfelől lehetővé teszi, hogy az érintett államok hatékonyan és időben tudjanak reagálni a határellenőrzést, a közrendet és a biztonságot érintő kihívásokra, ezzel erősítve a társadalom biztonságérzetét. Másfelől viszont a túlzottan biztonságiasító szemléletmód könnyen eredményezheti azt is, hogy a szektoriális felfogásból fakadó, összetett társadalmi és gazdasági vetületek háttérbe szorulnak.

A migráció biztonságiasítása rövid távon biztosíthatja az állam szerepének stabilitását és fenntartását, hosszabb távon viszont önmagában nem tud megfelelő eszközöket nyújtani az összetett kihívásokra. A kiegyensúlyozott megközelítés megkövetelné, hogya biztonsági szempontok mellett az integrációs, gazdasági és humanitárius vetület is szerepet kapjon.

2. A MIGRÁCIÓ TÖRTÉNELMI, JOGI FEJLŐDÉSE ÉS TENDENCIÁI FRANCIAORSZÁGBAN

2.1. A migráció történelmi kontextusának vizsgálata

Franciaország esetében a 19. század végétől, 20. század elejétől kezdhetünk migrációs történelemről beszélni. A „külföldi" fogalma csupán csak a 19. században kezdett el az eltérő állampolgársághoz kötődni Franciaországban, előtte – többek között a közlekedési rendszer hiányosságainak köszönhetően – elég volt egy akkori mértékkel mérve távoli (pár tíz kilométerre fekvő) városból érkezni ahhoz, hogy valakit „külföldinek" tekintsenek. Annak ellenére maradt fent viszonylag sokáig ez a nézőpont, hogy a mai Franciaország területére nagy számban érkeztek például kelták (Kr.e. 3. század) és germánok is (3-6. század).[95]

Jogi értelemben az 1789-es nagy francia forradalom hozta magával a polgár (*citoyen*) fogalmának megjelenését, ami felváltotta a király alattvalója (*régnicole*) kifejezést. A polgár státuszt azoknak *„külföldi"* személyeknek lehetett megadni, akik a forradalom kapcsán a Köztársaság számára nagy szolgálatot tettek, azzal a feltétellel, hogy Franciaországban él, és esküt tesz az uralkodó előtt. A vérségi elv alapján történő (állam)polgárság szerzés nem volt engedélyezett a francia polgárok külföldön született gyermekei számára abból a megfontolásból, hogy kizárják azokat a családokat és leszármazottaikat a francia (állam)polgári körből, akik a forradalom elől menekültek egy másik országba. Az 1804-ben kiadott Polgári Törvénykönyv (Code Civil) újra lehetővé tette a külföldre távozott emigránsok és családtagjaik számára a Franciaországba történő visszatérést, és minden, Franciaországban született külföldi számára lehetővé tette a francia állampolgárság megszerzését a nagykorúság elérésekor, azaz 21 éves korban.[96] Ugyanakkor ez a Polgári Törvénykönyv tartalmazott megszorításokat is: a feleségnek a férje állampolgárságát adta meg, azaz, ha egy külföldi nő francia férfihez megy feleségül, akkor francia állampolgár lett, ha egy francia nő külföldi férfihez ment hozzá, akkor az ő állampolgárságát kapta. Főleg az első világháború okozta emberveszteségeknek köszönhetően mintegy 200 000 olyan külföldi nő vesztette el francia állampolgárságát, akik – a háborúban elesett – francia férfihoz mentek férjhez. Ezek az események lavinát indítottak el,

[95] DUPAQUIER, ‚Jacques. Histoire de la population française, Presses universitaires de France, 1995, 2344 p. (ISBN 978-2-13-046820-2)

[96] Historique du droit de la nationalité francise. 2013. Ministere de l'Intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Archives/Les-archives-du-site/Archives-Integration/Historique-du-droit-de-la-nationalite-francaise (letöltés ideje: 2025.03.05.)

mert számos, a közoktatásban és közszférában dolgozó nő vesztette el az állását, akik a francia állampolgárság meglétéhez kötött pozíciót töltöttek be. [97]

Franciaország ennek ellenére úttörő szerepet töltött be az állampolgársági és migrációs jog fejlődésének területén. Az 1804-es Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével „feltalálta" a modern állampolgársági jogot azzal, hogy mintegy kivonta a polgárt az állam hatalma alólés bevezette, hogy az állampolgárság apán keresztül, mint személyhez fűződő jog öröklődik. Ezt követően a 19. század végén, miután már vezető bevándorlási adatokat tudott felmutatni az európai országok között, a származás útján történő állampolgárság (*ius sanguinis*) átörökítését lehetővé tévő jogszabályokat kiegészítette a területi elvvel (*ius solis*), mivel az Ancien Régime uralkodó jogaként ismert *droit du sol* stabil rendszere többek között azt célozta, hogy a bevándorlók gyermekei és unokái beilleszkedhessenek a francia állampolgársági rendszerbe. Ennek a fejlődési pályának a következő fontos eleme a honosítási folyamat egyszerűbbé tétele volt az 1920-as években. [98]

A külföldiek (francia nyelven *étranger* – az étrange, azaz idegen, különös szóból ered) kifejezés mindig is kettős érzelmeket vont maga után. A nemzeti érzelmű politikai szereplők megjelenésével (a 19. század végén) a lakosság minden olyan személyt idegenként kezdett kezelni, akik nem rendelkeztek francia származással.[99] A Harmadik Köztársaság alatt a bevándorlás központi szerepet töltött be a politikai és társadalmi diskurzusban, valamint a sajtó kiemelt témájává is vált, kiemelve azt a manapság is gyakran alkalmazott érvrendszert, ami a bevándorlók és az „őshonos" franciák munkaerőpiaci érvényesüléséért folytatott küzdelmét hangsúlyozza ki. Egyébiránt hasonló problémák akkor is felmerültek, amikor „idegen" polgárnak minősült még a szomszéd városból származó személy is. Ezenfelül már ebben az időszakban megjelentek a bevándorlással kapcsolatos biztonsági aggályok, legyen szó akár az egyént, akár az egész országot érintő vetületekről (árulás, közegészségügy), amik nemzeti szintre emelték a migrációs témakört. Mindezen tényezők növelték a gyanakvást azokkal szemben is, akik ugyan francia állampolgársággal rendelkeztek, ugyanakkor valamilyen tényező miatt külföldiként emlegették őket (zsidók, honosított személyek, bevándorlók leszármazottai vagy éppen a gyarmatokról érkezettek). [100]

[97] WEIL, Patrick. Nationalité: l'originalité francaise. Études – Revue de culture contemporaine. Tome 398, mars 2003. p. 321-331. https://shs.cairn.info/revue-etudes-2003-3-page-321?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.05.)
[98] Uo.
[99] NOIRIEL, Gérard, Immigration, antisémitisme et racisme en France : (XIXe – XXe siècle) Discours publics, humiliations privées, Paris, éditions Hachette, 2009, 717 p
[100] Uo.

Már ebben az időszakban felmerültek a bevándorlás hasznosságával kapcsolatos gondolatok: mind a különböző szektorok, mind a politikai döntéshozók kezdtek ráébredni arra, hogy a külföldi személyek Franciaországba történő érkezése a fentebb említett kihívásokon túlmutatva egy pozitív hozadékkal is bír. Példának okáért a viszonylag olcsó és/vagy nem annyira képzett munkaerő hozzájárulhat a munkaerőhiány jelentette kihívások enyhítéséhez, a haderő létszámának stabilizálásához/növeléséhez, valamint a már akkoriban jelentkező demográfiai problémák enyhítéséhez. Franciaország esetében a tudatos, egyre több szegmensre kiterjedő bevándorlási politika alkalmazásáról az első világháború körüli időszaktól kezdve beszélhetünk.

A Franciaországba irányuló bevándorlás történelmét tekintve négy fő korszakra osztható. Az első hullámot az ipari forradalom által generált, megnövekedett munkaerő iránti igény (és beáramlás) jellemezte. A második időszak a két világháború közötti évek, és az első világháború által okozott munkaerőhiány orvoslásának időszakát jelentette, míg a harmadik fő időszakot a második világháborút követő munkaerő-bevándorlás és fellendülés jellemezte, a negyedik korszakban pedig a gazdasági válságra adott állami és társadalmi reakciók domináltak.

2.1.1. Első korszak: a nemzetállamok kora és az ipari forradalom

Az emberi mobilitás ugyan már az idők kezdete óta létezik, technikailag viszont csak a nemzetállamok megszületése óta beszélhetünk kifejezett bevándorlásról. A migrációs folyamatok a 19. században, többek között az ipari forradalom hatására gyorsultak fel, de nem szabad elfelejtenünk azt a szerepet sem, amit a nemzetállam kialakulása játszott a migrációs jelenségek kialakulásában. Az állam alapjaiban átalakította a vándorokkal kapcsolatos látásmódot: ha bevándorlásról beszélünk, akkor automatikusan a fogadó ország szempontjából tesszük azt, azaz a bevándorlás kifejezést a politika és a bürokrácia alakították azzá, ami, és ezáltal nem tekinthető semleges kifejezésnek.[101]

Az ipari forradalom Franciaországban a többi nyugat-európai államhoz képest viszonylag későn bontakozott ki, csak a második császárság időszakában (1851-1870).[102] A francia lakosság létszámának növekedési üteme már a 18. századtól kezdődően – nem olyan drasztikus

[101] NOIRIEL, Gérard. Une historie du modele francais de l'immigration. Regards croisés sur l'économie 2010/2 n° 8. https://shs.cairn.info/revue-regards-croises-sur-l-economie-2010-2-page-32?lang=fr&tab=texte-integral (letöltés ideje: 2025.03.10.)
[102] TARJÁN, M. Tamás. III. Napóleon lemond trónjáról. Rubicon történelmi folyóirat. Rubicon online. https://rubicon.hu/kalendarium/1870-szeptember-4-iii-napoleon-lemond-tronjarol (letöltve: 2025.03.05.)

mértékben, de – lassuló tendenciát mutatott (ez együtt járt a születések számának csökkenésével),[103] miközben az iparosodás miatt egyre inkább fokozódott az országban fellépő munkaerő iránti igény. Ez a folyamat jelentette a Franciaországba irányuló migráció első hullámának kezdetét. A bevándorlók összetétele régiónként (és időszakonként) eltérő volt: az első hullámban főként belgák, svájciak és piemontiak (a későbbi Olaszország területéről) érkeztek. Az olasz területekről érkező bevándorlás (köszönhetően annak, hogy Nizza és Savoya 1860-ban Franciaország része lett) egyre inkább jelentősebbé vált, emellett ugyanakkor szép számban érkeztek spanyol és német bevándorlók is Franciaországba, akik egyaránt hozzájárultak a demográfiai és gazdasági növekedéshez.[104]

Az 1851-es népszámlálás óta rendelkezünk viszonylag pontos statisztikai adatokkal a Franciaországban tartózkodó külföldiekkel kapcsolatban, mivel ekkortól kezdve az állampolgárságra és a születési helyre vonatkozó adatokra is rákérdeztek a számlálás során, ami megfelelő alapot biztosított az országban tartózkodó külföldiek számának és arányának becsléséhez. Míg a század elején 100 000-re becsülték a Franciaországban tartózkodó külföldiek összlétszámát, addig az 1851-es népszámlálási adatok szerint már mintegy 380 000, 1886-ban 1 113 000 fő volt, az össznépességhez viszonyított arányuk pedig 2% körül stabilizálódott a század végére.[105] Határozottan növekedett az olasz bevándorlók létszáma: a történelmi és főleg földrajzi okok miatt, míg az első népszámláláskor 63 ezer, addig a Második Császárság végén 100 ezer, 1876-ban 163 ezer, a századfordulón pedig 330 ezer körül mozgott a számuk.[106]

Az 1880-as évektől kezdve jelentős számban érkeztek Franciaországba a kelet-európai országokból menekülő zsidók, akik többnyire kétkezi munkások vagy művészek voltak. Nagy részük Párizs Marais nevű városrészében telepedett le. A Harmadik Köztársaság alatt az 1889-es törvény értelmében a Franciaországban született külföldi személyek, nagykorúságuk elérésekor francia állampolgárokká válhattak. A „droit du sol”, azaz a területi elv alapján

[103] LEVASSEUR, Émile. Historire de la natalité francaise (1886). Journal de la société statistique de Paris s26 (1886). http://www.numdam.org/item?id=JSFS_1886__S26__101_0 (letöltés ideje: 2025.03.05.)
[104] JOVELIN, Emmanuel. « Le dilemme des migrants âgés. Entre le désir du retour et la contrainte d'une vie en France », Pensée plurielle, no 6, 2003, p. 109-117
[105] LEVY, Michel Louis. Les étrangers en France. Population et Sociétés. Bulletin Mensuel d'Informations Démographiques, Économiques et Sociales. Juillet-Aout 1980. Numéro 137. https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/18872/pop_et_soc_francais_137.fr.pdf (letöltve: 2025.03.05.)
[106] Uo.

történő állampolgárság megszerzése egészen a 20. század végéig a francia bevándorlási politika egyik meghatározó sarokköve maradt.[107]

Fokozatosan jelentek meg a francia társadalomban a nacionalista impulzusok. A szokatlanul nagy tömegérdeklődést és az antiszemita pogromhangulatot kiváltó Dreyfus-ügy a 19. század talán legnagyobb politikai válságát hozta magával Franciaországban, ami igen hosszú időre két táborra osztotta a társadalmat.[108] Emellett a Boulangiste-válság (1889-1890), a szélsőjobboldali ligák (Francia Haza Liga – Ligue de la patrie francaise, Hazafias Liga – Ligue des patriotes) az antiszemitizmus és az idegengyűlölet kialakulása, az Aigues-Mortes-ban történt, olasz polgárok sérelmére elkövetett mészárlás (1893),[109] vagy a marseille-i, szintén olasz polgárok elleni pogrom, a „Vepres Marseillaises" már a bevándorlókkal szembeni xenofób érzésekre mutattak rá. Ebben az időszakban Franciaországban 241 000, Marseille környékén pedig 58 000 olasz vendégmunkást tartottak hozzávetőlegesen számon, és sokszor érte őket az a vád, hogy a legkeményebb munkákat is elvégzik viszonylag alacsony(abb) fizetésért cserébe, mint a helyi lakosság, melynek következtében csökkentek a munkáltatók által biztosított fizetések. A kialakult konfliktus három halálos áldozatot, 21 sérültet és 200 letartóztatást eredményezett. Másnap a marseille-i munkások az összes olasz alkalmazott kitoloncolását követelték. Ez az erőszakhullám szorosan illeszkedett az 1867 és 1893 közötti, mintegy 89 xenofób indíttatású esemény sorába, melyek közül 67 a francia és az olasz munkások konfliktusára alapozódott.[110]

A 19. századtól kezdődően szintén kialakult és egyre inkább előtérbe került a gyarmatokról érkező migráció. 1895-ben az Észak-Afrikából érkező migránsok száma meghaladta a több százat.[111]

Az első világháborút megelőző időszakban Franciaországban főleg olasz, belga, spanyol, német és svájci bevándorlók éltek (330 465 olasz, 323 539 belga, 80 425 spanyol, 89 772 német

[107] Loi n° 93-933 du 22 juillet 1993 réformant le droit de la nationalité. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000362019 (letöltés ideje: 2025.03.05.)
[108] 100 éves a Dreyfus-ügy. Múlt-kor történelmi folyóirat. Múlt-kor online. https://mult-kor.hu/cikk.php?id=13577 (letöltés ideje: 2025.03.10.)
[109] DORNEL, Laurent. « Enzo Barnaba, Le sang des Marais. Aigues-Mortes 17 août 1893, une tragédie de l'immigration italienne. Essai », Annales, vol. 51, no 5, 1996, p. 1151–1152. https://www.persee.fr/doc/ahess_0395-2649_1996_num_51_5_410907_t1_1151_0000_001 (letöltés ideje: 2025.03.10.)
[110] Belle époque et xénophobie. Chasse à l'Italien en Vaucluse. Publié le 16 aout 2018. https://mars-infos.org/belle-epoque-et-xenophobie-chasse-2156 (letöltés ideje: 2025.03.10.)
[111] DUMONT, Gérard-François. « Les grands courants migratoires dans le monde au début du XXIe siècle », dans Ces migrants qui changent la face de l'Europe, Éditions L'Harmattan, 2004.

és 72 042 svájci),[112] és ebben az időszakban fordult meg kis mértékben az addigi tendencia: az olasz bevándorlók száma meghaladta az addig vezető szerepet betöltő belgákét: a beérkező bevándorlók 36, míg a teljes lakosság 1 százalékát jelentették.[113] Annál jelentősebbnek mutatkoznak ezek a számok, mivel az idénymunkások nem tartoztak bele ezekbe a számításokba, akik az Alpokon túlról érkező migráció nagy részét jelentették. Az észak-olasz területekről érkezők (Piemont, Émilie-Romagne, Lombardia) a földrajzi közelséget kihasználva jellemzően Franciaország déli megyéiben telepedtek le (Korzika, Rhone, Var, Alpes-Maritimes), de jelentős számban (hozzávetőlegesen 24-25 000 fő) éltek Szajna megyében is (ez a terület a Párizs környéki régiót foglalta magába), ami ezzel a harmadik legnépszerűbb célpont lett az olasz bevándorlók körében.[114]

Egészen 1917-ig a bevándorlóknak csupán a lakóhelyük szerint illetékes polgármesteri hivatalban kellett bejelentkezniük és regisztrálniuk annak érdekében, hogy Franciaországban telepedhessenek le és vállalhassanak munkát.[115] Közvetlenül az első világháborút megelőzően Marseille 550 000 lakosa közül mintegy 100 000-en voltak bevándorlók, főleg olaszok (a bevándorlók mintegy háromnegyede), de spanyolok is szép számmal telepedtek le a tengerparti városban.

A Franciaországba irányuló migráció második hullámát a kutatók a két világháború közötti időszakra teszik, köszönhetően a háború okozta embervesztéségnek, és az ennek eredményeként kialakuló munkaerőhiánynak. Ebben az időszakban Franciaország a világon az elsőszámú célországgá nőtte ki magát, mivel a háborúban minden tíz munkaképes korú franciából hat az életét vesztette, és az ország újjáépítése érdekében szükség volt az új munkaerő bevonzására, a bevándorlás ösztönzésére.

---

[112] NOIRIEL, Gérard. Le creuset français : histoire de l'immigration, XIX-XXes siècles, Éd. du Seuil, 1988,, 438 p., p. 407

[113] CORTI, Paola. « L'emigrazione italiana in Francia: un fenomeno di lunga », Altreitalie, no 26, 2003. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.altreitalie.it%2FUPLOAD%2FALL%2F00029.pdf%2Findex.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

[114] CORTI, Paola. « L'emigrazione italiana in Francia: un fenomeno di lunga », Altreitalie, no 26, 2003. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.altreitalie.it%2FUPLOAD%2FALL%2F00029.pdf%2Findex.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

[115] La politique d'immigration (1974 - 2005) - Chronologie :Fin du XIXè siècle, début du XXè siècle, la France devient terre d'immigration. Viepublic.fr. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.vie-publique.fr%2Fpolitiques-publiques%2Fpolitique-immigration%2Fchronologie-immigration%2Fchronologie-fin19eme-debut-20eme%2F#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

2.1.2. *Második korszak: a két világháború közötti időszak*

Az első világháborút követő időszakban nemcsak a szomszédos és/vagy távoli országokból, hanem a gyarmati területekről érkező bevándorlók száma is jelentősen megnövekedett. Egyre több, de még mindig nem annyira jelentős számban érkeztek kínai polgárok Párizs környékére, valamint 1920-ben a Párizs környéki régióban mintegy 5% (300 000 fő) volt a bevándorlók aránya, továbbra is olasz túlsúllyal, akik főként a város újjáépítésében, valamint az új metróvonalak kiépítésében vettek részt.

1924-ben megalakult az SGI (Société Générale de l'Immigration – Bevándorlási Társaság), amelynek a célja (főleg lengyel) munkavállalók küldő országokban történő toborzása volt. Állami kontroll nélkül, de hathatós segítséget igyekeztek nyújtani a munkáltatóknak a minél gyorsabb és hatékonyabb munkaerő toborzásában. A kiválasztott jelölteket a Toul-ba és Lorraine-be történt érkezésüket követően lefényképezték és azonosították, majd a főként mezőgazdasági, ipari és bányászati szektorban munkába álltak.[116] Ez a társaság azonban kevésbé volt hasznos a Párizs környéki régió számára, mivel a már ott dolgozó olaszok saját hálózataikon keresztül a saját honfitársaikat segítették munkához jutni és érvényesülni, ezzel egy viszonylag zárt kört alkotva, ámde remek példát szolgáltatva a hálózatelmélet működésére. Ezenfelül megteremtette a főleg Sarkozy belügyminisztersége és köztársasági elnöksége alatt nagy karriert befutó „*immigration choisie*",[117] azaz a szelektív bevándorlási politika alapköveit, ám ebben az időszakban a szelekció még arra vonatkozott, hogy az érintett munkavállalók képesek-e ellátni a jelentős munkaerőhiánnyal küzdő ipari és mezőgazdasági, azaz jellemzően fizikai munkákat.

Mussolini hatalomra jutását követően megnövekedett a politikai menedéket kérő olaszok száma, valamint enyhe emelkedés mutatkozott az országba érkező, a genocídium elől menekülő örmények tekintetében is, de jelentős számban érkeztek a náci rendszer német áldozatai, a köztársaság-párti spanyolok, a bolsevizmus elől menekülő oroszok is. Az 1920-as években megindult a zsidó, román, orosz és lengyel bevándorlók számának növekedése, aminek az 1929-es gazdasági világválság szabott gátat.

Az antiszemitizmus és a xenofóbia térnyerésének volt köszönhető, hogy az 1936-os választási kampány során előtérbe került a bevándorlók integrációja, mégpedig a francia

[116] 1917 De la Grande Guerre aux années 1920. https://www.histoire-immigration.fr/exposition-permanente/1917 (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[117] LOCHAK. Danièle. Le tri des étrangers : un discours récurrent, Éditeur GISTI, Revue Plein droit 2006/2 (n° 69). https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2006-2-page-4?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.11.)

munkásosztály tagjai közé. Ekkoriban a Párizs környéki régió lakosságának 7%-a volt bevándorló.[118]

A háború után az 1917 óta Franciaországban alkalmazott, a külföldiek és gyarmatokról érkező munkavállalók számára szóló személyi igazolványt, valamint a munkakönyvet felváltotta egy, az azonosításra, a belépés, illetve a tartózkodás ellenőrzésére szolgáló dokumentum. 1922-től kezdve a hontalanná vált oroszok és örmények az úgynevezett Nansen útlevéllel[119] utazhattak. Ez a két fontos dokumentum két közigazgatási szerv kialakulásához vezetett: a személyazonossági igazolványokért felelős prefektúrák, valamint a Nemzetek Szövetségének megbízásából, a francia hatóságokkal együttműködő menekültügyi hivatalok, amik fontos lépést jelentettek.

A két világháború közötti időszakban egyedül a külföldieknek volt kötelező a személyazonosító igazolvány megléte. Ez az igazolvány fontos szerepet töltött be a külföldiek beutazásának és tartózkodásának ellenőrzésében, és nagyon sok szakmában ez a dokumentum biztosította a munkaerőpiacra történő legális belépés lehetőségét. A politikai és gazdasági környezet átalakulásával párhuzamosan a dokumentum feltételei szigorodtak (érvényesség időtartama, az illetékbélyeg ára, a jogsértések esetén kiszabható szankciók mértéke, az érvényesség időtartama), nem beszélve a dokumentum fizikai jellemzőiről. 1940 októberében a Vichy-kormány minden 16 éven felüli francia számára kötelezővé tette a személyazonosító okmány meglétét.[120]

Ez a második bevándorlási hullám egybe esett az első, gyarmati területekről érkező bevándorlás időszakával, mivel már az első világháborúban, bizonyos francia alakulatoknál harcolók, valamint a fegyvergyárakban dolgozók között is szép számmal akadtak Észak-Afrikából, Szenegálból vagy éppen Tonkinból (Vietnám északi része) érkezők is. Ők tehát jellemzően a veszélyes. az úgynevezett 3D-s (dirty, dangeorous, demeaning – koszos, veszélyes, lealacsonyító) munkaköröket töltötték be.[121] Érdekesség, hogy 1931-ben már több

[118] Immigration: Rétrospective de la deuxieme vague: 1920. Géopolis – 20.11.1993 – vidéo. INA – Institut National de l'audiovisuel. https://www.ina.fr/ina-eclaire-actu/video/i00017075/immigration-retrospective-de-la-deuxieme-vague-1920 (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[119] Nansen Passport. Office Francais de Protection des Réfugiés et Apatrides – OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/en/glossary/n (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[120] 1917 De la Grande Guerre aux années 1920. https://www.histoire-immigration.fr/exposition-permanente/1917 (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[121] BERNARDOT, Marc. « Camps d'étrangers, foyers de travailleurs, centres d'expulsion : les lieux communs de l'immigré décolonisé », Cultures et Conflits, no 69, printemps 2008, mis en ligne le 8 juillet 2008.

mint 85 ezer algériai tartózkodott Franciaországban, és mivel francia megyékből érkeztek, és francia „alattvalóknak” tekintették őket, nem számítottak külföldinek.[122]

Nem csak az ország újjáépítésére irányuló politikai akarat és a sürgető munkaerőhiány volt az egyetlen tényező abban, hogy Franciaország ebben az időszakban tárt karokkal fogadta a külföldi munkavállalókat. Az Amerikai Egyesült Államokba történő beutazást a kvóta-rendszer révén korlátozó (egy adott országból származó, 1910-ben már az Egyesült Államokban élő bevándorlóknak évente csak 3%-a telepedhet le újonnan az Egyesült Államokban) Emergency Quota Act[123] (1921) és Johnson Reed Act[124] (1924) hatására az eredetileg Amerikát megcélzó bevándorlók más országot voltak kénytelenek választani. Ezen felül, mintegy harmadik fő tényezőként az egyes szakmai szervezetek és gyárak is szolid nyomást gyakoroltak a kormányzatra a határok nyitottabbá tételének érdekében.

1927-ben Franciaországban megszavazták a külföldi állampolgárok kiadatását lehetővé tévő törvényt.[125] Az 1930-as években napirendre került a bevándorlási kvóták gondolata – egy olyan Franciaországban, amely az 1921-es és 1924-es amerikai kvótatörvények árnyékában addig elutasította azt. 1932-ben a francia Nemzetgyűlés megszavazta az Édouard Herriot balközép kormánya által benyújtott, francia munkaerőt védő törvényt,[126] amelynek értelmében az ipari vállalatoknak minden körülmények között a francia munkaerőt kellett előnyben részesíteniük a bevándorló munkaerővel szemben. A törvény a magánvállalatoknál 10, az állami vállalatok esetében pedig 5 százalékos kvótát határozott meg a külföldi munkavállalókat illetően.

Az 1933-as Armbruster-törvény értelmében (az előterjesztő maga is sebészorvosból lett politikus) csak az gyakorolhatta orvosi hivatását Franciaországban, akinek francia orvosi diplomája volt, valamint francia állampolgár vagy francia protektorátusról származik. Ezzel a törvénnyel az orvosi pályán is korlátozták a külföldi állampolgárok munkavállalását.[127] Ezen túlmenően újabb területeket ért el a külföldi állampolgárok munkavállalásának korlátozása. Az

[122] SIMON, Jacques. Algérie: Le passé, L'Algérie française, La révolution (1954-1958), L'Harmattan, 2007, p.107
[123] Emergency Quota Law (1921). https://immigrationhistory.org/item/%E2%80%8B1921-emergency-quota-law/ (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[124] The Immigration Act of 1924 (The Johnson-Reed Act). https://history.state.gov/milestones/1921-1936/immigration-act (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[125] Loi du 10 mars 1927 relative à l'extradition des étrangers. Version en vigeur au 11 mars 1927. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006085141 (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[126] Loi du 10 août 1932 protégeant la main d’œuvre nationale (Journal Officiel du 12 août 1932). https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000876898 (letöltés ideje: 2025.03.11.)
[127] BENKIMUN, Paul. Antisémitisme en blanc. Le Monde Archives. Le 14 avril 2000. https://www.lemonde.fr/archives/article/2000/04/14/antisemitisme-en-blanc_3681537_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.11.)

1934 júniusában a Doumergue kormány alatt elfogadott törvény megtiltotta a honosított francia állampolgárok számára, hogy felvételt nyerjenek az ügyvédi kamarába a honosítástól számított 10 éven belül, valamint korlátozta az egyes szellemi szabadfoglalkozású beosztások (ügyvédek, mérnökök) külföldiek által történő gyakorlását.[128]

1936-ban a Nemzeti Front kormánya egy sokkal megengedőbb bevándorlási politika felé fordult, ami nem a törvénykezés megújítását jelentette, hanem a már meglévő törvények engedékenyebb, a bevándorlók számára kedvezőbb alkalmazását. A július 17-én kiadott rendelet az 1914-es szabályozásra enged emlékeztetni, mert az észak-afrikai bevándorlók újra rendelkezhettek a szabad mozgás jogával, abban az esetben, ha rendelkeztek személyazonosító igazolvánnyal és vízummal.

A második világháborút közvetlen megelőző időszakban a korlátozó és megengedő bevándorlási intézkedések vegyesen voltak jelen a jogrendszerben: egy egyszerű rendelet, vagy a munkafelügyelő egyetértése elég volt ahhoz, hogy egy vállalat felmentést kaphasson a külföldi munkavállalókra irányadó kvótarendszer alól, és a honosítások is kedvezőbb megítélés alá estek.[129]

A Vichy kormány több, a bevándorló társadalmat negatívan érintő intézkedést hozott. Egy, az 1927-es reform óta végrehajtott honosítások ellenőrzésére hivatott bizottság kezdte meg a működését 1940. július 22-én[130], illetve az 1940. október 4-i, zsidó származású bevándorlók helyzetéről szóló törvény[131] értelmében megkezdődött a zsidó származású külföldiek internáló („speciális") táborokba történő internálása is. A július 22-i törvény értelmében mintegy 15 154 személyt fosztottak meg francia állampolgárságától, akik 40%-a zsidó származású volt. Az 1940. szeptember 27-i, nem zsidó származású külföldiekről szóló törvény értelmében szigorú ellenőrzés alá vonták azon külföldieket, akik „a nemzetgazdaság számára feleslegessé váltak": megfosztották őket az országon belüli szabad mozgás jogától, és a munkajogi törvények által

[128] Mémoire des avocats 39-45. La loi du 10 septembre 1940 et son application au Barreau de Paris. https://memoire.avocatparis.org/39-45/guerre-39-45/vie-du-barreau/details/84-lois/509-la-loi-du-10-septembre-1940-et-son-application-au-barreau-de-paris (letöltés ideje: 2025.03.11.)

[129] La politique d'immigration (1974 - 2005) - Chronologie :Fin du XIXè siècle, début du XXè siècle, la France devient terre d'immigration. Viepublic.fr. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.vie-publique.fr%2Fpolitiques-publiques%2Fpolitique-immigration%2Fchronologie-immigration%2Fchronologie-fin19eme-debut-20eme%2F#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

[130] Loi du 22 juillet 1940 REVISION DES NATURALISATIONS DEPUIS LA LOI DU 10 août 1927. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000315053 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

[131] Loi du 4 octobre 1940 RESSORTISSANTS ETRANGERS DE RACE JUIVE (INTERNEMENT DANS DES CAMPS SPECIAUX, INSTITUTION D'UNE COMMISSION CHARGEE DE L'ORGANISATION ET DE L'ADMINISTRATION DE CES CAMPS, RESIDENCE FORCEE) Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000571814 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

biztosított védelemtől. A külföldieket azzal a feltétellel tűrték meg az országban, hogy „kulturális konformitást" tanúsítottak, azaz maximális mértékben elfogadták és adaptálták a francia kultúrát és gondolkodásmódot.[132] Ugyanebben az évben a Belügyminisztérium lehetővé tette a kormány számára minden olyan, 18 és 45 év közötti külföldi férfi internálását, akik „feleslegessé váltak a munkaerőpiacon".

2.1.3. Harmadik korszak: a fellendülés és a munkavállalási célú bevándorlás évei

A harmadik fő migrációs hullámot a második világháborút követő időszak jelentette egészen az 1980-as évekig. Ezekben az években a fő fókusz az ország újjáépítésén volt, ennek érdekében pedig ismét megindultak a bevándorlást, és elsődlegesen pedig a munkavállalási célú migrációt ösztönző programok. A század közepétől kezdődően Franciaország egyre inkább egy progresszíven fejlődő, speciális bevándorlási politika felé fordult. Ennek egyik első eleme az az 1945. november 2-re datálható rendelet, ami létrehozta a Nemzeti Bevándorlási Irodát (ONI - Office Nationale d'Immigration) , a Nemzetközi Migrációs Hivatal (OMI - Office des migrations internationales, és a Külföldiek és Migránsok Befogadásáért felelős Ügynökséget – Agence Nationale de l'accueil des étrangers et des migrants), és bevezette az egy, öt és tíz évre szóló letelepedési engedélyeket. Az ONI életre hívása azért is volt döntő lépés a Franciaországba irányuló migráció kezelésében, mivel ettől az időponttól kezdve ez volt az egyetlen, állami felügyelet és irányítás alatt álló, bevándorlókkal kapcsolatos ügyintézésben illetékes szervezet (rámutatva ezzel arra, hogy a korábban működő, és a dolgozatban már említett Bevándorlási Társaság működésével többek között az is probléma volt, hogy egyrészt nem állami irányítás alatt állt, másrészt pedig nem terjedt ki a bevándorlók széles rétegeire).

Az 1945-ös rendelet másik kiemelt jelentősége, hogy elkezdte lerakni egy stabil, hosszú távon is fenntartható bevándorlási politika alapjait. A családegyesítési célú migráció intézményesítése, valamint a hosszabb időtartamra szóló tartózkodási engedélyek bevezetése új lehetőségeket nyitott meg a külföldi állampolgárok számára, ezzel pedig a jogalkotó nem titkolt célja volt, hogy az országban történő hosszútávú tartózkodásuk esetén megkönnyítse számukra a beilleszkedést. 1947-től kezdve a Marseille-be érkező bevándorlóknak először egy határon felállított egészségügyi szűrőponton kellett megjelenniük, annak érdekében, hogy időben kiszűrjék a bevándorlókkal megjelenő esetleges egészségügyi kockázatokat és elejét

[132] Loi du 27 septembre 1940 ETRANGERS EN SURNOMBRE DANS L'ECONOMIE NATIONALE (RASSEMBLEMENT DANS DES GROUPEMENTS D'ETRANGERS, SOUS L'AUTORITE DU MINISTRE DE LA PRODUCTION INDUSTRIELLE ET DU TRAVAIL). Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000571760 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

vegyék az esetleges járványoknak. Michel Debré miniszter 1963-ban létrehozta a BUMIDOM (Bureau pour le développement des migrations dans les départements d'outre mer – Tengerentúli Területek Migrációjáért Felelős Iroda), amelynek célja a „demográfiai problémák megoldásához történő hozzájárulás Franciaország tengeren túli megyéinek és területeinek bevonásával". Azaz, különböző intézkedések segítségével ösztönözte a DOM-TOM területekről (Départemens d'outre mer és Territoires d'outre mer – Franciaország tengerentúli megyéi és területei) az európai Franciaországba irányuló vándorlást. Ami az „anyaország" szempontjából nézve szükséges és hatásos is volt, azonban nem hozta könnyű helyzetbe az érintett területeket. A BUMIDOM érintett volt a 20. századi Franciaország talán egyik legsúlyosabb, ám nagyon sokáig elhallgatott botrányában, amelyet a francia sajtó „Enfants de Creuse" (Creuse-i gyermekek) esetként aposztrofál. Az 1960-as és 1970-es években Réunion szigetéről mintegy 2000 fiatal gyermeket helyeztek át erőszakkal az európai Franciaország területére, a leginkább demográfiai problémákkal küzdő régiókba annak érdekében, hogy javítsák a romló statisztikai adatokat. Ennek a folyamatnak a lebonyolításában számos állami szerv és bizonyos francia képviselők is részt vettek. Ezekkel a kényszermigrációt megvalósító intézkedésekkel családokat szakítottak szét, elszakították a gyerekeket a szülőhazájuktól, és megfosztották őket identitásuktól. 2016-ban a tengerentúli ügyekért felelős miniszter végül vizsgálóbizottságot állított fel a helyzet tisztázása érdekében.

A *Trente Glorieuse* (harminc dicsőséges év 1945-1975) alatt, mivel a munkavállalási célú migráció elősegítése került előtérbe, némileg változott (enyhült) a terminológia is, azaz a „külföldi/idegen munkaerő", „külföldi/idegen munkás" kifejezéseket fokozatosan és tudatosan váltotta fel a „bevándorló munkaerő" szóhasználat, utalva arra, hogy az így érkező személyek milyen fontosak a háború negatív gazdasági, ipari és munkaerőpiaci hatásainak leküzdésében. Ezzel párhuzamosan az algériai és a DOM-TOM területekről érkező személyek jogilag nem számítottak külföldinek/idegennek.[133]

Az 1950-es évek közepétől kezdve, az algériai háború kitörése okán bevándorló munkavállalóknak dedikált szállásokat kezdett el építeni a francia állam annak érdekében, hogy szállást tudjon biztosítani a külföldi munkaerőnek (jellemzően a gyarmati és szubszaharai területekről érkező), azonban egyidejűleg távol is tartva őket a társadalomtól. Ezzel („átmeneti

[133] Immigrés, étrangers ? Approche sociologique. Conférence de la sociologue Aude Rabaud de l'ULTS, 19 mars 2010. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.canal-u.tv%2Fproducteurs%2Funiversite_de_tous_les_savoirs_au_lycee%2Fdossier_programmes%2Futls_au_lycee_2010%2Fimmigres_etrangers_approche_sociologique_aude_rabaud#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.12.)

szállás az átmeneti munkaerőnek) azt a narratívát erősítette az állam, hogy a tervek szerint a tengerentúlra visszatérni szándékozó bevándorlók integrációja nehéz és nem feltétlenül kívánatos.[134] Ugyanakkor a szállások építését nem övezte egyértelmű negatív konszenzus, mivel a létesítésük körüli hármas cél magáért beszélt. A higiéniai szempontok tekintetében fontos kiemelni, hogy a „bádogvárosok" („bidonvilles") megszüntetése nagyban hozzájárult az egészségesebb környezet kialakulásához. A városközpontok átrendezése, illetve a stratégiai szempontok pedig biztonsági megfontolásból is történtek. Ezeknek a szállásoknak az igazgatói többnyire olyan személyek lettek, akik már rendelkeztek rendőri vagy katonai tapasztalattal, azaz képesek voltak az esetlegesen felmerülő biztonsági problémák hatékony kezelésére, és ez megkönnyítette a „kockázatos csoportok" kezelését. Ez a fajta szociális lakásprogram egyszerre felelt meg a társadalmi kontroll igényének, a területfejlesztéssel és a nemzeti szolidaritással kapcsolatos dilemmáknak.[135]

Az 1968-as párizsi tavasz hatására (ekkoriban a hozzávetőlegesen 50 milliós franciaországi lakosságból 2 621 000 külföldi személyt tartottak nyilván, és mi sem mutatja jobban a bevándorlás korabeli, korábban már tárgyalt, kifejezett célját, mint hogy 68% fizikai, 15%- pedig ipari munkás volt) a bevándorló munkavállalók egy része – tartva egy polgárháború kitörésétől – elhagyta az országot: 10 000 spanyol és portugál munkás tért vissza származási országába.[136]

A gyarmatok függetlenségi háborúi is jelentős rövid- (bevándorlási folyamatok intenzifikálódása, arányok és irányok módosulása) és hosszútávú (Franciaország jelenleg is szoros kapcsolatot ápol a volt gyarmati országokkal politikai, gazdasági és társadalmitekintetben egyaránt) hatást gyakoroltak egyrészt a francia bevándorlás történelmére, másrészt ezzel összefüggésben a számadatokra is.

Az indokínai háborút lezáró 1954-es genfi egyezmény[137] jogerőre emelkedését követően közel 5 000 Indokínában élő franciát telepítettek vissza Franciaországba (vegyes házasságban élőket, vagy olyan franciák özvegyeit, akik a háború elől menekültek). Őket az úgynevezett CAFI-kban (Centre d'accueil des Francais d'Indochine – Indokínai franciák befogadó

[134] DESRUMAUX, Gilles. Que sont les foyers devenus? Plein droit n° 68, avril 2006 https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2006-1-page-11?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.12.)
[135] BERNARDOT, Marc. Loger les immigrés. La SONACOTRA 1956-2006. Éditions du Croquant, Collection TERRA. Octobre 2008. http://www.reseau-terra.eu/article831.html. (letöltés ideje: 2025.03.12.)
[136] THÉVENOT, Laurent. Les catégories sociales en 1975 : l'extension du salariat in Economie et statistique, n°91, juillet-août 1977 p.3-31.
[137] Signature des accords de Genève sur l'Indochine. Perspective Monde. 20. juillet 1954. https://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve/45 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

központja)[138] fogadták és léptették vissza az országba. Ilyen központok Noyant, Allier és Sainte_Livrade városokban is működtek.

A Trente Glorieuse Időszakában, és kifejezetten az 1960-as években a politika főleg a francia gazdaság munkaerő iránti igényének kielégítésében látta a bevándorlás és a bevándorlók kulcsszerepét.

Az 1962-es, algériai függetlenségi háborút lezáró eviani békeszerződés és az 1962-es nyári mészárlást követően, az 1962. augusztus 8-án kihirdetett rendelet rendelkezett a harkik (algériai muzulmánok, akik a Francia Haderő mellett szolgáltak a háború során) befogadásáról. A családok sok esetben más nemzetek laktanyáiban voltak elszállásolva. Szigorúan véve, az eviani megállapodást követően a Franciaországba visszatért francia algériaiak, tekintet nélkül arra, hogy milyen vallást gyakorolnak, nem tekinthetőek bevándorlóknak, mivel technikailag franciának születtek.

1962 és 1969 között mintegy 42 500 fő lakott rövidebb – hosszabb ideig ezekben a táborokban, annak érdekében, hogy megelőzzék, hogy az algériai Nemzeti Felszabadítási Front elhurcolja, és megvédjék őket az esetleges megtorlásoktól. Két típusú tábor működött ekkoriban: a vidéken, erdős területeken létesített táborok, valamint a városok peremén építtetett ún. SONACROTA-lakótelepek.[139] Catherine Wihtol de Wenden francia politológus szerint ez a helyzet hozzájárul a társadalom többi részétől túlságosan elszakadt, a szociális és adminisztratív rendszer által függőségben tartott rétegek marginalizálódását.[140]

Az 1970-es évek gazdasági válsága markáns átalakulást hozott a Franciaországba irányuló mintázataiban. Az 1974-es olajválság és annak gazdasági hatásainak következtében nemcsak a vándorlási folyamatok iránya, hanem összetétele és indíttatása is módosult.

2.1.4. Negyedik korszak: a gazdasági válságra adott reakciók

1974-től kezdődően, és a gazdasági válságra adott egyértelmű politikai válaszként a munkavállalási célú migrációt elősegítő intézkedéseket felfüggesztették az országban, mintegy segítve a saját állampolgáraikat a munkavállalásban. Ennek következtében a beérkező

[138] DE ROYER, Solenn. Les oubliés d'Indochine du Camp de Saint-Livrade. CAFI. https://www.rapatries-vietnam.org/oublies-indochine.php (letöltés ideje: 2025.03.12.)
[139] BERNARDOT, Marc. Chronique d'une institution: La „sonacrota" (1956-1976). Sociétés Contemporaines. 1999 33-34. pp. 39-58. https://www.persee.fr/doc/socco_1150-1944_1999_num_33_1_1750 (letöltés ideje: 2025.03.12.)
[140] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

migránsok száma ugyan szemmel láthatóan átmenetileg csökkenésnek indult, azonban a francia államnak kiemelt figyelmet kellett fordítania azokra a külföldi munkavállalókra, akik az intézkedéseket követően az országban maradtak. Ezek az emberek egy idő után (eredetileg hiába tervezett velük úgy az állam, hogy a munkavállalás végeztével hazamennek, ők a maradás mellett döntöttek), élve az idő közben jogalapot kapott családegyesítés jogával, maguk után költöztették az addig a származási országukban maradt családtagjaikat. Ezt követően a bevándorlók már nem csupán munkaerőnek számítottak az állam szemében, hanem városlakók is lettek, azaz olyan személyi kört jelentettek, akiknek az igényeire a helyi és országos szerveknek valamilyen módon reagálniuk kellett. Az 1970-es évek közepe-vége környékén nagy hangsúlyt kapott a bevándorlók származási kultúrájának és anyanyelveik népszerűsítése, többek között a Bevándorló Kultúrákat Népszerűsítő Nemzeti Hivatal (ONPCI - l'Office National pour la promotion des cultures immigrés)[141] (a későbbiekben ICEI, Migrációs és Kulturális Információs Hivatal – Information culture et immigration) létrehozásával, vagy a „Mozaik" című tévéműsor életre hívásával.[142] Ez a kulturális nyitás véleményem szerint bátran tekinthető a francia integrációs politika egyik eszközének, mivel azzal, hogy megismertetik a többségi (befogadó) társadalmat a bevándorló közösségek szokásaival, kultúrájával és gondolkodásmódjával, egyben elő is mozdítják az egymás irányába történő nyitást, a kölcsönös érdeklődés felkeltését. Furcsa kettőségként mutatkozott ugyanakkor ebben az időszakban (Valéry Giscard-d'Estaing elnöksége alatt 1974-1981), hogy a francia állam nem kizárólagosan támogatta a (családegyesítési célú) migrációt, hanem meg is próbálta visszafordítani a folyamatokat, azaz távozásra bírni a korábban munkavállalási céllal érkezett személyeket. Ennek leghatásosabb eszközét a visszatérési támogatás folyósításában látta a kormányzat: az ötletgazda bevándorlásügyi államtitkár után „Stoléru milliók" néven ismert támogatás (10 000 frank), amellyel arra ösztönözték a bevándorló munkavállalókat és immár családjaikat, hogy térjenek vissza származási országukba. A visszatérési támogatást, amire az állam mintegy 500 millió frankot költött el, nem övezte osztatlan siker. A franciák közül sokan azon a véleményen voltak, hogy ebből az összegből a francia munkavállalók számára szervezhettek volna szakmai továbbképzéseket, de a célcsoport sem volt túlzottan lelkes és érdekelt, mert nagy részük már eltökélt volt és berendezkedett a franciaországi életre. A támogatás fennállásának négy éve alatt

[141] SAYAD, Abdelmalek. La „promotion culturelle des immigrés", 1975-1981. L'Univercité. Palais de la Porte D'orée. Musée de l'histoire de l'immigration. https://www.histoire-immigration.fr/programmation/l-univercite/la-promotion-culturelle-des-immigres-1975-1981. (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[142] HUMBERT-WOZNIAK, Lucile VOLERY, Anne. Mosaique: l'émission des cultures immigrées racontée par ceux qui l'ont créée. Hommes & Migrations. Revue francaise de référence sur les dínamiques migratoires. 1325/2019. Paris-Londres. https://journals.openedition.org/hommesmigrations/pdf/9337 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

a közel négy milliót számláló bevándorló közösségből kevesebb, mint 100 ezren fogadták el a támogatást, adták vissza a tartózkodási engedélyüket és tértek vissza szülőhazájukba, ebbe a számba pedig a családok is beletartoztak. Az állami szándékkal ellentétben főként nem az eredeti célcsoport (a Maghreb országokból érkezett bevándorlók) profitált a támogatásból, hanem 40%-ban a spanyolok, 26,23%-ban a portugálok és csupán 3,7%-ban az algériaiak.[143] A Lionel Stoléru nevével fémjelzett kezdeményezés megrajzolta a bevándorlók etnikai és politikai alapon történő kiválogatásának alapjait, mert azzal, hogy az eredeti célközönségként a Maghreb térségből érkezett bevándorlókat tekintették, mintegy elkezdtek különbséget tenni a „jó" (hasznos) és „rossz" bevándorlók között.

1977-ben Franciaország fokozta az állandó munkavállalókra irányuló ellenőrzéseket, és 3 évre felfüggesztette a gazdasági célú családegyesítések lehetőségét, amelynek egy rendelet[144] és egy körlevél is jogalapot szolgáltatott. Ennek értelmében családegyesítési célú bevándorlás kizárólag abban az esetben engedélyezhető, ha az a későbbiekben sem jár együtt munkavállalással.[145]

Az 1970-es években főként a Maghreb térségből érkező bevándorlók munkásszállókon kerültek elszállásolásra, de egy 1976-os rendelet előrevetítette, hogy az elegendő anyagi forrással nem rendelkezők, vagy az országot már több mint hat hónapja elhagyottak tartózkodási engedélyét nem fogják megújítani.

1977-től kezdődően apránként megindul a külföldiek Franciaországban történő tartózkodási feltételeinek szigorítása. Erre a hatóságokkal kialakuló egyre feszültebb helyzetre a bevándorlók sztrájkokkal és tüntetésekkel válaszoltak. Példának okáért a lyoni külvárosok fiataljai a rendőrség által tanúsított intézményes rasszizmus ellen tüntettek,[146] a párizsi

[143] Le Monde. „Le million des immigrés". Publié le 30 novembre 1981. https://www.lemonde.fr/archives/article/1981/11/30/le-million-des-immigres_2728281_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)
[144] Décret n°77-1239 du 10 novembre 1977 SUSPENDANT PROVISOIREMENT L'APPLICATION DES DISPOSITIONS DU N° 76-383 DU 29 AVRIL 1976 RELATIF AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR EN FRANCE DES MEMBRES DES FAMILLES DES ETRANGERS AUTORISES A RESIDER EN FRANCE. LégiFrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006062584 (letöltés ideje: 2025.03.13.)
[145] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)
[146] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

metróban dolgozó köztisztasági szakemberek sztrájkba léptek,[147] valamint a jogcím nélküli tartózkodók éhségsztrájkot tartottak[148] annak érdekében, hogy felhívják a bevándorlókkal szemben tanúsított, kifogásolható, megkülönböztető gyakorlatokra a figyelmet.

A kormányzat tehát jobban ellenőrzés alá akarta vonni a beutazásokat és elősegíteni a hazatéréseket. 1978-tól kezdve „német stílusú bevándorlási politikaként" jellemezték a saját bevándorlási politikájukat: évente mintegy 200 000 fővel akarták csökkenteni az országban tartózkodó külföldiek létszámát, a korábban már vázoltaknak megfelelően inkább kevesebb, mint több sikerrel.[149]

Az 1980-ban kiadott Bonnet-törvény[150] tovább szigorította a francia területre történő belépés feltételeit, és megteremtette a jogalapot azon külföldiek kiutasítására, akik engedély nélkül tartózkodtak az országban. D'Estaing elnökségi időszakának utolsó két évében rendkívül aktív, ámde nem annyira eredményes volt a bevándorlási témájú jogalkotás Franciaországban: szűk egy év alatt 27 rendelet, körlevél és feljegyzés született migrációs témakörökben, azonban ezek közül a leglényegesebbeket az Államtanács hatályon kívül helyezte. A Bonnet-törvényt ugyan megszavazták majdnem egy év munkát követően, de az 1981-es rezsimváltásnak köszönhetően soha nem alkalmazták.

1980 és 1981 között megjelentek a bevándorlási politika új irányvonalai is: a bevándorlók leszármazottainak társadalomba történő beilleszkedésének elősegítése különböző kulturális programok (és a bevándorlók gyermekeit célzó oktatási programok)[151] által, az illegális

[147] GRAVIER, Marthe, THIBAULT, Marie-noelle. Quad les nettoyeurs du métro se mettent en greve. Revue Plein droit. 2012/2 n.93. p.36-40. https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2012-2-page-36?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[148] Une grève de la faim contre les expulsions d'immigrés. Lumieres sur Rhones-Alpes. Vidéo – journal télévisé. Médiatheque. 03 avril 1981. https://fresques.ina.fr/rhone-alpes/fiche-media/Rhonal00265/une-greve-de-la-faim-contre-les-expulsions-d-immigres.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[149] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[150] Loi n°80-9 du 10 janvier 1980 DITE BONNET RELATIVE A LA PREVENTION DE L'IMMIGRATION CLANDESTINE ET PORTANT MODIFICATION DE L'ORDONNANCE 452658 DU 02-11-1945 RELATIVE AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR EN FRANCE DES ETRANGERS ET PORTANT CREATION DE L'OFFICE NATIONAL DE L'IMMIGRATION. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000886939/ (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[151] La commission Culture et Immigration demande un effort important en faveur de la formation des enfants d'immigrés. Le monde. 13 jiun 1980, https://www.lemonde.fr/archives/article/1980/06/13/la-commission-culture-et-immigration-demande-un-effort-important-en-faveur-de-la-formation-des-enfants-d-immigres_2805652_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)

bevándorlás elleni erőteljesebb állam fellépés,[152] valamint az önkéntes hazatérési programokra épülő új nemzetközi együttműködések létrehozása.

Az időről-időre megjelenő éhségsztrájkok hatására Lionel Stoléru államtitkár hajlandóságot mutatott az irreguláris migránsok („sans-papiers") helyzetének egyedi elbírálására és tartózkodási jogcímük felülvizsgálatára, amelynek főleg a török állampolgárok voltak a kedvezményezettjei.

Az önkéntes hazatérési jog / lehetőség kapcsán Franciaország minden érintett származási országgal tárgyalásokat kezdett, mivel az ország vezetése azon az álláspontón volt, hogy „a tágabb értelemben vett hazatérési jog a származási és fogadó ország szoros együttműködésén alapszik annak érdekében, hogy az érintett munkavállalóknak szabad és tiszta választási lehetőségük legyen, és a hazatérést egy ésszerű cselekvésként legyen értelmezhető; ezen felül pedig a két ország számára is előremutató, hasznos folyamat legyen".[153]

Erre a legjobb példa az algériai – francia tárgyalások voltak 1980 szeptemberében, amelyek évente mintegy 35 000, összesen 75 000 munkavállaló hazatérését irányozták elő, és amelyeket kiterjesztették az 1983 végéig terjedő időszakra. Hasonló egyeztetések folytak Marokkóval és Tunéziával, azaz Franciaország jól láthatóan kihasználta a volt gyarmati országokkal fennmaradt politikai és gazdasági együttműködést, keresve a mindkét félnek megfelelő megoldási lehetőségeket.

Ebben az időszakban többek között a bevándorlók integrációjának elősegítése részeként útjára indultak olyan kezdeményezések, amelyek a bevándorlók helyi politikai életbe történő erőteljesebb bevonását célozták. Példának okáért, Jaques Chirac, akkor még Párizs polgármestereként javaslatot tett arra, hogy a már legalább öt éve ugyanott élő külföldiek szavazati jogot kaphassanak a helyi választásokon. [154] Ez a javaslat bekerült ugyan az 1981-es elnökválasztási kampány baloldali programcsomagjába, de gyakorlati megvalósulása nem történt meg. Ezek között a javaslatok között megfogalmazták továbbá, hogy a külföldi munkavállalókat érintő diszkriminációt meg kell szüntetni, és minden esetben meg kell indokolni a tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem visszautasítását. A tervek szerint a

[152] Rapports de Robert Delorozoy *Le travail clandestin*, Chambre de Commerce de Paris, février 1980, de Jean Fau *Le travail illégal*, novembre 1980, de Michel Bouniol *Le travail noir*, Chambre de Commerce de Paris, février 1980.

[153] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

[154] BOUCHER, Philippe. Mazarin et les O.S. Le Monde. Le 18 octobre 1979. https://www.lemonde.fr/archives/article/1979/10/18/mazarin-et-les-o-s_2792206_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)

külföldi és hazai munkavállalók közötti egyenlőséget biztosítani kell(ett volna), és előirányoztak egy külföldi munkavállalókra vonatkozó éves kvótát is.[155]

Az 1981 és 1995 közötti, Francois Mitterand két elnöki ciklusát felölelő időszak a migráció kezelésének szempontjából három fő részre osztható, ami közös bennük, hogy megindult egy olyan jogalkotási folyamat, amit a korabeli francia sajtó egyszerűen „bataille législative'-nak, azaz „jogalkotási küzdelemnek" nevezett el. Ez szemmel láthatóan erős kontrasztban állt az 1945 és 1980 közötti időszakkal, ahol gyakorlatilag nem, vagy csak rendkívül kevés, a témát érintő jogszabály született. Minden új kormány fontosnak tartotta, hogy bevándorlási kérdésekkel foglalkozzon, ezért vagy az 1945-ös, a külföldiek országba történő belépéséről és tartózkodásáról szóló rendeletet[156] módosították, vagy az állampolgársági törvényhez nyúltak hozzá.

Az 1981 és 1986 közötti időszakban alapjaiban újult meg a migrációs tematikájú törvénykezés. Noha mind a jobb, mind a baloldal elnökválasztási kampányában meglehetősen diszkréten építették be a bevándorlási kérdéseket (úgy, hogy a fentebb már említett, baloldali javaslatcsomagban 110-ből 3 programpont érintett ilyen témájú felvetéseket), a baloldal hatalomra kerülésével együtt hatalmas lendületet kapott ez a terület, és az új vezetésnek nem titkolt célja volt, hogy az új szabályozás visszaállítsa az állam hatékony ellenőrző szerepének képét, valamint a törvényesség és az emberi jogok szerepét. Ebben az időszakban már kevésbé a külföldiek „javára történő fellépésről", inkább a „külföldieket megillető jogok biztosításáról" beszélhetünk.

Francois Autain bevándorlásügyi államtitkár, aki 1983-ig töltötte be ezt a pozíciót, számos látványos, az előző időszakkal szakító törvény ötletgazdája volt. Az ő nevéhez fűződik többek között az irregulárisan az országban tartózkodók szabályozása, a külföldi munkavállalók érdekképviseletét ellátó szakszervezetek egyenlősége a francia szakszervezetekével[157] (az 1939-es hasonló kérdést tárgyaló törvény szellemében a külföldi munkavállalók érdekképviseletének létesítését miniszteri engedélyhez kötötte, míg a francia érdekképviseletek

[155] 110 propositions pour la France. Programme de gouvernement préparé par le Parti socialiste (PS) pour l'élection présidentielle d'avril-mai 1981. Histoire des gauches au pouvoir « Manière de voir » #124 • août-septembre 2012. Le monde diplomatique. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=https%3A%2F%2Fwww.monde-diplomatique.fr%2Fmav%2F124%2FA%2F51865#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[156] Ordonnance n° 45-2658 du 2 novembre 1945 relative aux conditions d'entrée et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000699737 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[157] Loi n° 81-909 du 9 octobre 1981 modifiant la loi du 1er juillet 1901 relative au contrat d'association en ce qui concerne les associations dirigées en droit et en fait par des étrangers. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000684780/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)

esetében a működéshez csupán egy előzetes bejelentés volt szükséges), a irreguláris helyzetben lévő munkavállalók alkalmazásáról szóló törvény (ezentúl a munkáltatót büntetéssel sújtották, ha rendezetlen státuszú külföldi munkavállalót alkalmazott),[158] az 1945-ös rendelet módosításaként szolgáló, a külföldiek Franciaországba történő belépésével és tartózkodásával foglalkozó törvény.[159]

Két irányát lehetett megkülönböztetni ennek az új lendületű bevándorlási politikának (de ezekről nem szabad egymástól elkülönítve beszélnünk, mivel egyik elem a másikat támogatta): egyrészt korlátozta az új bevándorlók érkezését (korabeli megfogalmazással élve „felfüggesztette"), másrészt pedig meghirdette az illegális bevándorlás elleni küzdelmet, és kiállt a már Franciaországban tartózkodó bevándorlók életfeltételeinek javítása mellett is. A politikai célok ezirányú újraértelmezését egy, a Georgina Dufoix államtitkár által tett nyilatkozat is alátámasztotta: megfogalmazása szerint „azért kell ezentúl kiemelt figyelmet fordítani az illegális migráció elleni küzdelemre, mivel az illegálisan az országba érkezők és tartózkodók hátráltatják az integrációs folyamatot".[160]

Az 1945-ös rendeletet módosító 1981-es törvény értelmében minden, 16. életévét betöltött külföldi állampolgárnak tartózkodási engedélyre van szüksége abban az esetben, ha három hónapot meghaladó időtartamban kíván az országban tartózkodni. Könnyítést is tartalmazott a törvény a tekintetben, hogy az ideiglenesen Franciaországban tartózkodóknak már nem kellett előzetes hozzájárulást kérniük a Belügyminisztériumtól abban az esetben, ha házasságot szerettek volna kötni. Viszont a törvény újra ráerősített az 1980-as Bonnet törvény által megfogalmazottakra, a hazatelepülésre irányuló garanciák, valamint a külföldiek munkavállalásához szükséges dokumentumok tekintetében.[161]

A külföldi állampolgárok bizonyos kategóriái számára a törvény megerősítette a tényleges tartózkodási jogot: a bevándorlók fiatal leszármazottai, akik már hosszabb ideje Franciaországban élnek a családjukkal, a hosszútávú tartózkodók, a francia állampolgárok

---

[158] Loi n°81-941 du 17 octobre 1981 MODIFIANT DIVERSES DISPOSITIONS DU CODE DU TRAVAIL RELATIVES A L'EMPLOI DE TRAVAILLEURS ETRANGERS EN SITUATION IRREGULIERE. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000503955/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[159] Loi n° 81-973 du 29 octobre 1981 RELATIVE AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR DES ETRANGERS EN FRANCE. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000319514 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[160] " Les clandestins gênent l'insertion des immigrés " déclare Mme Dufoix Des réactions diversifiées. Le 2 septembre 1983. Le Monde. https://www.lemonde.fr/archives/article/1983/09/02/les-clandestins-genent-l-insertion-des-immigres-declare-mme-dufoix-des-reactions-diversifiees_3146341_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[161] Loi n° 81-973 du 29 octobre 1981 RELATIVE AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR DES ETRANGERS EN FRANCE. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000319514 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

házastársai, a francia állampolgár gyermekek szülei, és a Franciaországban súlyos munkahelyi balesetet szenvedett személyek esetében.

Az új törvény a kitoloncolást, mint szankciót kivételes intézkedéssé tette, amit csak és kizárólag szigorú feltételek teljesülése esetén lehetett alkalmazni: akkor vált valaki kitoloncolhatóvá, ha legalább egy év felfüggesztett szabadságvesztéssel sújtható bűncselekményt követett el, és súlyos veszélyt jelentett a közrendre és a közbiztonságra.

Az 1981. augusztus 11-én kiadott körlevél[162] hatalmas előrelépést jelentett, és egyben megmutatta a francia állam abbéli szándékát, amely szerint nem tekinti alapból „bűnösnek" az illegálisan az országban tartózkodó és munkát vállaló külföldieket. A körlevél rögzíti azokat a feltételeket, amik lehetővé teszik az országban történő tartózkodás szabályossá tételét / regularizálását. Ha bizonyítani tudták, hogy 1981. január 1-e előtt Franciaországban tartózkodtak és stabil munkahelyük volt, ami lehetővé tette a mindennapi megélhetést (azaz nem jelentettek plusz terhet a szociális ellátórendszerre), abban az esetben élhettek a tartózkodási jogcímük rendezéséhez való jogukkal. Ez a lépés mintegy sikertörténetként vonult be a francia történelembe: 150 000 benyújtott kérelemből mintegy 140 000 kérelemnek helyt adtak a hatóságok.[163] A bevándorlók helyi választásokon történő részvételével (szavazati jogával) kapcsolatban nem történt előrelépés, ez megmaradt csak ötlet szintjén. Az alkotmányos akadályoknak, a közvélemény ellenállásának, ideológiai meggyőződésnek (az állampolgárság – la nationalité - és a polgárság -la citoyenneté- szétválasztása) köszönhetően a kérdésben amúgy megosztott baloldal nem tudott többet tenni.

1983-ban fordulópont következett be a francia bevándorlási politikában, amikor 1983. augusztus 31-én a Miniszterek Tanácsa egy sor új, migrációs tematikájú szabályozást fogadott el. Ezek az új törvények érintették többek között az illegális bevándorlás és tartózkodás elleni küzdelmet és nemcsak a bevándorlók, hanem a leszármazottaik társadalomba történő beilleszkedésének kérdését is.

---

[162] Circulaire du 11 août 1981 RELATIVE A LA REGULARISATION DE LA SITUATION DE CERTAINS ETRANGERS (IMMIGRES DITS "SANS PAPIERS"):ETRANGERS POUVANT PRETENDRE A LA REGULARISATION EXCEPTIONNELLE DE LEUR SITUATION,PRESENTATION DES DEMANDES AU TITRE DE TRAVAILLEUR SALARIE,EXAMEN DE LA DEMANDE ET DECISION,ATTITUDE A ADOPTER QUAND LA DEMANDE NE PEUT RECEVOIR DE SUITE FAVORABLE,CAS DES RESSORTISSANTS ALGERIENS ET AFRICAINS ANCIENNEMENT SOUS ADMINISTRATION FRANCAISE. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000687133 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

[163] EDO, Anthony. Régularisation exceptionnelle de 1981: des retombées positives pour l'économie, La lettre de CEPII. N° 446 – Mai 2024. . Centre d'études prospectives et d'informations internationales. https://www.cepii.fr/PDF_PUB/lettre/2024/let446.pdf (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Ebben a korszakban Franciaországban mintegy 4 millió külföldi élt. Az európai származású külföldiek aránya kevesebb, mint a felére csökkent, a Maghreb országokból származó férfi társadalom 38,5 %-t jelentették. Az 1982-es népszámlálás adatai szerint a portugálok vannak a legtöbben, mintegy 800 000-n.

Az 1984. július 17-i, egyhangúlag megszavazott új törvény[164] újításként bevezette a 10 évre szóló, automatikusan megújuló tartózkodási engedély intézményét, ami bizonyos személyi kategóriák (egy francia állampolgár házastársa vagy gyermeke, francia gyermek szülője, vagy legalább 15 éve Franciaországban élő menekült vagy hontalan) részére került kiadásra, és ami lehetővé tette tulajdonosa számára, hogy bármilyen kereső tevékenységet korlátozások nélkül gyakorolhasson Franciaország területén.

Az 1984. október 10-i Miniszterek Tanácsának ülésén az illegális bevándorlás elleni fellépés érdekében adminisztratív és rendőrségi eszközöket szavaztak meg, mialatt a családegyesítési célú migrációra és a menedékjogi kérdésre korlátozó feltételek vonatkoztak. A baloldal által felfüggesztett visszatérési politikát 1984 első felében a származási országba történő reintegrációs támogatás politikájával újraindították. A pénzügyileg is megtámogatott visszatérési politika kompenzálta az országban történő maradás és oda visszatérés korlátozását.[165]

2.2. A migráció jogi és szabályozási környezetének átalakulása

2.2.1. A kontroll szigorítása és az állampolgársági reformok (1986-1995)

Ezt a korszakot a szilárdság és stabilitás jelzőkkel jellemezhetnénk a legjobban. Az 1986-os választásokon a jobboldal került többségbe, ami egyet jelentett azzal, hogy a belügyminiszter, Charles Pasqua még határozottabb álláspontot képviselt bevándorlási kérdésekben. 1986 októberében megszavaztak egy, az 1981-es törvény több rendelkezését felülíró javaslatcsomagot,[166] ami nem érintette a 10 évre szóló tartózkodási engedélyt. Jelentősen szigorította a Franciaországba történő belépéshez szükséges feltételeket:

[164] Loi n° 84-622 du 17 juillet 1984 portant modification de l'ordonnance n° 45-2658 du 2 novembre 1945 et du code du travail et relative aux étrangers séjournant en France et aux titre uniques de séjour et de travail. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000320664/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[165] Conseil des ministres du 10 Octobre 1984. L'immigration. Intervenant(s): Georgina Dufoix – Ministres des affaires sociale et de la solidarité natinale. Vie-piblique. Prooncé le 10 octobre 1984. https://www.vie-publique.fr/discours/154260-conseil-des-ministres-10101984-immigration (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[166] Loi n° 86-1025 du 9 septembre 1986 relative aux conditions d'entrée et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000317301 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

- Szigorodtak a formai követelmények és a belépés megtagadásáról szóló határozat azonnal végrehajthatóvá vált.
- Korlátozta a tartózkodási engedély kiadásának feltételeit oly módon, hogy jelentősen korlátozta a külföldiek azon kategóriáit, akik számára ez az engedély automatikusan kiadható.
- Lehetővé tette a hatóságok számára, hogy bírósági ellenőrzés nélkül hozhassanak meg és hajthassanak végre az illegálisan az országban tartózkodókkal szemben kitoloncolásról szóló határozatokat,
- Megkönnyítette a belügyminiszter által elrendelt kiutasítások végrehajtását (bizonyos eljárási garanciák korlátozásával).
- A belépés vagy az ország területén történő tartózkodás megtagadható volt abban az esetben, ha a külföldi súlyos veszélyt jelentett a közrendre és közbiztonságra, illetve ellene korábban már beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el. A kiutasítást akár azonnal végre lehetett hajtani.
- Francia állampolgár külföldi házastársa csak abban az esetben kaphatott engedélyt, ha már legalább egy éve házasságban éltek, és az életközösség bizonyíthatóan fennállt. Ennek ellenőrzése érdekében gyakoriak voltak a helyszíni hatósági ellenőrzések.
- Francia kiskorú gyermek nem francia állampolgárságú szülője abban az esetben kaphatott tartózkodási engedélyt, ha – akár megosztott felügyeleti jog keretében – bizonyíthatóan ő gondoskodik a gyermekről.
- Letelepedési engedélyt kaphattak továbbá azok a nem francia állampolgárok, akik francia harcoló alakulatokban teljesítettek szolgálatot.
- Abban az esetben, ha a tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi 12 hónapnál hosszabb időre elhagyta Franciaország területét oly módon, hogy azt nem jelezte előre az illetékes hatóságnak, a tartózkodási engedélye visszavonhatóvá vált.
- Amennyiben egy külföldi állampolgár a beutazása vagy tartózkodása során nem tett eleget a hatályos jogszabályi előírásoknak, 2- 20 000 frank pénzbüntetést és/vagy 1-12 hónap szabadságvesztést is kaphatott, amelynek letöltése után vele szemben elrendelhetővé vált a kiutasítás, illetve egy akár 3 évre szóló beutazási és tartózkodási tilalom is.
- A határra történő visszakísérés abban az esetben volt alkalmazható, ha a külföldi nem tudta igazolni országba lépésének és tartózkodásának jogszerűségét, ha félrevezette a hatóságot, vagy lejárt engedéllyel rendelkezett.

– Kiskorú külföldi esetében, ha 1984. december 7-e előtt született, és még nem töltötte be a 16. életévét, ugyanolyan típusú tartózkodási engedélyt kaphatott, amivel szülei rendelkeztek.[167]

1986 novemberében a 444. számú törvényjavaslatot, amely állampolgársági kérdésekben számottevő szigorításokat tartalmazott,[168] leszavazták. Majd 1987-ben Jaques Chirac kormányának javaslatára létrehoztak egy, az állampolgársági jogszabályok reformjával foglalkozó, úgynevezett „Bölcsek Bizottságát".[169] Az 1988-as köztársasági elnökválasztások közeledte miatt félbeszakadt bizottsági munka során igen élénk viták folytak a jobb- és baloldali képviselők között a ius solis és a ius sanguinis kérdésében, amik végül az álláspontok megfordulását eredményezték. A jobboldal szigorítani akart a Franciaországban, külföldi szülők gyermekeként születettek, valamint a francia házastárssal rendelkező külföldiek francia állampolgársághoz való hozzáférésén, a baloldal pedig ragaszkodott a területi elv alapú állampolgárság szerzéshez. Megélénkültek az iszlámmal kapcsolatos viták, valamint a kettős állampolgársággal (különösképpen az algériai – francia kettős állampolgársággal kapcsolatos eszmecserék főleg a kötelező katonai szolgálat logikáján).

A bizottság fő érdeme közé tartozott, hogy egy olyan, politikailag és társadalmilag érzékeny témát kezdett el elemezni, ami a bevándorlás francia identitásban elfoglalt helyéről szólt, és arról, hogy Franciaország önmagát bevándorló országnak tekinti.[170] A baloldal újbóli hatalomra kerülését követően az 1989. májusi Joxe-törvény[171] visszaállította a bírói kontrollt és konszolidálta a külföldiek beutazásának és tartózkodásának feltételeit, emellett bevezetett egy olyan eljárást is, ami a szabálytalanul az országban tartózkodó bevándorlók tartózkodását volt hivatott törvényessé tenni. Pierre Joxe belügyminiszter nagyban hozzájárult az iszlámról szóló társadalmi párbeszéd kialakításához is, mivel ez a bevándorlók körében népszerű vallás követői olyan követelésekkel léptek elő, mint például a halal húsboltok létesítése, a temetőkben

[167] Loi n° 86-1025 du 9 septembre 1986 relative aux conditions d'entrée et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000317301 (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[168] Conseil des ministres du 12 Novembre 1986 Le Code de la nationalité française. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/discours/156624-conseil-des-ministres-du-12-novembre-1986-le-code-de-la-nationalite-fra (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[169] SCHNAPPER, Dominique. La Commission de la Nationalité, une instance singuliere. Revue Européenne des Migrations Internationales. Volume 4 – n. 1 et 2. 1988.
[170] LONG, Marceau. Etre francais aujourd'hui et demain – Tomes 1 et 2: rapport remis au Premier ministre par la Commission de la nationalité présidée par M. Marceau Long. Remis le 15 janvier 1988. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/rapport/32740-etre-francais-aujourdhui-et-demain-tomes-1-et-2-rapport-remis-au-pr (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[171] Loi n° 89-548 du 2 août 1989 relative aux conditions de séjour et d'entrée des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000322095 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

muszlim parcellák létrehozása, a vallási ünnepeik megtartásának lehetősége, és a mecsetek építése. A miniszter válasza ezen követelésekre a CORIF (Conseil de réflexion sur l'islam en France – Franciaországi Iszlám Tanácsadó Testület) felállítása volt Dalil Boubaker, a párizsi mecset vezetőjének elnökletével.[172]

A külvárosok kérdésköre már az 1980-as évektől kezdve aktívan foglalkoztatta a közvéleményt. Az 1960-as és 1980-as évek között épült nagy lakótelepek építése során hozott elhamarkodott döntések (rekreációs célú létesítmények mellőzése, bizonyos építészeti megoldások túlzott alkalmazása), a rossz infrastrukturális adottságok, előnytelen tömegközlekedési megoldások és szűkös anyagi források miatt az eredetileg tervezett célközönség (középosztály) fokozatosan költözött el ezekről a lakótelepekről, helyüket pedig fokozatosan a bevándorlók és azok családjai vették át.

Ezek a nagy lakótelepek szinte körülölelik a nagyobb francia városokat, és a bevándorlók érkezésének következtében egyre inkább etnicizálódtak. Ezeken a lakótelepeken a lázongások, a bűnözés, a többségi társadalomtól történő fokozatos elkülönülés az 1970-es évek végétől fokozatosan növekvő szerepet töltött be. Ugyanakkor a francia politikai vezetés nemcsak a negatívat, hanem a fejlesztési lehetőségeket is meglátta ezeken a területeken. 1990-ben megszületett egy olyan új várospolitika, ami egyrészt részét képezheti a proaktív migrációs politikának, másrészt pedig a kulturális és társadalmi fejlesztésen keresztül kínált megoldási lehetőségeket. A megelőzésre és szociális fejlesztésre összpontosító újvonalas városfejlesztési politika a lokálpatriotizmus, a részvételi politika és a „citoyenneté" eszméire alapozva olyan intézkedéseket hozott, melyek célja a lakosság társadalmi sokszínűségének hangsúlyozása és a földrajzi mobilitás növelése volt.

Az ennek ellenére növekvő bizonytalanság, a munkanélküliség által is okozott identitásválság időszakában jutott újra hatalomra a jobboldal, és 1993-ban kiadtak két újabb, Charles Pasqua[173] és Pierre Méhigneire[174] igazságügyi miniszter nevével fémjelzett bevándorlási intézkedéscsomagot. Az európai migrációs és biztonsági intézkedések kialakulásának időszakában (dublini menekültügyi megállapodások, illetve az európai külső

[172] Instance de réflexion sur l'islam en France le CORIF a été recu par M. Marchand. Le Monde. Publié le 06 septembre 1991. https://www.lemonde.fr/archives/article/1991/09/06/instance-de-reflexion-sur-l-islam-en-france-le-corif-a-ete-recu-par-m-marchand_4039329_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)
[173] LOI n° 93-1027 du 24 août 1993 relative à la maîtrise de l'immigration et aux conditions d'entrée, d'accueil et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000530357 (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[174] LOI n° 93-933 du 22 juillet 1993 réformant le droit de la nationalité. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000362019 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

határokkal kapcsolatos schengeni megállapodások) tető alá hozott, külföldi állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvények értelmében:

- A Franciaországban, érvényes tartózkodási engedéllyel született, külföldi szülők kiskorú gyermeke előzetes bejelentést követően (amit 16 és 21 éves kora között kellett megtennie), nagykorúságának elérésekor kérelmezhette a francia állampolgárságot. A törvény tehát eltörölte a nagykorúság elérésekor történő automatikus állampolgárság-szerzést, és ezzel szakított az 1889 óta hatályban lévő szabályozással.
- A törvény a társadalombiztosítási és szociális ellátásokra történő jogosultságot a tartózkodás jogszerűségéhez kötötte mind a biztosított, mind az eltartottjai tekintetében, azaz ahhoz, hogy egy külföldi személy, munkavállaló jogosulttá váljon a társadalombiztosítási ellátásokra, igazolnia kellett, hogy regulárisan, szabályszerűen tartózkodik az országban.
- Az a külföldi állampolgár, akinek több felesége van, ezt követően nem kaphatott 10 évre szóló tartózkodási engedélyt, és csak egy feleségére vonatkozóan kérhette a családegyesítési célú tartózkodási engedélyt.[175] A törvény módosította a házasságra vonatkozó szabályokat a Polgári Törvénykönyvben[176] is, ami a külföldiekre is vonatkozott: ezt követően a házasulandók személyes jelenléte is előírás volt.
- Megtiltotta azon személyek honosítását, akik olyan bűncselekményt követtek el, amit a törvény legalább 6 hónap szabadságvesztéssel rendel büntetni (ez szintén maga után vonta a Polgári Törvénykönyv módosítását).
- Kötelezővé tette a törvény egy lakóhely-bejelentő nyomtatvány kitöltését minden olyan külföldi számára, aki rokonlátogatás céljából érkezett az országba - ez 100 frankos díjat jelentett az érintettek számára.
- Kötelezővé tette az ANPE (Agence Nationale pour l'emploi – Munkaügyi Hivatal) számára, hogy a munkakeresőként feliratkozó külföldiek esetében ellenőrizniük kell a tartózkodásuk jogszerűségét. Ehhez a kormányzat speciális hozzáférést adott az ANPE számára a külföldiek aktáihoz.
- Abban az esetben, ha egy külföldit engedély nélküli munkavállaláson érnek tetten, a törvény lehetővé tette, hogy akár 5 évig terjedő időtartamra kiutasítsák az országból.

[175] GISTI, Étapes d'une répression, Plein Droit n° 51, novembre 2001, « Entre ailleurs et ici, quels droits pour les femmes et les enfants étrangers ? » https://www.gisti.org/doc/plein-droit/51/etapes.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[176] Code civil. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006421990 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Ebben az időszakban került a közbeszéd középpontjába a külvárosi fiatal bevándorlók vagy bevándorló hátterű személyek marginalizálódásának kérdése. Khaled Kelkal[177] algériai születésű, de már Franciaországban született, aki már fiatal korában kisebb-nagyobb bűncselekmények miatt került a hatóságok látókörébe. Az 1980-as évek közepén fordult az iszlám vallás felé. Valószínűleg egyik börtönbüntetése alatt került a GIA terrorszervezet látókörébe, és egy algériai látogatása során pedig be is szervezték. Részt vett az 1995-ös franciaországi metrórobbantásokban. A lebukását az okozta, hogy az egyik börtönbüntetése alatt elmesélte, hogy a kilátástalan külvárosi környezetből, a diszkrimináció elől hogyan menekült abba az ominózus algériai kiképzőtáborba.

A társadalmi töréspontok és kirekesztettség kérdésköre ennek hatására jelent meg Jaques Chirac 1995-ös elnökválasztási kampányában.

2.2.2. Útban egy hatékony bevándorlási politika felé (1995-2006)

Ebben az időszakban több új, vagy újra meghatározó tényező közreműködésével is alakul a francia bevándorlási politika: az európai politika befolyása, amiben az illegális migráció elleni küzdelem igen fontos szerepet töltött be, a Kelet-Európa felől érkező bevándorlók (akik ugyan nem túl jelentős, de azért számottevő hatással rendelkeznek), valamint a világ olyan részeiről érkező külföldiek, akikkel Franciaországnak addig vajmi kevés kapcsolata volt (Sri Lanka, Afganisztán, Pakisztán), illetve különösképpen az iszlám terrorizmus, aminek a térnyerésében a 2001. szeptember 11-i terrortámadások kiemelt jelentőséggel bírtak.

A 2000-es években élénk vita és társadalmi érdeklődés övezte (az ENSZ és az EU ösztönzésére) a határok újra nyitásának szükségességét, tekintettel arra, hogy ebben látták az elöregedő európai társadalom által okozott kérdések megoldásának kulcsát.

A Chirac-éra megörökölte a Pasqua-törvények összes hatását, az Alain Juppé vezette új adminisztráció pedig igyekezett lecsillapítani a kedélyeket, és még az RER Port Royal állomásánál, 1996. december 7-én történt, négy halálos áldozatot és 170 sebesültet követelt terrortámadást[178] követően sem léptettek életbe új, bevándorlásra és tartózkodásra vonatkozó

[177] JOVELIN, Emmanuel. A radical named Khaled Kelkal: Trajectory, rupture, and bifurcation. Vie sociale 2017/2 n18. p. 143-156. https://shs.cairn.info/journal-vie-sociale-2017-2?lang=en (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[178] BLANCHET, Antoine. Paris : près de trois décennies après, l'attentat mortel du RER B à Port-Royal toujours irrésolu. Actu Paris. Publié le 17 mars 2024. https://actu.fr/ile-de-france/paris_75056/paris-pres-de-trois-decennies-apres-l-attentat-mortel-du-rer-b-a-port-royal-toujours-irresolu_60809072.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)

szabályokat, pedig a merényletet követően a nyomozók sokáig a GIA terrorszervezetet gyanították a történtek mögött.

Franciaországban az 1990-es évek közepén fordulat állt be a menedékjogi területen. 1995-ben a politikai okokból menedékjogot kérelmezők száma 25 %-kal csökkent. Míg 1994-ben 26 000, addig egy évvel később alig több, mint 20 000 menedékjogi kérelmet adtak be Franciaországban, de az igazi mélypontot az 1996-os év jelentette 17 400 benyújtott menedékjogi kérelemmel.[179] Ugyan 1989 (61 000 kérelem) és 1992 (28 800 kérelem) között szintén volt egy számottevő csökkenés, de ez a szám azóta viszonylag stabilizálódott. A pozitívan elbírált esetek száma szintúgy jelentősen csökkent: míg 1994-ben az OFPRA (Office Francaise de Protection des Réfugiés et Apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal) 7 025, addig 1995-ben alig 3 000 engedélyt adott ki. A pozitívan elbírált ügyek aránya is csökkent: 1994-ben a döntések 23,65%-a, 1995-ben pedig 11,56%-a került pozitívan elbírálásra. 2 208 algériai menedékkérőből összesen 16-an kaptak menekültstátuszt. [180]

A menedékjogi krízis és a Pasqua-törvények együttesen a rendezetlen jogcímmel tartózkodó külföldiek (sans-papiers) ismételt elégedetlenséghez vezettek: a korábban tapasztaltak logikáján számos franciaországi városban, köztük Párizsban is tüntetések és éhségsztrájkok alakultak ki.

Az 1998-as Guigou-törvény[181] módosította a Pasqua-törvények állampolgárság megszerzésére vonatkozó rendelkezéseit, melynek következtében újból az 1889 és 1993 között hatályos területi elv (droit du sol) volt érvényben. A Franciaországban, külföldi szülők gyermekekén születetteknek már nem volt szükséges szándéknyilatkozatot tenniük, amennyiben a nagykorúság elérésekor meg szerették volna szerezni a francia állampolgárságot. Ha az érintett 1980. február 1-je után Franciaország területén született, 18 éves korában is ott élt, valamint 11 éves kora óta, legalább 5 évig franciaországi lakóhellyel rendelkezett, akkor nagykorúságának elérésekor automatikusan megkapta a francia állampolgárságot. Ráadásul, a bevándorlók második generációs leszármazottai számára a törvény tartalmazott még egy könnyítést: olyan, új típusú személyazonosító okmánnyal látta el őket, aminek a segítségével

[179] Premieres demandes et octroi d'asile. INSÉE Références. Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793252?sommaire=6793391#figure1 (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[180] BERNARD, Philippe, HERZBERG, Nathaniel. 1995, l'année noire du droit d'asile en France. Le Monde. Publié le 27 février 1996. https://www.lemonde.fr/archives/article/1996/02/27/1995-l-annee-noire-du-droit-d-asile-en-france_3701528_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[181] LOI n° 98-170 du 16 mars 1998 relative à la nationalité. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000754536 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

már a francia állampolgárságuk megszerzése előtti időszakban szabadon utazhattak a schengeni térségen belül. Ezen felül, ha valaki francia állampolgárral kötött házasság révén kívánt francia állampolgársághoz jutni, abban az esetben az addigi várakozási idő kettőről egy évre csökkent.

A Lionel Jospin vezette új francia kormány jogalkotási reformok egész hullámát indította el. Jean-Pierre Chévénement belügyminiszter döntött a jogcím nélkül tartózkodók státuszának rendezéséről. Mintegy 150 000 jelentkezőből 100 000 fő helyzetét tették a jogszabályoknak megfelelővé. Ezeknek a többsége (71%) afrikai származású volt. Az algériai (14%), marokkói (11%), kínai (11%), kongói (8%) és mali (7%) származású külföldiek voltak többségben. A többségük már több mint hat éve élt Franciaországban, és jelentős részük a múltban már rendelkezett valamilyen típusú tartózkodási engedéllyel, tehát vagy túltartózkodók voltak, vagy pedig valami oknál fogva nem újították meg az engedélyüket / nem kaptak új engedélyt. [182]

Szintén 1998-ban számottevő változások történtek a menekültügyi és idegenrendészeti szabályozásban. Az 1998-as RESEDA-törvény[183] (Loi relative a l'entrée at eu séjour des étrangers en France at au droit d'asile – menedékjogi, valamint a beutazási és tartózkodási feltételeket rögzítő törvény):

- létrehozott egy új, egy évig érvényes tartózkodási engedély típust,
- megszüntette a lakhatási feltételek meglétének igazolási kötelezettségét is,
- könnyítést tartalmazott a vegyes házasságban élők számára: rögtön érvényes tartózkodási engedélyhez juthatott a külföldi házastárs abban az esetben, ha jogszerű módon érkezett az országba,
- egyszerűsödött a családegyesítési kérelmekkel kapcsolatos eljárások rendje, mert a törvény értelmében az elégtelen anyagi fedezetre történő hivatkozással a továbbiakban nem volt lehetőség megtagadni az engedély kiadását, ha a kérelmező jövedelme elérte a francia minimálbér összegét,
- könnyebbé tette a különböző szociális ellátásokhoz történő hozzáférést, illetve
- módosította a menedékjogot érintő korábbi intézkedéseket.

[182] ZAPPI, Sylvia. La " régularisation Chevènement " aurait bénéficié à 100 000 sans-papiers. Le Monde. Publié le 27 novembre 2002. https://www.lemonde.fr/societe/article/2002/11/27/la-regularisation-chevenement-aurait-beneficie-a-100-000-sans-papiers_299837_3224.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[183] Loi n° 98-349 du 11 mai 1998 relative à l'entrée et au séjour des étrangers en France et au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000191302 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

A menedékjog ebben az időszakban egyaránt jelentette a hagyományos értelemben vett, genfi egyezmény szerinti menedékjogot, a szabadságharcosoknak adható alkotmányos menedékjogot és a területi alapú menedékjogot azok számára, akik nem teljesítik a genfi egyezményben foglalt területi feltételeket, de menekülni kényszerülnek.[184]

2.2.3. Nicolas Sarkozy bevándorlási politikája

Jacques Chirac elsöprő újraválasztását (a szavazatok 82,21%-t[185] szerezte meg Jean-Marie Le Pen ellenében) követően Nicolas Sarkozy került a belügyminiszteri székbe. 2003 novemberében és decemberében két új törvény született a beutazási és tartózkodási feltételekről, illetve a menedékjogról. Sarkozy már korábban, a Raffarin- és Villepin kormányokban betöltött pozíciói során is rendkívül szigorú és markáns álláspontot képviselt a bevándorlással kapcsolatos kérdésekben. Az új, beutazási és tartózkodási feltételek szigorításáról szóló törvény értelmében:

- a beutazási és tartózkodási szabályokat megszegők esetében növelte az őrizetbe vétel maximális időtartamát,
- lehetővé tette az addiginál sokkal súlyosabb büntetések kiszabását abban az esetben, ha valakit jogszerűtlen beutazás vagy tartózkodás elősegítésén értek,
- lehetővé tette a vízumkérelmezés során levett ujjnyomatok és elkészített képek tárolását és későbbi alkalmazását (ebben az esetben a legálisan az országba érkezők tekintetében akkor válhattak fontossá a képek és ujjnyomatok, ha az illetőnek az országban való tartózkodása idő közben jogszerűtlenné vált – azaz vagy túltartózkodott, vagy nem a kiadott engedélynek megfelelő tevékenységet folytatott),
- az engedély nélkül munkát vállaló külföldieket sokkal súlyosabb szankciókkal sújtották (addig inkább áldozatként, semmint elkövetőként tekintették őket),
- az érdekházasság ettől fogva bűncselekménynek minősült: a polgári törvénykönyv módosításával párhuzamosan öt évig terjedő szabadságvesztéssel és 15 ezer eurós pénzbírsággal, csoportosan és bűnszervezetben elkövetve pedig tíz évig terjedő szabadságvesztéssel, valamint 750 000 eurós pénzbírsággal szankcionálhatták. Egyes vélemények szerint ez a lépés azért is volt diszkriminatív, mivel kizárólag a

[184] WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)
[185] Élection présidentielle 2002 : résultats des deux tours. Vie-public https://www.vie-publique.fr/eclairage/21968-election-presidentielle-2002-resultats-des-deux-tours (letöltés ideje: 2025.03.16.)

tartózkodási engedélyek megszerzésére irányuló házasságkötéseket szankcionálta, és nem vette figyelembe azokat az eseteket, amikor egyéb célért (munkahelyi előrelépés, családi juttatások megszerzése) történt a házasságkötés.[186]

Az ellenzék az Alkotmánytanács (Conseil Constitutionel) elé terjesztette a törvény bizonyos rendelkezéseit, ami megsemmisítette az etnikai alapú statisztikák gyűjtésére irányuló passzusokat, illetve elmarasztalták a törvény azon részét is, ami a leendő házastársak beleegyezésének valódiságára irányuló ellenőrzésről szólt. Megállapította, hogy ez a megfogalmazás ugyan nem ellentétes a házasság megkötésének szabadságával, ami a személyes szabadságjogok egyik eleme, ugyanakkor ez nem vonatkozik az illegális tartózkodásnak a beleegyezés hiányának súlyos jeleként való megfeleltetésre, sem pedig az anyakönyvvezető azon kötelezettségére, hogy haladéktalanul értesítse a prefektust az illegális tartózkodásról.

A 2003 decemberében megszavazott, korábbi menedékjogi szabályozást módosító törvény[187] a területi alapú menedékjog helyett bevezeti a kiegészítő védelem (oltalmazotti státusz) fogalmát, amit kérelemre azok a külföldiek kaphatnak meg, akiknél nem alkalmazható az öt genfi ok valamelyike, de származási országukba történő visszatérés esetén súlyos szankcióknak, erőszaknak, halálbüntetésnek lennének kitéve. A törvény rendelkezett továbbá arról is, hogy a menedékjogi kérelmeket ezt követően az OFPRA-nakkell benyújtani.

A menedékkérelem a Franciaországba történő belépés igen vonzó lehetőségévé vált, mivel a törvény hatására a menekültek és menedékkérők sokkal több lehetőséggel rendelkeztek. Az elismert menekültek jogosultak voltak többek között családi pótlékra, lakhatási támogatásra, életkor alapján a minimumnyugdíjra, a fogyatékkal élők pedig támogatásokra. A menedékkérő státuszban lévők havi megélhetési támogatást, befogadóközpontban vagy szükségszálláson történő elhelyezést, és munkakeresési támogatást kaphattak.[188] Ez a törvény bevezette a francia menekültügyi politika fogalomkészletébe a belső menekült (amikor valaki a saját országán belül kényszerül menekülni egy olyan területre (és létezik is olyan terület), ahol nincs

[186][186] LOI n° 2003-1119 du 26 novembre 2003 relative à la maîtrise de l'immigration, au séjour des étrangers en France et à la nationalité. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000795635/ (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[187] LOI n° 2003-1176 du 10 décembre 2003 modifiant la loi n° 52-893 du 25 juillet 1952 relative au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000611789/ (letöltés ideje: 2025.03.16.)
[188] Droit d'asile et politique migratoire. Société. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/eclairage/20174-droit-dasile-et-politique-migratoire (letöltés ideje: 2025.)

üldöztetésnek kitéve), és meghatározta azon biztonságos országok listáját, ahonnét (tekintve, hogy biztonságosak) nagyon nehéz lesz menedékjogot kérelmezni és kapni.

2004-ben az állami iskolákban hordott vallási jelképek tilalmáról szóló törvény[189] a közoktatási törvénybe[190] emelte be a vallási jelképek közoktatási intézményekben történő viselésének tilalmát. „Az állam által működtetett iskolákban, főiskolákon és gimnáziumokban tilos a tanuló vallási hovatartozását látványosan kinyilvánító jelképek vagy ruházat viselése. Az iskolák belső szabályzatának le kell fektetnie, hogy a törvény megsértése miatti fegyelmi eljárást minden esetben meg kell előznie egy, a szabályokat megsértő tanulóval folytatott megbeszélésnek." A törvény nem minden előzmény nélküli, mivel már az 1980-as éveket is az iszlám fátyol generálta polémiák és egyet nem értések fémjelezték.[191] A fátyol viselésével kapcsolatos viták a vallásszabadság és a francia szekularizmus egyensúlyát mérlegelték. Ez utóbbira hivatkozva több esetben előfordult, hogy a hidzsábot viselő és azt levenni nem szándékozó tanulókat kizárták az iskolájukból. A kizárásokról minden esetben fegyelmi bizottságok döntöttek, és egyes fellebbezések az Államtanácsig (Conseil d'État) is eljutottak anélkül, hogy ezekből az ügyekből bármilyen, egyértelmű joggyakorlat kialakult volna. Az úgynevezett Stasi-bizottság[192] (nevét az elnöki feladatokat ellátó Bernand Stasi-ról kapta) 2003 decemberében Chirac elnök számára átadott jelentésében[193] (részletes, a vallásgyakorlás szabadságát és a laicitást szem előtt tartó, sok esetben más országokban, például Angliában, Németországban, Belgiumban, Olaszországban és Hollandiában végrehajtott tanulmányozást követően) a következőket javasolta:

- az iskolákban kiemelten foglalkozzanak a szekularizmus és vallás közötti kapcsolatokkal,
- szigorú fellépés azokkal szemben, akik a saját vallásuk hitével ellentétes iskolai tantervek (pl. biológiai evolúció tanítása) módosítását kívánják elérni,

[189] LOI n° 2004-228 du 15 mars 2004 encadrant, en application du principe de laïcité, le port de signes ou de tenues manifestant une appartenance religieuse dans les écoles, collèges et lycées publics. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000417977 (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[190] Code de l'éducation. Article L141-5-1. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006524456 (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[191] CHÉRIFI, Hafifa. Application de la loi du 15 mars 2004 sur le port des signes religieux ostensibles dans les établissements d'enseignement publics, Paris, La Documentation française, juillet 2005, 76 p.
[192] AKAN, Murat. "Laïcité and multiculturalism: the Stasi Report in context," British Journal of Sociology (2009) 60#2 pp 237-256 https://www.researchgate.net/publication/26260531_Laicite_and_multiculturalism_The_Stasi_Report_in_context (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[193] Commission de réflexion sur l'application du principe de laïcité dans la République : rapport au Président de la République. Bernard Stasi. 1er décembre 2003. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/rapport/26626-commission-de-reflexion-sur-application-du-principe-de-laicite (letöltés ideje: 2025.03.17.)

– a nem keresztény vallási ünnepek (Jom Kippur, Eid el-Kebir) beillesztése az iskolai ünnepnaptárakba annak érdekében, hogy csökkentsék a „vallási indíttatású” iskolai hiányzásokat és növeljék az eltérő vallásokkal kapcsolatos toleranciát.

A Nemzetgyűlés és a Szenátus is nagy többséggel, módosítások nélkül fogadta el a törvényt. A támogatók azzal érveltek, hogy nem szabad engedni, hogy az iskolák a vallások közötti konfliktusok helyszínévé váljanak, és a sikeres tanulás – tanítás egyik alapvető feltétele a tanulók és a tanárok vallási semlegessége.[194] Az ellenzők azt kifogásolták, hogy a törvény rosszul értelmezi a laicitást (ami lehetővé teszi a közterületeken történő szabad vallásgyakorlást) és a semlegességet (ami sérti a francia alkotmányban is sokszor hivatkozott vallásszabadságot). Hivatkoznak az Államtanács által, a kormány felkérésére 1989. november 27-én elkészített véleményére,[195] ami szerint az iszlám fátyol, mint a vallási hovatartozás kifejezése, közoktatási intézményben történő viselése kompatibilis a laicitás elvével, és egyúttal emlékeztetett arra, hogy a tanulók felvételének elutasítása, eltanácsolása a középiskolákban csak akkor lehetséges, ha viselkedésükkel veszélyt jelentenek a létesítmény biztonságára, vagy az oktatási intézmény normál működésére.[196]

A közvélemény is megosztottan állt a törvény alkalmazásához: Pierre Tevanian kutatása szerint a nagyobb napilapok (Le Monde, Le Parisien, Le Figaro, Libération) kiemelten foglalkoztak a laicitás és a törvény kérdésével: több mint száz címlap, 1284 cikk hat hónapra vetítve, és ez a média általi felkapottság nagyban hozzájárult a közvélemény megosztottságához. 2003 áprilisában a megkérdezettek 49 %-a a fátylak betiltása mellett tette le voksát, és 45%-a ellenezte ezt, míg ugyanezen év októberében már 69% volt a törvényjavaslat támogatottsága, 29% ellenzővel szemben.[197]

2005 őszén egy újabb kritikus időszakkal kellett szembenéznie Franciaországnak: az azt megelőző 20 év minden, bevándorlókkal és leszármazottaikkal kapcsolatos eredménye és eredménytelensége felszínre tört. Többségében a bevándorlóktól leszármazott több ezer fiatal,

[194] BONZON. Ariane. Faut-il supprimer la „loi sur le voile”? slate.fr. 17 décembre 2013. https://www.slate.fr/story/81247/faut-il-supprimer-loi-voile (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[195] Avis n° 346.893 du Conseil d'Etat - 27/11/1989 - Port du foulard islamique. Avis n° 346.893 du Conseil d’Etat, Assemblée générale, 27 novembre 1989. https://affairesjuridiques.aphp.fr/textes/avis-n-346-893-du-conseil-detat-27111989-port-du-foulard-islamique/ (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[196] Avis de Conseil d’État. Section de l’intérieur. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Farianeinternet.conseil-etat.fr%2Fconsiliaweb%2Favisadm%2F346893.pdf (letöltés ideje: 2025.03.17.)
[197] CYRAN, Olivier, BA, Mehdi., Almanach critique des médias, Édition des Arènes, 2005, p. 27-40. https://journals.openedition.org/questionsdecommunication/7771?lang=en (letöltés ideje: 2025.03.17.)

az iskolapadból frissen kikerülve, nagykorúságuk határán spontán kirobbantották azokat az eseményeket, amiket a több hétig tartó, „külvárosi zavargások” néven emlegetünk, és amikkel nemcsak a francia politikai vezetés, hanem az egész világ figyelmét igyekeztek magukra felhívni. Ezek a zavargások nem voltak példa nélküliek a francia történelemben, a dolgozat korábbi részében is utaltam már az 1980-as és 1990-es években lezajlott zavargásokra és bevándorlók, illetve leszármazottaik részvételével zajlott figyelemfelhívó tiltakozásokra és éhségsztrájkokra.[198]

A francia filmtörténet egyik kiemelkedő alkotása, A gyűlölet (La haine) című 1995-ös film hasonló témát ölel fel: rasszizmus, erőszak, rendőrség és leszármazottak közötti viszony, és a bevándorlók leszármazottainak kilátástalannak tűnő, marginalizálódott helyzete. Érdekesség, hogy az akkori kormányfő, Alain Juppé a téma érzékenységére és fontosságára való tekintettel külön vetítést szervezett a kormánytagok számára.

Az év kezdete óta fokozódtak a bevándorlók (leszármazottak) és az állami szervek közötti ellentétek, amik 2005. október 27-én csúcsosodtak ki: két tizenéves fiatalt, Zyed Benna mauritánai és Bouna Traoré tunéziai származású fiatalt rendőri üldözés közben áramütés ért és életüket vesztették. A haláluk egy közel három hétig tartó zavargás-sorozatot indított el Franciaország-szerte, melynek a két fiatallal együtt hat halálos áldozata és több száz sebesültje volt, közel 9000 gépjármű rongálódott vagy semmisült meg (ez az adat az év első 9 hónapjában 28 000 volt), 144 helyi járatú busz, valamint körülbelül száz postabusz sérült vagy semmisül meg. 150 rendvédelmi munkatárs sérült meg, és több, mint 150 millió eurós kár keletkezett. 3200 letartóztatás történt, közel 1600 bírósági eljárás indult, melyek közül 785 végződött börtönbüntetéssel, 551 fő kiskorút állítottak bíróság elé és 5 rendőrrel szemben erőszakos bűncselekmények miatt emeltek vádat.[199]

A külföldi sajtó meglehetősen kritikus hangot ütött meg a 2005-ös francia események kapcsán: a zavargások okait az integrációs és etnikai problémákban látták, és kemény kritikákkal illeték a francia politikusokat és a francia társadalmat egyaránt. Később a francia sajtó munkatársai azzal vádolták angolszász kollégáikat, hogy jócskán eltúlozták a helyzetet.[200]

---

[198] FÁBIÁN, Éva. A francia külvárosok lángjai. Hadtudományi Szemle. A ZMNE HTK tudományos folyóirata. Biztonság és rendvédelem. 4. évfolyam 3. szám. Budapest, 2011. https://epa.oszk.hu/02400/02463/00010/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_3_076-084.pdf (letöltés ideje: 2025.03.17.)

[199] Le bilan des violences de 2005 Nouvel Obs. Publié le 27 octobre 2006. https://www.nouvelobs.com/societe/20061027.OBS7196/le-bilan-des-violences-de-2005.html (letöltés ideje: 2025.03.17.)

[200] KEPEL, Gilles. Terreur dans l’Hexagone. Genese du djihad francais. Gallimard, 2015.

Hugues Lagrange szociológus álláspontja szerint a zavargások főleg azokban az érzékeny zónákban alakultak ki, ahol nagyobb arányban élnek az olyan afrikai gyökerekkel rendelkező családok, ahol legalább hat gyermeket nevelnek. Empirikus kutatásai során, ahol azokat a kerületeket vizsgálta, amik érintettek voltak a zavargásokban, arra a következtetésre jutott, hogy a 2005-ös események inkább az „érzékeny városi területeken" (zones urbaines sensibles – azaz a városok hátrányosabb helyzetben lévő részei) következtek be, és különösen azokban a városokban (és városrészekben), ahol a medián jövedelem alacsonyabb volt a többi területhez képest. Megállapításai szerint a nagyon erős társadalmi kontraszt táplálta leginkább az erőszakos cselekmények kialakulását, illetve a fiatalok nagyobb aránya szintén determináló tényezővé vált.[201] A korábban már taglalt lakótelepen, városrészekben – tekintve, hogy főleg bevándorlók és leszármazottaik által lakottak – többnyire alacsonyabb jövedelemmel rendelkező lakosságot találunk, és az ottani lakosok által érzett és tapasztalt kirekesztettség érzése, illetve a jelentős számban ott élő fiatalok (mert például az afrikai országokból érkezett családokban jellemzően magasabb a születésszám, mint például egy átlagos francia családban) mind alátámasztják a szociológus megállapításait. Anélkül, hogy a zavargásokat etnikai zavargásokként aposztrofálnánk, mivel az érintettek származási országa kifejezetten széles skálát ölelt fel, a 2005 novemberi eseménysorozat rámutatott a főként afrikai gyökerekkel rendelkező fiatalok beilleszkedésének nehézségeire.[202]

Nicolas Sarkozy két nappal a zavargás-sorozatot kiváltó események előtt Argenteuilbe látogatott, ahol bekiabálások és elégedetlen tömeg fogadta, majd egy kérdésre megfogalmazott válaszként hangzott el az ominózus mondat, amiben a zömmel bevándorló, vagy bevándorló hátterű személyekre utalt „csőcselékként" (*racailles*). Ezt a megnyilvánulását a zavargások alatt és azt követően is előszeretettel idézte a sajtó.[203]

A zavargások résztvevőivel kapcsolatban pedig kijelentette, hogy minden olyan külföldit ki kell utasítani Franciaország területéről, aki bármilyen módon részese volt az őszi eseményeknek. Ezzel a mondatával egyetlen probléma volt: egyes adatok szerint a rendőri erők által kihallgatott és / vagy felelősségre vont személyek 95%-a rendelkezett francia

[201] LAGRANGE, Hugues. Émeutes, rénovation urbaine et aliénation politique. HAL Sciences po. 2007. https://sciencespo.hal.science/hal-00972697/document (letöltés ideje: 2025.03.18.)
[202] GABIZON, Cecilia. La carte des émeutes de novembre 2005 confirme le profond malaise des immigrants africains. Le Figaro archives. Publié le 29 juin 2006. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.lefigaro.fr%2Fdebats%2F20060629.FIG000000196_la_carte_des_emeutes_de_novembre_confirme_le_profond_malaise_des_immigrants_africains.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url. (letöltve: 2025.03.18.)
[203] SAUVAGE, Romane Laignel. La phrase choc de Nicolas Sarkozy quelques jours avant les meutes de 2005. L'INA éclaire l'actu. Publié le 29.06.2023. https://www.ina.fr/ina-eclaire-actu/nicolas-sarkozy-emeutes-banlieues-2005 (letöltés ideje: 2025.03.18.)

állampolgársággal.[204] Felelőtlen és meggondolatlan kijelentés volt ez a belügyminiszter részéről azért is, mert ezek közül a személyek közül ugyan túlnyomó részben voltak azok a bevándorló háttérrel rendelkező, de már francia állampolgár személyek (vagy már születésük óta, vagy az állampolgársági törvény értelmében nagykorúságuk elérésekor váltak azzá), akiknek a franciaságát egyetlen mondatával és hivatalos minőségében kérdőjelezte meg, mint a hatalom egyik képviselője. Ez kihatással volt a társadalom többi szegmensére is, mivel politikusként meghatározó szereppel bírt a közgondolkodás, a politikai és társadalmi álláspont formálásában.

2006-ban újabb módosításokon ment keresztük a bevándorlási és integrációs törvény,[205] ami jelentős mértékben szigorította a bevándorlásra vonatkozó francia szabályozást.

- A tartózkodási engedély kibocsátását ezentúl egy maximum három hónap időtartamra szóló vízum meglétéhez kötötte a jogalkotó.
- A tartózkodási engedély kiadását megtagadó hatóság egy úgynevezett „OQTF'-dokumentumot adhat ki (Obligation de quitter le territoire francais – a francia terület elhagyására történő kötelezés). Ezt megelőzően, ha a hatóságok megállapították, hogy olyan külföldi tartózkodik francia területen, aki nem rendelkezik tartózkodási engedéllyel, egy kitoloncolási végzést bocsátottak ki. Ez „arreté de reconduite a la frontiere", azaz határra történő visszairányítási végzés volt, ami nem biztosította egyértelműen és kizárólagosan a terület elhagyását.
- Kötelezővé tette az úgynevezett „bevándorlási és integrációs szerződést" (contrat d'accueil et intégration), ami többek között állampolgársági és (ha szükséges volt, akkor) nyelvi képzést takart. A szerződés célja a tartósan letelepedni kívánó külföldiek integrációs alapjainak megteremtése és a későbbi beilleszkedési folyamat megkönnyítése volt.
- A tíz évre szóló tartózkodási kártya a külföldi állampolgár francia társadalomba történő beilleszkedésén alapult, amelyet az eljáró hatóság három kritérium alapján vizsgált:
  - személyes elköteleződés a Francia Köztársaság alapelvei iránt,
  - ezen elvek tényleges tiszteletben tartása,
  - megfelelő szintű francia nyelvtudás – ez alól kivételt képeztek a 65 év feletti külföldi állampolgárok.

[204] Conseil national des villes, Avis du Conseil national des villes sur « les émeutes urbaines de novembre 2005 », novembre 2006, 16 p.
[205] LOI n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l'immigration et à l'intégration. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000266495 (letöltés ideje: 2025.03.18.)

- A Chévénement-törvény által jogrendbe bevezetett, irregulárisan az országban tartózkodó külföldiek tartózkodásának szabályozott keretek közé terelését törölte el ennek a törvénynek azon rendelkezése, ami megtiltotta azok számára a tartózkodási jogcím rendezését, akik tudták bizonyítani, hogy már legalább 10 éve élnek Franciaország területén.
- A külföldi munkavállalók egy ideiglenes munkavállalási kártyát („carte de travailleur temporaire) kaptak abban az esetben, ha a szerződésük egy évnél rövidebb időre szólt, és munkavállalói kártyát („carte salarié") kaptak az egy évnél hosszabb időtartamú szerződésük esetében. Ezek az engedélyek akkor is érvényesek maradtak, ha a munkaviszony megszakadt, ezzel biztosítva lehetőséget arra, hogy új munkát találjanak, és ennek érdekében ne kelljen hazautazniuk.
- A tanulóknak szintén egy ideiglenes tartózkodási kártya került kibocsátásra „tanuló" megjegyzéssel. Az eljárás során bizonyítaniuk kellett, hogy rendelkeznek megfelelő anyagi fedezettel, és tanulmányaik mellett részmunkaidős állást is vállalhattak ennek az engedélynek a birtokában.
- A családegyesítési célú bevándorlást továbbra sem akadályozta a törvény, ugyanakkor az erre vonatkozó „várakozási idő" egy évről 18 hónapra nőtt – ennek letelte után kérvényezhette a már munkavállalási engedéllyel Franciaország területén tartózkodó külföldi, hogy családtagja(i) csatlakozhassanak hozzá Franciaországban.

A törvény újra bevezette a köztudatba a „szelektív bevándorlási politika" fogalmát a „oui a l'immigration choisie, non a l'immigration subie" („igen a szelektív bevándorlásra, nem az elszenvedett bevándorlásra") szlogen segítségével. Franciaország a magasan képzett személyek, valamint a megfelelő anyagi háttérrel rendelkezők számára a „capacité et talents" (készségek és tehetségek) kártya segítségével adott lehetőséget az országban történő tartózkodásra és munkavállalásra. Ezen felül, felismerve azt, hogy bizonyos munkakörökben az ország égető hiányt szenved a szakmunkások és idénymunkások tekintetében, ők is a szelektív bevándorlási politika alanyai lehettek azzal a feltétellel, hogy három éven belül maximum hat hónap időtartamig dolgozhattak Franciaországban. A családegyesítési célú migráció és a házasságkötéssel megszerezhető tartózkodási engedélyek megszerzése azonban továbbra sem volt könnyű.

A szelektív bevándorlási politika[206] alkalmazásához minden államnak joga és lehetősége van, és tekinthetjük akár a proaktív bevándorlási politika egyik pillérének is, viszont látni kell azt is, hogy mennyire megosztja nemcsak a társadalmat, hanem a politikai szférát is. A „kiválasztottakkal" szemben (azaz a gazdaságilag hasznos és a munkájuk miatt kívánatos bevándorlók) a gyakran „subie" vagy „jetable" (elszenvedett/ járulékos vagy eldobható) jelzővel érintettek gyakran a bevándorlók sebezhetőbb rétegei közé tartoznak: a családegyesítési céllal érkezők, a menedékkérők, akik az átlagosnál jobban igénybe veszik a szociális ellátórendszert, vagy akik az elvártnál kevesebb gazdasági és szakmai hasznot hajtottak volna az ország számára. A társadalmi élet szereplői között sincs egyetértés abban, hogy az államnak ezeket a személyeket kötelessége-e támogatni, ezáltal pedig saját magára extra terheket róni, vagy pedig 100%-ban joga van ahhoz, hogy a még mélyebb szakadékot építő megkülönböztetéssel kizárólag a saját érdekeit tartsa szem előtt.

A szelektív bevándorlás elősegítése érdekében, a munkavállalási célú migrációt – amit 1974-ben hivatalosan felfüggesztettek az olaj- és gazdasági válság következményeként – bizonyos szektorokban újra lehetővé tette Franciaország.[207] Egy 2008-ban kiadott, 30 foglalkozásból álló lista[208] segítségével igyekeztek bevonzani a hiányszakmákba a harmadik országbeli állampolgárokat. A lista hosszát később 14 foglalkozásra csökkentették, de az internet, a telekommunikációs eszközök és a digitális rendszerek fejlődésével mára ez a lista is elavulttá vált.

Az Európai Unió nagy létszámú 2004-es bővülése az összes tagállammal egyetemben új kihívások elé állította Franciaországot: a csatlakozásokat követően már szinte azonnal érezni lehetett a fokozódó migrációs hajlandóságot, illetve a rendeletekben megszabott, többnyire munkavállalási korlátozásokat tartalmazó határidők lejárta után jelentős számban érkeztek Franciaországba a kelet-európai munkavállalók.

A lengyel vízvezeték-szerelők kérdéseként elhíresült dilemma felbolygatta az Európai Unió életét. Már a római szerződésben is benne foglaltatott a szolgáltatások szabad áramlására

---

[206] CHOU, Meng-Hsuan, BAYGERT, Nicolas. The 2006 French Immigration and Integration Law: Europeanisation or Nicolas Sarkozy's Presidential Keystone? ESRC Centre on Migration, Policy and Society Working Paper No. 45, University of Oxford, 2007. https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2007-045-Meng-Hsuan-Baygert_French_Immigration_Law.pdf (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[207] HARZOUNE, Mustapha. Qu'est ce que l'immigration choisie ? Politique et immigration. 2022. Palais de la Porte d'Orée. Musée de l'histoire de l'immigration. https://www.histoire-immigration.fr/politique-et-immigration/qu-est-ce-que-l-immigration-choisie (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[208] Arrêté du 18 janvier 2008 relatif à la délivrance, sans opposition de la situation de l'emploi, des autorisations de travail aux étrangers non ressortissants d'un Etat membre de l'Union européenne, d'un autre Etat partie à l'Espace économique européen ou de la Confédération suisse. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000017937372/ (letöltés ideje: 2025.03.19.)

irányuló közös akarat, és amit a tagországok a 2000-es lisszaboni stratégia keretében meg is erősítettek.[209] Az irányelv jelentősen módosította a szolgáltatások szabadpiacra vonatkozó szabályozását, így az egyes tagállamokban tevékenykedő szolgáltatók számára könnyebb volt teljesíteni a másik tagállamban (is) történő működés feltételeit. Ennek értelmében a származási ország elve alapján a szolgáltató működésére azon ország szabályai voltak az irányadók, ahol a székhelye található, függetlenül attól, hogy mely országokban folytatja tevékenységét. Ennek értelmében még akkor is a származási ország működésre vonatkozó szabályait kellett alkalmazni, ha a fogadó ország szabályai szigorúbb feltételeket szabtak a szolgáltatók számára.[210]

A lengyel vízvezeték-szerelő kifejezést először a Charlie Hebdo szatirikus lap egyik 2004. decemberi számában Philippe Val főszerkesztő használta, de széles körben Pihilippe de Villiers francia politikus és író, a Le Figaro napilapban megjelent interjúja után terjedt el. Álláspontja szerint: ez az ügy nagyon súlyos, mivel a Bolkenstein-irányelv lehetővé teszi egy lengyel vízvezeték-szerelő vagy egy észt építész számára, hogy Franciaországban dolgozzon azzal a bérrel és a szociális védelemre vonatkozó szabályokkal, mintha a saját országában tenné ezt. A francia szolgáltató szektorban dolgozó mintegy tizenegy millió munkavállaló közül mintegy egy millió fő számára jelent veszélyt ez az irányelv. A szociális és gazdasági rendszerünk egyaránt veszélyben van".[211]

A kritika tehát a reaktív bevándorlási szemléletmód logikáján fogalmazódott meg, mivel azzal érvelt, hogy a külföldi munkavállalók miatt a francia munkavállalók elesnek bizonyos munkalehetőségektől. Ironikus módon maga Frits Bolkenstein is megszólalt a vitában: ő egy nem sokkal későbbi interjúban úgy fogalmazott, hogy személy szerint kifejezetten örülne, ha lengyel vízvezeték-szerelők érkeznének az országba, mert ahol ő lakik (Franciaország északi része), ott nagyon nehéz víz- és villanyszerelőt találni.[212]

---

[209] Le Conseil européen extraordinaire de Lisbonne (mars 2000) : vers une Europe de l'innovation et de la connaissance. Eur-Lex. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/ALL/?uri=uriserv:c10241 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[210] Le "principe du pays d'origine" est au cœur du débat sur la libéralisation des services. Le Monde. Publié le 02 février, 2005. https://www.lemonde.fr/archives/article/2005/02/02/le-principe-du-pays-d-origine-est-au-c-ur-du-debat-sur-la-liberalisation-des-services_396519_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[211] Interview de M. Philippe de Villiers, président du Mouvement pour la France, dans "Le Figaro" du 15 mars 2005, sur la campagne du référendum sur la Constitution européenne, la directive Bolkestein sur la libéralisation des services, le refus de l'adhésion de la Turquie à l'Union européenne et le projet de réforme des accords de Schengen. Vie-publique. Prononcé le 15 mars 2005. https://www.vie-publique.fr/discours/147041-interview-de-m-philippe-de-villiers-president-du-mouvement-pour-la-fra (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[212] ZOLTOWSKA, Maja. Le plombier polonais se rébiffe. Publié le 27 mai 2005. https://www.liberation.fr/evenement/2005/05/27/le-plombier-polonais-se-rebiffe_521302/ (letöltés ideje: 2025.03.22.)

A lengyel vízvezeték-szerelő kifejezés nemcsak az európai uniós alkotmányról rendezett francia népszavazási kampány, de a francia politikai élet egyik központi kérdésévé vált. Az ellenzők többek között azzal érveltek, hogy a hirtelen nagy létszámú munkavállalók Franciaországba áramlása súlyos veszélyt jelent a szociális ellátórendszerre, és egyben a bevándorlás-ellenes tábor egyik központi érvrendszerévé vált. Ugyanakkor a támogatói oldalon Francois Hollande azért fogalmazott meg komoly kritikát, mivel álláspontja szerint a kifejezés használata erősen xenofób jelentést hordoz magában. Daniel Cohn-Bendit pedig úgy fogalmazott, hogy az ellenzők fantáziátlansága miatt csak a lengyel vízvezeték-szerelőket tudták bűnbaknak kikiáltani.[213]

2.2.4. A 2007- 2017 közötti időszak

A Nicolas Sarkozy és Francois Hollande köztársasági elnökök nevével fémjelzett időszak alatt szintén középpontban voltak a bevándorlási kérdések. A 2007-es új bevándorlási törvény, a bevándorlási miniszteri pozíció létrehozása, a calais-i „dzsungel" felszámolására tett kísérletek, a vérségi elv (ius sanguinis) újbóli, intenzívebb előtérbe helyezése, és ebben a szigorításokkal teli korszakban nyitotta meg kapuit a bevándorlási múzeum is. Az újonnan érkezőkkel szembeni kemény fellépés károsan hatott az új francia állampolgárok (bevándorlók leszármazottai, akik nagykorúságuk elérésekor kapják meg az állampolgárságot) integrációjára. Ez a nézet hatalmas változást jelentett a korábban uralkodó állásponthoz viszonyítva, mert eddig a pontig azt kommunikálta a francia politika, hogy maguk a papírok nélküli új bevándorlók hatottak károsan a már ott élők integrációjára. Ez rámutatott arra is, hogy az újonnan érkezőkre irányuló fókusz miatt a leszármazottak integrációjára kevesebb figyelem irányult, ami részben hozzájárult az érintett társadalmi réteggel kapcsolatos problémák előtérbe kerüléséhez. 2015-ben a Franciaországot sújtó terrorcselekmények, illetve a menedékkérők érkezése (a német és magyar adatokhoz képest nem számottevő, de így is soknak számító 79 000 regisztrált kérelem[214] extra megterhelést jelentett a francia menekültügyi rendszernek), és a kormány állampolgárságtól történő megfosztásával kapcsolatos tervei nem járultak hozzá a nyugodt és előre tervező bevándorlási politika kialakításához.

[213] VALLET, Julien. Passe d'arme France-Pologne: d'où vient le «plombier polonais»?. Publié le 26.08.2017. RFI.fr. https://www.rfi.fr/fr/europe/20170826-france-pologne-plombier-polonais-travailleur-detache-macron-bolkestein (letöltés ideje: 2025.)

[214] Les chiffres sur la migration - Chiffres clés – 2015. Asile en France. https://asile-en-france.com/index.php?option=com_content&view=article&id=41:les-chiffres-sur-la-migration&catid=30&limitstart=1&Itemid=177 (letöltés ideje: 2025.03.19.)

2007-ben az Hortefeux-törvény[215] néven vált ismertté az új bevándorlási, integrációs és menekültügyi törvény, ami bevándorlással, integrációval és a CESEDA törvénnyel kapcsolatban tartalmazott módosításokat, és a törvény tárgyalását hatalmas viták övezték főleg amiatt a rendelkezés miatt, ami a fénykép és ujjnyomatvételen túl lehetővé tette a családegyesítési célú kérelmezők esetében a genetikai tesztek használatát annak bizonyítására, hogy a kérelmezők valóban egymás családtagjai-e. A Thierry Mariani által kezdeményezett módosítás[216] érkelmében a családegyesítési célú vízumkérelmezők – amennyiben olyan országból érkeznek, ahol az anyakönyvi nyilvántartás nem teljeskörű vagy hiányos, genetikai vizsgálattal kellett bizonyítaniuk a már Franciaországban élő rokonnal fennálló családi kapcsolatot.

A képviselő álláspontja szerint azért volt helyénvaló ez a kiegészítés, mert így egyrészt csökkenthetik a családegyesítési eljárások során a kérelmezők által alkalmazható, csalást segítő eszközöket, másrészt pedig már tizenegy másik európai ország is alkalmazott akkoriban önkéntes alapú DNS teszteket hasonló eljárások során.[217] Első olvasatban nem fogadták el a DNS-tesztekkel kapcsolatos rendelkezéseket, azonban a törvénytervezet szövegében történt változtatásokat követően elfogadták fakultatív és kísérleti jelleggel, valamint azzal a feltétellel, hogy csak az anya vonatkozásában lehet ezeket a teszteket megvalósítani annak érdekében, hogy ne fedjék fel véletlenül sem, hogy a hivatkozott apa nem a biológiai apa. A DNS tesztekre vonatkozó rendelkezés eszközhiányra és a törvénytervezet által generált feszültségekre hivatkozva nem lépett hatályba.[218]

A rendezetlen státusszal rendelkező külföldiek számára a törvény eredetileg nem tette volna lehetővé a sürgősségi szükségszállás-központokban (*centres d'hébergement d'urgence*) történő lakhatást, de a heves tiltakozások hatására a kormány visszavonta az erre vonatkozó rendelkezést.

---

[215] Loi n° 2007-1631 du 20 novembre 2007 relative à la maîtrise de l'immigration, à l'intégration et à l'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000524004. (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[216] Maitrise de l'immigration (n57), amendement n36. présenté par M. Mariani, repporteur au nom de la commission des lois. Article additionnel. 13 septembre 2007. Assemblée Nationale https://www.assemblee-nationale.fr/13/amendements/0057/005700036.asp (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[217] TERRÉ, François., « Les chemins de la vérité . - Sur les tests ADN », La Semaine Juridique édition générale, n° 1, 2 janvier 2008, I 100

[218] Le gouvernement renonce aux tests ADN. Nouvel Observateur. Publié le 14.09.2009. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Ftempsreel.nouvelobs.com%2Factualites%2Fpolitique%2F20090913.OBS0982%2Feric_besson_renonce_aux_tests_adn.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Annak érdekében, hogy a francia jogszabályokat összhangba hozzák az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatával,[219] az új törvény lehetővé tette a menedékjogi kérelem elutasításáról szóló határozat elleni érdemi fellebbezést, mintegy biztosítva a kérelmező számára a hatékony jogorvoslati lehetőséget.

Egy 2008-as körlevéllel összhangban a törvény lehetővé teszi a rendezetlen státusszal, ám legalább egyéves, határozott idejű szerződéssel rendelkező bevándorlók munkáltatói számára, hogy kérelmezzék az adott bevándorló státuszának rendezését abban az esetben, ha a tevékenységi körével érintett szektorban munkaerőhiány áll fent. Ezt a rendelkezést azonban lehetett volna alkalmazni az algériai és tunéziai munkavállalók esetében, de az erre irányuló körlevelet az Államtanács visszavonta.

Jelentős lépés volt a 2007. május 18-i dátum, mert a kormány összetételéről szóló rendeletben[220] bejelentették egy új, bevándorlási, integrációs nemzeti identitási és közös fejlesztésügyi minisztérium felállítását Brice Hortefeux vezetésével.

Az új minisztérium hatáskörébe tartoztak a honosítás és a házasság révén szerzett állampolgársági ügyek, a bevándorlással és bevándorlók integrációjával kapcsolatos adatgyűjtés és elemzés, a külföldiek Franciaországba történő beutazására, tartózkodására és foglalkoztatására vonatkozó jogszabályok előkészítése és végrehajtása, Franciaországban tartósan letelepedni szándékozó külföldi állampolgárok integrációjának támogatása, az emlékezetpolitika kialakításában, valamint a köztársaság elveinek és értékeinek népszerűsítésében történő részvétel.[221]

Ugyan Franciaország történelmi és földrajzi adottságai miatt több mint indokolt volt egy dedikáltan bevándorlási és integrációs kérdésekkel foglalkozó minisztérium létrehozása, nem aratott osztatlan sikert a francia politikusok körében. Kritikusok szerint Sarkozy kezdeményezése egyértelmű kampányfogás volt, illetve számtalan kutató, civil szervezet és az ENSZ is bírálta a döntést, mivel álláspontjuk szerint az identitás és a bevándorlás fogalmának összekapcsolása a rasszizmus és diszkrimináció intézményesüléséhez vezethet. Az új miniszter azzal védekezett, hogy nem az idegenellenesség, hanem a bevándorlási politika fejlesztése a fő

[219] Gebremedhib c. France arret 26.4.2007. 25389/05. European Court of Human Rights. Cour Européenne des Droits de l'HOmme. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-2752%22]} (letöltés ideje: 2025.03.19.)
[220] Décret du 18 mai 2007 relatif à la composition du Gouvernement. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000649198 (letöltés ideje: 2025.03.19.)
[221] Décret n°2007-999 du 31 mai 2007 relatif aux attributions du ministre de l'immigration, de l'intégration, de l'identité nationale et du codéveloppement Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000822866 (letöltés ideje: 2025.03.19.)

cél. Ennek ellenére számos kutató, értelmiségi és politikus is élesen kritizálta a minisztérium működését (nem csak a magas, éves szinten több mint 600 millió eurós költségvetést).

A minisztérium egyik fő intézkedése volt a kitoloncolási kvóták bevezetése, 2007-ben például 25 000 illegálisan az országban tartózkodó személyt akartak kiutasítani. Ez a gyakorlat azért is kapott széles körben erős kritikát, mivel az érintettek között számos kiskorú és család is volt, illetve az „arctalan", pusztán a számok alapján történő kiutasítást sok szervezet embertelennek tartotta.[222] A minisztérium működése nem volt hosszú életű, 2010-ben a belügyminisztérium vette át a feladatait.

A 2011-es törvénymódosítás[223] három, európai uniós irányelvet hivatott beilleszteni a francia jogrendbe:

- a 2008/115/CE európai parlamenti irányelvet (visszatérési irányelv),[224]
- a 2009/50/CE tanácsi irányelvet (európai kékkártya irányelv),[225]
- a 2009/52/CE európai parlamenti és tanácsi irányelv (szankciós irányelv).[226]

A törvény jóval túlmutat a három uniós direktíva implementálásán. A francia állampolgárság megszerzése vagy a Franciaországban történő tartózkodás engedélyezése esetében az eddigieknél sokkal nagyobb hangsúlyt kapott az integrációs szerződés (contrat d'accueil et de solidarité – befogadási és szolidaritási szerződés). A szerződés feltételeinek megszegése esetén (például az érintett nem vesz részt az előírt nyelvi és civilizációs képzéseken) az illetékes prefektúra megtagadhatta a tartózkodási engedély meghosszabbítására irányuló kérelmét. Ugyanakkor, az állampolgárság megszerzésének egyik feltételeként támasztott, minimálisan előírt francia területen történő tartózkodási idő két évre csökkenthető

[222] Brice Hortefeux veut motiver des préfets qui n'expulsent pas assez. Le Monde avec AFP. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=https%3A%2F%2Fwww.lemonde.fr%2Fweb%2Farticle%2F0%2C1-0%402-3224%2C36-953999%4051-928941%2C0.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[223] Décision n° 2011-631 DC du 9 juin 2011. Loi relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Conseil Constitutionel. https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2011/2011631DC.htm (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[224] Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[225] Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/50/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[226] Directive 2009/52/EC of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 providing for minimum standards on sanctions and measures against employers of illegally staying third-country nationals. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/52/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

abban az esetben, ha a kérelmező láthatóan megfelel az asszimiláció feltételeinek. Az új francia állampolgároknak alá kellett írniuk a francia állampolgárok jogairól és kötelességeiről szóló chartát[227] is.

Abban az esetben, ha a bevándorlók nagy számban, a határátkelőhelyet megkerülve igyekeznek bejutni az országba, a területileg illetékes prefektúra várakozási zónákat (zone d'attente) hozhat létre e bevándorlók feltalálási helye és a legközelebbi határellenőrző pont között, amit az érinett személyek nem hagyhatnak el.

A jogellenes tartózkodás szankciójaként kiszabható OQTF elrendeléséről szóló határozat az ország önkéntes elhagyására 30 napot biztosít, melynek lejárta után – ha az ügyfél tartózkodási helye ismert – azonnal végrehajthatóvá válik. Az OQTF elrendeléséhez az Európai Unió területére történő, maximum 5 évre szóló visszatérés tilalma is társulhatott.

A Franciaországban három évnél rövidebb ideje tartózkodó külföldi (akár szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező, akár harmadik országbeli állampolgár) kiutasíthatóvá vált az országból abban az esetben, ha veszélyt jelent a közrendre és a közbiztonságra, ideértve például azokat a bűncselekményeket, mint például a lopás, az agresszív koldulás és az illegális földfoglalás.[228] Ez utóbbi kritérium (illegális földfoglalás) minden bizonnyal a 2010-ben nagy francia és nemzetközi visszhangot kiváltott franciaországi roma kérdés miatt került előtérbe. 2010. július 16-ról 17-re virradó éjszaka során a csendőrök üldözőbe vettek egy huszonkét éves, helyi vándor emberek (gens de voyage) csoportjába tartozó, bolti lopással gyanúsított férfit, aki nem akart a hatóságok felszólításának eleget tenni. A jogszerű csendőri fegyverhasználatot követően az üldözött férfi életét vesztette, melynek következtében újabb elégedetlenségi mozgalmak indultak el. A vándor emberek (gens de voyage) és a Franciaországban akkoriban növekvő létszámú romák között lényegi különbség, hogy az előbbiek többségében francia állampolgárok, és a vándor életmód folytatásához vándor-engedéllyel (permis vagy carnet de circulation) is rendelkezniük kell, amit rendszeres időközönként meg kell újítaniuk, addig a szóban forgó másik réteget képező romák a frissen, 2004-ben és 2007-ben Európai Unióhoz csatlakozott Szlovákiából, Romániából és Bulgáriából érkeztek Franciaországba, kihasználva a leegyszerűsödött utazási feltételeket. Ezek a személyek többnyire illegálisan létesített vándortáborokban laktak, mindenféle területfoglalási engedély, vagy városi hozzájárulás

[227] La charte des droits et devoirs du citoyen français. Ministere de l'intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Integration-et-Acces-a-la-nationalite/La-nationalite-francaise/La-charte-des-droits-et-devoirs-du-citoyen-francais (letöltés ideje: 2025.03.19.)

[228] Loi du 16 juin 2011 relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Vie-publique. lique.fr/loi/20591-immigration-sans-papier-retention-administrative-directive-retour-oqtf (letöltés ideje: 2025.03.19.)

nélkül, folyóvízellátást és egyéb infrastrukturális lehetőségeket nélkülözve.[229] Ezek a táborok nem csak komoly közrendi és közbiztonsági, de közegészségügyi problémákat is felvetettek, ami miatt az Élysées-palota bejelentette ezeknek az illegális táboroknak a felszámolását.

A 2011-es törvény ezen felül szigorításokat tartalmazott az illegálisan, rendezetlen státuszú külföldit foglalkoztató munkaadókkal szemben is. A gyógycélú tartózkodási engedély kizárólag abban az esetben volt kiadható, ha a szükséges gyógymód a kérelmező országában nem állt rendelkezésre, azaz abban az esetben, ha például olcsóbb, vagy hamarabb hozzáférhető volt az adott kezelés, az engedély kiadása megtagadásra került. Már ennek a törvénynek az előkészítése során is történtek arra vonatkozó kísérletek, hogy a kevesebb, mint 10 éve honosított francia állampolgárság visszavonható legyen a közfeladatot ellátó személlyel szemben megkísérelt vagy elkövetett gyilkosság esetében, de a Szenátus[230] elutasítását követően a Nemzetgyűlés is a javaslat ellen szavazott.

2015 fekete év volt Franciaország számára, mivel a Charlie Hebdo, majd a Bataclan és kóser bolti terrortámadások mellett több támadás következményeivel is meg kellett küzdeniük, mindemelletta 2015-ös migrációs válság is cselekvési kényszerbe hajszolta az ország vezetőit.

A két súlyos, globális szinten is kiemelt jelentőséggel bíró eseménysorozat radikálisan átalakította a politikai, társadalmi és gazdasági szférát egyaránt. A Charlie Hebdo és a novemberi párizsi terrortámadások hatásai a francia társadalom szemében szoros összefonódásban álltak. Ezek az események mélyreható és hosszútávú változásokat eredményeztek a közvéleményben, a francia politikai diskurzusban és a társadalmi integráció vonatkozásában egyaránt.

A 2015 januárjában, a Charlie Hebdo[231] szatirikus magazin párizsi szerkesztősége ellen végrehajtott támadás, valamint a 2015. november 13-i,[232] párizsi támadások a franciaországi terrortámadások történetének legvéresebb eseményei voltak, de nem tekinthetjük őket egyedülállónak: a merényletek előtt (Joué-les-Tours) és azt követően megnövekedett számban történtek Franciaországban zömmel iszlamista indíttatású terrorcselekmények. Az iszlamista indíttatású terrorizmus, a nemzetközi terrorista csoportok, a fiatalok (francia és bevándorló

[229] Roms et "gens du voyage" : briser l'engrenage de la violence. Le monde. Publié le 27 juillet 2010. https://www.lemonde.fr/idees/article/2010/07/27/roms-et-gens-du-voyage-briser-l-engrenage-de-la-violence_1392365_3232.html (letöltés ideje: 2025.03.19.)
[230] Loi du 16 juin 2011 relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/loi/20591-immigration-sans-papier-retention-administrative-directive-retour-oqtf (letöltés ideje: 2025.03.19.
[231] Attentats de janvier 2015. Le Monde. https://www.lemonde.fr/attaque-contre-charlie-hebdo/ (letöltés ideje: 2025.03.21.)
[232] Attentats de 13 novembre. Le monde. https://www.lemonde.fr/attaques-a-paris/ (letöltés ideje: 2025,

hátterű, leszármazott fiatalok egyaránt) radikalizációnak való fokozott kitettsége kiemelten foglalkoztatta a közvéleményt, a politikai szereplőket és a nemzetközi élet résztvevőit. Ugyan az ország hosszú múltra tekint vissza bevándorlási és integrációs kérdésekben, ezek az események kritikus pontot jelentettek Franciaország migrációtörténetében. A terrortámadások az addigiaknál sokkal szigorúbb ellenőrzésekhez, a muszlin közösséggel szembeni növekvő társadalmi bizalmatlansághoz, illetve a francia bevándorlási politika szigorodásához vezettek. A 2015-ös migrációs válság pedig tovább mélyítette a politikai és társadalmi megosztottságot, új megvilágításba helyezte a klasszikus nemzeti identitást, valamint a francia integrációs modellt, és egyúttal felerősítette a bevándorlásellenes hangokat az országban.

2015-ben szintén módosult néhány, a menedékjogot érintő francia jogszabály.[233] Mivel azonban a törvénycsomag előkészítése már 2014-ben megkezdődött, ezért nem tekinthetjük a 2015-ös migrációs válságra adott reakciónak. Ennek ellenére számos, előremutató, az ügyintézési folyamatokat is megkönnyítő rendelkezés lépett a törvény segítségével életbe: főleg az eljárási idők csökkentését célozta az új szabályozás, ezzel közelítve egymáshoz a francia joganyagot és az európai uniós előírásokat. A menedékkérőknek 9 hónapot kellett várniuk, mielőtt a munkavállalási engedélyt kérvényezni tudták volna a hatóságoknál, ami pozitív fejlemény volt a számukra, mivel 2005 óta a határidő 12 hónap volt. Ugyanakkor az állam megvonhatta tőlük a menedékkérőknek járó támogatásokat abban az esetben, ha elutasították az állam szállásajánlatát.

A 2016-os törvénymódosítás[234] során módosultak a családegyesítési célú migráció feltételei. A család méretétől függően legalább a minimálbér 1-1,2-szeresével kellett rendelkeznie a kérelmezőnek, tiszteletben kellett tartaniuk a köztársaság értékeit, és továbbra is (az 1993-as törvény óta) tilos volt a poligámia. A 10 évre szóló tartózkodási kártya megszerzéséhez bizonyítani kellett, hogy a kérelmező rendelkezik megfelelő anyagi forrásokkal és ismeri, tiszteletben tartja a köztársaság alapelveit, és legalább 5 éve szabályszerűen tartózkodik az országban. Újítás, hogy az 1 évre szóló engedélyek mellett a törvény – az ügyintézésre, és az apparátusra nehezedő terhek csökkentése érdekében – új elemként bevezette a 2 és 4 évre szóló engedélyeket (az 1 és 10 évre, valamint a határozatlan időre szóló engedélyeket a korábbi törvények hozták létre). Az addigi CAI-t (contrat d'accueil et d'intégration – befogadási és integrációs szerződés) felváltotta a CIR (contrat d'intégration

[233] LOI n° 2015-925 du 29 juillet 2015 relative à la réforme du droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000030949483 (letöltés ideje: 2025.03.21.)
[234] LOI n° 2016-274 du 7 mars 2016 relative au droit des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000032164264 (letöltés ideje: 2025.03.21.)

républicain – köztársasági integrációs szerződés), ami jól mutatta a francia integrációs politika irányváltását: már nem a befogadáson volt a fő hangsúly, hanem a szerződés nevében is tükrözve, a köztársasági értékek elsajátításán és a bevándorlók asszimilációja volt a fő feladat.[235] A papírok nélküli külföldiek esetében továbbra is 45 nap volt az őrizet lehetséges időtartama, annyi változtatással, hogy a prefektúrák által hozott adminisztratív döntést egy bíró az addigi 5. helyett már az őrizetbe vételt követő 2. napon megvizsgálta, annak érdekében, hogy a visszatartás törvényességi felügyelete biztosított legyen. A családokat egészen a 2000-es évek elejéig nem helyezték őrizetbe, elkerülve a szülők és a gyermekek szétválasztását. Ezt az elvet Chirac és Sarkozy elnöksége alatt felfüggesztették. A helyzet jogi rendezése a 2016-os törvényben megtörtént. Bizonyos vállalatokat (bankok, iskolák, vasúttársaságok, stb.) a törvény arra kötelezett, hogy a külföldiek státuszának ellenőrzése érdekében bizonyos adatokat adjanak át a hatóságoknak, ezzel segítve munkájukat.[236]

2.2.5. 2017-től 2025-ig

2018-ban az „Ellenőrzött migráció, hatékony menedékjog, sikeres integráció névre keresztelt törvénynek (menedékjogi és bevándorlási törvény) három fő célja volt. Csökkenteni kívánta a menedékjogi kérelmek elbírálási határidejét (a 2015-ös krízis egyik kiemelkedő hozadéka volt a kérelmek ügyintézési idejének ugrásszerű növekedése – mivel a francia menekültügyi rendszer sem volt felkészülve az ekkora volumenű kérelmezésre), tovább erősítette az irreguláris migráció elleni küzdelmet jogi és adminisztratív eszközökkel, illetve javítani kívánta a külföldiek befogadásának és integrációjának folyamatát.

A migrációs válság következtében Gérard Collomb belügyminiszter szerint bizonyos régiókra extra nyomás nehezedett, mivel a menedékkérők országbeli eloszlása egyenetlen képet mutatott. Ahhoz, hogy Franciaország hatékonyan lépést tudjon tartani a beérkező kérelmezőkkel, át kellett gondolnia a menedékkérők elhelyezésére irányuló irányelveket, mert ez éves szinten – ha a számadatokat tekintjük – egy kisebb francia város lakosságának megfelelő embermennyiséget jelentett. A törvénycsomagot sokan kritizálták, de a francia

[235] Qu'est-ce que le contrat d'intégration républicaine (CIR) ? https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F17048 (letöltés ideje: 2025.03.21.)
[236] IMBACH, Romain, VAUDANO, Maxime, PIERRE, Stéphanie. Une « nouvelle loi » sur l'immigration qui s'ajoutera à une longue série de 118 textes depuis 1945. Le Monde Décodeurs. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2024/10/14/une-nouvelle-loi-sur-l-immigration-qui-s-ajoutera-a-une-longue-serie-de-118-textes-depuis-1945_6218454_4355771.html (letöltés ideje: 2025.03.21.)

kormány célja – amit keresztül is vittek a Szenátuson és a Nemzetgyűlésen – a menekültügyi eljárások gyorsítása, és az illegális bevándorlás elleni fellépés volt.[237]

A korlátozó intézkedéseket számos jogvédő- és érdekképviseleti szerv kritizálta a korlátozó intézkedések miatt. A törvény a menedékkérelem elbírálására rövidebb határidőt szabott ugyan, de a fellebbezésre rendelkezésre álló időtartam is rövidebbé vált. Az őrizet lehetséges időtartama az előterjesztésben még 135 nap volt, az elfogadott törvényben pedig kilencven – ez kétszer annyi, mint az előző módosításban foglalt idő. A törvényjavaslathoz ismételten ambivalens érzések fűződtek (a kritizálók álláspontja szerint): ugyan gyorsítani kívánta az eljárások lefolytatását, de ezzel párhuzamosan megkönnyítette azon személyek kiutasítását, akik sem menekülti, sem oltalmazotti státuszra nem voltak jogosultak, és nem állt fent velük kapcsolatban a visszaküldés tilalma (non-refoulement). Az elfogadott törvény továbbra is fenntartotta azt a gyakorlatot, amely szerint azokat a kiskorúakat, akiknek a szüleit kiutasítják az országból, a korábban már említett fogvatartási központokban helyezik el. A menedékkérők számára már a kérelem benyújtását követő hatodik hónaptól vállalhattak munkát – ami a jogalkotó nem titkolt szándéka szerint (a megélhetés biztosításán túl) segítséget nyújt számukra a minél hatékonyabb beilleszkedésben. Valamelyest dekriminalizálták az engedély nélküli beutazáshoz, mozgáshoz és tartózkodáshoz való segítségnyújtás bűncselekményét: ha a szóban forgó cselekmény jogi, nyelvi, szociális tanácsadásból és támogatás nyújtásából (különösen a külföldi személy tisztességes életkörülményeinek biztosítását célzó élelmezés, szállás vagy orvosi ellátás biztosításából áll (kivéve, ha a cselekmény közvetett vagy közvetlen ellenszolgáltatásra ad okot, vagy azt egyértelműen nyereségvágyból hajtották végre.[238]

A 2024. január 26-án kihirdetett törvényt[239] szintén élénk viták kísérték, és a törvényjavaslatban számos olyan bekezdést találhattunk, ami a végső, kihirdetett verzióban nem kapott helyet, és a törvény számos rendelkezése csak a kihirdetést követően mintegy félévvel lépett hatályba.[240]

---

[237] RESCAN, Manon. Loi sur l'asile : Collomb évoque des régions « submergées par des flux de demandeurs » Le Monde. Publié le 04 avril 2018. https://www.lemonde.fr/immigration-et-diversite/article/2018/04/04/loi-sur-l-asile-collomb-evoque-des-regions-submergees-par-des-flux-de-demandeurs_5280216_1654200.html (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[238] BOUMEDINE, Anissa. « L'Assemblée assouplit les règles du délit de solidarité: Ce qu'en pensent les militants et associations d'aide aux migrants [archive] », 20minutes.fr, 23 avril 2018 https://www.20minutes.fr/societe/2259643-20180422-video-assemblee-assouplit-regles-delit-solidarite-pensent-militants-associations-aide-migrants (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[239][239] LOI n° 2024-42 du 26 janvier 2024 pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049040245 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

[240] Loi immigration : plusieurs dispositions entrent en vigueur

A tartózkodási engedély feltételévé vált az úgynevezett „A Köztársaság alapelveinek tiszteletben tartása iránti elkötelezettség-szerződés” aláírása (46. paragrafus), amiben például a személyes szabadság, a véleménynyilvánítás és a lelkiismereti szabadság, a nők és férfiak közötti egyenlőség, az emberi méltóság, illetve a Köztársaság jelszava és szimbólumainak tisztelete is benne foglaltatik. Fontos változás volt, hogy amennyiben a bevándorló feljelentést tesz a számára olyan helyen (nyomornegyedben pl.) szállást kiadó személy ellen, ahol a körülmények sértik az emberi méltóságot, akkor a büntetőeljárás időtartamára (megújítható) speciális tartózkodási engedélyt kap „magánélet” („vie privée et familiale) megjegyzéssel.

A prefektúrák hatáskörébe utalta a törvény a hiányszakmákban kibocsátható, munkavállalási célú tartózkodási engedélyeket. Ez a rendelkezés lehetővé teszi az olyan külföldiek kivételes esetben történő tartózkodási engedéllyel történő ellátását, akik hitelt érdemlően bizonyítják, hogy a külön rendeletben felsorolt hiányszakmák valamelyikében legalább 12 hónapos munkatapasztalattal rendelkeznek a megelőző két évben, legalább három éve Franciaországban élnek és büntetlen előéletűek.

A harmadik országbeli állampolgárok kizárólag abban az esetben gyakorolhatnak egyéni vállalkozói tevékenységet, ha rendelkeznek kifejezetten erre feljogosító engedéllyel.

Léterhozták az „Espace France Asile” területi központokat a menedékkérelmek gyorsabb befogadása és hatékonyabb feldolgozása érdekében: ezzel lehetővé vált, hogy a kérelmezőket a prefektúrák nyilvántartásba vegyék, az OFII (Office Francaise de l’Immigration et de l’Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal) biztosítsa számukra a szükséges jogokat, az OFPRA pedig befogadja a menedékkérelmüket.

A menedékjogi eljárást le kell zárni abban az esetben, ha a menedékkérő tartósan elhagyja a számára hivatalosan kijelölt kötelező tartózkodási helyet – ez a rendelkezés a menedékkérők részére nyújtott anyagi támogatás megszűntetését váltotta fel).

A Menedékjogi Bíróság (Court Nationale du droit d’asile – CNDA) működését is érintették a reformok: a korábbi három bíróból álló tanács helyett bevezették az egy bíró általi ítélkezést, és elindult a CNDA decentralizácós folyamata is. A cél több területi tanács létrehozása volt az egy nagy központi tanács helyett – ezzel is hozzájárulva a menedékjogi ítélkezés racionalizálásához.

Publié le 18 juillet 2024 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre) Service-publique.- le site officielle de l’administration francaise. https://www.service-public.fr/particuliers/actualites/A17534 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Mivel korábban több alkalommal érte éles kritika az OQTF alkalmazását (pontosabban annak kikényszeríthetőségét), ezért az új törvény kiemelt jelentőséget biztosít az országból történő eltávolítás különböző eseteinek. A három évnél súlyosabban bűntetendő bűncselekményeket elkövető, valamint az közrendjét és közbiztonságát súlyosan veszélyeztető külföldiek esetében megszűnt a kiutasítással szembeni védelem, illetve azoknak is el kell hagyniuk az országot, akik felmenőik ellen követnek el erőszakos cselekményeket. Az OQTF kiadása elleni védelem szintén megszűnt a külföldiek összes kategóriáját illetően, itt kivételt képeznek a kiskorú személyek.

A törvény – miután az Emberi Jogok Európai Bírósága többször elítélte miatta Franciaországot – megszüntette a kiskorúak elzárásának lehetőségét, azonban Mayotte vonatkozásában ez a rendelkezés csak 2027-től lép érvénybe.

2.3. A bevándorló népesség statisztikai és társadalmi profilja

A 20. század elején a kontinentális Franciaországban valamivel több, mint egy millió bevándorló élt, ami akkoriban a teljes társadalom 3 %-t jelentette. Az első világháborúban mintegy 1,4 millió francia vesztette életét, vagy vált hadirokkanttá. Az 1920-as éveket a korábban már tárgyalt nagyarányú bevándorlás jellemezte, mert szükség volt a munkaképes korú munkaerőre. Ebben az időszakban még jellemzően a szomszédos országokból (Belgium, Olaszország, Spanyolország) és a kelet-európai térségből érkeztek a bevándorlók. Ez a változás az adatokban is megmutatkozott, mivel mindössze tíz év alatt a bevándorlók teljes népességhez viszonyított aránya 3,7%-ról 6,6%-ra növekedett 1921 és 1931 között, ahogy az a 2. számú táblázat adataiból is látható.

2. sz. táblázat: A bevándorlók száma, aránya és Franciaország lakosságának száma 1911-2024

(Forrás: Insée, Saphir adatbázis, népszámlálási adatok)[241]

Év	létszám (ezer)	a társadalomhoz viszonyított arányuk (%)	az ország össznépessége (ezer fő)
1911	1 110	2,8	39 542
1921	1 429	3,7	38 798
1926	2 288	5,7	40 228
1931	2 729	6,6	41 228
1936	2 326	5,6	41 183
1946	1 986	5,0	39 848
1954	2 293	5,4	42 781
1962	2 861	6,2	46 459
1968	3 238	6,5	49 655
1975	3 887	7,4	52 599
1982	4 037	7,4	54 296
1990	4 222	7,3	58 078
1999	4 374	7,3	60 144
2006	5 136	8,1	63 186
2010	5 514	8,5	64 613
2011	5 605	8,6	64 993
2012	5 714	8,8	65 241
2013	5 835	8,9	65 565
2014	6 028	9,1	66 131
2015	6 169	9,3	66 423
2016	6 291	9,4	66 603
2017	6 449	9,7	66 775
2018	6 579	9,8	66 992
2019	6 734	10,0	67 258
2020	6 848	10,2	67 454
2021	6 964	10,3	67 626
2022	7 015	10,3	67 927
2023	7 282	10,7	68 430

[241] Histoire des migrations et diversité des origines géographiques des immigrés. INSÉE. Publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793226?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

A történelmi események nagyon jól leképeződtek a számadatokban, mert a második világháborús saját embervesztesség (1936-ban a lakosság létszáma 41 millió fő volt, 1946-ban 39 millió fő), a bevándorlók számának és arányának csökkenése (5,6%-ról 5%-ra esett vissza a háború végére, ami 2,3 millió fő helyett 1,9 millió főt jelentett), de az azt követő ipari és gazdasági fellendülés is megmutatkozik. 1954 és 1975 között az ország lakossága majdnem 13 millió fővel nőtt. A bevándorlók létszáma majdnem megduplázódott (1,9 millióról közel 3,8 millióra), ennek következtében pedig az össztársadalomhoz viszonyított arányuk is 5 %-ról 7,4%-ra nőtt. Az 1974-es olaj-és gazdasági válság negatív, létszámadatokra gyakorolt hatásai talán azért nem mutatkoztak meg a statisztikákban, mert az eredetileg munkavállalási céllal érkezett személyek a válság és a változó jogi környezet következtében könnyebben tudták családjaikat Franciaországba költöztetni.[242] Az 1990-es években, a kelet-európai térségben végbement rendszerváltozások minimális növekedést eredményeztek: 1990 és 1999 között a bevándorlók létszáma csak minimálisan emelkedett (kb. 150 000 fővel), viszont az ország lakosságszámának növekedése miatt a társadalomhoz viszonyított arányuk stagnált. Annál nagyobb ugrást eredményezett mind a számadatokban (majdnem +800 ezer fő) mind az arányokban (7,3%-ról 8,1%) az EU-bővítések által fémjelzett 1999 és 2006 közötti időszak. A 2008-2009-es gazdasági világválság hatására érdemi változás nem történt az adatokban. A 2019 végén kitört, és Európát 2020-ban elérő COVID járvány a korlátozó intézkedéseknek köszönhetően gyakorlatilag befagyasztotta a vándorlási folyamatokat.

A háborút követően a kritikus szintű munkaerő-hiányt ellensúlyozandó, Franciaország meglehetősen támogató bevándorlási politikát folytatott, ami egyet jelentett azzal, hogy jobban is kívánta ellenőrizni a beérkezőket. 1945-ban a Nemzeti Bevándorlási Hivatal (Office Nationale d'Immigration – ONI) a külföldi munkavállalók toborzásának és befogadásának érdekében jött létre. A „30 dicsőséges év" alatti időszakban elsődlegesen spanyolok és algériaiak érkeztek, míg az 1960-as években csatlakoztak hozzájuk a portugál, marokkói és török munkavállalók. 1968-ban a bevándorlók a francia társadalom 6,5%-t jelentették, akiknek mintegy háromnegyede európai származású volt. Közülük 59% Spanyolországból és Olaszországból érkezett. A bevándorlók mintegy 20%-a Afrikából, szinte kizárólag a Maghreb térségből érkezett.

[242] IMBACH, Romain, VAUDANO, Maxime, PIERRE, Stéphanie. Une « nouvelle loi » sur l'immigration qui s'ajoutera à une longue série de 118 textes depuis 1945. Le Monde Décodeurs. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2024/10/14/une-nouvelle-loi-sur-l-immigration-qui-s-ajoutera-a-une-longue-serie-de-118-textes-depuis-1945_6218454_4355771.html (letöltés ideje: 2025.03.21.)

1974-et követően a munkavállalási célú migráció helyét átvette a családegyesítési célú vándorlás. A bevándorlók társadalomhoz viszonyított aránya stagnált, ugyanakkor a származási országok tekintetében jelentős diverzifikációt tapasztalhattunk. Az európai országokból érkező bevándorlók aránya (Olaszország, Spanyolország) csökkent, míg a Maghreb térségből (különösen Marokkóból), valamint a Törökországból, Kambodzsából, Laoszból és Vietnámból érkezők aránya növekvő tendenciát mutatott. A volt gyarmati területekről érkezők aránya a függetlenedési mozgalmak sikeres lezárultát követően is növekedett, jól mutatva azt, hogy Franciaország továbbra sem engedte el ezen országok kezét; éppen ellenkezőleg, a mai napig is nemhogy jó viszonyt, de gyümölcsöző társadalmi, gazdasági és politikai kapcsolatot ápol ezekkel az országokkal.

A 2000-es évek eleje óta a migrációs folyamatok még inkább sokszínűbbekké váltak a küldő országok összetétele szempontjából. Egyre több afrikai és szubszaharai ázsiai ország található meg a kiindulási országok között, ugyanakkor az EU-bővüléseknek köszönhetően egyre több európai uniós ország polgára választja Franciaországot. 2021-es adatok szerint (lásd 3. sz. táblázat) a bevándorlók 48%-a Afrikából érkezett (62%-uk a Maghreb térségből – ami egy viszonylag stabil aránynak mondható egészen az 1980-as évek óta). A bevándorlók egyharmada Európából érkezett és egyre változatosabb gyökerekkel rendelkeznek. A bevándorlók 14%-a Ázsiából érkezett, és hozzá kell tenni, hogy a Kínából és a Közel-Keletről érkező bevándorlók aránya stabilan növekvő tendenciát mutat.

3. sz. táblázat: A Franciaországban élő bevándorlók száma származási országok szerint. (ezer fő) (Forrás: INSÉE)[243]

	1968	1975	1982	1990	1999	2006	2010	2021
Afrika	**642**	**1 087**	**1 340**	**1 501**	**1 701**	**2 167**	**2 362**	**3 310**
Maghreb, ebből	597	993	1 168	1 221	1 299	1 553	1 643	2 038
Algéria	*378*	*555*	*598*	*556*	*575*	*692*	*730*	*887*
Marokkó, Tunézia	*219*	*438*	*570*	*665*	*725*	*861*	*913*	*1 151*
Közép-Afrika	-	-	-	-	-	264	313	506
Száhel-övezet	-	-	-	-	-	169	197	342
Más afrikai országok	44	94	172	280	402	182	210	424
Ázsia	**81**	**140**	**322**	**478**	**552**	**692**	**761**	**945**
Törökország	43	76	121	168	174	229	246	251
Kína	3	4	6	18	35	71	90	110
Délkelet-Ázsia	18	26	123	156	161	160	162	163
más ázsiai országok	18	35	72	136	177	233	264	421
Európa	**2 479**	**2 612**	**2 312**	**2 103**	**1 940**	**2 016**	**2 093**	**2 304**
Dél-Európa, amiből:	1 737	1 915	1 681	1 482	1 268	1 169	1 141	1 130
Spanyolország, Olaszország	*1 456*	*1 260*	*1 042*	*882*	*696*	*600*	*552*	*531*
Portugália	*282*	*655*	*638*	*600*	*572*	*570*	*588*	*599*
Más európai országok, amiből:	741	697	632	622	672	847	952	1 175
EU27	-	-	-	-	-	*497*	*536*	*613*
Amerika, Óceánia	**37**	**49**	**63**	**141**	**181**	**261**	**299**	**404**
Összesen	**3 238**	**3 887**	**4 037**	**4 222**	**4 374**	**5 136**	**5 514**	**6 964**

[243] Immigrés et descendants d'immigrés. Édition 2023. INSÉE. Publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793226?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

Mivel az INSÉE kifejezetten ügyel a bevándorlók és külföldiek közötti különbségek szakszerű meghatározására és a megfelelő szakterminológia használatára, így külön érdemes említeni a külföldiekkel kapcsolatos adatokat (a tendenciák nagy vonalakban megegyeznek a bevándorlókkal kapcsolatos jellemzőkkel.

Az életkori megoszlást tekintve megállapítható, hogy 2020-as adatok alapján a bevándorlók átlagosan mintegy 4,7 évvel idősebbek, mint a bevándorló háttérrel nem rendelkező lakosok. Ez alátámasztja azt az érvelést, amely szerint a nyugat-európai országokban az elöregedő társadalomra és az egyre csak torzuló korfára jótékony hatással bírhatnak a migrációs folyamatok, mivel az esetek nagy többségében (de ez értelemszerűen függ attól is, hogy milyen térségben található a kiindulási ország) jellemzően a fiatalabb generáció vállalkozik arra, hogy lakóhelyét és országát megváltoztassa. Franciaországban például az aktív korosztályban a bevándorlók meglehetősen felülreprezentáltak: 74%-uk a 18 – 64 év közötti korosztályhoz tartozik, szemben a bevándorló háttérrel nem rendelkező réteggel, ahol ez kicsivel több, mint a fele, 56%.

Ez a magas szám több tényezővel is magyarázható. Egyrészt a frissen érkezett bevándorlók (2019-ben) 59%-a 18 és 44 éves koruk között érkeztek az országba, azaz erejük teljében, legaktívabb időszakukban döntöttek a vándorlás mellett. Másrészt pedig a valamelyik szülőjével, családegyesítési céllal érkező gyermekek száma viszonylag alacsony, 2020-ban a bevándorlók csupán 7%-a volt kiskorú, szemben a lakosság 22%-val.

A bevándorlók életkora nemcsak a jelenlegi, hanem a múltbéli migrációs tendenciákra is rámutat. Mert az, hogy a legidősebb bevándorlók az Európai Unió területéről érkeztek (nevezetesen Olaszországból és Spanyolországból), és több mint a felük 1969 előtt érkezett, és szintén a felük 65 éven felüli, visszamutat a második világháborút követő időszakra, ahol először jellemzően munkavállalási céllal érkeztek a bevándorlók. A 2010-es évek óta ismét fellendülés tapasztalható a spanyol és portugál bevándorlók számában, de itt is tapasztalható az a tendencia, hogy idősebb korban vállalkoznak a migrációra, mint a második világháború utáni generáció. Ez valószínűleg annak is köszönhető, hogy napjainkban ugyan érzik azt a belső (vagy külső) sürgetést, késztetést, hogy útnak induljanak, de a körülmények közel sem olyan extrémek, mint 80 évvel ezelőtt (itt gondolhatunk akár az egyének saját pénzügyi helyzetére, de a munkaerőpiaci helyzet jellegére is).

Ezzel ellentétben a 2000-es évek nagylétszámú EU-bővítéseinek köszönhetően a más európai országokból érkezők tekintetében teljesen más tendencia bontakozik ki. A csatlakozásokat követően egyre több fiatal használja ki a szabad mozgás és tartózkodás jogát

és költözik Franciaországba. Az ebből a régióból érkezők mintegy fele ebben a történelmi időszakban, a 2000-es években, míg negyedük 2010-et követően érkezett francia területre. Ennek a generációnak a növekvő mobilitásához nemcsak a tömegközlekedési eszközök fejlődése, de az internet elterjedése és gyakorlatilag korlátlanná válása is hozzájárult, illetve a hálózatelméletben megfogalmazott gondolatokat is alátámasztják ezek a folyamatok.

A Maghreb térségből érkező bevándorlás rendszeressége és jó eloszlása hozzájárul a népesség összetételének folyamatos megújulásához: a térségből érkezők fele 2000, negyede pedig 2010 után érkezett az országba. Az Afrika többi részeiből érkezők nagy száma inkább az utóbbi 15-20 évben vált jelentőssé, és nagyjából a felük a 18 és 44 év közötti korosztályból kerül ki. A Törökországból érkező bevándorlók beáramlása időben két részre osztható: sokan érkeztek Franciaországba az 1980-as években, valamint a 2000-es évek elején is, ellentétben a közel-keleti származásúakkal: ők főleg a 2010-es években választották Franciaországot. A dél-kelet-ázsiai érkezők inkább az 1980-as években voltak dominánsok főként humanitárius okok miatt, ellentétben a kínaiakkal: ők szintén a közelmúltban kezdtek többen jönni, valamint esetükben szembetűnő a migráció feminin túlsúlya.

A már Franciaországban született, bevándorlók leszármazottai – értelemszerűen – a fiatalabb életkori kategóriákba tartoznak: 37%-uk fiatalkorú, és mindössze 13%-uk 65 év feletti, és érdemes megjegyezni, hogy az ő profiljuk időbeni késéssel határozottan tükrözi a múltbeli, migrációt kiváltó tényezőket. A 18 év alattiak aránya jelentősnek mondható a Maghreb országokban (46%) és a többi afrikai országban (65%) egyaránt. Ezzel ellentétben az európai gyökerekkel rendelkező leszármazottak a 65 év feletti korosztályban vannak felülreprezentálva (28%), és közülük is kiemelkednek a spanyol gyökerekkel rendelkezők (35%).

A bevándorlók jellemzően a férfiak közül kerültek ki (jellemzően nehéz fizikai munkát jelentő munkakörök betöltése), és egészen az 1970-es évekig kellett várni, hogy a nők is számottevő tényezővé váljanak, eleinte a családegyesítési célú vándorlás következtében. Az ő esetükben a vándorlás kiváltó indoka is sokrétűbb: a családegyesítésen túl (amellett) gyakran tanulás, vagy a végzettségüknek megfelelő munkahely miatt érkeznek / érkeztek Franciaországba. Napjainkban már kifejezett női túlsúlyról beszélhetünk a bevándorlók összetételének tekintetében: a bevándorlók mintegy 52%-a nő, és ha ezt az adatot tovább bontjuk régiókra, akkor még magasabb arányokkal találkozhatunk: a délkelet-ázsiai bevándorlók 64%-a, a kínai bevándorlók 61%-a, Maghreb országokból érkezők 54%-a nő.

2021-ben a Franciaországban élő lakosság 11,2%-a, azaz 7,3 millió fő második generációs bevándorlónak, azaz bevándorlók leszármazottainak számított. Mivel ők már Franciaországban születtek, ezért nem tapasztalták meg, hogy mivel jár maga a migrációs folyamat, milyen körülmények vezetnek a döntéshez, és ez hogyan érinti a résztvevőket. A bevándorlók és leszármazottaik arányát mutató számadatok árnyaltabb értelmezést igényelnek, mivel ezek a statisztikai adatok nem tükrözik a népesség területi koncentrációját és a blokkszerű letelepedési mintázatokat. Ez a sajátos térszerkezet (ami annak köszönhető, hogy többnyire olyan területeken telepednek le a bevándorlók, ahol már jelentős létszámú diaszpóra él) azt eredményezi, hogy a társadalmi és rendészeti hatások lokális szinten területenként eltérő módon jelentkezhetnek.

A második generációs leszármazottak 57%-ának csak az egyik szülője bevándorló, és kevesebb, mint a felük – 43% - mindkét szülője bevándorló. Abban az esetben, ha mindkét szülő bevándorló, az esetek 90%-ban ugyanabból az országból származnak. Az is eltérést mutat, hogy milyen országokból származnak azok, akiknek csak az egyik szülője bevándorló: több ilyen esettel találkozhatunk Amerika és Óceánia (74%) vagy Európa vonatkozásában (65%) és számottevően kisebb arányban fordul elő a keveredés az ázsiai (45%), afrikai (51%) és kifejezetten a Maghreb (50%) gyökerekkel rendelkező leszármazottak körében. A Törökországból vagy Közel-Keletről származók esetében pedig közel kétharmaduknak mindkét szülője bevándorló (lásd a 4. sz. táblázatot).

4. **sz. táblázat: Francia születésű állampolgárok, szerzett állampolgársággal rendelkezők és külföldiek létszáma és aránya 1921-2023**[244]

év	születésétől fogva francia állampolgár		szerzett francia állampolgárság		külföldiek		össznépesség (ezer)
	létszám (ezer)	arány (%)	létszám (ezer)	arány (%)	létszám (ezer)	arány (%)	
1921	37 011	95,4	254	0,7	1 532	3,9	38 798
1926	37 570	93,4	249	0,6	2 409	6,0	40 228
1931	38 153	92,5	361	0,9	2 715	6,6	41 228
1936	38 468	93,4	517	1,3	2 198	5,3	41 183
1946	37 251	93,5	853	2,1	1 744	4,4	39 848
1954	39 948	93,4	1 068	2,5	1 765	4,1	42 781
1962	43 042	92,6	1 267	2,7	2 151	4,6	46 459
1968	45 713	92,1	1 320	2,7	2 621	5,3	49 655
1975	47 765	90,8	1 392	2,6	3 442	6,5	52 599
1982	49 160	90,5	1 422	2,6	3 714	6,8	54 296
1990	52 641	90,6	1 792	3,1	3 645	6,3	58 078
1999	54 446	90,5	2 376	4,0	3 322	5,5	60 144
2006	56 869	90,0	2 669	4,2	3 648	5,8	63 186
2007	57 210	90,0	2 709	4,3	3 682	5,8	63 601
2008	57 493	89,9	2 754	4,3	3 715	5,8	63 962
2009	57 743	89,8	2 791	4,3	3 771	5,9	64 305
2010	57 973	89,7	2 822	4,4	3 818	5,9	64 613
2011	58 203	89,6	2 842	4,4	3 889	6,0	64 993
2012	58 394	89,5	2 876	4,4	3 981	6,1	65 241
2013	58 588	89,4	2 893	4,4	4 084	6,2	65 565
2014	58 914	89,1	2 928	4,4	4 289	6,5	66 131
2015	59 043	88,9	2 952	4,4	4 428	6,7	66 423
2016	59 078	88,7	2 983	4,5	4 542	6,8	66 603
2017	59 062	8,5	3 008	4,5	4 704	7,0	66 775
2018	59 116	88,2	3 026	4,5	4 850	7,2	66 992
2019	59 211	88,0	3 047	4,5	5 000	7,4	67 258
2020	59 236	87,8	3 057	4,5	5 149	7,6	67 442

[244] Population immigrée et étrangère en France Données annuelles de 1921 à 2023. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381757#tableau-figure1_radio2 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

2011 és 2021 között a bevándorlók leszármazottainak teljes létszáma évente hozzávetőlegesen 1%-kal nőtt, ugyanakkor az európai felmenőkkel rendelkezők esetében ez az arány ugyanennyivel csökkent, különösen az EU, és kifejezetten a spanyol és olasz felmenőkkel rendelkezők vonatkozásában.

A bevándorlók leszármazottai esetében is megfigyelhető, a korosztályokban elfoglalt arányuk, illetve a szülő(k) származási országa jók tükrözi a múltbeli migrációs folyamatokat. A leszármazottak az 50 év feletti korosztály 7, a 18-49 közötti korosztály 11, míg a 18 év alattiak mintegy 20 %-t jelentik.

Jelentős életkorbeli különbségeket is megfigyelhetünk a bevándorlók leszármazottainak (szüleinek) származási országainak vonatkozásában. Az afrikai és ázsiai gyökerekkel rendelkező leszármazottak több, mint fele fiatalkorú, míg az európai felmenőkkel rendelkező leszármazottak több, mint fele 50, negyedük pedig 67 év feletti. A Spanyolországból vagy Olaszországból érkezett szülők gyermekei a leszármazottak átlagéletkoránál jóval idősebbek, mivel a két országból érkező bevándorlás hosszú időre nyúlik vissza.[245]

2019-2020-ban a 60 év alatti franciaországi lakosság mintegy 10,2%-a, azaz 4,8 millió fő számított harmadik generációs leszármazottnak, azaz legalább egy nagyszülője a négyből bevándorló volt. Ez a száma a 35-55 év közötti korosztályban a legalacsonyabb, ami jól tükrözi az 1930 és 1945 közötti időszak (azaz az 1929-es olajválság és a második világháború) által generált visszaesést, de ugyanez igaz a további történelmi események bevándorlásra gyakorolt hatásaira. A harmadik generációs leszármazottak, azaz azok, akiknek a nagyszülei a 20. század első felében születettek, és az 1970-es évekig terjedő időszakban vándoroltak be Franciaországba, jellemzően inkább olasz és spanyol felmenőkkel rendelkeznek. A 60 éven aluli harmadik generációs leszármazottak esetében szembeötlő az a tendencia, amely szerint (ha csak az egyik külföldi nagyszülőt nézzük) 76%-ban európai származású (51%-ban ez olasz, spanyol vagy portugál) nagyszülővel rendelkeznek. A 18 és 34 év közötti harmadik generációs leszármazottak kétharmada bír spanyol, olasz vagy portugál felmenőkkel, ami szintén egybeesik a „Trente Glorieuse” időszak alatti, Franciaországba történt bevándorlás statisztikai jellemzőivel.

[245] Origines géographiques des descendants d'immigrés. Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023 Insee Références. Paru le : 30/03/2023 https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793230?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.03.24.)

A legfiatalabb, 18 év alatti korosztályban ugyan már csökkenő, kisebb arányban, de még mindig jelentős számban találhatók spanyol, olasz és portugál felmenőkkel rendelkező, harmadik generációs leszármazottak (40%).

A harmadik generációs leszármazottak közül a 60 év alatti korosztályban mindössze 19%-ban találunk afrikai felmenőkkel rendelkezőket (15%-ban a Maghreb térségből származókat). Figyelemre méltó tény, hogy az afrikai gyökerekkel rendelkezők arányaiban jóval többen vannak a 18 év alatti korosztályban (42%), mint a többi korcsoportban. Viszonyításképp: ez a számadat a 18-59 közötti korosztályban mindössze 6%.

A vegyesházasságok egyre növekvő számának köszönhetően a harmadik generációban az érintettek 53%-ának csupán egy nagyszülője volt bevándorló, 6 %-nak mind a négy, 4%-nak pedig három. Annak az esélye, hogy a harmadik generációs leszármazottnak mind a négy nagyszülője bevándorló volt, a 18 és 59 év közötti korosztályban a legalacsonyabb (5%), és a 18 év alattiak körében a legmagasabb (9%). A 18 éves kort megelőzően akkor van nagyobb esély arra, hogy mind a négy nagyszülője bevándorló volt, ha legalább az egyikük a Maghreb térségből vagy Ázsiából érkezett (19%).[246]

2021-ben a külföldön született nők esetében a fertilitási ráta átlagosan 2,3 volt (azaz egy nő élete során átlagosan ennyi gyermeket szül), míg ez a szám a Franciaországban születettek esetében 1,7 volt. Statisztikai mutatók szerint több gyermeke születik a Maghreb (2,5) és az afrikai (3,3) származású nőknek, ami meglehetősen eltávolodik a dél-európai nők 1,6-os mutatójától.

A bevándorlók és leszármazottaik munkaerőpiacon történő aktivitása jelentős eltéréseket mutat. Az 5. sz táblázat jól szemlélteti, hogy 2021-ben a 15 és 64 év közötti bevándorlók 70%-a, a bevándorló gyökerekkel nem rendelkezők 74, míg a leszármazottak mindössze 67%-a aktív valamilyen formában a francia munkaerőpiacon (legyen akár aktív munkakereső, vagy munkát végző). A migrációs háttértől függetlenül elmondható, hogy a 25 és 49 év közötti korosztály a legaktívabb, és ugyanebben a korosztályban a legnagyobb a különbség a bevándorló és nem bevándorló személyek aktivitása között (76 és 91%), míg a 50 és 64 év közötti, azaz a munkaerőpiac szempontjából legidősebb aktív korosztályban a legkisebb a különbség (68 és 69%).

[246] Descendants d'immigrés de troisième génération. Édition 2023 Insee Références. Paru le : 30/03/2023 https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793230?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.03.25.)

5. sz. táblázat: Aktivitási ráta nem és életkor szerint (forrás: Insée)[247]

Aktivitási ráta nem és életkor szerint 2021				
	nők (%)			
	15-24 év	25-49 év	50-64 év	összesen
Bevándorlók	32	66	62	62
Bevándorlók leszármazottjai	31	79	68	64
Bevándorló háttérrel nem rendelkező	39	88	67	72
Összesen	38	84	67	70
	férfiak (%)			
	15-24 év	25-49 év	50-64 év	összesen
Bevándorlók	43	89	74	80
Bevándorlók leszármazottjai	33	90	72	70
Bevándorló háttérrel nem rendelkező	43	93	72	76
Összesen	42	92	72	76
	összesen (%)			
	15-24 év	25-49 év	50-64 év	összesen
Bevándorlók	**38**	**76**	**68**	**70**
Bevándorlók leszármazottjai	**32**	**85**	**70**	**67**
Bevándorló háttérrel nem rendelkező	**41**	**91**	**69**	**74**
Összesen	**40**	**88**	**69**	**73**

Az életfeltételek tekintetében szintén nagyra nyílik az olló: 2020-ban a bevándorlók 29%-a szenvedett nélkülözésben, míg ez az arány a bevándorló háttérrel nem rendelkezők esetében 10% volt. A bevándorlók körében is igen vegyes a kép: sokkal nagyobb eséllyel érinti az életfeltételek meglétének tekintetében a szegénység az afrikai származásúakat (43%), mint azokat, akik valamelyik európai országból érkeztek (14%) – ez utóbbiak jóval kisebb arányban érintettek a munkanélküliségben, és nagyobb arányban rendelkeznek felsőfokú végzettséggel.

2.4. Fejezet összefoglalása

E fejezetben bemutattam a migráció történetének franciaországi fejlődését, amely szoros kapcsolatban van az országban végbement politikai, gazdasági és társadalmi változásokkal. A történelmi kontextus vizsgálata bebizonyította azt, hogy Franciaország már a 19. század óta a migrációs folyamatok egyik célországa, amely több tényező együtt állásának köszönhető. A gazdasági vonzerő mellett a fejlett ipara, földrajzi elhelyezkedése és volt gyarmattartói múltja mintegy predesztinálták arra, hogy a jelenkori vándorlási folyamatok egyik kulcsszereplője

[247] Participation au marché de travail. Immigrés et descendants d'immigrés.Édition 2023. publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793266?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.25.)

legyen. Kronológiailag jól végig követhető, hogy a történelmi eseményekkel párhuzamban hogyan alakult a migráció intenzitása, összetétele és a jogszabályi környezet változása. Az is bizonyítható, hogy a bevándorlók fontos szerepet töltöttek és töltenek be Franciaország életében, mert míg a két világháború közötti időszakban a gyarmatokról és Dél-Európából érkező munkavállalók hatalmas segítséget jelentettek a háborús veszteségek miatt kialakult munkaerőhiány tekintetében, a második világháborút követő újjáépítés és a „Trente Glorieuse" időszak alatt pedig szintén fontos szerepet kaptak a jellemzően észak-afrikai munkavállalók. A gazdasági környezet változásának következtében az 1970-es évek második felében előtérbe került a családegyesítési célú migráció, ezzel együtt pedig új társadalmi rétegek érkezése is.

A jogi környezet változásai leképezték ezeket a folyamatokat: a kezdetben nyitottabb jellegű, főként a munkaerőpiaci igényeket szem előtt tartó szabályozást felváltották a szigorúbb ellenőrzési mechanizmusok. Az 1970-es évektől kezdődően a gazdasági válság és a munkanélküliségi ráta növekedésére reagálva egy szigorúbb és korlátozóbb bevándorlási politika lépett életbe, ami a kontrollon kívül az integráció erősítésére helyezte a hangsúlyt. Az Európai Unió bővülése pedig rávilágított arra is, hogy a francia politikának meg kell találnia az egyensúlyt a saját érdekei, a francia sajátosságok és az uniós elvárások között.

A bevándorló népességet érintő statisztikai adatok rámutatnak arra a tényre, hogy jelenleg az össznépesség mintegy 10%-át alkotják a bevándorlók és leszármazottaik. A fő küldő országok nagyrészt egyezést mutatnak a volt gyarmati országok listájával, ami bizonyítja, hogy Franciaország – noha a gyarmati rendszer már régen felbomlott – jelenleg is különös hangsúlyt fektet az ezekkel az országokkal folytatott együttműködésekre és szakpolitikákra. Ezek a tendenciák megmutatják továbbá azt is, hogy a migráció jelentős kulturális és gazdasági átalakulásokat hozott: a bevándorló társadalom jelentős szerepet vállal a munkaerőpiacon, ugyanakkor az oktatási szektorban és a francia identitással kapcsolatos diskurzusokban jelentős kihívásokkal szembesülnek a résztvevők.

A fejezetben a történelmi és jogszabályi környezet változásának bemutatásán keresztül bizonyítottam, hogy a migrációnak Franciaországban olyan történelmi gyökerei vannak, amely alapjaiban meghatározza annak jelenkori szerepét, és ennek az állandóan mozgásban lévő folyamatnak az értelmezése és megértése csakis a történelmi, a jogi és társadalmi dinamikák együttes vizsgálatával lehetséges.[248]

[248] HÉRAN, François. Le Temps des immigrés: Essai sur le destin de la population française. Párizs: Seuil, 2007. p.27.

3. A FRANCIA BEVÁNDORLÁSI ÉS MENEKÜLTÜGYI RENDSZER INTÉZMÉNYI KERETEI

E fejezet célja, hogy bemutassa a francia bevándorlási, integrációs és menekültügyi rendszer szerkezetét, működését, a különböző szereplők közötti kapcsolatokat, és a rendszer alapvető működését befolyásoló egyéb tényezőket.

Franciaország bevándorlási és menekültügyi rendszerének meg kell felelnie a nemzetközi és európai uniós elvárásoknak, az országot érő migrációs hatásoknak, valamint a politikai és társadalmi elvárásoknak is. Ezzel összhangban a bevándorlási, menedékjogi és integrációs rendszer számos szereplő közreműködésével valósul meg: nemcsak nemzetközi és állami szereplőkkel találkozhatunk, de az NGO-k (nem kormányzati szervezetek) is meghatározó szereppel bírnak a rendszer működésében. Az e fejezetben tárgyalt rendszer bemutatása elengedhetetlen egyrészt annak érdekében, hogy megértsük, kik, milyen módon és milyen feltételekkel szabályozzák az országba történő belépés és tartózkodás feltételeit, melyik szervezet milyen szerepet tölt be a rendszer egészében, másrészt pedig ezáltal megismerhetjük azokat a jogi, politikai, valamint társadalmi kihívásokat, amelyek ezt a szférát meghatározzák.

A francia bevándorlási és menekültügyi rendszert vizsgálva megállapíthatjuk, hogy nem csupán jogi és adminisztratív szempontból szükséges azt értelmezni, hanem szélesebb, társadalmi jellegű összefüggések is meghatározzák annak funkcionálását. Az utóbbi évtizedekben – amit a Franciaországba irányuló migráció történeti és jogszabályi fejlődésével foglalkozó fejezet is alátámasztott – a bevándorlást érintő kérdések több tényező együttállásának köszönhetően – a mindennapi társadalmi és politikai diskurzus középpontjába került, ami a bevándorlási politika szigorodásában, valamint a társadalmi polarizáció fokozódásában öltött testet. Továbbá az állam és a többi szereplő közötti egyensúly és hatékony működés fenntartása kihívást jelentő helyzetet eredményez, ami kihatással van a jogalkotásra és az intézményi működésre egyaránt.

A bevándorlók leszármazottainak helyzete már hosszú ideje kulcskérdés a francia (migrációs) politikában, mivel az ő integrációjuk és társadalomban elfoglalt helyük, szerepük olyan kérdés, ami hatással van az ők, és a bevándorló társdalom egészének megítélésére, és helyzetére egyaránt. A másod- és harmadgenerációs leszármazottak gyakran küzdenek a kettős identitással járó feszültségekkel. Bár, jogi értelemben (az esetek többségében, és bizonyos feltételek teljesítése esetén) francia állampolgárnak minősülnek, a társadalomba történő beilleszkedésük nem minden esetben problémamentes. Az állam által működtetett programok,

politikák, valamint a civil szervezetek tevékenysége a munkaerőpiaci érvényesülés, a lakhatás, az oktatásban történő részvétel támogatása révén igyekeznek támogatni őket és biztosítani a minél hatékonyabb integrációjukat, ugyanakkor a diszkrimináció és a társadalmi egyenlőtlenségek, valamint a két kultúra közötti őrlődés akadályokat gördít a teljes értékű társadalmi részvételük elé.

Külön érdemes hangsúlyozni, hogy jónéhány francia bevándorlási szereplő nem kizárólagosan a frissen érkezettek beilleszkedésére, valamint támogatására összpontosít, hanem a már Franciaországban született, bevándorló háttérrel rendelkező állampolgárok támogatása is szerepet kap az ő működésükben. Az oktatási intézmények, a helyi önkormányzatokkal és civil szervezetekkel karöltve különböző kezdeményezések és programok segítségével igyekeznek szerepet vállalni az érintett csoportok gazdasági, munkaerőpiaci és társadalmi beilleszkedésében. A France Terre d'Asile, vagy a Secours Catholique szervezetek nemcsak jogi értelemben nyújtanak támogatást, de különböző közösségi és kulturális programok szervezésével igyekeznek erősíteni a közösségek közötti és azokon belüli kapcsolatokat, valamint csökkenteni a meglévő társadalmi különbségeket.

Ezzel együtt vizsgálom a sokszereplős modell jellegéből fakadó főbb kihívásokat, különös tekintettel az eljárásokat és programokat érintő hatékonyságra, az integrációs politikák sikerére és a társadalmi összetartásra gyakorolt hatásokra. A francia rendszer összetettsége nem kizárólagosan közigazgatási és jogi kérdés, hanem olyan, a társadalmat érintő dilemma is, ami jelentős hatást gyakorol az ország társadalmi és politika stabilitására egyaránt.

A francia bevándorlási intézményrendszer vizsgálata során elengedhetetlen elemnek bizonyul az interdiszciplináris megközelítés, ahol egyrészt a rendészet átfogó, integratív szemléletén keresztül, a biztonságpolitika elméleti kereteinek segítségével kapcsolódik a rendészeti szempontú gyakorlatiassághoz. Ez a szemléletmód rávilágít arra, hogy a politikai válaszok nem kizárólag az objektív demográfiai adatokra épülnek, hanem a döntéshozók szubjektív percepciója és a biztonságiasítás is meghatározza őket. Ebben az összefüggésben a rendészeti szervek feladatai és intézkedései a migráció biztonságiasítása nyomán létrejövő keretrendszer gyakorlati lecsapódásának is tekinthetők.

A bevándorlási intézményrendszer lentebb felsorolt felépítése alátámasztja ezt az interdiszciplináris megközelítést, hiszen megtalálhatók benne a magasszintű, politikai keretrendszert adó intézmények, a mindennapokban a bevándorlókkal, az ellátásukkal és integrációjukkal foglalkozó szervezetek, a rendőrségen belül működő, dedikált egységek és a nem-kormányzati szervezetek is.

A francia bevándorlási rendszer szereplőit az alábbi kategóriákra oszthatjuk:

- Kormányzati szervek
  - Belügyminisztérium (Ministere de l'Intérieur),
  - Munkaügyi, Egészségügyi, Szolidaritási és Családügyi Minisztérium (Ministere du Travail, de la Santé, des Solidarités et des Familles),
  - Európai- és Külügyminisztérium (Ministere de l'Europe et des Affaires étrangeres),
  - Tengerentúli ügyek Minisztériuma (Ministere des Outre-mer)),
  - Bevándorlásért, menekültügyért és integrációért felelős szervek
  - OFII – Office Francais de l'Immigration et de l'Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal),
  - OFPRA (Office Francais de Protection des Réfugiés et Apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal),
- Jogorvoslati és felügyeleti szervek

  CNDA – Court National du Droit d'asile – Nemzeti Menekültügyi Bíróság,
  - Conseil d'État – Államtanács,

  Défenseur des droits – Ombudsman),
- Rendvédelmi szervek
  - Gendarmerie – csendőrség,
  - Police Nationale – rendőrség,
    - DNPAF – Országos Határrendészeti Igazgatóság, a rendőrségen belül ,
  - Police Municipale – önkormányzati rendőrség
- Civil szervezetek és nemzetközi partnerek
  - CIMADE – Comité inter-mouvements aupres des évacués – Bizottság a kitelepítettekért
  - France Terre d'Asile – Franciaország, a menedékjog földje.
  - GISTI – Groupe d'information et de soutien des immigrés – Bevándorlók integrációs és támogató csoportja
  - Európai Unió,
  - UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees – ENSZ Menekültügyi Főbiztossága)

3.1. Kormányzati szervek

3.1.1. Belügyminisztérium

A Belügyminisztériumon belül a DGEF (Direction Générale des étrangers en France – Franciaországban tartózkodó külföldiek Főigazgatósága) igazgatóságai és szervezeti egységei a főigazgató irányítása alatt végzik munkájukat. A főigazgató bevándorlási, menekültügyi és állampolgársági kérdésekben segíti a Belügyiminiszter munkáját, és koordinálja a felügyelete alá tartozó hat igazgatóság és osztály tevékenységét.[249]

3.1.1.1. Bevándorlási Igazgatóság (La direction de l'immigration – DIMM)

A bevándorlási igazgatóság feladata a külföldiek tartózkodásával, beutazásával és munkavállalásával kapcsolatos állami politikák kialakítása és végrehajtása, valamint az illegális migráció elleni küzdelem koordinálása. Az Európai és Külügyminisztériummal együttműködésben felelős a vízumpolitikára vonatkozó szabályok kialakításáért, és végzi a vízumkérelmek feldolgozásáért felelős konzuli szolgálatok irányítását és szakmai felügyeletét. Elvégzi a külföldiek beutazását és tartózkodását érintő jogalkotói feladatokat, és szerepet vállal a munkavállalási célú bevándorlás szabályozásával, a munkavállalási engedélyek kiadásával kapcsolatos tevékenységben is. Felelős a határellenőrzések végrehajtásának koordinálásáért, a jogszerűtlenül tartózkodó személyek kitoloncolásáért, a külföldiek engedély nélküli munkavállalásának csökkentéséért / felszámolásáért, valamint a személyazonossági csalás elleni küzdelemért. Ezen felül közreműködik a közös, európai uniós szabályok kidolgozásában az egyeztetési folyamatokban, és a bevándorlási kérdéseket érintő kétoldalú megállapodások megkötésében.

Az igazgatóságon belül külön szervezeti egységek foglalkoznak a vízumpolitika kidolgozásával és a francia konzulátusok segítségével történő implementálásával, a munkavállalási, családegyesítési és tanulmányi célú tartózkodási engedélyek szabályrendszerének kidolgozásával, valamint az irreguláris migráció elleni küzdelem európai és nemzeti jogi feltételrendszerének kidolgozásával, alkalmazásával. Ez utóbbi két szervezeti egység működése során nagyban támaszkodik a prefektúrák, a rendőrség, a csendőrség

[249] Direction générale des étrangers en France. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/ (letöltés ideje: 2025.06.20.)

valamint a vámigazgatási szervek munkájára, szorosan együttműködik a munkaügyi minisztériummal és az OFII-val.[250]

3.1.1.2. Integrációs és Állampolgársági Igazgatóság (La direction de l'intégration et de l'acces a la nationalité) – DIAN

Az Igazgatóság felel a Franciaországba újonnan érkező bevándorlók integrációjával kapcsolatos állami politika és feltételrendszer kidolgozásáért, alkalmazásáért, valamint felelős az állampolgársághoz történő hozzáférés szabályrendszerének kialakításáért, végrehajtásáért. Az irányítása alá tartozó két további szervezeti egység foglalkozik a külföldiek integrációjával (az első alkalommal Franciaországba érkező és ott tartósan letelepedni szándékozó személyek integrációs programjának kialakítása, melyek célja a köztársaság eszméinek elsajátítása), illetve a francia állampolgársághoz történő hozzáférés (állampolgárság megszerzése, elvesztése, állampolgárságtól történő megfosztás, illetve ellenőrzi az ezzel kapcsolatos eljárások törvényességét) feltételeinek kidolgozásával.[251]

3.1.1.3. Menekültügyi Igazgatóság (La direction d'asile)

A Menekültügyi Igazgatóság a menekültügyi politikával kapcsolatos kérdésekért, valamint a nemzetközi védelemben részesülő személyek fogadásáért felelős szervezeti egység. Felelős a kapcsolódó jogszabályok kidolgozásáért, megtervezi, végrehajtja a menedékkérők, menekültek és nemzetközi védelemben részesülők befogadására, elhelyezésére és jogaira vonatkozó rendelkezéseket. A többi illetékes szervezeti egységgel karöltve meghatározza és koordinálja nemcsak hazai, de nemzetközi és európai uniós szinten is a francia menekültügyi politikát.

A menekültpolitika irányításáért és a pénzügyi keretek megteremtéséért külön osztály felelős, ami különböző szervezeti egységei révén biztosítja a menedékkérők és menekültek számára fenntartott, közel 110 000 férőhelyet biztosító befogadórendszer irányítását és működtetését. Az európai jogszabályok adaptálásáért és alkalmazásáért felelős osztály feladata többek között az európai uniós, menedékjogot érintő joganyag kezelése és végrehajtása, különös tekintettel például a Dublin- és Eurodac rendeletekre is. Munkájuk során szorosan együttműködnek a menedékkérelmek regisztrálásáért felelős prefektúrákkal és európai kollégáikkal is. Külön részleg felelős a befogadási és menekültügyi politika finanszírozásának felügyeletéért, akik irányítják és felügyelik a prefektúrák és az OFII által működtetett

[250] La direction générale. Direction et services. Ministere de l'intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/La-Direction-generale/Directions-et-services (letöltés ideje: 2025.03.29.)
[251] Uo.

egyablakos ügyintézői hálózatot, a menedékkérelmek befogadásának szervezését. Biztosítják a tevékenységek folyamatos ellenőrzését és szükség szerint felülvizsgálatát, valamint az OFPRA költségvetési és adminisztrációs felügyeletét.

A menedékjogi és nemzetközi védelmi szervezeti egység felelős a menekültügyi jogszabályok kidolgozásáért és nyomon követéséért, külön hangsúlyt fektetve a nemzeti jogszabályok európai normákkal történő összehangolására, valamint főleg jogi segítséget nyújt a prefektúrák számára különösen a menedékjogi kérelmek befogadása során felmerült kérdések kapcsán. Külön említést érdemel, hogy ez a szervezeti egység látja el a francia álláspont képviseletét az Európai Unió menekültüggyel foglalkozó munkacsoportjaiban és a kapcsolódó tárgyalásokon.

A menekültügy külső dimenzióiért felelős részleg feladata a menekültügyi programok nemzetközi vonatkozásainak kezelése és figyelemmel kísérése, azaz ide tartoznak a hazatelepítéssel és a menedékjogi vízumokkal kapcsolatos teendők is.

A Statisztikai és Dokumentációs Osztály (Le département des statistiques, des études et de la documentation - DSED) kulcsszerepet játszik a bevándorlási és menekültügyi politika létrehozása során szükséges döntések meghozatalában, mivel ők végzik az adatgyűjtési és elemzési folyamatokat, és rendszeresen készítenek a döntéshozatalt és működést egyaránt támogató migrációs és menekültügyi jelentéseket is.

Külön egység (service de la performance et des ressources – SPR – Teljesítmény- és erőforrás-kezelési szolgálat) foglalkozik a költségvetési és pénzügyi irányítással (belső pénzügyi ellenőrzés, közbeszerzési eljárások, OFII felügyelete), a személyügyekkel (HR menedzsment, képzések szervezése, munkakörnyezet javítása), a logisztikai támogatással és az európai uniós alapok / források kezelésével és felhasználásával. Ez a szervezeti egység kiemelt jelentőséggel bír a menekültügyi és bevándorlási politikák pénzügyi, logisztikai és humánerőforrás menedzsmentjében.

A francia rendszerben kiemelt szerepet tölt be a digitalizáció és az online ügyintézés, így nem meglepő, hogy a külföldiek franciaországi online ügyintézését külön részleg irányítja. Az ANEF (L'administration numérique pour les étrangersen France) egy olyan program, amelynek célja, hogy a menedékjogot, a beutazással és tartózkodással kapcsolatos ügyintézést, valamint a francia állampolgárság megszerzésére irányuló eljárásokat digitalizálja, s így ne legyen szükség papír alapú ügyintézésre. Ez a nagyléptékű digitális átalakulás közel 10 millió

felhasználót és 10 000 munkatársat érint majd a Belügyminisztérium illetékességi területén, valamint a külügyi és munkaügyi ágazatban egyaránt.[252]

3.1.2. A Munkaügyi, Egészségügyi, Szolidaritási és Családügyi Minisztérium

Noha nem rendelkezik kifejezetten a bevándorlási és menekültügyi kérdések kezelését célzó szervezeti egységekkel, kiemelt szerepet tölt be a bevándorlók és menekültek munkaerőpiaci, és ezáltal társadalmi integrációjában. Meghatározza az érintett személyi kör munkavállalásának feltételeit, illetve a munkavállalási célú migrációt meghatározó szabályok tekintetében figyelemmel kíséri a hiányszakmák helyzetének alakulását.[253]

3.1.3. Európai- és Külügyminisztérium

Az Európai- és Külügyminisztérium fontos, ámde nem kizárólagos tényező a bevándorlási kérdések kezelésében. A szerepe főként diplomáciai és európai síkon értelmezhető, míg a Belügyminisztérium esetében – a korábban leírtakkal összhangban – gyakorlati megvalósításról beszélhetünk.

A Külügyminisztérium részt vesz az Európai Unióval, valamint a harmadik országokkal folytatott, migrációt és visszafogadási egyezményeket érintő tárgyalásokon, és képviseli Franciaország érdekeit, valamint támogatja az Európát érintő migrációs folyamatok kezelését célzó uniós kezdeményezéseket, például az Európai Migrációs és Menekültügyi Paktumot. A Minisztérium irányítása alá tartozó konzulátusok felelősek a külképviseleteken benyújtott vízumkérelmek (turisztikai, tanulói, családegyesítési célú) alapos vizsgálatáért és (amennyiben a kiadás feltételei fennállnak) a vízumok kiadásáért. Munkájuk során folyamatos kapcsolatban vannak a Belügyminisztériummal, és a szükséges konzultációk segítségével alkalmazzák az állami politikákat.

A migrációs áramlatok csökkentése érdekében partnerségre törekszik a főbb kibocsátó országokkal, azaz együttműködés és gazdasági segítségnyújtás révén hozzájárul a Franciaországba irányuló migráció intenzitásának csökkentéséhez. Ezen felül a célországokban olyan fejlesztési programok támogatásán is dolgozik, amik a későbbiekben hozzájárulhatnak a migráció kiváltó okainak csökkentéséhez.

[252] Uo.
[253] Ministere du travail, de la santé, des solidarités et des familles. https://travail-emploi.gouv.fr/ministere/organisation (letöltés ideje: 2025.03.30.)

Ez a minisztérium felelős a külföldön tartózkodó francia állampolgárok védelméért: a francia nagykövetségek és konzulátusok vészhelyzetekben is segítséget tudnak nyújtani (baleset, okmányok elvesztése, krízishelyzet), jogi és adminisztratív támogatással segítik a külföldön tartózkodó franciákat, azaz diplomáciai, konzuli és jogi eszközökkel biztosítják az állampolgárok védelmét.[254]

3.2. Bevándorlásért, menekültügyért és integrációért felelős szervek

3.2.1. OFPRA (Office Francaise de protection des refugiés et des apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal)

Az OFPRA a francia migrációs és menekültügyi rendszer egyik legfontosabb, gyakorlati végrehajtó szerve. Az 1952-ben létrehozott szervezet[255] a genfi menekültügyi egyezményben és az azt kiegészítő new-yorki jegyzőkönyvben foglaltak alapján jár el a beérkezett menedékjogi és hontalanság megállapítása iránti kérelmek vizsgálata során. Ezenfelül jelentős jogi és adminisztrációs támogatást nyújt az eljárásban részt vevő menekültek, hontalanok és kiegészítő védelemben részesülők számára. Az OFPRA, melynek felügyeletéért egészen 2010-ig a Külügyminisztérium, azóta pedig a belügyi tárca a felelős, Párizs egyik külvárosában működik, valamint létezik egy kirendeltsége Guadeloupe-ban, ahol a tengerentúli megyékről és területekről (DOM-TOM) érkező kérelmeket dolgozzák fel és vizsgálják meg, illetve 2022-ben a kérelmezők összetételében és dinamikájában történt változás miatt Mayotte-ban is nyílt egy iroda. A megközelítőleg 1000 munkatárssal és 2023-ban 97 milliárd euró költségvetéssel rendelkező OFPRA-ról ezen adatok tükrében elmondható (mert az elmúlt közel 10 évben a költségvetése majdnem a duplájára nőtt, illetve a munkatársak száma is jelentősen növekedett), hogy igyekezett alkalmazkodni a változó körülményekhez és a feladatok számának növekedéséhez. A szervezet irányításáért és fő tevékenységi irányvonalainak meghatározásáért a CESEDA törvény szerint[256] egy 17 tagú igazgatótanács[257] felel, akik meghatározzák a menedékkérők tekintetében számba vehető, úgynevezett biztonságos származási országok

[254] Demander un visa pour la France. Ministere de l'Europe et des affaires étrangers. https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/venir-en-france/demander-un-visa-pour-la-france/ (letöltés ideje: 2025.04.01.)
[255] Loi n° 52-893 du 25 juillet 1952 relative au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000314167 (letöltés ideje: 2025.04.01.)
[256] Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070158/ (letöltés ideje: 2025.04.01.)
[257] LOI n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l'immigration et à l'intégration. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000266495/ (letöltés ideje: 2025.04.01.)

listáját:[258] ennek kialakítása során figyelembe veszik az országok hatóságai által az üldöztetés és rossz bánásmód ellen nyújtott védelmi garanciákat, valamint az egyéni jogok megsértése esetén előírt szankciókat egyaránt. Kötelesek rendszeresen felülvizsgálni ezt a listát, összhangba hozva ezzel azt az esetlegesen végbement változásokkal.

A menedékkérelmek elbírálása és a szükséges vizsgálatok lefolytatása a földrajzi térségek alapján létrehozott központok (Európa-Ázsia és Amerika-Afrika), és az ezekhez kapcsolódó divíziók (Európa és Közel-Kelet 1-2, Ázsia 1-2, Afrika 1-2, Amerika-Maghreb 1-2) feladata.[259]

Az OFPRA tevékenységi köre három fő pont köré csoportosítható. Egyrészt feldolgozza a nemzetközi védelem biztosítására irányuló kérelmeket (menekültstátusz elismerése, hontalanság megállapítása, kiegészítő védelem), ellátja a védelme alá tartozó személyek jogi és adminisztratív védelmét / támogatását, illetve a határokon lefolytatott menedékkérelmek esetében tanácsadói szerepet tölt be – azaz véleményével segíti a belügyminisztert, hogy a francia területre történő beutazás engedélyezése iránti kérelem menekültügyi szempontból megalapozatlan vagy elfogadhatatlan. A MAF (Mission d'Asile aux Frontieres) részlegén alkalmazott tisztségviselők a határrendőrség által rendelkezésre bocsátott irodákban a Charles de Gaulle repülőtéren dolgoznak, és általában személyes meghallgatás keretében döntenek a kérelem megalapozottságáról. A más helyszíneken tartózkodó ügyfelek meghallgatása videokonferencia útján valósul meg. A tolmácsolás számukra is biztosított, többnyire telefonon, az általuk kért / preferált nyelven. A MAF-nak az elrendeléstől számítva 48 óra áll rendelkezésére, hogy az ügyfél meghallgatását megszervezze, és az indoklással ellátott véleményét a Belügyminisztériumnak megküldje. Amennyiben az eljárás végén elutasító döntés születik, azt azonnal közlik az érintettel.[260]

Az Európai és Nemzetközi Jogi Ügyek Főosztálya egyrészt képviseli a Hivatalt az igazságszolgáltatás előtt, és részt vesz különböző, menedékjogot és hontalanságot érintő nemzetközi projektekben, de legfőbb feladata a vizsgáló tisztviselőknek történő információ-szolgáltatás és jogi segítségnyújtás. Külön szervezeti egység foglalkozik a vizsgálati munkához

[258] Listed es pays d'origines surs. Fixée par la décision du Conseil d'administration de l'OFPRA du 9 octobre 2015, actualisée suite a la décision du Conseil d'État du 2 juillet 2021. https://ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2023-03/Liste%20des%20POS%202023.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

[259] OFPRA – Organisation, les poles d'instructions. https://ofpra.gouv.fr/dossier/organisation/les-poles-dinstruction (letöltés ideje: 2025.04.01.)

[260] La mission de l'asile aux frontières. OFPRA. https://ofpra.gouv.fr/dossier/organisation/la-mission-de-lasile-aux-frontieres (letöltés ideje: 2025.04.01.)

elengedhetetlen tudományos- és országinformációk összegyűjtésével és rendelkezésre bocsátásával, melyek segítségével megalapozott döntés hozható.

Az OFPRA működése során 2023-ban 142 649 nemzetközi védelemre irányuló kérelmet fogadott be, ebből 142 180 menedékjogi (ez 8,7%-os növekedést jelentett a megelőző évhez képes), 465 pedig hontalanság megállapítása iránti kérelem volt. 124 056 esetben első kérelmezőkről beszélhetünk, akik közül 1 329 kísérő nélküli kiskorú és 32 305 kiskorú személy volt. 18 453 kérelem irányult felülvizsgálatra, valamint 140 esetben kérvényezték a már lezárt akták felülvizsgálatát. Az első kérelmezők közül (lásd 6. sz. táblázat) 17 550 afgán, 8 568 bangladesi, 8 457 török, 7 980 kongói és 6 987 guineai származású személy volt. Amerikai területről jelentős túlsúlyban voltak a haiti (4 186) kérelmezők. A legtöbb kérelmet afrikai (56 204) származású személyek nyújtották be, őket követték az ázsiai (43 843) és európai (33 549) származású kérelmezők, akik közül közel azonos számban voltak az oroszok (3 423) és ukránok (3 250). A 2023-as év során kicsivel több, mint 90 000 meghallgatás történt a 461 vizsgáló tisztviselő által. 2023-ban 60 895 esetben született pozitív, azaz a nemzetközi védelmet biztosító döntés, így közel 600 000-re emelkedett a nemzetközi védelemben részesülők száma Franciaországban. Gyorsított eljárásban a kérelmek 37%-t bírálták el, ami közel öt százalékpontos csökkenést jelentett az előző évhez viszonyítva, erre főleg grúz (16%), afgán (11%) és albán (7%) kérelmezők esetén került sor. (Gyorsított eljárás elrendelése két esetben automatikus: ha valaki biztonságos harmadik országból érkezik, vagy első kérelmező esetében az elutasított kérelem felülvizsgálatára irányul. Ezenfelül gyorsított eljárás alkalmazható azokban az esetekben, ahol az ügyfél visszautasítja a digitális ujjnyomatvételt, hamis dokumentumok felmutatásával, hamis adatok szolgáltatásával félre akarja vezetni az eljáró hatóságot, ha több kérelmet nyújtott be több személyazonossággal, ha az országba lépése és a kérelem benyújtása között több, mint 90 nap telt el, ha csak a kitoloncolás érdekében kérvényez menedékjogot, vagy ha az országban történő tartózkodás nyilvánvaló és súlyos veszélyt jelent a közrendre és közbiztonságra).[261]

[261] Procédure normale vs procédure accélérée. Le classement en procédure accélérée par le GUDA. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/dossier/procedures-specifiques/procedure-normale-vs-procedure-acceleree (letöltés ideje: 2025.04.01.)

6. sz. táblázat: Menedékkérők fő származási országai az Európai Unióban és Franciaországban (Forrás: ofpra.gouv.fr)[262]

	EU		Franciaország	
1.	**Szíria**	181 356	**Afganisztán**	19 207
2.	**Afganisztán**	114 344	**Törökország**	10 784
3.	**Törökország**	100 807	**Banglades**	9 179
4.	**Venezuela**	67 922	**Kongó**	8 563
5.	**Kolumbia**	63 123	**Guinea**	7 709
6.	**Banglades**	40 332	**Elefántcsontpart**	7 115
7.	**Pakisztán**	34 609	**Grúzia**	6 638
8.	**Marokkó**	30 877	**Szíria**	4 417
9.	**Egyiptom**	26 512	**Haiti**	4 186
10.	**Irak**	26 131	**Sri Lanka**	6 568

2023-ban több, mint 1,1 millió személy nyújtott be menedékkérelmet az Európai Unió tagállamaiban, ami 2022-höz képest 18%-os növekedést jelentett. Franciaország továbbra is a három legvonzóbb európai uniós ország közé tartozik: a 167 000 kérelemmel (ebbe beletartoznak az OFPRA felé benyújtott kérelmek és a dublini eljárásba tartozó kérelmek is) a második helyet foglalja el Németország (334 000) mögött és Spanyolország (162 500) előtt. Ehhez a számhoz még hozzáadódik az a több mint 4,4 millió ideiglenes védelemben részesülő személy, akik Ukrajnából menekültek el: Németország 1,2 millió, míg Lengyelország 1 millió érintettnek nyújtott menedéket.

Az Ile-de-France régió fogadja a legnagyobb számban, de arányaiban csökkenő mértékben (27,6% a 2022-es 31,4%-hoz képest) az első alkalommal menedékkérelmüket benyújtókat, ami az OFPRA működésében bekövetkezett változások egyik eredménye (több befogadóközpont létrehozása az ország területén belül, annak érdekében, hogy csökkentsék a centralizáltságot és a menedékkérők túlzott területbeli koncentrálódását. Ennek köszönhetően Franciaország nyugati területein arányaiban megnövekedett a benyújtott menedékkérelmek száma (Normandia: +17,6%, Bretagne: +31,3%, Loire menti régió: +32%).

A 2023-ban első alkalommal menedéket kérelmezők mintegy 61,5%-a férfi, ami 2022-höz képest (64%) nemcsak csökkenő tendenciát mutat, de felhívja a figyelmet a migráció

[262] Rapport d'activité 2023. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2024-07/Rapport%20d%27activit%C3%A9%202023%20de%20l%27Ofpra_0.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

feminizálódására is, amelyre egyrészt a migráció / menekülés kiváltó okaiban kereshetünk magyarázatot, másrészt pedig rámutat a nemzetközi védelmet keresők ellátásában felmerülő másfajta igényekre is. A kérelmezők nagyjából fele egyedülálló, 45,2%-a párkapcsolatban él/ házas. A kérelmezők átlagéletkora a nőknél 35,3 év, a férfiaknál 32,1 év.

Franciaország esetében szót kell ejtenünk a tengerentúli területekről érkező kérelmekről is, mert 2022 és 2023 között az ilyen benyújtott kérelmek száma jelentősen, 29%-kal nőtt: míg 2022-ben 8 473, addig 2023-ban 10 957 kérelem érkezett, ami a kontinentális Franciaország területén benyújtott kérelmekhez viszonyítva is jelentősnek mondható. Guyanában és Mayotte-on benyújtott kérelmek a nem kontinentális területen benyújtott kérelmek 87%-t tették ki 2023-ban. Itt főleg Haitiről, Szíriából Marokkóból, Kongóból és a Komore-szigetekről érkezők nyújtottak be kérelmet.

2023-ban 465 hontalanság megállapítása iránti kérelem érkezett az OFPRA-hoz, ami minimális csökkenést jelentett a 2022-es adatokhoz képest (-7,5%). A kérelmet benyújtók 47%-a nyugat-szaharai születési hellyel rendelkezik, 12%-k pedig európai várost jelölt meg születési helyeként. Ebben az évben az OFPRA 336 döntést hozott, melyek közül 100-ban ismerték el a kérelmező hontalan státuszát, így 1 879-re nőtt azok száma, akiket az OFPRA hontalanként védelemben részesített.[263]

3.2.2. Office Francais de l'Immigration et de l'Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal – OFII

Az ebben a formában 2009 óta működő OFII végzi a tartózkodási engedélyekkel kapcsolatos ügyintézést, az integráció elősegítését célzó programok és támogatások irányítását, részt vesz a nemzetközi védelemben részesülők és kérelmezők támogatásában, szervezi a külföldiek számára kötelező egészségügyi szűréseket, illetve szerepet vállal a visszatérési támogatások és programok létrehozásában és működtetésében.

Az OFII fogadja be a családegyesítésre vonatkozó kérelmeket, ellenőrzi, hogy a kérelmező rendelkezik-e megfelelő anyagi fedezettel és lakhatással. Ezt követően a prefektúrák döntenek a kérelem engedélyezéséről, és igenlő válasz esetén a konzulátusok kibocsátják az érkező családtagok számára a szükséges vízumot. Ezt követően az OFII segíti a kérelmezőt a családja érkeztetésében és letelepítésében.

[263] Rapport d'activité 2023. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2024-07/Rapport%20d%27activit%C3%A9%202023%20de%20l%27Ofpra_0.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

3.2.2.1. Menedékkérők

Az OFII koordinálja a DNA (dispositif national d'accueil – befogadó férőhelyek) regiszterben rendelkezésre álló befogadó központok által biztosított szálláshelyek kiosztását. Ennek érdekében az OFII területi szervezetei a kérelmező személyes és családi helyzetének figyelembevételével döntenek a szálláshely biztosításáról. Az országban működő 400 menekültügyi befogadó központ (CADA – centres d'accueil de demandeurs d'asile) mintegy 46 000 szálláshellyel rendelkezik, és mintegy 70%-át családok foglalják el. A PRAHDA (program d'accueil et d'hébergement des demandeurs d'asile) főként a dublini eljárásban résztvevők számára van fenntartva, és 2022 végén mintegy 5 351 férőhelyet jelentett.

A menedékkérők részére biztosított sürgősségi szálláshelyek (HUDA – Hébergement d'urgence des demandeurs d'asile) lehetővé teszik, hogy a menekültügyi befogadó központban történő elhelyezésre várakozva is el tudja szállásolni az állam a menedékkérőket. Az esetek több mint felében elsődlegesen családok kerülnek itt elhelyezésre.

Összességében az OFII több mint 110 000 fő kérelmező elhelyezésére képes, ebből 2022-ben 97 685 személyt helyeztek el az eljárás idejére államilag biztosított szálláshelyen: az érintettek 56%-a normál, 22%-a gyorsított, 22%-a pedig dublini eljárásban vett részt. Szintén 2022-ben 92 524 fő hagyta el a befogadó központokat önként, vagy a törvényi előírások következtében.

Az OFII foglalkozik a menedékkérők részére folyósított támogatásokkal is. Az ADA (allocation pour les demandeurs d'asile) a menedékkérők részére nyújtott, megélhetést támogató állami juttatás, ami a CESEDA törvény értelmében folyósítható azok számára, akik (legyen szó akár normál, akár gyorsított, akár dublini eljárásról) elfogadták az OFII által kínált feltételeket, akik emberkereskedelem áldozatává váltak, és a meghatározott feltételekkel, átmeneti védelemben részesülnek. A juttatás összege függ a család nagyságától (1 fő esetén 6,8 euro, míg egy négytagú család 17 euro összeget kap naponta, egy erre a célra dedikált speciális kártyára feltöltve. Abban az esetben, ha az illető / család nem részesül ingyenes állami elszállásolásban, ehhez az összeghez még hozzáadódik egy naponta 7,4 eurot jelentő összeg, mintegy lakhatási támogatásként. [264]

[264] Rapport d'activité 2023. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2024-07/Rapport%20d%27activit%C3%A9%202023%20de%20l%27Ofpra_0.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

3.2.2.2. Bevándorlók

2021. április 6-a óta a külföldi munkavállalók franciaországi munkavállalásának engedélyezése egy online rendszeren keresztül történik. A munkavállalási engedély iránti kérelmeket hat (hét) olyan felületen lehet benyújtani és kerülnek feldolgozásra, amiket akkor hoztak létre, amikor ez a feladatkör a Belügyminisztériumhoz került. A munkáltató képviselője munkavállalási, ideiglenes vagy szezonális tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújthat be, egyúttal bizonyítania kell azt is, hogy nem talált olyan francia állampolgárt a szóban forgó beosztásra, aki rendelkezik a szükséges kompetenciákkal és be is tudta volna tölteni azt. A munkavállalási célú engedélyek kiadása során az OFII a franciaországi, és külföldi partnerekkel is szorosan együttműködik, valamint a prefektúrákkal, illetve diplomáciai, konzuli szolgálatokkal annak érdekében, hogy a külföldi munkavállaló francia tartózkodása megfeleljen a hatályos szabályoknak.[265]

A 2011. november 9-én kiadott rendelet[266] értelmében az OFII lett a családegyesítési célú kérelmek egyablakos ügyintézési centruma. 2022-ben több mint 29 000 családegyesítési célú kérelmet adtak be Franciaországban, 11 740 kedvező, míg 3 084 elutasító döntés született. Családegyesítési célú tartózkodási engedély abban az esetben adható, ha a külföldi állampolgár kérelmező legalább 18 hónapja Franciaország területén tartózkodik életvitelszerűen, és házastársa, valamint kiskorú gyermekei szeretnének hozzá csatlakozni, abban az esetben, ha legkésőbb a család, családtagok érkezéséig biztosítja a megfelelő lakhatási feltételeket, és bizonyítja, hogy ehhez megfelelő anyagi fedezettel rendelkezik. A 2022-ben benyújtott családegyesítési célú kérelmek közel 62%-a kizárólag a házastársat érintette, a házastárs és gyerek(ek) a kérelmek 20%-ban szerepeltek együttesen. A kérelmezők állampolgárság szerinti megoszlása is összhangban van a volt gyarmati-gyarmattartói kapcsolatok logikájával, valamint Franciaország afrikai kötődésével, mert az ilyen típusú kérelmeket benyújtók 23%-a algériai, 15%-a marokkói, 13,5%-a tunéziai állampolgár volt, illetve az első tíz helyen a felsorolt országokkal együtt 8 afrikai ország volt található.

Az 1981 óta működő) a kitoloncolási végzéssel rendelkező külföldi állampolgárok fogva tartására szolgálnak (kitoloncolást előkészítő őrizet) abban az esetben, ha az érintettek engedély nélkül, nem megengedett módon tartózkodtak az ország területén, vagy veszélyt jelentenek a közrendre, közbiztonságra. Az OFII 2001 óta vesz részt a fogvatartottak támogatásában és

[265] Recruter un travailleur étranger. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/recruter-un-travailleur-etranger/ (letöltés ideje: 2025.04.02.)
[266] Arrêté du 9 novembre 2011 relatif aux compétences requises en vue de la délivrance de la carte professionnelle de guide-conférencier aux titulaires de licence professionnelle ou de diplôme conférant le grade de master. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000024813610 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

kiutazásának előkészítésében 22 kontinentális és 3 tengerentúli fogdában. Az OFII közvetői tájékoztatják a fogvatartottakat, a meghallgatások során személyes támogatást nyújtanak, és a saját kérésére felmérik a kiszolgáltatott helyzetét. Segíti őtabban, hogy a Franciaországból való távozása minél zökkenőmentesebb legyen: akár alapvető cikkek bevásárlásával, a bankszámlák lezárásával, vagy hivatalos, egyéb helyeken történő ügyintézéssel. 2022-ben mintegy 12 000 első körös, és 24 000 kiegészítő egyeztetés zajlott le a közvetítők és az ügyfelek között.

A 2018. szeptember 10-i menedékjogi, migrációs és integrációs törvény[267] értelmében a CIR (Contrat d'intégration républicain – Köztársasági Integrációs Szerződés) aláírásával a szerződő külföldi állampolgár részt vesz a köztársasági integrációs folyamatban. A szerződés aláírása egyet jelent azzal, hogy az első alkalommal Franciaországba érkező, harmadik országbeli állampolgár tartósan le kíván telepedni az országban, ennek érdekében vállalja, hogy a köztárasági értékek és a francia nyelv elsajátításával, a gazdasági életben történő részvételével vállalja az integrációval együtt járó lehetőségeket, és kötelezettségeket is.

Abban az esetben, ha a bevándorló betartja a köztársasági integrációs szerződésben foglaltakat, tiszteletben tartja a társadalmi és köztársasági értékeket, a tartózkodási engedélyének megújítása során a törvény értelmében jogosulttá válik a 4 évre szóló tartózkodási engedélyre, a törvényben meghatározott eseteket kivéve.[268]

Az országba történő érkezés előkészítése során az OFII hasznos információkkal látja el a jelölteket: a „Venir vivre en France" (Franciaországban élni) kiadvány az OFII honlapján, a nagykövetségeken és a konzulátusokon személyesen, valamint internetes oldalakon is elérhető.[269]

3.2.2.3. A köztársasági integrációs szerződés

A köztársasági integrációs szerződés aláírása az első lépés a (remélhetőleg) hatékony és tartós integráció felé vezető úton. A szerződés értelmében az állam személyre szabottan segíti az első alkalommal érkező, és Franciaországban tartósan letelepedni szándékozó harmadik országbeli bevándorlókat az integrációs folyamat során. Az első személyes egyeztetés során meghatározásra kerülnek a személyes szükségletek és kötelezettségek, a teljesítendő kurzusok,

[267] LOI n° 2018-778 du 10 septembre 2018 pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037381808 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

[268] Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile. Article L411-4. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000049052408 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

[269] Venir vivre en France. La préparation de l'arrivée en France. Direction Générale des étrangers en France. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Integration-et-Acces-a-la-nationalite/La-preparation-de-l-arrivee-en-France (letöltés ideje: 2025.04.02.)

felmérik a jelentkező nyelvi szintjét. Ezt követően a jelentkezőnek nyelvi kurzusokon (az A1-A2 szinthez történő ismeretek elsajátítása céljából), valamint állampolgársági képzésen is részt kell vennie. Kötelezettséget vállal a Köztársaság és a francia társadalom alapvető értékeinek tiszteletben tartására, arra, hogy legjobb tudása szerint részt vesz a számára előírt képzéseken, részt vesz a szerződést lezáró megbeszélésen, és nem kerül összeütközésbe sem a törvénnyel, sem az elsajátított értékekkel.

Az állampolgársági képzés (ami egyedül Mayotte-on két nap a négy helyett) célja, hogy segítsenek elsajátítani a jelentkezőnek Franciaország elveit és értékeit, valamint a társadalom működésének legfőbb alapvetéseit. A résztvevők többek között tanulnak a francia intézményrendszerről, a munkaerőpiacról, a lakhatási lehetőségekről, az egészségügyi rendszer működéséről, a családtámogatási lehetőségekről, illetve a gyerekek jogairól és iskolai, illetve óvodai elhelyezésének lehetőségeiről.

A nyelvtudás aktuális szintjétől függ, hogy 100-200-400 vagy 600 órás nyelvi képzésen történő részvételt írnak elő.

A szerződésben foglaltak megszegése esetén (az érintett valós indok nélkül nem vesz részt az előírt képzéseken, vagy nem tesz eleget a CIR keretében tett vállalásainak), a prefektúra tájékoztatja az ügyfelet a szerződés felmondásáról és annak következményeiről.

A köztársasági integrációs szerződés aláírására akkor jelentkezhet valaki, ha a tartózkodási engedélyét nem az alábbi okok miatt adták ki: látogató, tanuló, képzésben résztvevő, ideiglenes munkavállaló, családi célú tartózkodás (ez utóbbi esetben akkor nem jelentkezhet az érintett, ha Franciaországban született külföldi, legalább nyolc éve folyamatosan az országban él, tízéves korát követően legalább öt éven keresztül franciaországi iskolában folytatta tanulmányait, és tizenhat és huszonegy éves kora között tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be.[270]

A családi célú tartózkodás miatt létrejött köztársasági integrációs szerződések 2022-ben az összes szerződés 42,9%-át jelentették, azaz ide tartoznak a családegyesítési céllal, első alkalommal érkező bevándorlók. Őket követik 24,7%-os aránnyal a menekültek (nemzetközi védelemben részesülők), és a gazdasági céllal (munkavállalás – 11,8%) érkezők. Ez utóbbi két kategória újra elérte a COVID időszak előtti szintet.

[270] Le contrat d'intégration républicaine. Accueil et l'intégration. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/accueil-integration/ (letöltés ideje: 2025.04.02.)

2022-ben valamivel több, mint 110 ezer köztársasági integrációs szerződés köttetett, a legtöbb, majdnem 40% a Párizs környéki Ile-de-France régióban, ami továbbra is a bevándorlók egyik első számú célpontja az országon belül.Ez jól mutatja, hogy a régió a legvonzóbb a bevándorlók és a családok számára – minden bizonnyal a jobb munkalehetőségek miatt. Ugyanezt a megállapítást tehetjük a második helyet elfoglaló Rhone-Alpes régióval kapcsolatban – jelentős eltolódást tapasztalhatunk egyes régiók között, ami a bevándorlók felülreprezentáltságához vezet.

Állampolgárság szerinti megoszlásban a köztársasági integrációs szerződések esetében is kifejezett Maghreb (és volt gyarmati államok) túlsúly tapasztalható: az első öt helyen (a szerződések majdnem 40%-val) a marokkói, afgán, tunéziai, algériai és elefántcsontparti kérelmezők állnak. Képzettségi szint tekintetében elmondható, hogy arányaiban és számszakilag a középfokú végzettséggel rendelkezők vannak többségben (46 299 kérelem, 42,1%), de a felsőfokú végzettséggel rendelkező aláírók száma is folyamatosan növekvő tendenciát mutat (2022-ben 36 973 fő, 33,6%). Azonban az alapfokú végzettséggel rendelkező, vagy oktatásban nem részesült kérelmezők aránya viszonylag stabil, mindkét kategóriában 10-12% körül mozog, ami felveti annak a kérdését, hogy ha nem rendelkezik sem szak-, sem közép-, sem pedig felsőfokú képzettséggel, akkor egyrészt a munkaerőpiacon, másrészt pedig a társadalmi-szociális életben hogyan fog tudni boldogulni, illetve a kötelezően előírt képzéseket (akár nyelvi, akár civilizációs témakörben) hogyan fogja tudni teljesíteni. Ezen tényezők vizsgálatához egy hosszútávú utánkövetési rendszer vagy kutatás lenne szükséges, ami jelenleg sajnos nem áll rendelkezésre. Érdekes tendencia, hogy noha 2022. január 1-e óta, többek között a COVID-járvány eredményezte átalakulásnak köszönhetően lehetőség nyílik a CIR keretében előírt kötelező képzések online teljesítésére, az állampolgársági képzés esetében az első 2 napot (ezeket lehet csak ilyen formában teljesíteni) mindössze a résztvevők 1,3%-a, míg a nyelvi képzések 0,3%-át teljesítették a résztvevők online, ami egyrészt azt mutatja, hogy sokkal jobban preferálják a személyes és csoportos oktatást (annak minden előnyével és hátrányával együtt), ugyanakkor hozzá kell tenni azt is, hogy a távoktatás lehetősége – noha törvényileg biztosított – infrastrukturális értelemben erősen limitált marad (köszönhetően az informatikai eszközökhöz történő korlátozott hozzáférésnek. Úgy gondolom, hogy noha a globalizáció révén egyre inkább teret nyerő távoktatás hasznos és rengeteg lehetőséget hordoz magában, a CIR keretében megvalósuló képzések esetében inkább a személyes kontaktusra és tanórák megtartására célszerű törekedni, mivel a személyes és csoportos alkalmak

nagymértékben hozzájárulhatnak a külföldiek francia társadalomba történő jobb beilleszkedéséhez. [271]

3.2.2.4. Támogatott visszatérési és reintegrációs program

A visszatérési és reintegrációs kérdésekre vonatkozó jogi szabályozást a 2018. évi április 27-i rendelet tartalmazza, de annak története egészen 1977-ig nyúlik vissza.[272] 2022-ben közel 5 000 fő részesült önkéntes visszatérési támogatásban, melynek közel egyötöde gyermek volt. A vízumkötelezett és vízummentességet élvezők aránya közel azonos volt. A célországok élmezőnyében jelentős átrendeződést tapasztalhattunk: 2021-hez képest (a vízumkötelezett országok tekintetében) Kína és Oroszország szinte eltűntek az élről, míg az első öt helyen szereplő ország (Algéria, Pakisztán, Örményország, Irak és Tunézia) az összes esetszám közel felét (48%-t) képviselik. Az év során az OFII mintegy 4,89 millió eurót fordított az önkéntes hazatérés támogatására, ebből 1,79 millió euró az utazási költségeket, a fennmaradó összeg pedig a „fészekrakási támogatást jelentette". Érdekes tény, hogy a nem Magreb országok esetében egy kivétellel (Mali, +13%) visszaesésről beszélünk az előző évhez képest, a Maghreb országok esetében pedig számottevően növekedő tendenciát tapasztalhatunk (Algéria +107%, Tunézia +53%).

A visszailleszkedési támogatás több részből tevődik össze: a társadalmi visszailleszkedést segítő támogatás (a visszaérkezést követő első hat hónapban segítséget nyújtani a lakhatás, az egészségügyi és iskolai költségek fedezésében – 400 euró/felnőtt, 300 euró / gyermek), a munkaerőpiacra történő visszailleszkedést segítő támogatás (ez áll egy álláskeresési járadékból és a jelölt alkalmazását segítő jövedelem-kiegészítésből, ami arra ösztönzi a munkáltatókat, hogy alkalmazza a visszailleszkedési támogatásban részesülő jelentkezőt), és egy, vállalkozás létrehozására irányuló támogatás.

A célország és célközönség függvényében családonként 10 000 euró támogatás adható, ahol figyelembe kell venni a különböző támogatási jogcímeket és az azokhoz kapcsolódó maximális támogatásokat is.

Számadatok tekintetében az OFII 2022-ben 1 583 visszailleszkedési támogatást folyósított (511 társadalmi visszailleszkedést, 66 munkavállalást segítő, valamint 1 006 vállalkozásalapítást támogató) mintegy 4,8 millió euró értékben. A támogatás fő

[271] Rapport d'activité 2022. Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration. https://www.ofii.fr/rapports-activite/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)
[272] Arrêté du 27 avril 2018 relatif à l'aide au retour et à la réinsertion. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000036858900 (letöltés ideje: 2025.04.07.)

kedvezményezettjei a mezőgazdasági és kereskedelmi szektorból kerültek ki, és túlnyomó részt georgiai (330), pakisztáni (195), iraki (163), örmény (138) és marokkói (107) állampolgárok voltak.

Látható tehát, hogy Franciaország kiemelt figyelmet fordít a területükön már nem kívánatos, de az önkéntes hazatérést vállaló külföldi állampolgárok hazatérésének támogatására, melynek kettős célja van. Egyrész társadalmi felelősségvállalás keretében támogatja ezeket a személyeket, másrészt pedig ezt azzal a nem titkolt céllal teszi, hogy hazájukban (a célországban) tartósan meg tudjanak telepedni, és ne érezzék annak szükségét, hogy visszatérjenek Franciaországba, ezzel rengeteg terhet levéve a francia szociális és egészségügyi ellátórendszerről.[273]

3.2.2.5. Gyógykezelési célú tartózkodási engedély

Az OFII orvosi szolgálata 2017. január 1-e óta illetékes a gyógykezelési célú tartózkodási engedélyek kiadására irányuló eljárás során abban, hogy a prefektúrák megkeresésére szakvéleményt állítson ki a kérelem megalapozottságát illetően. Ebben az eljárásban azok a harmadik országbeli állampolgárok vehetnek részt, akik rendelkeznek franciaországi lakhellyel, és azt feltételezik, hogy származási országukban nem tudnának a számukra szükséges egészségügyi ellátáshoz és orvosi kezeléshez hozzájutni, illetve ennek elmaradása súlyos és visszafordíthatatlan egészségkárosodást eredményezne.[274]

2022-ben több mint 62 ezer orvosi vizsgálat zajlott az OFII gondozásában, ennek 60%-a Franciaországban, 40%-a pedig valamelyik francia külképviseleten, valamilyen célú tartózkodási jogosultság megállapítása iránti eljárás során.

2022-ben 24 183 gyógykezelési célú tartózkodási engedély kiadása iránti kérelem érkezett, és majdnem 60%-ban kedvező döntés született. A kérelmezők főleg Algériából, Elefántcsontpartról, Kongóból és Guineából érkeztek, és érdekes adat, hogy majdnem 10%-uk 18 éven aluli kérelmező volt.[275]

[273] Rapport d'activité 2022. Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration. https://www.ofii.fr/rapports-activite/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)
[274] Étranger malade. Sommaire. Résumé de la procédure. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/etranger-malade/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)
[275] Rapport d'activité 2022. Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration. https://www.ofii.fr/rapports-activite/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)

3.3. Jogorvoslati és felügyeleti szervek

3.3.1. Menedékjogi Bíróság - Court National du Droit d'Asile - CNDA

A Menedékjogi Bíróság jogelődje 1952-ben kezdte meg működését Franciaországban, amikor a menedékjogi kérelmek elbírálására az állam létrehozta a Menekültügyi Fellebbviteli Bizottságot (Commission des recours des réfugiés – CRR), melynek célja volt, hogy függetlenjogi fórumot biztosítson azok számára, akiknek a menekültstátusz iránti kérelmét az OFPRA elutasította. A Bizottság 1953. július 30-án kezdte meg hivatalosan is a működését, amelyet eleinte viszonylag alacsony, 300 körüli ügyszám jellemzett.

Az 1980-as évektől kezdődően a különböző konfliktusok, nemzetközi válságok és a növekvő bevándorlási adatok hatására a menedékjogi kérelmek száma is jelentősen növekedett, 1989-ben például több mint 16 000 ügy került a bizottság elé. Az ügyterhek számának növekedése kihívás elé állította a rendszert, ami a szervezeti és működési struktúrában jelentős átalakításokban öltött testet. A Bizottság 2007. január 1-jével a jelentős reformok eredményeképpen új nevet kapott: Menedékjogi Bíróság[276] (CNDA) folytatta tovább működését, ami kifejezte az igazságszolgáltatási rendszerben betöltött kiemelkedő szerepét is, illetve 2009. január 1-től a francia Államtanács (Conseil d'État) felügyelete alá került.

A CNDA mára Franciaország egyik legnagyobb közigazgatási bíróságává nőtte ki magát az ügyszámokat tekintve: a 2011-2021 közötti növekedés hatására mára már évente több mint 60 ezer ügyet tárgyal a CNDA. A bíróság fő feladata továbbra is az, hogy biztosítsa a menedékkérők számára a jogorvoslathoz történő hozzáférést, a védelem és igazságosság elveinek szem előtt tartásával, valamint a menekültügyi genfi egyezmény szellemében.

Minden olyan személy, akinek a menedékjogi kérelmét az OFPRA elutasította, felülvizsgálati kérelemmel fordulhat a CNDA felé, akik a vonatkozó jogszabályok (különösen a Genfi Konvenció) figyelembevételével megvizsgálják a kérelem elutasításának jogosságát és szabályosságát. A döntés érdekében a CNDA megvizsgálja a kérelmező aktáját és a származási országában uralkodó viszonyokat, és dönt az OFPRA határozatának helybenhagyásáról vagy felülbírálatáról. Ez utóbbi esetben a CNDA menekültstátuszt adhat a kérelmezőnek (ez 10 évre

[276] Loi n° 2007-1631 du 20 novembre 2007 relative à la maîtrise de l'immigration, à l'intégration et à l'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000524004 (lteöltés ideje: 2025.04.07.)

szóló tartózkodási kártyát jelent), vagy pedig kiegészítő védelemben részesítheti (4 évre szóló tartózkodási engedély kíséretében).[277]

A CNDA-hoz főként bangladesi, török, afgán, orosz és más afrikai országok állampolgárai fordultak felülvizsgálati kérelemmel 2024-ben. A Bíróság 56 497 felülvizsgálati kérelmet fogadott be, és 61 593 döntést hozott meg, ami kifejezetten soknak számít. Az eljárások lefolytatására rendelkezésre álló határidő normál eljárás esetén 5 hónap, gyorsított eljárás esetén 5 hét. Az átlagos ügyintézési határidő 5 hónap és 9 nap, ami fokozatosan csökkenő tendenciát mutat, és a bírósági kapacitást szem előtt tartva ez a határidő a jövőben 4 hónap 9 napra is csökkenhet. A Bíróság az esetek 21,3%-ban hozott támogató döntést (ami annak a tekintetében magas arány, hogy itt felülvizsgálati eljárásról, azaz már meghozott döntések módosításáról beszélünk), azaz 8 650 esetben menekültstátuszt, 4 456 esetben pedig kiegészítő védelmet adott a kérelmezőknek. [278]

3.3.2. Défenseur des droits – Ombudsman

A több, korábbi ombudsmani típusú szervezetet egyesítő „Défenseur des droits" intézménye a 2008-as alkotmánymódosítással jött létre,[279] működésének kereteit pedig a 2011.március 29-i 2011-333. számú törvény szabályozza.[280] Széles hatáskörrel rendelkezik: a gyermekek, a közszolgáltatásokat igénybe vevők érdekeinek védelme, a diszkrimináció elleni, és esélyegyenlőség melletti küzdelem mellett számos esetben foglalkozik a bevándorlókat és bevándorló háttérrel rendelkező személyeket érintő kérdésekkel is.[281]

A bevándorlók, vagy valamilyen migrációs tárgyú eljárásban részt vevő személyek (pl. menedékkérők, hontalanok) közvetlenül is fordulhatnak az ombudsmanhoz, ha úgy érzik, hogy a francia állammal kapcsolatos eljárások során, a francia közigazgatás rendszerében sérültek a jogaik – legyen szó akár a tartózkodási engedélyek kiadása iránti, vagy a kiutasítási eljárások során tapasztaltakról, esetleg az állami szolgáltatásokhoz történő hozzáférés terén tapasztalt hiányosságokról. Az ombudsman eljárhat nem közigazgatási típusú ügyekben is, abban az

[277] Ses missions- protéger les personnes persécutées ou exposées a des risques graves. https://www.cnda.fr/qui-sommes-nous/la-cnda/ses-missions (letöltés ideje: 2025.04.07.)
[278] Chiffres clés 2024. Vie de la Cour. Retrouvez les principaux chiffres d'activité de la cour nationale du droit d'asile pour l'année 2024. https://www.cnda.fr/publications/chiffres-cles/chiffres-cles-2024 (letöltés ideje: 2025.04.07.)
[279] Constitution du 4 octobre 1958. Article 71-1. Légifrance. Version en vigeur depuis le 25 juillet 2008. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000019241106 (letöltés ideje: 2025.04.13.)
[280] LOI organique n° 2011-333 du 29 mars 2011 relative au Défenseur des droits- Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000023781167 (letöltés ideje: 2025.04.13.)
[281] Découvrir le Défenseur des droits. 21 mars 2023. https://www.defenseurdesdroits.fr/decouvrir-le-defenseur-des-droits-197 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

esetben, ha az adott kérdés az ő hatáskörébe tartozik (pl. magánszemélyek közötti diszkrimináció).

Az ombudsman egyik fő feladata a diszkrimináció elleni küzdelem (legyen az akár etnikai, vallási, nemzetiségi alapú). Mivel a bevándorlókat és a bevándorló háttérrel rendelkező személyeket gyakran éri hátrányos megkülönböztetés, számos esetben az ombudsmant hívják segítségül. Ha például az oktatásban, az oktatási intézménybe történő felvétel során, munkakeresés alkalmával, vagy lakásbérlet kapcsán valósul meg diszkriminatív gyakorlat, az ombudsman a fő illetékes.

Bár, az ombudsman nem rendelkezik közvetlen jogalkotói szerepkörrel, ajánlásokat tehet az államigazgatási szervek részére, valamint külön jelentést is kiadhat rendszerszintű problémákról (bevándorlással foglalkozó szervek működésében / döntéseiben fellépő anomáliák, idegenrendészeti fogva tartási körülmények), és felléphet azok orvoslása érdekében.

Az ombudsman nagy szerepet vállal az állampolgári tudatosság növelésében, ugyanis például figyelemfelhívó kampányok, kiadványok és érzékenyítő programok segítségével igyekszik tudatosítani nemcsak a bevándorlók, hanem a francia állampolgárok és állami szervek körében is a bevándorlók jogait, lehetőségeit és kötelességeit is. Munkája során az ombudsmani hivatal együttműködik más állami intézményekkel, civil (nem-kormányzati) szervezetekkel és emberi jogi csoportokkal egyaránt.

Előfordulhat, hogy amennyiben a kérelmező azt sérelmezi, hogy méltánytalanul, alapos indok nélkül tagadták meg tőle a tartózkodásra jogosító okmányának meghosszabbítását, vagy a fogva tartása során szabálytalanságra okot adó körülmények merültek fel, az ombudsman a megfelelő kivizsgálást követően akár javaslatot is tehet az eljáró hatóság számára a helyzet rendezése érdekében. Ezen felül az ombudsmani hivatalnak kiemelt szerepe van abban, hogy a bevándorlók megfelelően hozzáférjenek az őket megillető egészségügyi, oktatási, lakhatási lehetőségekhez.

A bevándorlási és menedékjogi törvények reformfolyamata során az ombudsman számos alkalommal felhívta a jogalkotók figyelmét arra, hogy az eredetileg tervezett formában a törvény alkalmazása során súlyosan sérülnének a bevándorlók jogai, illetve milyen típusú diszkrimináció érné őket. [282]

[282] Décision 2024-001 du 12 janvier 2024 relative au projet de loi pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration (observations devant le Conseil constitutionnel). Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=49464 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Az ombudsman a 2024 elején hatályba lépett törvény kapcsán is aggályokat fogalmazott meg,[283] illetve felhívta a figyelmet arra is, hogy a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás alkalomadtán súlyosan hátrányos helyzetbe hozhatja a kérelmezőt. A 2024-190. számú döntésében,[284] amelyben a francia állampolgárságú személy külföldi állampolgárságú házastársának vízum iránti kérelmét elutasította a hatóság, a bíróság által elrendelt, kiutasító határozat kezdő időpontjának számítása során hibásan alkalmazta az új jogszabályi rendelkezéseket. Mivel az ezekre vonatkozó szabályok kizárólag a hatálybalépésük után elkövetett bűncselekményekre alkalmazhatóak, ezzel az eljáró szerv hátrányba hozta az ügyfelet. A közigazgatási bíróság a későbbiekben egyetértett az ombudsman véleményével.

Szintén az ombudsmani hivatal közbelépése vált szükségessé abban az esetben, amikor 2024 elején egy prefektúra éppen végrehajtotta egy kitoloncolás előtt álló külföldi állampolgár repülőtérre történő kísérését, annak ellenére, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága felfüggesztette a döntés végrehajtását. Ezt követően az érintett személyt visszakísérték a fogva tartási központba.[285] Ez az ügy a területelhagyásra vonatkozó kötelezettség végrehajtásával kapcsolatos gyorsított eljárásban benyújtott fellebbezés halasztó hatályára hívta fel a figyelmet.

Az ombudsman egy másik, a digitalizáció fejlődésével párhuzamosan növekvő jelentőségű problémára is felhívta a figyelmet a prefektúrák digitális ügyintézési gyakorlatáról szóló jelentésében.[286] A 2020 óta működő ANEF rendszer (l'Administration numérique pour les étrangers en France – Digitális ügyintézési Portál külföldiek számára) célja a bevezetéskor a külföldi állampolgárokat érintő adminisztratív és közigazgatási eljárások egyszerűsítése volt. Ekkoriban az érintett ügyfelek többnyire azért fordultak az ombudsmanhoz, mert az online időpontkérés lehetőségei meglehetősen telítettek voltak, és sokan nem tudtak már ésszerű, belátható időn belül ügyintézésre időpontot foglalni a prefektúrákra. A COVID járvány hatására bevezetett korlátozó intézkedések, azaz a személyes ügyintézési lehetőségek további

[283] Avis 23-02 du 23 février 2023 relatif au projet de loi pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=46811 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

[284] Décision 2024-190 du 29 novembre 2024 relative à l'application dans le temps des modifications apportées par la loi n°2024-42 du 26 janvier 2024 aux règles de computation du délai de départ de l'exécution de la peine d'interdiction judiciaire du territoire français. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=52954&opac_view=-1 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

[285] Règlement amiable RA-2024-116 du 12 juin 2024 relatif au rappel du caractère suspensif d'un recours en référé-liberté sur l'exécution d'une obligation de quitter le territoire français à Mayotte. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=53279&opac_view=-1 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

[286] L'Administration numérique pour les étrangers en France (ANEF) : une dématérialisation à l'origine d'atteintes massives aux droits des usagers. Défenseur des droits. https://www.defenseurdesdroits.fr/sites/default/files/2024-12/ddd_rapport_ANEF_20241127.pdf (letöltés ideje: 2025.04.15.)

csökkenése, az ügyfélpultok bezárása felgyorsította a tartózkodási engedélyek kérelmezésére szolgáló digitális ügyintézési megoldások bevezetését. Mivel a külföldi állampolgárok digitális hozzáférése különböző okok miatt sok esetben korlátozott, ennek következtében a 2023-ban az Ombudsmanhoz benyújtott kérelmek egyik vezető indoka volt a tartózkodási engedély kiadására/ hosszabbítására irányuló kérelmekkel kapcsolatban elszenvedett jogsérelmek megléte. 2023-ban ezek a kérelmek az összes ügyszám 28%-át tették ki, és majdnem háromnegyedük a prefektúrák ügyintézési gyakorlatával kapcsolatban jelzett problémákat. Ugyan a jövő a digitalizáció felé mutat, de fel kell ismerni azt a tényt, hogy egyrészt az érintett ügyfélkör digitális ügyintézéshez történő korlátozott hozzáférése, másrészt a sokszor előforduló technikai problémák miatt az online ügyintézés akadozik, ami akár az ügyintézés ellehetetlenüléséhez is vezethet. Ennek érdekében az Ombudsman arra tett javaslatot, hogy a külföldiek beutazásáról, tartózkodásáról és a menedékjogról szóló törvénybe be kell építeni egy olyan klauzulát, ami lehetővé teszi, hogy bármilyen előzetes feltétel nélkül, bármilyen külföldiekkel kapcsolatos eljárást hagyományosan, papír alapon is le lehessen folytatni. Ezen felül a prefektúrák internetes felületein javítani kell a fellelhető információk átláthatóságát, aktualitását, és az ügyintézéssel kapcsolatos információk frissítésének gyakoriságát. Anélkül, hogy megkérdőjelezte volna a digitális ügyintézés létjogosultságát, az Ombudsman ajánlásai inkább arra világítottak rá, hogy még nagyon sok fejlesztés és változtatás szükséges ahhoz, hogy az ANEF betöltse eredeti funkcióját, azaz olyan rendszerré váljon, ami egyszerűsíti (és gyorsítja) az ügyintézési folyamatokat és a felhasználók érdekeit szolgálja.[287]

3.4. Rendvédelmi és határellenőrzési szervek

3.4.1. Nemzeti Határrendészeti Igazgatóság (La direction nationale de la police aux frontieres – DNPAF)

A DNPAF a határellenőrzésért és az illegális bevándorlás elleni küzdelemért felelős szakosított szerv a rendőrségen belül. Fő feladatai közé tartoznak a határellenőrzési tevékenységek hatékony menedzselése, az okmányokkal, valamint a személyazonossággal kapcsolatos csalások felderítése és megelőzése, valamint a közigazgatási fogdák adminisztratív irányítása. Koordinálja az illegálisan az országban tartózkodó külföldi állampolgárok

[287] Atteintes aux droits des étrangers : le Défenseur des droits publie un rapport sur L'Administration numérique pour les étrangers en France (ANEF). 11 décembre 2024. https://www.defenseurdesdroits.fr/atteintes-aux-droits-des-etrangers-le-defenseur-des-droits-publie-un-rapport-sur-ladministration (letöltés ideje: 2025.04.15.)

kitoloncolását, valamint szavatolja a közlekedési és infrastrukturális elemek biztonságos működéséta. Kiemelt szerepet tölt be a migrációs kockázatokkal és folyamatokkal kapcsolatos információk rendszerezése, továbbítása és operatív célú elemzése terén, illetve felel a nemzetközi együttműködési megállapodások végrehajtásáért. Ezen felül összehangolja a rendőrség légi és vízi erőforrásait, valamint irányítja a drónműveletekért felelős szervezti egység munkáját, ami napjainkban növekvő jelentőséggel bír.

A Határrendészeti Aligazgatóság kiemelt szerepet tölt be a Határrendészet működésében, mivel fő feladata a szárazföldi határátkelő helyeken, valamint a DOM-TOM területeken található, fennhatósága alá tartozó határátkelőköna határellenőrzés minőségének és hatékonyságának biztosítása, a nemzeti jogszabályok, valamint a schengeni és európai uniós megállapodások szem előtt tartásával. Kiemelt szerepet tölt be a kritikus infranstruktúrák és közlekedési eszközök jogellenes cselekmények elleni védelmét szolgáló biztonsági intézkedések végrehajtásában és ellenőrzésében.

A párizsi repülőtereken (Charles de Gaulle, Le Bourget, Paris-Orly) külön határrendészeti osztály működik, amely többek között ellátja a felmerülő bűnügyi feladatokat, biztosítja a külföldiek franciaországi tartózkodására, a határon átnyúló közlekedésre, valamint a légi közlekedés biztonságára vonatkozó nemzeti és nemzetközi jogszabályok alkalmazását. A külön rendeletben meghatározott ágazatokban ellátja a rendőrség számára delegált közrenddel, közbiztonsággal és hírszerzéssel kapcsolatos feladatokat.

A határrendészeten belül működik egy, kifejezetten az emberkereskedelem elleni küzdelemért felelős szervezeti egység (OLTIM – L'office de lutte contre le trafic illicite de migrants), melynek fő feladata az olyan hálózatok felszámolása, amelyek az ország területére történő illegális beutazást, tartózkodást és mozgást segítik elő, valamint ide tartozik a legális tartózkodási jogcímmel nem rendelkező külföldi állampolgárokat foglalkoztató, illetve az illegális tevékenységhez kapcsolódó, hamis dokumentumokat előállító / beszerző irodák felszámolása is. Tevékenységi körükbe tartozik továbbá az illegális tevékenységből származó pénzek azonosítása és lefoglalása is.[288]

[288] Police nationale. La direction nationale de la police aux frontieres. https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/nous-decouvrir/notre-organisation/organisation/direction-nationale-de-police-aux-frontieres-dnpaf (letöltés ideje: 2025.04.26.)

3.4.2. Csendőrség

A francia Csendőrség (*Gendarmerie Nationale*) kiemelkedő szerepet tölt be az illegális migráció elleni küzdelem területén, kiemelten pedig a határmenti területeken és a nem központi térségekben. Egy katonai jellegű rendvédelmi szerv, ami Franciaország területének mintegy 95%-án lát el közbiztonsági és bűnügyi feladatokat.

Részt vesz az embercsempészés és a migrációval kapcsolatos bűncselekmények megelőzésében, valamint felderítésében, illetve a migrációval különösen érintett régiók és országrészek esetében biztosítja a közrendet és megelőzi, illetve felszámolja az esetlegesen előforduló konfliktusokat. Mivel a határellenőrzési tevékenység a Határrendészet hatáskörébe tartozik, ezért ezen a területen mintegy kiegészítő szereppel bírnak a Csendőrség munkatársai, azaz részt vehetnek a határok biztonságának ellenőrzésében, és különösen a szárazföldi határszakaszok esetében együttműködnek a Határrendészettel.

Félkatonai jellegénél fogva több katonai-rendőri együttműködésben megvalósuló, (illegális) migrációt érintő műveletben is részt vesz.

A Wuambushu-művelet 2023. április 24-e óta tart a Franciaországhoz tartozó (DOM-TOM terület) Mayotte-szigeteken, melynek célja a Mayotte-szigetek biztonságának, valamint a lakosok életkörülményeinek javítása, mivel a szigetre nagy létszámban, illegális módszerekkel érkeznek bevándorlók a szomszédos Comore-szigetekről. Az ilyen módszerekkel érkező külföldiek vagyon- és személy elleni bűncselekményeket egyaránt elkövetnek, ezzel mintegy hozzájárulva a helyiek biztonságérzetének csökkenéséhez, valamint a bűnözési mutatók felfelé íveléséhez. A művelet központi eleme, hogy minden olyan bevándorlót kitoloncolnak a szigetről, akik nem rendelkeznek érvényes, tartózkodásra jogosító okmányokkal. Kiemelt közbiztonsági, és egyben közegészségügyi probléma az is, hogy az irreguláris módon tartózkodók összetákolt kunyhókban élnek, amik egyrészt építészetileg és biztonsági szempontból sem megfelelőek, illetve sok esetben az egészségügyi és higiéniás infrastruktúra hiánya miatt bizonyos betegségek előfordulási rátája is jóval magasabb – nem beszélve a kilátástalanságból és elszigeteltségből adódó fokozottabb bűnözési hajlamról. A kunyhótelep lebontására tett intézkedések korábban a helyi fiatalok haragját is kiváltották, és a biztonsági erők és helyiek közötti összecsapásokba torkolltak.[289]

[289] «Massacre à venir» ou «reprise en main» de la délinquance : ce que l'on sait de l'opération Wuambushu à Mayotte. Libération. https://www.liberation.fr/societe/massacre-a-venir-ou-reprise-en-main-de-la-delinquance-ce-que-lon-sait-de-loperation-wuambushu-a-mayotte-20230412_DX5OF3MYX5CADJ2SYV4MFXGOGA/ (letöltés ideje: 2025.04.26.)

A Mayotte-ra irányuló illegális migráció az elmúlt évtizedekben aggasztó mértéket öltött, ugyanis míg 2007-ben egyes becslések szerint a sziget 180 000 fős lakosságának kicsivel kevesebb, mint harmada lépett be és tartózkodott illegálisan az országban, nagy részük a szomszédos Comore-szigetekről, de a földrajzi közelség miatt érkeztek Tanzániából és Madagaszkárról is. [290] Az illegális migrációs folyamatok egy ellentétes irányú mozgást is generáltak: az egyre több, tartózkodási jogcímmel nem rendelkező külföldi, valamint az ezzel együtt járó romló közbiztonsági helyzet miatt jelentős számú helyi lakos dönt vagy a kontinentális Franciaországba való, vagy a Réunion szigetre történő költözés mellett. 2022-ben az INSÉE felmérése alapján a 300 000 lakos mintegy fele volt külföldi állampolgár,[291] és mintegy 100 000 fő nem rendelkezett semmilyen, tartózkodásra jogosító okmánnyal.[292] 2019 óta a francia kormányzat a térségben állomásozó megfigyelő hajók és légitámogatás segítségével igyekszik fellépni az egyre növekvő volumenű illegális migráció ellen.[293]

Az INSÉE statisztikái szerint a szigeten rendkívüli mértékben növekedett az elkövetett bűncselekmények száma lakosságarányosan mintegy háromszor annyi bűncselekmény történik a kis szigeten, mint a kontinentális Franciaországban. 2018-ban és 2019-ben a mayotte-i háztartások mintegy ötödét érte valamilyen erőszakos bűncselekmény, négyszer olyan súlyos arányban.[294]

A La Manche csatorna, és különösen Calais térsége az illegális tengeri átkelések egyik fő kiindulópontja az Egyesült Királyság irányába. Szinte mindennaposak a híradásokban megjelenő azon képek, amelyek szerint migránsok válogatott, illegális módszerekkel igyekeznek átjutni a szigetországba a jobb élet reményében.

A Csendőrség – több rendőri szervvel együttműködésben – folyamatosan jelen van a térségben, és rendszeresen hajtanak végre illegális átkeléseket megakadályozó és a közbiztonság megtartására irányuló műveleteket. Naponta több száz rendőr és csendőr a part

[290] Mayotte : un éclairage budgétaire sur le défi de l'immigration clandestine. Rapports d'information. Rapport d'information n° 461 (2007-2008), déposé le 10 juillet 2008. https://www.senat.fr/rap/r07-461/r07-4615.html (letöltés ideje: 2025.04.26.)
[291] À Mayotte, un recensement adapté à une population aux évolutions hors normes. INSÉE Blog, https://blog.insee.fr/mayotte-recensement-adapte-a-population-hors-norme/ (letöltés ideje: 2025.04.26.)
[292] PASCAL, Julia. Mayotte dans l'expectative, en attendant l'opération de « décasage » d'envergure « Wuambushu » Le Monde. Publié le 25 avril 2023. https://www.lemonde.fr/societe/article/2023/04/25/a-mayotte-en-attendant-l-operation-wuambushu_6170894_3224.html (letöltés ideje: 2025.04.26.)
[293] Immigration : Mayotte et sa situation migratoire dans le viseur de l'exécutif. TV5 Monde Info. https://information.tv5monde.com/international/immigration-mayotte-et-sa-situation-migratoire-dans-le-viseur-de-lexecutif-2282057 (letöltés ideje: 2025.04.26.)
[294] GRANGÉ, Claire. Une délinquance hors norme. Cadre de vie et sécurité à Mayotte. Publié le 08/11/2021. https://www.insee.fr/fr/statistiques/5763061 (letöltés ideje: 2025.04.26.)

menti területek ellenőrzéséért. A legújabb technológiát, drónokat és éjjellátó eszközöket bevetve dolgoznak az illegális átkelések felderítése és megakadályozása érdekében.[295]

3.4.2.1. „Forces frontieres" program

2023 óta Élisabeth Borne miniszterelnök bejelentése alapján további 150 rendőrt és csendőrt vezényelt a francia állam az Alpes-Maritimes régióba annak érdekében, hogy a francia-olasz határon hatékonyabban tudjanak fellépni az egyre növekvő számban, illegális módszerekkel határt átlépni szándékozó harmadik országbeli állampolgárokkal szemben. Szeptember folyamán további 120 aktív és 60 tartalékos állományú hivatásost vezényeltek a helyszínre, és drónok segítségével is folytatják a felderítő munkát.[296]

A megerősített szolgálatra nagy szükség volt, mert a helyi vezetés tájékoztatása alapján évente mintegy 1500 – 1800 kísérő nélküli kiskorú kísérli meg nem megengedett módszerekkel átlépni a francia-olasz határt, addig ez a szám 2023 augusztusában már közel 5000 főt jelentett, ami aggodalomra adott okot.[297] A mintegy 270 fős egység fő feladata az illegális migráció elleni fellépés fokozása, az embercsempész hálózatok felderítése és felszámolása, valamint a kitett határmenti területek fokozottabb ellenőrzése, és ezáltal a közrend és közbiztonság fenntartása. A program keretében a csendőrség együttműködik a francia rendőri és katonai erőkkel, illetve az olasz társhatóságokkal is, annak érdekében, hogy maximalizálni tudják a fellépés hatékonyságát.

Ezen felül a Csendőrség különféle képzési programokat szervez az illegális migráció elleni fellépés lehetőségeit kutatva, együttműködik más országok rendvédelmi szerveivel. A fenti példából láthattuk, hogy például az olasz Carabinieri-vel), közös műveletekben vesznek részt, rendszeres kapcsolatban vannak a hatékony információcsere érdekében, és közreműködnek nemzetközi kezdeményezésekben, azaz például az európai uniós Frontex műveleteiben is.

A francia csendőrség tehát kiemelt szereppel bír a migráció kezelésének tekintetében, sok és összetett feladatrendszere révén hozzájárul az illegális migráció elleni hatékonyabb

[295] HOURS, Floriane. Pas-de-Calais : plus de 700 gendarmes engagés dans l'opération « Place Nette 62 ». Gendarmerie. Publié le 19 avril 2024. https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/gendinfo/actualites/2024/pas-de-calais-plus-de-700-gendarmes-engages-dans-l-operation-place-nette-622 (letöltés ideje: 2025.04.27.)
[296] Immigration : la « force frontière » généralisée à l'ensemble du territoire français. Ouset-France. Publié le 18/10/2024. https://www.ouest-france.fr/societe/immigration/immigration-la-force-frontiere-generalisee-a-lensemble-du-territoire-e05dc14c-8d49-11ef-8390-40b2162b6ed9 (letöltés ideje: 2025.04.27.)
[297] BAUDAIS, Pierrick. Pourquoi la France renforce la « border force » à la frontière avec l'Italie. Ouest-France. Publié le 12/09/2023. https://www.ouest-france.fr/societe/immigration/quest-ce-que-la-border-force-renforcee-par-gerald-darmanin-a-menton-221463de-516e-11ee-adac-39f36570e544 (letöltés ideje: 2025.04.27.)

fellépéshez, részt vesz a határok védelmében, illetve segíti a közrend és közbiztonság fenntartását.

3.5. Fejezet összefoglalása

E fejezetben áttekintettem a francia bevándorlási és menekültügyi rendszer intézményi kereteit, amely több szereplő együttműködésében és több szinten valósul meg. A kormányzati struktúrában a Belügyminisztérium tölti be a legfontosabb szerepet, ahol a migrációs politikák kidolgozása zajlik, és amely intézmény felelős a határigazgatási feladatokért és a migrációval összefüggő rendészeti feladatok koordinálásáért is. Ezenkívül az Európai- és Külügyminisztérium, valamint a Munkaügyi, Egészségügyi, Szolidaritási és Családügyi Minisztérium kap szintén helyet, különösen a jogalkotási, nemzetközi koordinációs és szakirányítási feladatok koordinálásában.

A migrációs igazgatás jelentőségét jól mutatja, hogy külön hivatalok foglalkoznak a menekült- és hontalanüggyel, valamint az integrációs politikával. Ez utóbbi alá nemcsak a tágabb értelemben vett politikák kidolgozása tartozik, hanem az OFII felel a konkrét beilleszkedési programok, nyelvi képzések, lakhatási megoldások kézben tartásáért, valamint az integrációs szerződések menedzseléséért is. Ez utóbbi külön jelentőséggel bír Franciaországban, mert az asszimilációs rendszer és a francia identitáspolitika sarokkövét jelenti az integráció.

A jogorvoslati fórumok (CNDA, Ombudsman) Franciaországban nem csak látszattevékenységet folytatnak, mivel számos, a dolgozatban részletezett eset is mutatta, hogy a döntéseiket és javaslataikat igyekeznek beépíteni a mindennapi joggyakorlatba és döntéshozatalba.

A rendvédelmi és határellenőrzési feladatok több rendészeti szervnél is megjelennek, így nem kizárólag az általános rendőrség, de azon belül a határrendészet és más speciális egységek, a csendőrséggel kiegészülve, európai és nemzetközi együttműködésben látják el ezeket a feladatokat.

A fejezet összességében rámutatott arra, hogy a francia menekültügyi és bevándorlási rendszer intézményi keretei egy rendkívül összetett, többszintű, egymással szorosan együttműködő rendszert alkotnak, ahol a rendészeti, kormányzati, állami és nem állami tevékenységek komplexitása biztosítja a migráció megfelelő kezelésének jogi, biztonsági és

rendészeti feltételeit. Ugyanakkor ez az összetettség a koordináció és a hatékony működés szempontjából meglehetősen nagy kihívást jelent. A francia migrációs intézményrendszer fejlődése megmutatja az államigazgatási rendszer történeti hagyományait. A centralizált és hierarchikus szervezeti felépítés, valamint a rendészeti és közigazgatási szempontok túlsúlya a kezdetektől meghatározta a migráció kezelésének kereteit. Az elmúlt évtizedekben végrehajtott reformok inkább a megváltozott környezethez történő adaptációt és az erőforrások megerősítését szolgálták, és nem jelentettek egy, az alapoktól építkező, átfogó reformot.

Ez arra enged következtetni, hogy a francia migrációs igazgatást jelentősen áthatja a történelem: a rendszer így jelenti egyszerre a francia modell tartós mivoltát, és az óhatatlanul megjelenő korlátokat is, ugyanis a régóta fennálló struktúrák gyakran nehezíthetik az új helyzetekhez való rugalmas adaptációt.

4. A MIGRÁCIÓ RENDÉSZETI ÉS BIZTONSÁGI DIMENZIÓI

A francia példa jól mutatja, hogy a migrációs nyomásnak köszönhetően hogyan kapcsolódik egymáshoz a biztonsági tanulmányok tudományterülete és a hagyományosnak tekinthető rendészeti kérdésekkel. A következő fejezetben azt vizsgálom, hogy miképp fordítható le a biztonságpolitikai értelmezésben jelentkező fenyegetéspercepció konkrét rendészeti példákra, válaszokra, mintegy hidat képezve az elméleti stratégia és a gyakorlati megvalósítás között.

4.1. A francia társadalom biztonságpercepciói a migráció tükrében

Franciaország napjainkban igen összetett társadalmi és politikai kihívásokkal kell, hogy szembesüljön. A gazdasági-pénzügyi életben kibontakozó újabb visszaesési periódus – egy újabb gazdasági világválság fenyegető közelsége, a globális felmelegedés okozta problémák, a szociális intézményrendszer nehézkes működése és alkalmazkodóképessége, a közbiztonság kapcsán újra és újra felmerülő aggodalmak, valamint a franciák saját, nemzeti identitását érintő dilemmák mind kihívás elé állítják nemcsak a közéleti – politikai szereplőket, hanem a francia társadalom egészét egyaránt. Barry Buzan szektoriális biztonságfelfogásából a gyakorlati életbe jól átültethető, hogy ezek a problémák nem önálló, elkülönült jelenségként léteznek, és nem elszeparált megoldásokat szükségeltetnek, hanem egymással szoros összefüggést mutatva, a társadalom egészét áthatják. A migrációs és bevándorlási kérdésekre is igaz ez a megállapítás, mert egyszerre érinti nemcsak a társadalmi, gazdasági és politikai, de akár a katonai és környezeti biztonsági dimenziókat is.

Az IPSOS közvéleménykutató intézet minden év végén elkészíti a Franciaországra vonatkozó Franciaország – Új Töréspontok[298] (France – Nouvelles Fractures) című közvélemény-kutatását, amiben sorra veszi a francia lakosságot leginkább foglalkoztató társadalmi és politikai kihívásokat. A felmérés eredményeként az elmúlt évek során kirajzolódó tendencia, amit a 7. sz. táblázat is jól mutat, hogy a vásárlóerő versenyképességével kapcsolatos aggodalmak, a környezetvédelmi kérdések, a migráció, valamint a bűnözési statisztikák alakulásának és a terrorfenyegetettség is előkelő helyet kap ezen a listán. Fontos hangsúlyozni, hogy a migráció nem kizárólag önmagában vált rendkívül érzékeny társadalmi és politikai

[298] LATRILLE, Pierre. Fractures françaises 2024 : une crise de confiance? IPSOS Actualités. 2 décembre 2024. https://www.ipsos.com/fr-fr/fractures-francaises-2024-une-crise-de-confiance (letöltés ideje: 2025.)

kérdéssé, hanem azért is, mert akarva-akaratlanul, de bizonyos tényezők hatására nemcsak felhangosítja, de össze kapcsolja a már meglévő strukturális és lényegi feszültségeket.

7. sz. táblázat: A francia lakosságot leginkább aggasztó társadalmi kérdések 2019-2024 között, az IPSOS – France – Nouvelles Fractures kutatás alapján.[299]

Aggodalmak	2024	2023	2022	2020	2019
vásárlóerő csökkenése	1.	1.	1.	4.	3.
környezetvédelmi kérdések	2.	2.	2.	3.	1.
szociális ellátórendszer működése	5.	3.	3.	2.	2.
növekvő migrációs adatok	4.	4.	5.	5.	4.
bűnözési ráta növekedése	3.	5.	4.	1.	6.
társadalmi egyenlőtlenségek növekedése	6.	6.	7.	6.	5.
ukrajnai háború	9.	7.	-	-	-
adósságok (köz és magán)	7.	8.	-	-	-
az iskolarendszer működése	11.	9.	8.	9.	9.
újabb járványok lehetősége	14.	10.	9.	-	-
terrorfenyegetettség	10.	11.	10.	7.	7.

A 2024-es IPSOS felmérés[300] szerint a francia lakosságot leginkább a vásárlóerőt érintő aggodalmak, a környezetvédelmi kérdések, a bűnözési ráta, a növekvő bevándorlási adatok, és a szociális és egészségügyi ellátórendszer hatékony működését érintő nyugtalanság foglalkoztatja. Az elmúlt évekhez viszonyítva a migrációt érintő kérdések mindig stabilan a lista első felében szerepeltek, a közbiztonsági kérdésekkel egyetemben. A 2019-es világjárványnak köszönhetően beléptek a listára a járványok kitörésével és terjedésével kapcsolatos aggodalmak, valamint az orosz-ukrán háború is elkezdte foglalkoztatni a társadalmat. Az esetleges terrorcselekményeknek való kitettség szintén stabilan foglalkoztatja a franciákat, ugyanakkor az évek során egyre hátrébb szorult ezen a listán.

A lista élén szereplő, vásárlőerő csökkenésével kapcsolatos félelmek nem kizárólagosan gazdasági kérdés, hanem a társadalmi mobilitás egyik záloga is, mert Franciaország mindig is

[299] A táblázat elkészítéséhez a 2019-ben, 2020-ban, 2022-ben, 2023-ban és 2024-ben készített felmérések eredményeit használtam. 2021-ben nem készült ilyen dokumentum. Az egyes tanulmányok hivatkozásai a dolgozat végén, a felhasznált irodalmaknál találhatóak.

[300] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)

büszke volt saját jóléti modelljére. A környezetvédelmi kérdések és a klímaváltozás folyamatosan növekvő hatást gyakorolnak nemcsak a világ, de Franciaország mindennapi életére is, mert egyre többen kelnek útra a klímaváltozás, és annak hatásai által leginkább érintett régiókból annak következményeként, hogy az életterük az elsivatagosodás, az ivóvízhiány, a szélsőséges időjárási viszonyok és természeti katasztrófák következtében már annyira beszűkült, hogy gyakorlatilag nem maradt más választásuk az elvándorláson kívül.

Az általam azonosított, legégetőbb migrációval kapcsolatos rendészeti és biztonsági kihívások Franciaországban az alábbiak szerint határozhatóak meg:

- Integrációs nehézségek és társadalmi feszültségek,
- Radikalizáció és terrorizmus,
- Illegális / irreguláris migráció,
- Közigazgatási és jogi problémák,
- Közbiztonsági dilemmák.

Érdekes összevetni, hogy az IPSOS felmérésben szereplő, francia társadalmat foglalkoztató problémákat miként lehet beilleszteni a fenti kérdéscsomagokba, amit az alábbi táblázatban igyekszem szemléltetni.

8. sz. táblázat: Az IPSOS közvéleménykutatásban szereplő, francia társadalmat leginkább foglalkoztató aggodalmak és a biztonsági – rendészeti kihívások összevetése (saját szerkesztés)

	A felmérésben megjelenő aggodalmak	kihívások
1.	vásárlóerő csökkenése	integrációs nehézségek, közbiztonság
2.	környezetvédelmi kérdések	irreguláris migráció, közbiztonsági dilemmák
3.	szociális ellátórendszer működése	integrációs nehézségek, közbiztonság
4.	növekvő migrációs adatok	integráció, irreguláris migráció, radikalizáció, közbiztonság, terrorfenyegetettség
5.	bűnözési ráta növekedése	közbiztonság, integrációs nehézségek
6.	társadalmi egyenlőtlenségek növekedése	integrációs nehézségek, radikalizáció
7.	ukrajnai háború	illegális / irreguláris migráció
8.	adósságok (köz és magán)	közvetett – finanszírozási kérdések az integrációs és migrációs kiadásokban
9.	az iskolarendszer működése	integrációs nehézségek
10.	újabb járványok lehetősége	közvetett – közrend
11.	terrorfenyegetettség	radikalizáció, integráció, terrorfenyegetettség

A vásárlóerő csökkenése és a pénz elértéktelenedése ugyan első ránézésre tisztán gazdasági – pénzügyi problémának tűnik, de kifejezetten komoly közbiztonsági problémákat is generálhat. Abban az esetben, ha a lakosság egy része nem, vagy csak nagy nehézségek árán tudja fenntartani a korábbi életszínvonalát (élelmiszerár-növekedés, energiaárak, lakhatási költségek növekedése), könnyen vezethet frusztrációhoz, elégedetlenséghez, és akár nagy

nyilvánosságot kapó tüntetésekhez is. Erre igen szemléletes példa az ún. „sárgamellényes mozgalom”,[301] amikor is 2018 őszén az eredetileg a magas üzemanyagárak miatt kezdődött az országos tiltakozás-sorozat, és az azt követő pár hétben a tüntetések alapjaiban rengették meg a köztársaságot. Több tízezren fejezték ki tiltakozásukat, nemcsak az üzemanyagárak, hanem a francia társadalomban folyamatosan növekvő gazdasági és szociális különbségek miatt, ami – ugyan nem lokalizálódott kizárólag rájuk, de – a bevándorlók és leszármazottaik körében is súlyos problémaként jelentkezik. A válság súlyosságát felismerő köztársasági elnök televíziós nyilatkozatában ígéretet tett a minimálbér emelésére, az év végi bónusz és a túlórák adómentességének visszaállítására, de a vagyonadó bevezetése – ami a tüntetők egyik fő követelése volt – nem került napirendre.

Az akár több százezer (egyes becslések szerint ez a szám milliós nagyságrendű is lehet) sárgamellényes tüntető – a követelések jogosságát és céljaikat nem vitatva – komoly közbiztonsági kihívást jelentett a rendfenntartó erők számára, mert a 2018 ősze és 2019 ősze közötti időszakban nemcsak a tüntetések biztosítására kellett forrásokat biztosítani (ami így a központi költségvetésre is plusz terhet rótt), és az ezzel együtt járó bűncselekményeket megakadályozni / felderíteni, hanem mintegy 2 400 fő is sérülést szenvedett.

A gazdasági perifériára történő kiszorulás és a lehetőségek hiánya a migrációs háttérrel rendelkezők esetében hozzájárulhat a radikalizációs hajlamhoz és az identitásválság mélyüléséhez. Ellenkező irányú alternatíva hiányában ezek az érintett személyek könnyen bűnözői csoportok, illetve szélsőséges esetben radikális ideológiák célpontjai is lehetnek.

Amikor a lakosság úgy érzi, hogy nem tudja elérni a megélhetéshez szükséges minimumot, aminek a megteremtése álláspontjuk szerint az állam feladata lenne, előfordulhat, hogy csökken az állami szervekbe vetett bizalom. Ez a tény – főleg a nehézségekkel küzdő, társadalmi szempontból hátrányos helyzetben lévő városrészekben és régiókban könnyen akadályozhatja a rendvédelmi szervek munkáját. Ennek tipikus példáját láthatjuk a „banlieue-k”, a külvárosok területén, mivel, ahogy azt korábban említettem, történelmi és társadalmi előzmények következtében ezeken a területeken jellemzően – de nem kizárólagosan – többségben vannak a bevándorlók és bevándorló háttérrel rendelkező személyek.

[301] CHRISAFIS, Angélique. Who are the gilets jaunes and what do they want? Fri 7 Dec 2018. https://www.theguardian.com/world/2018/dec/03/who-are-the-gilets-jaunes-and-what-do-they-want (letöltés ideje: 2025.05.01.)

A vásárlóerőt érintő problémák, és az abból fakadó elégedetlenség könnyen elvezethetnek oda, hogy a szélsőséges politikai ideológiákat valló pártok térnyerése számottevő lehet – akár a gazdasági nehézséget elszenvedők részéről, akár pedig a környezetük részéről.

A környezetvédelemmel kapcsolatos kérdések térnyerése nem kizárólag ökológiai és gazdasági kihívásokat eredményez, de egyúttal új típusú rendészeti kihívásokat is generál. A klímaváltozás, így például az elsivatagosodás, a vízhiány, a növekvő számban előforduló természeti és ipari katasztrófák, földrengések, szökőárak által generált, főként a kritikus mértékben érintett afrikai és dél-ázsiai területekről érkező migrációs hullámok jelenleg is kihívás elé állítják Franciaországot, és ez a tendencia a jövőben vélhetően csak fokozódni fog, további nyomás alá helyezve a határokat (és a rendvédelmi szerveket), valamint a migránsok elhelyezésére vonatkozó befogadó kapacitást is. Ezt a tendenciát a dolgozat korábbi részében vázolt szám- és országadatok is egyértelműen alátámasztják.

A fokozódó „zöld aktivizmus" radikálisabb irányvonala (itt érdemes a klímatüntetésekre, vagy az infrastruktúra és ellátási rendszerek ellen irányuló szabotázsakciókra gondolni) a rendvédelmi szerveket további kihívások elé fogja állítani. Mindenképpen napirendre kell tűzni a klímakérdések mentén óhatatlanul megjelenő társadalmi polarizáció jelenségét is, mivel a vidéki, vagy alacsony bevétellel rendelkező rétegek életmódjuk és egyéb jellegzetességeikből fakadóan nem feltétlen tudnak azonosulni az ún. „zöld elit" politikájával, ami hosszabb távon tovább mélyítheti a már meglévő, különböző társadalmi rétegek között húzódó törésvonalakat.

Franciaországban a szociális ellátórendszer stabilitása mindig fontos tartópillér volt társadalmi és politikai szempontból egyaránt. Ennek megingása, elsődlegesen az egészségügyi ellátással kapcsolatos kihívások, a család- és nyugdíjtámogatásoknak köszönhetően érzékelhető bizalomvesztést eredményez és eredményezett az állami intézményekkel szemben. Nem az egyetlen, de talán az egyik legszemléletesebb példa erre a Franciaországban 2023-ra tervezett (és meg is valósított) nyugdíjreform, ami a szakszervezeti összefogásnak köszönhetően több millió tüntetőt hívott az utcára.[302] A résztvevők több szempontból is kifogásolták a francia kormányzat által tervezett intézkedéseket: a nyugdíjkorhatár 62-ről 64 évre történő emelése, valamint a nyugdíjhoz szükséges minimálisan 43 ledolgozott év a munkavállalók igazságtalan megterhelését jelentené (különös tekintettel a nehéz fizikai munkát végzőkre). A demonstrálók felhívták a figyelmet arra, hogy az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező rétegek, akik jóval korábban kényszerülnek munkába állni, gyorsabban öregszenek és gyakran az egészségük is

[302] MÉTAIS, Thibaud. Partout en France, la mobilisation contre la réforme des retraites ne faiblit pas. LeMonde.fr. Publié le 07 mars 2023.

megromlik, így nem tudják (az ilyen formán egyre későbbre tolódó) nyugdíjas éveiket gondtalanul élvezni. A tüntetők kiemelték továbbá, hogy az egyenlőtlenség növekedését eredményezheti ez a reform (például a nők vagy a részmunkaidőben dolgozók esetében), valamint szembe megy a társadalmi igazságosság elvével is, mert a tehetős rétegek tovább élnek, így arányaiban hosszabb ideig tudják egészségben élvezni a nyugdíjukat, mint az alacsonyabb társadalmi rétegekhez tartozók.

Komoly társadalmi felháborodást váltott ki az a tény is, hogy a kormány a reformot az Alkotmány 49. cikkének 3. bekezdése[303] alapján vitte véghez. Ezen eljárás keretében a kormány a törvény elfogadását a saját felelősségvállalásához és ezzel bizalmatlansági szavazáshoz kötötte, ami megfordította a döntéshozatali dinamikát: a törvény elvetéséhez a Nemzetgyűlés abszolút többségének meg kellett volna szavaznia a bizalmatlansági indítványt. Mivel a Nemzetgyűlésben ez a többség nem jött létre, a törvényt elfogadottnak kellett tekinteni. ami ezáltal nem megoldotta, hanem tovább mélyítette a munkavállalók és a politikai elit közötti feszültségeket.[304]

A bevándorlással kapcsolatos kérdések Franciaországban nem kizárólag demográfiai és kulturális, hanem egyre inkább biztonsági kérdéssé váltak. A bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező személyek külvárosokban történő szegregálódása, az integrációs területen tapasztalható kihívások vagy az illegális migrációt érintő félelmek egyaránt hozzájárultak a feszültségek növekedéséhez. A rendvédelmi szervek számára közvetlenül és közvetetten is jelentkeznek régi és új kihívások, amelyekhez a hatékony működés és feladatellátás érdekében a lehető leggyorsabban alkalmazkodniuk kell. A határok biztonsága – Franciaország schengeni tagsága mellett - , a menedékkérelmek sokszor igen magas száma, az illegális migráció kiemelt szerepe mind nehéz feladat elé állítják őket. Emellett a migrációs folyamatokhoz szorosan kötődő – de fontos hangsúlyozni, hogy azzal nem minden esetben együtt járó – radikalizáció az utóbbi évek – évtizedek tükrében egyre inkább növekvő biztonsági prioritást jelent. A lakosság egy részében ezáltal óhatatlanul teret nyer az a percepció, mely szerint a migráció és bűnözési ráták növekedése szoros összefüggést mutat, ami hozzájárulhat a politikai polarizáció növekedéséhez, és ennek köszönhetően a szélsőséges politikai mozgalmak megerősödéséhez. Erre egy igen szemléletes példa a Nemzeti Front szélsőjobboldali párt előretörése: a szélsőséges (nem csak) bevándorlással kapcsolatos nézeteiről ismert párt a 2002-es köztársasági

[303] Le recours à l'article 49.3 de la Constitution : dans quels cas ?. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/fiches/19494-le-recours-larticle-493-de-la-constitution (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[304] Réforme des retraites : une réforme injuste, inutile, impopulaire. OXFAM France. 18 janvier 2023. https://www.oxfamfrance.org/inegalites-et-justice-fiscale/reforme-retraites-injuste/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

elnökválasztáson még „csak” 17,8%-ot szerzett a második fordulóban, addig 2017-ben már 33,9%-ot,[305] és 2022-ben 41,45%-ra tudta növelni ezt az arányt.[306]

Az, hogy a lakosságot milyen mértékben aggasztja a bűnözés, a különböző bűnelkövetési formák bekövetkeztétől való félelem, nagyban függ a lakóhelytől, a társadalomban betöltött szereptől, a foglalkozástól, és még egy sor szocio-demográfiai tényezőtől. A lakosság egyes rétegeinek eltérő biztonság-percepciója nem változtat azon, hogy a bűncselekmények és közbiztonsági kérdések áthatják az egész francia társadalmat. Míg egyes bűncselekmény típusok növekvő tendenciát mutatnak. 2023-ban 1 010 emberölés történt az országban, ami az előző évi 959 esethez képest növekedést jelentett,[307] illetve a gyilkossági kísérletek száma is jelentős mértékben, 12%-kal növekedett.[308] Az erőszakos cselekmények száma 7, a szexuális bűncselekmények száma pedig 8%-kal növekedett. Jellemzően nőtt a kábítószerkereskedelemmel és -előállítással kapcsolatos rendőri intézkedések száma is: a 2023-as év ebből a szempontból negatív rekordot jelentett, mert például csak Marseille-ben 49-en vesztették életüket kábítószerkereskedelemhez kapcsolódó utcai harcokban – többek között a „Yoda” és „DZ Maffia” bandák közötti harc hatására.[309]

A francia Belügyminisztérium 2024-es kiberbűncselekményekről szóló jelentése felhívja a figyelmet ezen bűnözési forma fokozott terjedésére, mivel 2023-ban mintegy 278 770 kiberbűncselekményt regisztráltak, ami mintegy 40%-os emelkedést jelentett az azt megelőző öt év során. Az elkövetők eszköztára folyamatosan fejlődik, ami folyamatosan újabb kihívások elé állítja a bűnüldöző szerveket, és elmondható, hogy napjainkra az egyik vezető fenyegetéssé vált.[310]

[305] Résultats de l’élection présidentielle 2017. LeMonde.fr. Résultats Nationaux, https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2017/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[306] Les résultats du second tour de l’élection présidentielle. Élections 2022. LeMonde.fr. https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[307] SAPORI, Julien. Délinquance 2023 : un très mauvais bilan résultant de choix stratégiques assumés. Publié le 06/02/2024. Actu-Juridique. https://www.actu-juridique.fr/penal/delinquance-2023-un-tres-mauvais-bilan-resultant-de-choix-strategiques-assumes/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[308] PÉNAU, Francis. Les chiffres clés de la sécurité en France. Fondation IFRAP. Publié le 04 mars 2024. https://www.ifrap.org/data/les-chiffres-cles-de-la-securite-en-france (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[309] LEROY, Benoit. Trafic de drogue à Marseille : 49 morts dans le département, l'année 2023 signe un triste record. RTL. https://www.rtl.fr/actu/justice-faits-divers/trafic-de-drogue-a-marseille-49-morts-dans-le-departement-l-annee-2023-signe-un-triste-record-7900351418 (letöltés: 2025.05.01.)
[310] Rapport annuel sur la cybercriminalité 2024. Actualité du ministere. Ministere de l’Intérieur. Publié le 30/07/2024. https://www.interieur.gouv.fr/actualites/actualites-du-ministere/rapport-annuel-sur-cybercriminalite-2024 (letöltés ideje: 2025.05.01.)

A nem franciaországi lakóhellyel rendelkező személyek, kiváltképpen a turisták ellen agresszív cselekmények 2016 és 2023 között jelentősen megnövekedtek, majdnem meg is duplázódtak.[311]

A társadalmi egyenlőtlenségek növekedésének, illetve az azzal kapcsolatos aggodalmak hátterében több tényező is meghúzódik Franciaországban.[312] Egyrészt a jövedelmek terén fennálló egyenlőtlenségek, a szegénységi ráta, és a bizonyos társadalmi csoportok közötti olló szétnyílása is hozzájárulhatott ahhoz, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek a franciák aggodalmai között ilyen előkelő helyen szerepelnek.

Az adott országon belüli vagyoni-jövedelmi egyenlőtlenségek mérésére használt Gini-index Franciaországban újra növekvő tendenciát mutat: a 2011-es „csúcspont", 30,8% után 2018 decemberében érte el az eddigi legalacsonyabb, 28,5%-os mutatót, az azóta eltelt időszakban pedig lassú, de folyamatos, emelkedő tendenciát mutat: 2024-ben újra elérte a 30%-os arányt.[313] (A mutató 0% és 100% között mozog, és minél magasabb értéket mutat, annál jelentősebb mértékű az adott országban a jövedelmek közötti egyenlőtlenség. A szélső értékek extrém ritkák, ezek az adatok általában 23-62% között mozognak. Hangsúlyozni kell, hogy ez a szám a jövedelmek országon belüli szóródását, nem pedig az abszolút mértékét jelzi. Ugyanakkor egy magas és egy alacsony jövedelmű ország Gini-indexe is lehet hasonló, amennyiben hasonló arányban oszlanak meg a jövedelmek mindkét országban.[314] Ez az érték az Európai Uniós átlaghoz viszonyítva nem kirívó, mert az EU-s átlag 2023-ban 29,6% volt, ahol Bulgária állt a sor végén 37,2%-kal, Magyarország pedig 27,6%-kal a mezőny első felében teljesített.

A társadalmi egyenlőtlenségeket vizsgálva a szegénységi küszöb alatt élők aránya is fontos szempont. Az INSÉE adatai szerint a francia lakosság mintegy 15%-a élt a szegénységi küszöb alatt, ami a medián jövedelem 60%-a alatti szintet jelenti. Ez a statisztikai hivatal jelzése

---

[311] ALBERTINI, Antoine. Les agressions physiques contre les personnes « non domiciliées en France » en forte hausse depuis 2016. LeMonde.fr. Publié le 24 juillet 2024. https://www.lemonde.fr/societe/article/2024/07/24/les-agressions-physiques-contre-les-personnes-non-domiciliees-en-france-en-forte-hausse-depuis-2016_6257340_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

[312] BUIGUES, Pierre-André. « La part de la population française avec un niveau de vie sous ou autour du taux de pauvreté a augmenté, alimentant une colère sociale ». LeMonde.fr. https://www.lemonde.fr/idees/article/2024/09/26/la-france-est-le-seul-pays-en-europe-a-avoir-vu-son-taux-de-pauvrete-fortement-augmenter-de-2015-a-2023_6334343_3232.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

[313] France - Gini coefficient of equivalised disposable income. Trading Economics. https://tradingeconomics.com/france/gini-coefficient-of-equivalised-disposable-income-eurostat-data.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

[314] ERDÉLYI, Dóra. A Gini-index, avagy a jövedelmi egyenlőtlenségek mérése. Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány. 2023.08.10. https://www.oeconomus.hu/oecobright/a-gini-index-avagy-a-jovedelmi-egyenlotlensegek-merese/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

szerint enyhén magas arány, ami eltérő képet mutat akkor, ha az érintettek származását vizsgáljuk. A bevándorló háttérrel nem rendelkező franciáknál ez a szám némileg alacsonyabb (12,4%), míg a bevándorlók esetében eléri a 32,5%-ot. Közülük a leginkább érintettek az afrikai gyökerekkel rendelkezők, őket 37,5%-os arányban érinti ez a probléma, míg az európai kontinensen születettek esetében 24%-os arányról beszélhetünk. Franciaország az átlagos, egész népességre vetített mutatóval némiképp az EU-s átlag alatt (16,2%) helyezkedik el, jócskán megelőzve például Olaszországot (18,9%) és Spanyolországot (20,2%).[315]

Az INSÉE 2025 áprilisában közzétett elemzése értelmében a franciaországi lakosság 4%-a él olyan háztartásban, ahol egyszerre kell megküzdenie a pénzügyi értelemben vett szegénységgel, az anyagi és szociális deprivációval, valamint a hónap végi pénzügyi nehézségekkel. A lakosság további 10%-a ezen problémák közül kettővel, míg 18%-a eggyel kell, hogy szembesüljön. Összesítésben ez azt jelenti, hogy a lakosság mintegy 32%-a küzd valamilyen pénzügyi jellegű problémával.[316]

A társadalmi csoportok közötti olló is lassan ugyan, de folyamatosan nyílik. A francia középosztály egyre inkább érzékeli azt a tényt, hogy a saját pénzügyi helyzete is visszaeső tendenciát mutat. Az energia-, valamint az élelmiszerárak növekedése és az inflációs adatok miatt sok háztartás küzdelmet folytat azért, hogy az addigi életszínvonalát fenntartsa, ami bizonyos esetekben sikertelen marad, ez pedig fokozza a társadalmi elégedetlenséget és akár politikai elforduláshoz is vezethet.

A fiatalok és idősek közötti különbségek is egyre inkább kiéleződnek. Franciaországnak, mint az európai országok többségének, szembe kell néznie az elöregedő társadalma által jelentett kihívásokkal. Mintegy szimbolikus jelentéssel bírva, Franciaországban a legfiatalabb, 35 éves miniszterelnököt, Gabriel Attalt az addig legidősebb miniszterelnök, a 73 éves Michel Barnier váltotta 2024 szeptemberében, akit a szintén 74 éves Francois Bayrou követett a poszton. A 100 éves, vagy annál idősebb polgárok száma is jelentős, jelenleg 30 000-en élnek az országban, de ez az adat 2070-re elérheti a 200 000 főt is az INED (Institut National d'études démographiqes – Demográfiai Intézet) előrejelzése szerint.[317] A nyugdíjasok életszínvonala érezhetően javult az elmúlt időszakban, míg a fiatalok körében számottevően nőtt a szegénység

[315] L'essentiel sur... la pauvreté. Chiffres-clés. Paru le 17/10/2024. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/5759045#figure2_radio4 (letöltés ideje: 2025.05.01.)
[316] MARTIN, Henri. Pauvreté monétaire, privation et difficultés financières : des situations qui ne se recouvrent que partiellement. INSÉE Statistiques. https://www.insee.fr/fr/statistiques/8387882.
[317] MADELINE, Béatrice. La France, ce pays où les seniors sont (presque) rois. LeMonde.fr. Publié le 13 septembre 2024. https://www.lemonde.fr/economie/article/2024/09/13/la-france-ce-pays-qui-regarde-ses-seniors-plus-que-ses-jeunes_6315492_3234.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

és a munkanélküliség esélye. Ez a fajta egyenlőtlenség hosszú távra tekintve hozzájárulhat a társadalmi feszültségek kialakulásához.

Az IPSOS felmérése alapján, főleg a 60 év feletti korosztályban kezd uralkodóvá válni az a nézet, amely szerint a fiatalok – a korábbi generációkhoz viszonyítva – sokkal kedvezőbb helyzetben vannak, főként a kormányzat támogató programjainak köszönhetően. A megkérdezett 60 év felettiek 64%-a gondolta így, de a 35-59 év közötti lakosság 58%-a is így gondolja. Érdekes adat, hogy a szóban forgó, 35 év alatti korosztályból jóval kevesebben (52%) vélekednek így. Ezek a vélekedések megerősítik azt a feltételezést, hogy a társadalmi feszültségek kifejezetten jelen vannak a francia társadalomban, ami alátámasztja a felmérés aggodalmakról szóló részében foglaltakat.[318]

A helyzet kezelése nem egyszerű, mert olyan átfogó, társadalompolitikai intézkedésekre lenne szükség, amelyek célja a legsebezhetőbb rétegek nemcsak támogatása, hanem felzárkóztatása is.

Az ukrajnai háború az utóbbi két felmérésben új elemként szerepel azon tényezők listáján, amik aggasztják a francia lakosságot, és hatással van a biztonságpercepciójukra is. A 2022 februárjában kezdődött háború következtében az UNHCR adatai szerint mintegy 6,3 millióan menekültek el Ukrajnából[319] (ez a háború kitörése előtti lakosság 14%-t jelenti) más európai országba, ezen felül pedig mintegy 560 000 ukrán állampolgárságú személyt regisztráltak Európán kívüli országokban.[320] A háború közvetlenül is érinti Franciaországot, mivel az UNHCR által közétett adatok alapján 2025. február végén fennálló állapotok szerint mintegy 115 000 olyan ukrán állampolgár tartózkodott az országban, akik vagy menekültstátuszt kérelmeztek, átmeneti védelemben részesülnek, vagy valamilyen más nemzetközi védelmi formában részesülnek (ebből a számból hozzávetőlegesen 55 000 ideiglenes védelemben részesülő személyt tartanak számon).

Bár, ezek az érintettek jellemzően ideiglenes védelemmel rendelkeznek és a két kultúra közötti eltérés viszonylag alacsony, ennek okán pedig könnyebben integrálható csoportnak számítanak, a közvélemény szemében továbbra is migrációs nyomásként jelentkezhetnek (még

[318] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)
[319] VERDES, Juliette. Les réfugiés ukrainiens dans les Etats membres de l'Union européenne. Toute l'Europe. Publié le 13.03.2025. https://www.touteleurope.eu/l-ue-dans-le-monde/carte-les-refugies-ukrainiens-dans-les-etats-membres-de-l-union-europeenne/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[320] Ukraine Refugee Situation. United Nations High Commissioner for Refugees. Operational Data Portal. https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine. (letöltés ideje: 2025.05.02.)

akkor is, ha például a szomszédos Németország 1,1 millió ukrán állampolgárságú, ideiglenes védelemben részesülő személyt fogadott be).[321]

Az orosz-ukrán háború következtében otthonukat elhagyni kényszerült és Franciaországba érkezett ukránokkal kapcsolatban több kétely is felmerül a lakosság (és az állam) részéről, ami indokolttá teszi, hogy a háború a legfőbb aggodalmak között szerepel. Az ukránok lakhatásának kérdése élénk vitát váltott ki (nem csak) Franciaországban: a háború kitörését követően a francia állam mintegy 19 500 férőhelyet szabadított fel a sürgősségi lakhatási központokban a háború elől menekülők számára. A CIMADE nem-kormányzati szervezet információi szerint azonban a költségvetési megszorítások következtében ezen sürgősségi férőhelyek száma 2023-ra 13 000, 2024-re 9 000, míg 2025-re 4 000-re csökkent. Az állam emellett bérbeadást segítő programokat is életre hívott, amelyek lehetővé teszik NGO-k számára, hogy magánlakásokat adjanak ki albérletbe kiszolgáltatott helyzetben lévő ukrán családok számára.[322]

A férőhelyek csökkentése miatt sok ukrán család kerül bizonytalan helyzetbe, ehhez pedig hozzáadódik az a tény is, hogy az eltérő védelmi formák eltérő támogatási formákhoz nyújtanak hozzáférést. Ezen felül, és emiatt akár ki is éleződhet az ellentét a szinte frissen érkezett ukrán családok és a régebb óta, más legális státusszal Franciaországban tartózkodó rétegek között. Plusz konfliktusforrásként merülhet fel, hogy például a könnyebb lakhatási feltételek, vagy a szociális támogatások eltérő jellege miatt a francia lakosság ellenérzéseket táplál a háború elől menekülőkkel szemben.[323]

A háború minden esetben fokozza az általános feszültséget: még személyes érintettség hiányában is megnőhet a fegyveres konfliktus eszkalálódásával kapcsolatos félelem, mert a fegyverkezési spirál nemcsak fizikai síkon ölthet testet, hanem a lakosság biztonságpercepciójában is megmutatkozhat. Franciaország, mint Ukrajna egyik elkötelezett támogatója, az orosz dezinformációs műveletek egyik kiemelt célpontja, melyek célja a francia-ukrán kapcsolatok aláaknázása és a francia lakosság bizalmának megingatása. Egy hamis,

[321] GAUTIER, Maxime. Nombre de réfugiés ukrainiens bénéficiant du statut de protection temporaire par pays en Europe entre décembre 2024 et février 2025. Statista. Publié le 3 avril 2025. https://fr.statista.com/statistiques/1295718/nombre-refugies-guerre-ukraine-europe/#:~:text=Cependant%2C%20la%20majorit%C3%A9%20des%20Ukrainiens,du%20statut%20de%20protection%20temporaire. (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[322] Budget 2025 : une saignée sans précédent pour les crédits immigration, intégration et asile. La CIMADE. Publié le15 octobre 2024.

[323] KHATSENKOVA, Sophia. De moins en moins de moyens pour les réfugiés ukrainiens en France. Publié le 25/04/2025. https://fr.euronews.com/my-europe/2025/04/25/de-moins-en-moins-de-moyens-pour-les-refugies-ukrainiens-en-france (letöltés ideje: 2025.05.02.)

interneten terjedő közvéleménykutatás szerint a franciák 71%-a egyértelműen Putyint választaná elnöknek Macronnal szemben,[324] de emellett több száz, a francia elnököt rossz színben feltűntető, megosztó cikk terjed az interneten a Pravda nevű, kutatók és a hatóságok által is az oroszbarát propaganda közvetítőjeként azonosított hálózathoz tartozó oldalakon. A 2023 augusztusa óta publikált 3,7 millió cikk közül (ami hozzávetőlegesen 200 internetes oldal között oszlik el) 394 000 célozza Franciaországot, 376 000 Németországot, és 270 000 Ukrajnát, de Moldávia, Szerbia és a balkáni országok is a dezinformáció céltábláivá váltak.[325]

A háború által generált félelmeket egyes politikai erők kettős célra is használhatják. Egyrészt migrációellenes retorikájuk révén (a migráció jelentette veszélyeket a középpontba helyezve) igyekeznek növelni saját népszerűségüket (erre jó példa a Marine le Pen által vezetett Rassaemblement National (Nemzeti Tömörülés) 2022-es választásokon elért eredménye, illetve Jean-Luc Mélenchon első fordulóban elért 21%-a, amivel a baloldal legnépszerűbb jelöltje volt.[326] Másrészt pedig a háború által kiváltott félelmeket igyekeznek a migrációval szembeni szigorúbb fellépés alátámasztására felhasználni.[327]

Az államadósság és a költségvetési hiány mértéke szintén stabilan, évek óta szerepel a francia társadalmat érintő aggodalmak sorában, mert például költségvetési hiány esetén a mindenkori kormányzat óhatatlanul is kénytelen megszorító intézkedésekhez folyamodni, ami érintheti a nemcsak a rendészeti és igazságszolgáltatási szervek és integrációs programok költségvetését, de a lakosságra közvetlen módon hatást kifejtő módon az önkormányzatok, a helyi szervek és szervezetek költségvetését is. A lakosság víziójában az esetleges megszorítások esetén a rendészeti szervek alulfinanszírozottsága nehezítheti a rendfenntartást, a bevándorlókat érintő ellenőrzések lebonyolítását, valamint a radikalizálódás megelőzését célzó programok működését. Ők ebből azt érzékelik, hogy csökken a biztonságérzetük, kevesebb rendőrrel találkoznak az utcán, és adott esetben akár az ügyintézési határidő is meghosszabbodhat.

[324] NASS, Claire-Line. Attention, ce reportage diffusant un prétendu sondage sur l'opinion des Français sur Poutine a été tronqué. Publié le 09 avril 2025. AFP France. https://factuel.afp.com/doc.afp.com.39MT6T2 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[325] La France, cible prioritaire des campagnes d'influence numériques prorusses, selon des chercheurs. Franceinfo. Publié le 18/04/2025. https://www.francetvinfo.fr/monde/russie/la-france-cible-prioritaire-des-campagnes-d-influence-numeriques-prorusses-selon-des-chercheurs_7197402.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[326] Élection présidentielle 2022 : les résultats du premier tour. Publié le 11 avril 2022. https://www.info.gouv.fr/actualite/election-presidentielle-2022-les-resultats-du-premier-tour (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[327] IVALDI, Gilles: La guerre en Ukraine : vers nouveau cycle d'extrême droite en Europe ?. SciencesPo. COGITO – le magazine de la recherche. https://www.sciencespo.fr/research/cogito/home/la-guerre-en-ukraine-peut-elle-ouvrir-un-nouveau-cycle-dextreme-droite-en-europe/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

A migrációt érintő kiadások szemmel jól látható plusz forrásokat igényelnek, ami az államháztartásra is jelentős terhet ró – többek között ezért is van nagy jelentősége az integrációs programok hatékony és átlátható működésének.

A kiadások mérséklésének jegyében a 2025-ös költségvetés 7,74 milliárd eurót tervez költeni a bevándorlási, menekültügyi és integrációs programokra, ami ugyan valamelyest szinten tartja a migrációt érintő kiadásokat, de több területen is csökkentést jelent. Az erre szánt költségvetési előirányzat az állam átfogó bevándorlási politikáját érintő költségvetés hozzávetőlegesen negyedét teszi ki. A már az országban tartózkodó bevándorlók integrációs programjaira 79 millió, a menedékkérők lakhatásának biztosítására 71 millió, az irreguláris migráció megelőzésére 61,5 millió, míg a menedékkérők támogatására 47 millió euróval kevesebbet fordíthatnak az illetékes szervek 2025-ben.[328]

A migrációval kapcsolatos kiadások – noha csökkenő tendenciát mutatnak – és szociális kiadások óhatatlan csökkentése hozzájárulhat a társadalmi feszültségek fokozódásához, ami tovább növeli a társadalmon belüli megosztottságot, és akár hozzájárulhat a bevándorlókkal szembeni ellenérzések előretöréséhez.

A 2025-ös francia költségvetés jelentős megszorításokat tartalmazott nemcsak a bevándorlási és integrációs költségvetést érintően, érzékenyen érintette a szociális kiadásokat, a közszférában pedig létszámcsökkentést irányzott elő. Ezek az intézkedések ismételten az utcára hívták a lakosságot, sztrájkok és tiltakozások sorát váltva ki, mivel a lakosság attól tartott, hogy ezek a megszorítások a társadalom alsóbb, amúgy sem a legjobb helyzetben lévő rétegeit fogják aránytalanul érinteni.[329]

A francia közvéleményt számos kérdés foglalkoztatja az oktatási rendszert érintően, amelyek egyszerre jelentenek társadalmi és politikai következményeket. Az egyre nagyobb problémát okozó tanárhiány és a források elégtelen mivolta miatt kialakult egy ördögi kör: a munkakörülmények miatt egyre többen hagyják el a tanári pályát, ami a hátrányos helyzetű régiókban kiemelt problémát okoz, ez pedig elvezet az oktatás minőségének visszaeséséhez.[330] Ezen felül meg kell említeni, hogy ezekben a körzetekben a tanárhiány és a feltételek hiányos

[328] Projet de loi de finances pour 2025 : Immigration, asile et intégration. Rapport général n° 144 (2024-2025), tome III, annexe 16, déposé le 21 novembre 2024. Sénat. https://www.senat.fr/rap/l24-144-316/l24-144-316_mono.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[329] France lowers spending cut target. Reuters. January 15, 2025. https://www.reuters.com/markets/europe/french-inflation-seen-14-2025-budget-minister-says-2025-01-15/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[330] POMMIERS, Eléa. Education : la pénurie d'enseignants de français, un problème chronique, accentué par les groupes de besoins au collège. Publié le 20 février 2025. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/02/20/education-la-penurie-d-enseignants-de-francais-un-probleme-chronique-accentue-par-les-groupes-de-besoins-au-college_6555343_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

mivolta mellett a tanórai részvétel, az iskolalátogatás is problémát jelent, azaz a tankötelezettség betartása / betartatása is kihívás elé állítja az illetékeseket.

A különösen a párizsi külvárosi iskolákat érintő infrastrukturális nehézségek – amik többek között az építés időszakában kivont pénzeknek és annak is köszönhetőek, hogy a fenntartó nem fordít(ott) elég forrást és figyelmet az állagmegőrzésre – megnehezítik a tanítást és a tanulást egyaránt. Az alapvető felszerelések hiánya, a fűtési- és vízvezetékrendszerben jelentkező problémák könnyen alááshatják az oktatás minőségét és a résztvevők motivációját.

A francia oktatási rendszer nem minden esetben képes hatékonyan kezelni a társadalmi egyenlőtlenségekből fakadó különbségeket. A hátrányos helyzetben élő, valamint a bevándorló és bevándorló hátérrel rendelkező gyerekek gyakran jóval alacsonyabb teljesítményt nyújtanak, és kevesebb lehetőségük van arra, hogy kitörjenek az őket körülvevő társadalmi közegből. Ez a helyzet könnyen hozzájárul a társadalmi feszültségek növekedéséhez, illetve az érintett fiatalok későbbi identitás-válságához.[331]

Samuel Paty 2020-as, illetve Dominique Bernard 2023-as tragikus halála a tanárok biztonságára és a fiatal korban megnyilvánuló radikalizmusra is rávilágított. Paty-t állampolgárságra való nevelés órát követően 10 nappal az iskolája előtt fejezte le egy csecsen származású elkövető, míg Bernard-ot szintén egy iszlamizálódott, csecsen származású elkövető halálra késelte. Mindketten az órákon, a tantervben szereplő ismeretek átadása miatt váltak áldozattá.[332]

A COVID járvány utóhatásaként az esetleges újabb járványok kitörésével kapcsolatos aggodalmak érthető módon megjelentek a francia társadalmat leginkább foglalkoztató tényezők sorában. A járvány során életbe lépett kormányzati intézkedések, például először a helyi, majd 2020 őszén országos szintre is átterjedő kijárási korlátozások[333] és az oltási kampányok[334] igen vegyes reakciókat váltottak ki a lakosság körében. Sokan az oltás mellékhatásaitól tartva hezitáltak a beadást illetően, vagy nem megengedett módszerek segítségével kijátszották a

[331] ALBERIO, Marco. Education and Social Inequalities in the Urban Space: A French Example. Revue Interventions Économiques. 45/2012. https://journals.openedition.org/interventionseconomiques/1547?lang=fr (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[332] Enseigner après Samuel Paty et Dominique Bernard. LeMonde.fr. Publié le 15 octobre 2024. https://www.lemonde.fr/idees/article/2024/10/15/enseigner-apres-samuel-paty-et-dominique-bernard_6352462_3232.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[333] COMTE, Kathleen. "La tolérance, c'est zéro" : les contrôles renforcés à l'heure du couvre-feu. Franceinfo. https://www.francetvinfo.fr/societe/couvre-feu-du-17-octobre-2020/la-tolerance-c-est-zero-les-controles-renforces-a-l-heure-du-couvre-feu_4279477.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[334] Covid-19 : on vous résume la première année de campagne de vaccination en France en neuf actes. Franceinfo, Publié le 27/12/2021. https://www.francetvinfo.fr/sante/maladie/coronavirus/vaccin/covid-19-on-vous-resume-la-premiere-annee-de-campagne-de-vaccination-en-france-en-neuf-actes_4894643.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

rendszert.[335] Az egészségügyi hatóságok, valamint a kormányzat iránti bizalom megingott, ami komoly kockázatot jelenthet egy jövőbeni járvány esetén, mivel ez a tény hosszú távon, negatív irányban befolyásolja a lakosság egészségügyi fenyegetésekkel szembeni reakcióit.[336]

A vakcina-szkepticizmus Franciaországban már a COVID-időszakot megelőzően is igen magas volt, ahogy Bocquier és társai 2020-ban megjelent (azaz a COVID-járvány előtti időszakban készült) tanulmányából[337] is kitűnik. Egy, a Gallup által végrehajtott közvéleménykutatás (140 000 15 év feletti személy, 144 országból) kimutatta, hogy háromból egy francia azt gondolja, hogy a vakcinák nem biztonságosak, ami azt jelentette, hogy a tanulmány szerint Franciaország az egyik legvakcinaszkeptikusabb ország a kutatásban résztvevők közül.[338] Ez a fajta bizalmatlanság csak részben köthető a korábbi egészségügyi botrányokhoz (például, amikor az 1980-as és 1990-es években, nem sokkal a HIV vírus azonosítását követően több száz hemofíliával kezelt beteg fertőzött vérkészítményeket kapott – az eset nemcsak az elhúzódó hosszúsága, de súlyossága miatt is alapjaiban rengette meg társadalom politikai elitbe és az egészségügyi ellátórendszerbe vetett bizalmát.[339]

Ugyan a francia egészségügyi rendszer igen fejlett, de számos kihívással küzd, ideértve az egyes régiók közötti egyenlőtlenségeket, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés különböző korlátait is: ezek a hiányosságok főként az elmaradottabbnak számító régiókat, illetve a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat érintik, akik enélkül is fokozottabban ki vannak téve bizonyos egészségügyi kockázatoknak.

Fontos szempont az egészségügyi kockázatok biztonságra gyakorolt hatásainak szempontjából, hogy 2022 óta Franciaország a környezeti és egészségügyi szempontok kapcsolódási pontjait szem előtt tartva előtérbe helyezte a „One Health” (Egy egészség) megközelítés alkalmazását, azaz az emberi, állati és környezeti egészség összefüggéseinek vizsgálatát. A COVID járvány és annak következményei rámutattak arra, hogy az egészségügyi

[335] CAMPISTRON, Marie. Covid-19 : "Une vague de défiance envers un vaccin est à prévoir". France24. Publié le 21/10/2020. https://www.france24.com/fr/france/20201021-covid-19-une-vague-de-d%C3%A9fiance-envers-un-vaccin-est-%C3%A0-pr%C3%A9voir (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[336] COVID-19 in France: challenges and opportunities. The Lancet Public Health. Editorial. Volume 6, Issue 4, E192, April 2021. https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00054-2/fulltext (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[337] BOCQUIER et al. L’hésitation vaccinale en France. Med Sci (Paris) Volume 36, Number 5, Mai 2020 p. 461 – 464. https://www.medecinesciences.org/en/articles/medsci/full_html/2020/05/msc200032/msc200032.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[338] Les Français sont les plus sceptiques face aux vaccins, selon une enquête mondiale. LeMonde.fr/AFP. https://www.lemonde.fr/societe/article/2019/06/19/les-francais-sont-les-plus-sceptiques-face-aux-vaccins-selon-une-enquete-mondiale_5478259_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)
[339] CHAUVEAU, Sophie. L'Affaire du sang contaminé (1983-2003). Les Belles Lettres, pp.430, 2011. https://shs.hal.science/halshs-00581650/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

válságok kezeléséhez átfogó szemléletmód szükséges, ami figyelembe veszi az állati, emberi és környezeti egészség tényezőit. 2022 júliusában létrejött a COVARS-bizottság (Comité de veille et d'anticipation des risques sanitaires – Egészségügyi Kockázatok felderítéséért felelős bizottság),[340] melynek működése jól tükrözi célját, mivel az egészségügyért, a felsőoktatásért, valamint a kutatásért felelős minisztériumok közös felügyelete alatt működik. Az összetétele hűen tükrözi a One Healt megközelítést: 18 tapasztalt szakértő dolgozik a bizottságban, akik különböző területekről érkeztek (epidemiológia, virológia, szociológia, ökológia, állatorvosi mikrobiológia), mellettük pedig három civil képviselő is részt vesz a munkában, akik a társadalom és a betegek nézőpontját képviselik, hozzájárulva ezzel a javaslatok széleskörű társadalmi elfogadottságához.[341]

A terrorcselekményekkel kapcsolatos aggályok a Charlie Hebdo, illetve a 2015-16-os terrortámadások fényében érthetően stabil helyet foglalnak el a francia társadalmat érintő aggodalmak sorában, azonban ezzel kapcsolatban egy 2021 decemberében megjelent tanulmány érdekes összefüggésekre világít rá. A tanulmány a 2015-16-os franciaországi terrortámadások mentális egészségre gyakorolt hatásait vizsgálva megállapította, hogy a támadások kezdetben jelentős negatív hatással voltak a lakosság mentális állapotára, kifejezetten a depresszió előfordulására.

Azonban az egymást követő támadások következményeként ez a negatív hatás fokozatosan csökkent, és a harmadik támadás után már szinte alig volt kimutatható. Ez arra enged következtetni, hogy a lakosság körében reziliencia alakult ki, azaz idővel hozzászoktak a fenyegetettséghez, és a terrortámadásokat már az „új normalitás" részeként kezdték el kezelni.[342]

4.2. A migráció állami kezelésének rendészeti és biztonsági dimenziói

Egy adott ország biztonságpercepcióját több tényező is befolyásolja: a nemzetközi környezetben betöltött szerepe, a szűkebb szomszédság (szomszédos országok) felfogása, a

[340] COVARS - Comité de veille et d'anticipation des risques sanitaires. Publié le 26.12.2022. https://sante.gouv.fr/ministere/acteurs/instances-rattachees/article/covars-comite-de-veille-et-d-anticipation-des-risques-sanitaires (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[341] LEFRANCOIS Thierry et al. One Health approach at the heart of the French Committee for monitoring and anticipating health risks. Nature Communications volume 14, Article number: 7540 (2023). https://www.nature.com/articles/s41467-023-43089-2 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

[342] BLASCO, Sylvie et al. Getting used to terrorist threats? Evidence from French terrorist attacks between 2015 and 2016. Health EconomicsVolume 31, Issue 3 p. 508-540. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hec.4465 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

lakosság nézőpontja, illetve a politikai vezetés hozzáállása. Ezek az aspektusok szoros kapcsolatban és kölcsönhatásban vannak egymással, azaz az állam, és a rendvédelemért felelős szervek nem hagyhatják figyelmen kívül a környezetükből érkező benyomásokat, de hatással lehetnek rájuk.

A 21. század elején Franciaország több, egymással szoros kapcsolatban lévő, gazdasági, szociális és gazdasági kihívással néz szembe. Ezen összetett rendszeren belül a migráció nem önálló problémaként jelentkezik, hanem a buzani biztonságfelfogással összhangban mélyen beágyazódik az országban már meglévő társadalmi töréspontok, a közbiztonság alakulásának és az állampolgárok politikai vezetésbe vetett bizalmának elegyébe. Ennek a fejezetnek az a célja, hogy elemezze és feltárja migráció legfőbb rendészeti és biztonsági kihívásokhoz kapcsolódó összefüggéseit, és összevesse azokat az előző alfejezetben részletesen tárgyalt, francia lakosságot érintő, az IPSOS közvéleménykutatásban nyilvánosságot látott aggodalmakkal.

A felmérés adatai és a kimutatott tendenciák egyértelműen rámutatnak arra, hogy a francia lakosság biztonságérzete, valamint a társadalmi kohézióval kapcsolatos percepciói folyamatosan gyengülő tendenciát mutatnak. A társadalmat leginkább aggasztó tényezők sorába a migráció, a bűncselekmények számának növekedése, valamint a terrorizmus azok, amelyek névlegesen is megjelennek, számos más kihívás pedig (például a radikalizáció, és az integrációs nehézségek, valamint a jogi problémák) áttételesen jelenik meg, azaz a társadalom nem fogalmazta meg egyértelműen a felmérésben, de a szociális, gazdasági és politikai környezet miatt egyértelmű összefüggések fedezhetők fel. Bár ezek a tényezők első ránézésre külön jelenségként vetődnek fel, nemcsak a közvélemény szemében, de tudományos szempontból is közös nevezőt mutatnak: a lakosság jelentős része (akár saját meggyőződéséből, akár a kormányzat biztonságiasító retorikájának hatására) a migrációt (kiemelten pedig annak az ellenőrizetlen, illetve nem, vagy nem jól integrálódó formáit) társadalmi egységességre veszélyes, destabilizáló tényezőként, ennek okán pedig biztonsági fenyegetésként érzékeli. Ezek az összefüggések részletes tudományos elemzést igényelnek, különös tekintettel arra, hogy ha a rendvédelmi szervek, a közbiztonság és az integráció korlátait és lehetőségeit tartjuk szem előtt.

A migráció rendészeti és biztonsági szempontjainak elemzését két szempontból is kiemelt jelentőségűnek tartom. Egyrészt, a közbiztonság, a mindennapi biztonság mértéke alapjaiban határozza meg az állampolgárok közintézményekbe, így például a rendvédelmi szervekbe vetett bizalmát, valamint azt is, hogy a társadalmi együttélés szabályait a lakosság mennyire tudja /

képes / hajlandó betartani, mennyire fűződik hozzá érdeke. Másrészt pedig, a bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező közösségek kriminalizálódásának, marginalizációjának, vagy stigmatizációjának folyamata nem kizárólag társadalmi és jogi következményekkel járhat, hanem hosszabb távon előidézheti a társadalmi összetartást, ami egy sor, újabb biztonsági kockázat felerősödésével járhat. Ezek az összefüggések a francia kontextusban kiemelten fontos szereppel bírnak, mert az elmúlt, hozzávetőlegesen 20 évben több, bevándorlással kapcsolatban álló, bevándorló háttérrel rendelkező személy által elkövetett bűncselekmény történt az országban (például a terrortámadások vagy a 2020-as nizzai templomi támadás), ami a közvélemény és a politika figyelmét is ráirányította a migráció és a közbiztonság összefüggéseire. Ez nem minden esetben jelentett valós összefüggést a megfogalmazás (félreértés), vagy pedig a politikai akarat másra irányuló jellege miatt. Az első esetre jó példa a 2005-ös zavargássorozat volt, amikor Sarkozy (akkor még belügyminiszterként) kijelentette, hogy a zavargásokban részt vevő összes külföldit ki kell utasítani Franciaország területéről, amivel csak két probléma volt. A kiutasításnak léteznek törvényi garanciái, amik feltételhez kötöttek, és például a szabad mozgás- és tartózkodás jogával rendelkezők esetében erősen korlátozottak, másrészt pedig a zavargásokban résztvevők 95%-a francia állampolgár volt. Igaz, hogy bevándorló háttérrel rendelkezett a többség, és a francia szerzett állampolgárságuk volt, de a jog előtt egyértelműen francia állampolgároknak minősülnek. Utóbbi esetre a 2015-16-os terrortámadások hozományaként felmerült állampolgárságtól való megfosztással kapcsolatos alkotmányos vita mutat rá. Ebben az esetben a politikai akarat arra irányult, hogy a szerzett francia állampolgársággal rendelkező személyeket meg lehessen fosztani állampolgárságuktól, még akkor is, ha nem rendelkeznek más ország állampolgárságával. Viszont az elkövetők közül viszonylag kevés esetben lehetett volna alkalmazni ezt a feltételrendszert.

Fontos kiemelni, hogy a migráció, a migrációs folyamatok nem járnak minden esetben együtt a biztonsági fenyegetésekkel. A migrációs folyamatok rendészeti szempontból történő vizsgálata nem jelent egyet azzal, hogy a teljes bevándorló közösséget kriminalizáljuk, hanem a cél a tényalapú elemzés, illetve az összetett társadalmi helyzetek vizsgálata.

Ez a fejezet NEM a migráció általános problematikáját és kihívásait elemzi, hanem annak a rendészeti és közbiztonsági aspektusaira fókuszál, az alábbi irányok mentén:

- Integrációs nehézségek és társadalmi feszültségek,
- Radikalizáció és terrorizmus,
- Illegális / irreguláris migráció,
- Közigazgatási és jogi problémák,

– Közbiztonsági dilemmák.

Ez a fejezet vizsgálja azt, hogy a társadalom az előző fejezetben tárgyalt félelmei (percepciói) mennyire alapozhatóak meg empirikus adatokkal, illetve milyen válaszreakciókat váltottak ki az állami (rendészeti) politika irányából. Ez a megközelítés hozzájárul ahhoz, hogy a migráció és a közbiztonsági kérdések kapcsolatát ne leegyszerűsítő és általánosító narratívák mentén értelmezzük, hanem árnyalt és kritikus szemlélet alapján interpretáljuk.

4.2.1. Integrációs nehézségek és társadalmi feszültségek

4.2.1.1. A francia integrációs modell sajátosságai

A bevándorlással összefüggő biztonsági és rendészeti kérdések elemzése nem történhet pusztán rendészeti (esetleg kriminalisztikai) szemszögből, mivel a társadalomba történő integrációval kapcsolatos problémák, az egyenlőtlenségek egyre látványosabbá válása, és a folyamatos frusztrált légkör olyan feszültségeket eredményezhet, amik aláássák a társadalmi kohéziót, és ezáltal közvetett módon hatással vannak a közrendre és közbiztonságra.

A francia társadalomban megfigyelhető, és nem csak szimbolikus, hanem gyakorlati elidegenedés, ami a bevándorló hátterű polgárokat sújtja, nem csupán identitásbeli, hanem súlyos társadalmi és közrendvédelmi kihívásokat is rejt magában.

Az integrációs kihívások és az ehhez kapcsolódó, társadalom egészében uralkodó feszültségek elemzése során nem a migráció önmagában értelmezett problémákkal teli jelenségként való bemutatása a cél, hanem annak tárgyilagos bemutatása, hogy milyen tényezők játszanak közre abban, hogy a bevándorlók egyes csoportjai nehézségekkel küzdenek a hatékony és sikeres társadalmi beilleszkedés során, és ez milyen hatással van a befogadó társadalom egészére nézve. Gyakran nem kapnak elég figyelmet azok a folyamatok sem, ami a befogadó társdalom részéről akadályozzák a teljeskörű integrációt. Ezek a tények különösen fontosnak mutatkoznak az IPSOS által feltárt társadalmi aggodalmak tükrében, ahol kimutatható az is, hogy a lakosság nagy része a kudarcos integrációs folyamatokat és a romló közbiztonsági adatokat a migráció egyértelmű következményének tekinti, függetlenül attól, hogy ezek a percepciók tényszerű adatokon nyugszanak vagy olyan előítéleteken, amit konkrét adatok nem, vagy nem megfelelően támasztanak alá.

A francia asszimilációs integrációs modell egyik lényege, hogy a jogok magát az egyént általános módon illessék meg, és ne pedig bizonyos privilegizált közösségeknek vagy

társadalmi rétegeknek járjanak, ami azt eredményezi, hogy az utóbbiak részére biztosított jogok nem térnek el az országban közösen gyakorolt jogoktól.[343]

A francia integrációs modell jelenlegi helyzetének és kihívásainak megértéséhez érdemes az asszimiliációs modellt történelmi és eszmei – elméleti szempontból vizsgálnunk. A francia állam nem kizárólag a bevándorlókat befogadó, új lehetőségeket biztosító szereplőként, hanem a nemzet egészét formáló, annak a fejlődésére hatással bíró aktorként lép fel, ami az egyén részvételét a politikai életben kizárólag az univerzális köztársasági alapelvek elfogadása mentén ismeri el. Ez a modell egészen a francia forradalom és a francia felvilágosodás eszméihez vezethető vissza, ami szerint a politikai értelemben vett nemzet (nation civique) elméletben nem kizárólagosan kulturális, vallási vagy vérségi alapon szerveződik, hanem azonos jogok és kötelezettségek mentén alkotnak egy közösséget. (Szemben a „nation ethnique", azaz a német típusú etnokulturális nemzetfelfogással.[344])

A francia integrációs modell központi eleme az asszimiláció, ami nem csak azt várja el a beilleszkedni kívánó külfölditől, hogy kulturális és társadalmi (adott esetben politikai) értelemben beilleszkedjen a francia társadalomba, hanem azt is, hogy bizonyos esetekben feladják saját, eredeti identitásukat. A beilleszkedési folyamat egyik utolsó lépcsőfoka az állampolgárrá válás, ami Franciaország esetében nem egy egyszerű jogi státusz, hanem eszmei és szimbolikus lojalitás kérdése is. Az IPSOS felmérés[345] szerint ugyanis arra a kérdésre, hogy milyen tényezők határozzák meg leginkább az identitását, a megkérdezettek többsége az állampolgárságot említette legtöbbször. Ez az eredmény alátámasztja azt a megállapítást is, hogy a francia identitás egyik legfontosabb, központi eleme az állampolgárság. Ez többek között a Harmadik Köztársaság időszakára vezethető vissza, amikor az intézményesülő oktatáspolitika révén, ami a kötelező, egységes és világi közoktatás segítségével kívánta megalkotni és formálni a francia állampolgárt.[346]

A francia típusú asszimilációs modell egyik alappillére a „laicité", azaz az állam vallássemlegessége. Fontos megkülönböztetnünk a jogi és az ideológiai értelemben vett „laicité" fogalmát: az első az egyház és az állam törvények általi, szigorú szétválasztását jelenti,

[343] SALE, Giovanni. Bevándorlás Európába és különféle integrációs modellek. Embertárs 2017/3. p.238-249. https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/03_giovanni-sale_embertars_2017-3.pdf (letöltés ideje: 2025.05.03.)
[344] BRUBAKER, Rogers. Citizenship and Nationhood in France and Germany. Harvard University Press, 1992. JSTOR, https://www.jstor.org/stable/j.ctv26071qp (letöltés ideje: 2025.05.03.)
[345] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)
[346] WEIL, Patric. How to be French: Nationality in the making sincce 1789. Duke University Press. 2008.

a második pedig azt az ideológiai értelmezést takarja, amely szerint a vallás közéletből magánszférába történő kiszorítása által lehetővé válik, hogy az állam az összes polgárának egyenlő hozzáférést tud biztosítani az állampolgári jogokhoz.[347]

A laicitás alapelvét már az 1905-ös, az állam és az egyház szétválasztásáról szóló törvényben[348] rögzítették. Ez azonban nem korlátozódik kizárólagosan az állami intézményekre, hanem közvetett módon hatást gyakorol a polgárok vallással kapcsolatos megnyilvánulásaira. A laikus állam – Will Kymlicka megfogalmazásában – nem ismeri el a kollektív identitások közjogi státuszát, azaz sem etnikai csoportok, sem vallási közösségek nem képezhetnek hivatalos, elismert politikai egységet. Ezzel ellentétben a brit vagy kanadai multikulturalizmus kifejezetten elismeri és támogatja a kisebbségi identitások megőrzésére irányuló törekvéseket és azok intézményi képviseletét.[349]

A francia asszimilációs modell (Patrik Simon értelmezésében) a „szabadság, egyenlőség, testvériség" jelszóból az egyenlőséget átfogó módon értelmezi: elvi síkon minden állampolgárnak azonos bánásmódban kell részesülnie, és állami szinten utasítanak el bármilyen típusú különbségtételt. A gyakorlatban azonban némileg másképp fest a helyzet, mivel ez a „mindenki minden körülmények között egyenlő" megközelítés nem veszi számításba azokat a társadalmi egyenlőtlenségeket és strukturális problémákból fakadó hátrányokat, amelyek a bevándorlókat vagy bevándorló hátterű személyeket aránytalan mértékben sújtják. Ez utóbbi személyi kategória esetén azért is érdekes, mert gyakran azok is szembesülnek ezekkel a hátrányokkal, akik már megszerezték a francia állampolgárságot.

Mivel a francia állam – pont ennek az „egyenlőségnek" a szem előtt tartása miatt – nem tart nyilván etnikai és faji alapon adatokat, az integráció mértékéről, annak sikeres vagy kudarcos voltáról csak áttételesen, közvetett indikátorok segítségével (munkaerőpiaci vagy iskolai adatok) lehet képet alkotni.[350]

A 20. század második felében, amikor a gyarmati függetlenedési háborúk véget értek, és egyre többen érkeztek az akkor már volt gyarmati országokból, a francia asszimilációs modell

[347] GRUNZÓ, Zsófia. KISEBBSÉGBEN: Multikulturalizmus és asszimilációs modell. Maszol.ro. 2014.05.14. https://maszol.ro/belfold/29245-kisebbsegben-multikulturalizmus-es-asszimilacios-modell (letöltés ideje: 2025.05.03.)
[348] Loi du 9 décembre 1905 concernant la séparation des Eglises et de l'Etat.. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006085397 (letöltés ideje: 2025.05.03.)
[349] KYMLICKA, Will, Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights (Oxford, 1996; online edn, Oxford Academic, 1 Nov. 2003), https://doi.org/10.1093/0198290918.001.0001 (letöltés ideje: 2025.05.03.)
[350] SIMON, Patrik. The Choice of Ignorance: The Debate on Ethnic and Racial Statistics in France. In: Simon, P., Piché, V., Gagnon, A. (eds) Social Statistics and Ethnic Diversity. IMISCOE Research Series. Springer, 2015. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-20095-8_4 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

egyre nagyobb kihívásokkal szembesült. A maghrebi származású bevándorlók és leszármazottaik integrációja nehézkesen és lassan haladt, és hiába volt erősebb kötődésük Franciaország iránt, mint egy nem volt gyarmati területről érkezőnek, gyakran nemcsak gazdasági értelemben szenvedtek hátrányt, hanem ténylegesen is diszkriminatív attitűddel kellett szembesülniük (munkavállalás, mindennapi ügyintézésben szenvedett hátrányok).

A közvélemény – gyakran megfelelő háttérismeret és igazságtartalom nélkül – párhuzamot vont a muszlim jelenlét és az integrációs kudarc között, amit tovább erősítettek például a 2005-ös külvárosi zavargások, valamint az ennek kapcsán fellépő, radikalizációval kapcsolatos aggodalmak. Zárójelben megjegyzendő, hogy a már megemlített, akkori belügyminiszter megjegyzése („az összes, zavargásokban részt vevő külföldit ki kell utasítani az országból") korrelál ezzel az attitűddel, mivel Sarkozy is úgy tette ezt a kijelentést, hogy nem teljesen fedte a valóságot, továbbra is „idegennek" tekintve a már állampolgárságot szerzett, bevándorló háttérrel rendelkező lakosokat.

Az asszimilációs ideológia, amelynek deklarált célja a kulturális egység létrehozása, valamint a nyilvános terek homogenizálása, ezáltal ellentmondásos helyzetbe került. Mialatt az „égalité" elvei mentén igyekszik működni, működése során gyakran saját maga idézi elő újra a marginalizáció alapkellékeit. A látható különbségek köztérben való jelenléte (strandokon a burkini, állami iskolákban a fejet vagy testet teljesen elfedő kendő / ruházat) központi elemét képezi a politikai színtéren zajló konfliktusoknak,[351] ami elvezet nem pusztán az állami semlegesség eszméjéhez, de az identitás pluralizmusának elutasításához is.

A francia asszimilációs modell következetes, és mély történelmi gyökerekkel rendelkező ideológia, azonban a valóság, a mindennapi élet összetettségét egyre kevésbé tükrözi. A modell alapeszméit szem előtt tartva azonban nem szabad elfelejteni azoknak a társadalmi feszültségeknek a szerepét sem, amik egyszerre veszélyeztetik a társadalmi egységességet és az integráció sikerét is.

A társadalmi kohézió és integráció szempontjából érdekes felvetésként mutatkozik az IPSOS felmérésben az,- mintegy alátámasztva ezzel az előbbi gondolatmenetet-, hogy a megkérdezettek több mint fele, 52%-a szerint a francia iskolai rendszer közel sem biztosítja ugyanazokat a lehetőségeket mindenki számára. Ez nemcsak a valamilyen oknál fogva hátrányosabb helyzetben lévő francia állampolgárokra vonatkozik, de nagyban érinti a

[351] LEMARC, Franck. Bruno Retailleau relance le débat sur le voile pour les accompagnatrices de sorties scolaires. 8 janvier 2025. MaireInfo. https://www.maire-info.com/bruno-retailleau-relance-le-debat-sur-le-voile-pour-les-accompagnatrices-de-sorties-scolaires-article2-29263 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

bevándorlók és bevándorló háttérrel rendelkezők jelentős körét is. Ehhez kapcsolódva felmerülhet a kérdés, ha már az iskolarendszer ilyen, társadalom által is érzékelhető módon eltérő szemlélettel viseltetik a hátrányosabb rétegek irányába, mivel fognak még szembesülni az ebbe a körbe tartozó lakosok.

A francia társadalomról általánosan elterjedt nézet (ami minden bizonnyal a kulturális sokszínűségből eredeztethető), hogy nagyon befogadóak, valamint nem jellemző rájuk az idegengyűlölet. Erre ellenpéldákat már az 1800-as évekből is találhatunk (amit a dolgozat korábbi részében is említettem), amikor az olasz vendégmunkásokat érte súlyos, több halálos áldozattal és sérültekkel járó atrocitás pusztán azért, mert a francia munkások úgy vélték, hogy az idegen munkaerő érkezésével súlyos hátrányba fognak kerülni a munkaerőpiacon.

A korábban említett IPSOS felmérésben megkérdezettek 62%-a vélekedik úgy, hogy Franciaországban túl sok külföldi tartózkodik. A magas számadat ellenére ez visszaeső tendenciát mutat a megelőző évek magasabb arányához képest. Jól mutatja azt, hogy a szélsőjobboldali pártok Franciaországban hagyományosan kemény álláspontot képviselnek bevándorlási kérdésekben, hogy a szimpatizánsaik körében ez a mutató 96%-on állt meg.[352]

4.2.1.2. A bevándorló vagy bevándorló háttérrel rendelkező csoportok társadalmi pozíciója

A francia asszimilációs modellből következően a francia állam hosszú ideig ezen keresztül közelítette meg a migrációból eredő társadalmi sokszínűséget. Tette mindezt abban a tudatban, hogy az integrációs folyamat egyik utolsó lépése, az állampolgárság megszerzése elegendő az egyenlőség és a társadalmi egységesség biztosításához. A gazdasági és társadalmi rendszerek átalakulásának következtében az elmúlt évek, évtizedek során azonban nyilvánvalóvá vált, hogy a bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező csoportoknak a francia állam által elvárt integrációs folyamata több ponton is súlyos kihívásokkal szembesül. Ezeknek a csoportoknak az integrációja koránt sem tekinthető sikeresnek, és rengeteg megoldandó feladatot állít nemcsak a francia kormányzat, de a társadalom elé egyaránt. A hangoztatott egyenjogúság ellenére ez a személyi kör sok esetben átmenetileg vagy tartósan hátrányos helyzetben marad a különböző társadalmi szektorokban, mint például a munkaerőpiaci érvényesülés, a politikai képviselet, lakhatási kérdések vagy az iskolai teljesítmény.

[352] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)

Az egyes társadalmi szektorokban betöltött szerepek megértése és feltérképezése nem kizárólagosan az integrációs politika szempontjából elsődleges, de a korábban már említett társadalmi kohézió meglétét, a biztonsági és társadalmi problémákat és a területi elkülönülést érintő kihívások azonosítása és megértése miatt is. Az INSÉE által rendszeresen közölt statisztikai adatok és kutatások rámutatnak, hogy a bevándorló és bevándorló hátterű csoportok nemcsak anyagi értelemben vannak hátrányos helyzetben, hanem a társadalmi élet különböző színterein is a perifériára szorulnak: a közéletben meglehetősen alulreprezentáltak, gyakran kell diszkrimiatív magatartással szembesülniük akár a magánéletükben, akár hivatalos helyzetekben, illetve, hogy az őket korábban ért atrocitások következtében megrendült a bizalmuk az állami intézmények irányában. A következő alfejezet célja, hogy átfogó képet adjon a bevándorló és bevándorló hátterű csoportok társadalmi helyzetéről. Az egyik előző fejezet általános adatait kiegészítve be szeretném mutatni azokat a tendenciákat és összefüggéseket, amik a munkaerőpiacon, az oktatási szférában és a lakhatási kérdésekben váltak láthatóvá, és amik elvezetnek a társadalmi mobilitást akadályozó tényezőkhöz. Az itt bemutatott folyamatok azonban korántsem elszigetelt jelenségek, hanem egymással szorosan összefüggő, egymásra hatással lévő tendenciák, amelyek felhívják a figyelmet arra, hogy a francia társadalom alapelvei és a gyakorlati élet között egy fokozatosan mélyülő szakadék húzódik.

Elöljáróban érdemes egy pillantást vetnünk az INSÉE egyik 2023-ban megjelent, bevándorlókkal és leszármazottaikkal foglalkozó kutatására.[353] A török, közel-keleti, algériai és afrikai bevándorlók többsége úgy érzi, hogy a társadalmi pozíciójuk alacsonyabb szinten van Franciaországban, mint volt a származási országukban. Ez az adat több összefüggésre is rámutat: egyrészt következtethetünk belőle arra, hogy a társadalmi mobilitás nem valósul meg a bevándorlók által remélt és elvárt mértékben, ami ellentmond a francia modell optimista elemeinek. Az észlelt státuszvesztés olyan rendszerszintű gátakra is rámutat, mint például a munkakeresés során elszenvedett diszkriminatív bánásmód, a lakhatási piacon jelentkező, származás miatti elutasítás vagy az oktatásban jelentkező megkülönböztetések. Előfordulhat az is, hogy a bevándorlók egy része ugyan a származási országában viszonylag magas társadalmi státuszt töltött be, a francia társadalom strukturális elutasítása következtében egyre

[353] Immigrés et descendants d'immigrés. Édition 2023. Ressentis par rapport à la migration et sentiment d'intégration. Paru le 30/03/2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793304?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

frusztráltabbakká válnak. Ennek a státuszvesztésnek a megtapasztalása hozzájárulhat az elidegenedéshez és az identitásválsághoz, és annak korábban említett következményeihez.

Rendszerszintű ellentmondásként jelentkezik továbbá, hogy míg a francia állam gyakran a „megmentő" szerepében szereti magát feltűntetni, és a „hálás befogadott" szerepét várja el a bevándorlóktól, addig az elvárt lojalitást és integrációs hajlamot nem minden esetben követi a társadalmi befogadás.

A felmérésben tapasztalt státuszbeli visszaesés ezzel szembemegy, és tükröz egyfajta igazságtalanságérzetet is, ami mintegy ördögi körforgás részeként aláássa a lojalitásra való hajlamot és a köztársasági értékek iránti elkötelezettséget is.

Az INSÉE adatai szerint a bevándorlók munkanélküliségi rátája tartósan meghaladja a bevándorló háttérrel nem rendelkező lakosságét. A bevándorlók leszármazottai a 25-49 év közötti korosztályban aktívabbak, mint az elődeik, az 50-64 év közötti korosztályban pedig túl is szárnyalják a francia lakosságot.[354] Ez az adatsor is jól mutatja, hogy noha a statisztikai aktivitás szintje egyes korosztályokban már közelít a franciákéhoz, és a leszármazottak esetében sokszor magasabb, mint a szüleik generációjában, ez globálisan nem feltétlenül jár együtt a megbecsültséggel vagy az előre jutási lehetőségekkel.

Ha párhuzamba állítjuk ezzel az adattal az IPSOS felmérés azon pontját, mely szerint a franciák 44%-nak a véleménye szerint a bevándorlók a gazdaság működése, működőképessége szempontjából fontos szereppel bírnak, és hozzátesszük azt is, hogy noha ez kevesebb, mint a felét jelenti a megkérdezetteknek, az évek folyamán fokozatosan és stabilan nő ez az arány, akkor megállapítható, hogy ugyan a státuszbeli visszaeséssel kapcsolatos negatív felhangok nem megkérdőjelezhetőek, de pozitív irányú elmozdulás tapasztalható a bevándorló hátterű munkavállalók megbecsültsége kapcsán.

A munkaerőpiacon a bevándorlóknak, és egy szintén 2023-as kutatás szerint a leszármazottaiknak is több szempontból is diszkriminatív hozzáállással kell szembesülniük. A képzés vége óta eltelt 10 évben a leszármazottak minden végzettségi szint tekintetében rosszabb mutatókat produkáltak, mint a bevándorló háttérrel nem rendelkező lakosság. A munkanélküliségi ráta az érettségi +2, vagy többéves végzettséggel rendelkezők esetében a leszármazottaknál 12, a bevándorló háttérrel nem rendelkezők esetében 7% volt. A középfokú

[354] Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023. Participation au marché du travail. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793266?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

végzettségűek kategóriájában 18 és 14 %, míg a semmilyen végzettségűek esetében még szélesebbre nyílt az olló, 35 és 47%-kal.[355]

A munkaerőpiaci nehézségeiket nem csupán a megfelelő végzettségi szint magyarázhatja. Egy 2013-ben lezajlott, országos szintű kísérleti kutatás tapasztalatai alapján az azonos végzettséggel rendelkező, de észak-afrikai eredetű nevet viselő jelentkezőket 2-3-szor nagyobb eséllyel nem hívták be állásinterjúra, mint a „franciás hangzású" nevet viselőket.[356] Azaz, már pusztán az eltérő hangzású nevük miatt is hátrányba kerülhetnek a bevándorlók, még akkor is, ha ugyanolyan kvalitásokkal rendelkeznek, mint a nem bevándorló jelentkezők. Ez a strukturális diszkrimináció jelentősen gátolja az érintett csoportok gazdasági mobilitását és hosszú távon kifejezetten ösztönzi a társadalmi problémák újra termelődését és hozzájárul a „láthatatlan plafon" jelenség megerősödéséhez, ami sok bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező személy életére van negatív hatással.

A primer munkaerőpiacról való kiszorulásuk a másodlagos, azaz szekunder munkaerőpiac felé tereli ezeket a csoportokat. Ezek jellemzően alulfizetett, informális munkakörök, kevésbé védettek, és tudnak biztosítani egy elérhető, társadalmi előre jutást kínáló életpályát (építőipar, takarítás, taxi). A munkavállalói jogok (legyen szó akár a szabadságokról, akár a körülményekről) érvényesítése korlátozottabb, ami további gátja lehet az előrelépésnek.

Érdekes jelenség a bevándorló hátterű személyek munkaerőpiaci helyzetét vizsgálva, hogy a modern eszközökre építő, applikáció alapú munkavégzés milyen hatással van az érintett személyi kör beilleszkedésére. Az Uber, vagy ételkiszállító tevékenység során nem jön létre egy klasszikusnak számító, a beilleszkedés lehetőségét megadó és elváró munkakörnyezet, a vásárlókkal történő kommunikáció sok esetben minimális, és ez az elidegenítő munkakörnyezet további problémákat jelenthet az integrációs törekvések terén.

Az oktatási rendszer főszabály szerint az asszimiláció egyik legfőbb színtere, a gyakorlatban viszont azt láthatjuk, hogy az egyenlőtlenségek mérséklése helyett inkább hajlamos újratermelni azokat. A OECD által végrehajtott PISA tesztek eredményei sorozatosan kimutatják, hogy Franciaországban az iskolában nyújtott teljesítményre meghatározóan hat a tanulók szociális és társadalmi háttere. A 2022-es felmérés adatai szerint a bevándorló tanulók

[355] Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023 Insertion professionnelle des descendants d'immigrés. INSÉE Références. Paru le 30/03/2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793264?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

[356] PETIT, Pascale et al. Discrimination à l'embauche : les effets du genre et de l'origine se cumulent-ils systématiquement ? ÉCONOMIE ET STATISTIQUE N° 464-465-466, 2013. https://www.insee.fr/fr/statistiques/fichier/1378021/es464i.pdf (letöltés ideje: 2025.05.04.)

aránya a 2012-es adatokhoz képest alig változott (16%). 2022-ben a 15 éves tanulók között 5% volt a bevándorlók aránya, és a teljes kategóriát nézve 37%-uk érkezett Franciaországba 5 éves korukban, vagy annál előbb. Míg 20%-uk 12 éves koruk vagy az általános iskola elvégzése után. Amíg az összes tanulói létszám 25%-a tekinthető gazdasági szempontból hátrányos helyzetűnek, addig a bevándorlók esetében ez az arány már 48%-ot mutat, és közülük néhányan arról is beszámolnak, hogy az is nehézséget okoz számukra, hogy az otthonukban beszélt nyelv nem egyezik meg azzal, amilyen nyelven a PISA tesztet megírták. Ez arra is rámutat, hogy a PISA teszteken nyújtott gyengébb teljesítmények nem feltétlen a tanulók képességeiből fakadnak, hanem sok esetben a nyelvi problémák eredményei. Ha otthon nem az iskola (francia) nyelvét beszélik, akkor sokkal nehezebben tudnak boldogulni az iskolákban, ami korlátozza a képességeik kibontakozását.

Ez rámutat arra a tényre is, hogy a nyelvoktatás, a nyelv elsajátítása terén bőven van hova fejlődni, de ez nem kizárólag az iskola, és az integrációra szolgáló közeg felelőssége, hanem a családok, a tanuló motivációja is szükséges hozzá, ami sok esetben az egyenlőtlenség elmélyülésének következtében nem tetten érhető. A nyelvi hátrány nemcsak szövegértési, hanem matematikai és természettudományos feladatok esetében is látható: a matematikai feladatoknál 51, az olvasási-szövegértési résznél pedig 52 pontos különbség volt a nem bevándorló gyermekek javára.[357]

Az iskolák területi eloszlása – és ennek következtében a tanulók társadalmi összetétele – szintén kimutathatóan járul hozzá a fentebb említett különbségek növekedéséhez.

A hátrányos helyzetű lakóövezetek (ZUS - Zone Urbaine Sensible – érzékeny városi zónák) olyan részei a francia városoknak, amelyeket a hatóságok a városfejlesztési politika kiemelt fejlesztési célpontjaiként határoznak meg, tekintettel arra, hogy a lakosok és az adott terület milyen problémákkal szembesül, és milyenek a helyi körülmények (magas munkanélküliség, lakástulajdonosok alacsony aránya, alacsony végzettségi szint).[358] Az 1996. december 26-án közétett rendelettel 750 ZUS-t hoztak létre[359], míg a 751.-et (Nouveau Mons) 2000 augusztusában hívták életre.[360] A rendelet három szintjét határozta meg ezeknek az

[357] PISA 2022 Results (Volume I and II) - Country Notes: France. Coubtry NOTE. OECD. 2023 december. https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/france_8008535b-en.html (letöltés ideje: 2025.05.04.)

[358] Zone urbaine sensible / ZUS. INSÉE. Date de publication: 13/10/2016. https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1679 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

[359] Décret n°96-1156 du 26 décembre 1996 fixant la liste des zones urbaines sensibles. Légifrance, https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000747046 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

[360] Décret n°2000-796 du 24 août 2000 complétant l'annexe au décret n° 96-1156 du 26 décembre 1996 fixant la liste des zones urbaines sensibles.

érzékeny területeknek (érzékeny városi övezetek, városfelújítási övezetek, adómentes városi övezetek), amiket egyre karakteresebb és meghatározóbb pénzügyi és szociális intézkedések jellemeznek.

A hátrányos helyzetű lakóövezetek iskoláiban a pedagógiai kihívások, a korlátozott erőforrások, és sok esetben az alacsonyabb elvárások is jelentősen akadályozzák az oktatási mobilitást. Ezek az iskolák gyakran túlterheltek szociális feladatokkal, így sok esetben az is előfordul, hogy a „krízismenedzsment" az oktatási feladatok hátrányára történik. A „soft pedagogy" jelensége miatt (azaz amikor a pedagógusok akár szándékosság nélkül alacsonyabb elvárásokat támasztanak a hátrányosabb helyzetű tanulókkal szemben, ami csökkenti az ösztönzést és hozzájárul az önbeteljesítő mechanizmus megvalósulásához) pedig egy önmagát generáló körforgás indul be: alacsonyabb teljesítmény -> alacsonyabb elvárások -> felzárkózás hiánya -> leszakadás.

Bár, a francia állam igyekszik speciális programokkal támogatni ezeket az érintett intézményeket, az eredmények továbbra is vegyes képet mutatnak és továbbra sem valósult meg a teljeskörű oktatási mobilitás. A REP-ek (réseau d'éducation prioritaire – kiemelt oktatási hálózatok) célja, hogy segítse a résztvevő, fenti kategóriába eső hátrányos helyzetű iskolákat abban, hogy a súlyos gazdasági és társadalmi hátrányokat csökkentsék annak érdekében, hogy az oktatási – és így az integrációs - tevékenység is hatékonyabban működhessen. A 2023-as tanév elején 1 093 hálózatból állt ez a rendszer, melynek előnyeit 1,7 millió tanuló élvezhette.

Ezek az összefüggések rámutatnak arra, hogy az oktatás nem kizárólag egy egyéni, mobilitás elősegítésére irányuló eszköz, hanem egy olyan strukturális beavatkozási pont is lehet, amelynek segítségével csökkenthetőek lehetnek az egyenlőtlenségek, és növelni lehetne az integrációs hatékonyságot, ez pedig hozzájárulhatna a migrációval kapcsolatos negatív percepciók csökkentéséhez. Ehhez azonban szükséges a gyermekek és a családok elhatározása mellett az állami rendszer támogatása is.[361]

A lakhatási és területi szegregáció szintén fontos jellemzője a francia integrációs modellnek. A bevándorlók jellemzően a nagyvárosok agglomerációjában élnek, mert egyrészt korábban ismerőseik, rokonaik is oda érkeztek meg, és a dolgozatban már említett, majd félresiklott lakótelep-építési hullámoknak köszönhetően ezeken a részeken tudnak megfizethető lakhatáshoz jutni, valamint a turisztikai iparhoz kötődő munkakörökben nagyobb

[361] L'éducation prioritaire. Ministere de l'éducaton. https://www.education.gouv.fr/l-education-prioritaire-3140. (letöltés ideje: 2025.05.04.)

eséllyel találnak munkát. 2020-2021-ben a Párizs lakosságának mintegy 20%-a volt bevándorló, és a 2005-ös külvárosi zavargások, valamint a 2015-ös terrortámadások kapcsán ismertségre szert tevő Sain-Denis városrészben ez az arány 32%, míg Franciaország egészére vonatkozva (Mayotte-ot leszámítva) 10%-os arányról beszélhetünk. A Párizs környéki Ile-de-France régióban, ahol a franciaországi lakosság 18%-a él, a bevándorló társadalom mintegy 37%-a koncentrálódik, de a lyoni és marseille-i agglomerációban is 11-13% közötti arányról beszélhetünk. Az 1990-es évektől kezdve elindult egy érdekes tendencia: bizonyos vidéki területeken, az észak-európai nyugdíjasok és a mezőgazdaságban munkát vállaló aktív korúak érkezésével enyhe emelkedésnek indult a bevándorlók aránya.

A bevándorlók mintájára – többek között a családi kötődések és a „bezártság" miatt" a leszármazottaik területileg sokkal koncentráltabban vannak jelen. A 101 francia régió közül területileg 12-ben összpontosul a bevándorlók leszármazottainak mintegy fele. Ők is inkább az agglomerációs és határmenti területeken koncentrálódnak.[362]

A *banlieu* szó szerinti jelentése előváros, vagy városkörnyék, és jelenleg főleg a francia nagyvárosok külső, peremkerületeit értjük alatta. Eredetileg egy teljesen semleges kifejezés volt, ami a központi városi területeken kívül eső, de közigazgatásilag a városhoz tartozó, kapcsolódó településrészeket takarta. A 20. század második felétől kezdődően – ahogy a külvárosok létrejöttével foglalkozó részben is utaltam rá – a *banlieu* kifejezés nem csupán jogi-igazgatási, de szociológiai és politikai tartalommal is telítődött.[363]

Negatív felhangot kapott, és napjainkban inkább a súlyos társadalmi hátrányokkal élő külvárosi lakónegyedeket értjük alatta, ahol a korábban vázoltakkal összhangban jellemzően bevándorló, bevándorló hátterű és alacsony bevételekből élő családok laknak, az esetek többségében úgynevezett HLM (Habitation a loyer modéré – alacsony bérleti díjú lakhatás), azaz államilag támogatott bérlakásokban. Az itt élő társadalmi mobilitása korlátozott, és a térbeli elkülönülés gyakran együtt jár az etnikai elkülönüléssel is.

A banlieu-k gyakran (ahogy Matthieu Kassovitz klasszikus filmje, a „Gyűlölet" is bemutatja) a társadalmi kirekesztés szimbólumává váltak („be vagyunk zárva idekintre"), és a

[362] Immigrés et descendants d'immigrés Édition 2023. Localisation des immigrés et des descendants d'immigrés. Paru le 30/03/2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793282?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.05.18.)
[363] BLIDON, Marianne. , « Wacquant L., 2006, Parias urbains. Ghetto – Banlieues – Etat, Paris, La Découverte, 332 p. », Cybergeo: European Journal of Geography [En ligne], Revue de livres, mis en ligne le 26 septembre 2006, consulté le 04 mai 2025. URL : http://journals.openedition.org/cybergeo/

fiatalok munkanélkülisége, az iskolai lemorzsolódás és a hatóságokkal való konfliktusos viszony jellemzi őket.

Fontos hangsúlyozni, hogy nem minden „banlieu" szegény vagy problémás, mert léteznek tehetős, külvárosi-kertvárosi övezetek is, de a köz- és tudományos nyelvezetben a negatív értelmezés a leggyakoribb.

A térbeli szegregáció megnyilvánul fizikai értelemben, de egyúttal a társadalmi szerep egyfajta kódolt kifejeződése is: már maga a lakhely is stigmatizálhatja az érintetteket a munkaerőpiacon, az oktatási rendszerben, vagy esetleg a hatósági intézkedések során.

Ezek a területek gyakran szimbolikus megbélyegzést kapnak a médiában, a közvéleményben, és sokszor a politikai életben is, különösen az erőszakos cselekményekkel teli időszakok (például a 2005 őszi zavargások idején). A *banlieu* tehát nemcsak területi értelemben vett fogalmat jelöl, hanem egyszerre válik kulturális és politikai értelemben vett kategóriává, amihez zömében negatív fogalmak kapcsolódnak (integrációs és megélhetési problémák, bűnözés, radikalizáció).

Loic Wacquant társadalomtudós ezt a jelenséget a „területi stigmák" fogalommal jellemzi: ezek a területek egyfajta belső perifériaként működnek, ahol a lakók nem csak gazdasági, és szimbolikus kirekesztésben is részesülnek.[364]

Ezekben a körzetekben egy érdekes kettősség figyelhető meg. Miközben a közszolgáltatások (szociális ellátás, iskolák, orvosi rendelők) a nagy lakosságszám miatt jelentős túlterheléssel küzdenek, alulfinanszírozottak, és ezek a tényezők rontják a lakosság intézmények iránti bizalmát, addig a rendőrség sok esetben túlságosan is jelen van, a lakóknak pedig gyakran diszkriminatív bánásmóddal kell szembesülniük.

Ez a kettős jelleg – hogy az állam egyszerre van túl közel és túl távol – hozzájárul az állami intézményekkel szembeni bizalmatlanság, szélsőséges esetben pedig ellenérzés kialakulásához. Az itt lakók sok esetben kifejezett célpontjai a rendőrségi (szúrópróbaszerű) ellenőrzéseknek, a gyakori igazoltatásoknak és az etnikai alapú profilalkotásnak is.

Az ilyen területekre született és itt felnövő gyerekeknek kisebb kitörési lehetőségük van, mivel az iskolák csak ritkán tudják betölteni az esélykiegyenlítő szerepüket.

[364] WACQUANT, Loic. Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality. Polity Press, Cambridge, 2008.

4.2.1.3. Társadalmi mobilitás és identitásfeszültségek

A társadalmi mobilitás, azaz annak a lehetősége, hogy a társadalom tagjai más társadalmi szerepekbe, státuszokba jussanak, mint ahová születtek, a modern demokráciák egyik elvárt és kiemelt jellemzője. Elméleti síkon mindenkinek lehetősége van (lenne) arra, hogy előrébb jusson az életben, azonban a gyakorlati élet számos, ellenkező példát mutat. A származás, a vallási hovatartozás, az iskolai vagy családi háttér mind olyan determináló tényezők, amik gyakran gátat szabnak az előrelépési lehetőségeknek.

Franciaország – ahogy azt az előző fejezetekben foglalt példák is alátámasztják – kifejezetten jól illusztrálja ezeket az összefüggéseket. Bár állami szinten hivatalosan nem megengedett az etnikai alapú adatgyűjtés, a kutatások egyértelműen rámutatnak arra, hogy a bevándorló vagy bevándorló háttérrel rendelkező személyek (kiváltképp az észak-afrikai származásúak) gyakran háttérbe szorulnak, és elkülönült társadalmi réteget alkotnak. Az iskolai szelekciós mechanizmusok hatására kialakult a Bourdieu és Passeron által már 1970-ben megfigyelt tendencia, hogy a középosztálybeli gyerekek előnyei saját magukat termelik újra, míg a hátrányosabb helyzetben lévő diákok (ide értve különösen a hátrányos területekről és/vagy bevándorló családokból érkezőket) sokkal több akadállyal szembesülnek.[365]

A több fronton is akadályokba ütköző előrejutás egy idő után identitásválságot eredményez. A bevándorlók leszármazottai, a gyakran második generációs bevándorlókként emlegetett réteg (akiket annak ellenére hívnak így, hogy magát a vándorlás folyamatát át sem élték, sőt, már Franciaországban születtek) a korábban már tárgyalt élmények hatására egyre több esetben érzik úgy, hogy sem a „származási országukhoz", sem pedig Franciaországhoz nem tartoznak igazán. Ezt a „két szék között a pad alá" érzést tovább erősitik azok a megélések, amikor a francia társadalom, de facto nem ismeri el őket teljes jogú állampolgárként (hiába szerezték meg a francia állampolgárságot), hanem gyanakvó és bizalmatlanságot tanúsító szemlélettel közelít feléjük. A 2005-ös zavargások éppen emiatt nem értelmezhetők önálló, különálló eseményként, hanem egy hosszú ideje tartó, mélyen gyökerező, és aktuálisan feltörő feszültségsorozat része volt.[366]

Ha valaki (és itt nem kizárólag a bevándorló vagy bevándorló háttérrel rendelkező személyekre kell gondolnunk, mert egyre több esetben fordul elő, hogy saját identitásukat kereső őshonos fiatalok esnek ebbe a csapdába) úgy érzi, hogy nem tud az életben érvényesülni,

[365] BOURDIEU, Pierre – PASSERON, Jean-Claude. La Reproduction. Éléments d'une théorie du système d'enseignement. 1970. Collection Le sens commun, Paris. Minuit. 284 pages

[366] KEPEL, Gilles. Banlieu fe la République. Société, politique et religion à Clichy-sous-Bois et Montfermeil. 2012. Gallimard. Paris.

legyen ez akár a saját, akár a környezete hibája, az hosszabb távon lázadást, frusztrációt és elidegenedést eredményezhet. A bármilyen ok miatt (sorozatos) elutasítást elszenvedő rétegek többnyire az identitásuk keresése felé fordulnak, ennek következtében pedig azok a közösségek, ahol a kollektív identitás, a közösséghez való tartozás kiemelt szerepet kap (akár kulturális, akár etnikai vagy vallási vonalon) felértékelődnek és menedéket, biztonságot nyújtanak az önmagukat keresők számára.

Ezeknek az összefüggéseknek a megértése és feltárása lehetővé teszi azt, hogy a tüneteket, kitörési pontokat (konfliktusok, lázadások) ne egysíkúan szemléljük, hanem feltárjuk a mélyebb társadalmi indokokat is. A társadalmi mobilitás esélyeinek alacsony mivolta vagy éppen hiánya ugyanis nem pusztán gazdasági és egyéni jóléti -jólléti kérdés, hanem igen komoly feszültségek kiindulópontjává válhat mind politikai, mind pedig identitásbeli téren is. Ezen feszültségek csökkentésének érdekében közös munkára van szükség: a beilleszkedni kívánó részéről elhatározottságra, kitartásra és alkalmazkodásra, a társadalom és politikai élet részéről pedig méltányosságra, elismerésre és valódi lehetőségekre.

A társadalmi mobilitás egyik érdekes részterülete a kulturális mobilitás. Az integrációs politikája révén Franciaország is feltételként támasztja ennek a folyamatnak az elemeit, azaz, hogy a bevándorlók, integrálódni kívánó személyek elfogadják és elsajátítsák a fogadó ország kultúráját, történelmét és viselkedési normáit (lásd: köztársasági integrációs szerződés). A klasszikus értelmezés szerint a sikeresen elsajátított nyelv, a társadalmi normák elfogadása, a kulturális nyitottság mind hozzásegítik az egyént a beilleszkedéshez. Franciaországban azonban jellemző, hogy ennek a folyamatnak az ellentmondásai jelentkeznek, azaz amikor nem következik be az elfogadás (a beilleszkedésre tett kísérletek ellenére sem), de az elutasítottság csak fokozódik.

A bevándorlók leszármazottai sokszor jól beszélik a nyelvet, kortársaikkal együtt vesznek részt a társadalmi folyamatokban, és magukat is a francia társadalom részeként definiálják. Sok esetben már személyes kötődéssel sem rendelkeznek szüleik, nagyszüleik származási országa iránt, azonban gyakran szembesülnek azzal különböző társadalmi szituációkban, hogy nem ismerik el őket egyenrangúként.

A paradoxon ebben az esetben azt jelenti, hogy a kulturális (és politikai, társadalmi, gazdasági) alkalmazkodásra való hajlandóság nem garantálja egyidejűleg a társadalmi elfogadottság megvalósulását. Ellenkezőleg, az esetek egy részében pont az teremt konfliktusos

helyzetet, hogy az adott személy vagy csoport „túl közel” kerül a társadalomhoz, mialatt nem részsül az ezzel együtt járó előnyökből.[367]

Didier Fassin megfigyelése szerint az állami szervek – és különösen a rendőrség – gyakran eltérő bánásmódot alkalmaznak azokkal a fiatalokkal szemben, akik beilleszkedettnek tűnnek, de szemmel láthatóan bevándorló háttérrel rendelkeznek. Ezek a fiatalok ennél fogva kettős elvárásokkal szembesülnek: egyrészt feléjük irányuló elvárás, hogy viselkedésük révén bizonyítsák a francia állam iránti lojalitásukat, másrészt pedig sok esetben olyan előítéleteknek vannak kitéve, amik ennek az alkalmazkodásnak mondanak ellent. Emiatt pedig előáll egy igen kényes helyzet: ugyan a kulturális integráció (nyelv, történelem, kultúra elsajátítása) megtörtént, a társadalmi befogadás ezzel szemben akadályokba ütközik.[368]

Azouz Begag korábbi esélyegyenlőségi ügyekért felelős miniszter (2005-2007), aki maga is algériai származású szülők gyermekeként Franciaországban látta meg a napvilágot, és Lyon egyik peremkerületében (banlieu) nőtt fel,[369] munkássága során hangsúlyozta, hogy a francia társadalom sok esetben „láthatatlanná” teszi azokat a fiatalokat, akik „túl franciák ahhoz, hogy arabnak tekintsék őket, és túl arabok ahhoz, hogy franciának ismerjék el őket”.[370] Ez a sehova nem tartozás érzése egyrészt komoly belső vívódást hozhat, másrészt pedig hozzájárulhat a társadalom, a társadalmi értékekből történő kiábrándításhoz, ami elidegenedéshez vezet, és szélsőséges esetben elindítja az érintetteket a radikalizációhoz vezető úton.

A társadalmi elfogadás / befogadás minden esetben kölcsönös elismerésen alapszik, ami azt jelenti, hogy amennyiben a kölcsönös elismerés csorbát szenved vagy elmarad, az a kirekesztettség új dimenzióit nyithatja meg.

A francia társadalomban uralkodó, jelen fejezetben tárgyalt konfliktusos helyzeteket (esélyegyenlőség hiánya, területi szegregáció, kulturális identitás és beilleszkedési problémák) nem célszerű pusztán szociológiai problémaként értelmezni, mert ezek a problémák az egész rendszerre hatással bíró rendészeti és biztonsági kihívásokat jelentenek. Ezek, ha nem kezelik időben és megfelelő módszerekkel – alapjaiban hatással lehetnek az állami működésre. A társadalmi beilleszkedéssel kapcsolatos problémák nemcsak esélyegyenlőségi vagy morális

[367] NOIRIEL, Gérard, Immigration, antisémitisme et racisme en France. Discours publics, humiliations privées (XIXe-XXe siècle). Paris, Fayard, 2007, 717 p.
[368] FASSIN, Didier. La Force de l'ordre: Une anthropologie de la police des quartiers. Seuil, Paris. 2011.
[369] WERTENSCHLAG, Jean-Luc. Azouz Begag, ancien ministre de l'égalité des chances, à Mulhouse. Radio WNE. 30 sept. 2024. https://www.radiowne.eu/post/azouz-begag-ancien-ministre-de-l-%C3%A9galit%C3%A9-des-chances-%C3%A0-mulhouse (letöltés ideje: 2025.05.05.)
[370] BEGAG, Azouz. Le Gone du Chaaba. Seuil, Paris. 1986.

kérdéseket érintenek, hanem a közrend és közbiztonság fenntartásának egyik alappillérét jelentik.[371]

Az elmúlt, feszültségekkel teli időszak azt mutatja, hogy a kulturális identitáson és az állampolgárok közötti egyenlőségen („égalité") alapuló francia asszimilációs modell egyre jobban küzd a napjainkban felerősödő identitásválságok és identitásfeszültségek jelentette kihívásokkal. Az elismerés hiánya, a kirekesztés, elkülönülés és az ebből eredő frusztráció könnyen biztonsági kockázattá léphet elő, különösen olyan esetekben, amikor a radikális eszméket és irányvonalakat képviselő csoportok meg tudják ragadni és magukhoz tudják vonzani ezeket az identitásválságban lévő személyeket, csoportokat.

A kulturális mobilitás paradoxona világosan megmutatja, hogy az alkalmazkodás, vagy az arra való hajlandóság nem jár automatikusan az elfogadással. A rendőri intézkedések kapcsán meglévő etnikai alapú profilalkotás, a banlieu-ben meglévő fokozott rendőri jelenlét és az aránytalanságok tovább mélyítik az állami szervekkel szembeni bizalmatlan attitűdöket. Fassin korábban hivatkozott kutatása rávilágított arra, hogy a rendvédelmi erők gyakran nem biztonságot és védelmet jelentenek a külvárosi lakosság számára, hanem a túlzó állami kontroll megtestesítői.

Ez alapján látható, egy újfajta megközelítésre van szükség, ami egyszerre veszi figyelembe a társadalmi egyenlőség és igazságosság szempontjait, ezzel párhuzamosan pedig garantálni tudja a közrendet és közbiztonságot. A közbiztonság tevékenységi körébe célszerű lenne beépíteni – az eddigi elemeken túl – a társadalmi kohézió stabilizására irányuló tevékenységet is.

Lokális és globális megoldásokban célszerű gondolkodni, mivel minél inkább az érintettekhez közelebbi megoldási lehetőségeket kínál az állam, annál inkább hajlamosabbak elfogadni azokat a helyi lakosok. A városokban tapasztalható területi elkülönülés speciális kontextust teremt, ahol a rendőri jelenlét más hatásokat vált ki a szegregált külvárosi és a középosztály lakta területeken. A mediációs lehetőségek, valamint a közösségi rendészeti tevékenység fokozott elterjesztése, illetve a lokális aktorok bevonásával mérsékelhetőek a konfliktusos helyzetek, valamint az így remélhetőleg fokozódó rend és biztonság nem kizárólagosan az állami akarat, hanem a polgárok részvételének eredménye is lesz.

A helyi változások mellett szükség van a politikai szemléletmód változására is. Az eddigieknél sokkal jobban figyelembe kéne vennie a társadalmi sokszínűséget, például az

[371] DUBET, Francois. Le temps des passions tristes. Seuil. Paris. 2019.

állampolgári részvételi lehetőségek bővítésével, a helyi képviselet szerepének megerősítésével, valamint a diszkrimináció elleni fellépés hatékonyabbá és átláthatóbbá tételével. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni arra, hogy az állam úgy képviselje és várja el a köztársasági értékeket, hogy azok ne csak egyes csoportok kiváltságai legyenek, hanem a társadalom minden tagja számára hitelesen hangozzanak.

4.2.2. Radikalizáció és terrorizmus mint rendészeti és biztonsági kihívás

A radikalizáció és a terrorizmus korántsem újkeletű kihívások, az elmúlt évtizedekben újabb nehézségek elé állította nem kizárólag, de főként a nyugat-európai államokat. A biztonság fogalma új dimenziókkal bővült, és míg a klasszikus értelemben vett biztonság-felfogás kifejezetten a katonai területről érkező konfliktusokra koncentrált, addig a nemzetközi rendszer átrendeződött viszonyai és kihívásai alapos indokot szolgáltatnak a biztonság kiterjesztő értelmezésére. A 21. század elején egyre inkább teret nyerő belső társadalmi problémák egyre hangsúlyosabbá váltak, amik a megváltozott környezet miatt más jellegű állami és társadalmi reakciókat tettek szükségessé. A radikalizáció ezeknek a belső kihívásoknak az egyik legégetőbb, és legsürgetőbb megoldásokat követelő formája, mivel egyszerre jelent konkrét fizikai fenyegetést az ország és az állampolgárok életére, a közbiztonságra, és szimbolikus, a közös normák és demokratikus értékek ellen irányuló támadásként is értelmezhető.

Franciaország érintettsége ebben a kérdésben elvitathatatlan. Egyfelől Franciaországban él az Európai Unión belül az egyik legnagyobb létszámú muszlim közösség, mintegy 5,4 millió fő,[372] (Németországban 5,3 és 5,6 millió közé teszik ezt a számot),[373] ezzel pedig a második legtöbb hívővel rendelkező vallás az országban a kereszténység mögött. A muszlim hívők teljes lakossághoz viszonyított aránya 8%, de előrejelzések alapján ez az arány a következő évek-évtizedek során jelentősen növekedni fog.[374]

Másrészt pedig a Franciaország által képviselt köztársasági értékek (laicitás, egyenlőség) szigorú és átfogó védelme során gyakran jönnek létre konfliktusos helyzetek azokkal az identitásformákkal, amelyek nem tudnak teljeskörűen beilleszkedni a francia asszimilációs modell elvárásai közé. A radikalizáció ebben az olvasatban tehát nem csupán egy politikai és /

[372] L'islam en France - Faits et chiffres. Statista.fr. https://fr.statista.com/themes/6482/l-islam-en-france/#topicOverview (letöltés ideje: 2025.05.05.)
[373] Le libre exercice de la religion. https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/fr/allemagne-en-un-coup-doeil/le-libre-exercice-de-la-religion (letöltés ideje: 2025.05.05.)
[374] DELESTRE, Sheelah. Nombre de Français déclarant être croyant selon la religion en 2020 et en 2030. 14. oct. 2024. https://fr.statista.com/statistiques/472017/population-religion-france/ (letöltés ideje: 2025.05.05.)

vagy vallási szélsőségnek tekinthető, hanem a társadalmi integráció problémáinak kivetüléseként is értelmezhető.

A biztonsági kihívás azért válik hangsúlyossá, mert a radikalizáció, és az ennek következtében megvalósuló szélsőséges cselekmények többségében a társadalom peremére szorult emberekhez köthetők, de mégis a társadalomba beágyazódva valósul meg. A francia területeken végrehajtott merényletek elkövetői nagy arányban rendelkeztek francia vagy európai kötődéssel, adott esetben egyes vagy kettős állampolgársággal, és az esetek túlnyomó többségében már korábban a hatóságok látókörébe kerültek. Ez felveti annak az eshetőségét, hogy a radikalizáció elleni fellépés, különösen a megelőzés csak abban az esetben lehet hatékony, ha azt az oktatási, kulturális és társadalmi dimenziók erősítése révén az ország kifejezetten beépíti a biztonsági stratégiákba.

A 2015-2016-os támadássorozat a Charlie Hebdo elleni merénylettől kezdve, a Bataclanban és a Stade de France környékén elkövetett merényleteken át a nizzai gázolásos támadásig és a roueni papgyilkosságig nemcsak emberéleteket követelt, nemcsak a rendészeti szervekre rótt hatalmas terhet, aláaknázta a közrendet és közbiztonságot, hanem a lakosság biztonságérzetén is jelentős csorbát ejtett. Az állam részéről érkező válaszok (szükségállapot elrendelése, a terrorellenes szabályozás szigorítása, a hírszerzéssel foglalkozó szervek költségvetési és létszámbeli megerősítése) rövid távon abszolút szükségesek voltak, hosszabb távon pedig komoly politikai diskurzus bontakozott ki velük kapcsolatban.

2020 végén, nem sokkal Samuel Paty meggyilkolását követően terjesztették elő az ún. „Szeparatizmus-törvényt" (loi Séparatisme),[375] amit 2021 augusztusában hirdettek ki, és amit Emanuel Macron köztársasági elnök 2020. október 2-i, muraux-i beszédében[376] érintett először: bejelentette a szeparatizmus és az iszlamista befolyás visszaszorítását szolgáló, az állami szuverenitás és laicitás védelmére épülő stratégia fő elemeit.

„*A probléma nem a laicitás. A laicitás egyet jelent a hit és a nem hit szabadsága, a vallás gyakorlásának lehetősége addig a pontig, amíg a közrend nem sérül. A laicitás az állam semlegességét jelenti, és nem a vallások közéletből való eltörlését. A laicitás a cement, ami összetartja Franciaországot. A laicitást ezért határozottan és pontosan kell érvényre juttatni. A*

[375] LOI n° 2021-1109 du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000042635616/ (leltöltés ideje: 2025.05.05.)
[376] MACRON, Emanuel. La République en actes : discours du Président de la République sur le thème de la lutte contre les séparatismes. Élysée. Publié le 2 octobre 2020. https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/10/02/la-republique-en-actes-discours-du-president-de-la-republique-sur-le-theme-de-la-lutte-contre-les-separatismes (letöltés ideje: 2025.05.05.)

probléma az iszlamista szeparatizmus. Ez egy tudatos, kidolgozott politikai és vallási projekt, ami a köztársaság értékeitől való eltérésként jelenik meg, és ami gyakran egy elkülönült társadalmi réteg kialakulását jelenti, ahol a gyerekek iskolai lemorzsolódása jellemez, és ahol a közösségi sport- és kulturális rendezvények révén terjesztik a köztársaság törvényeivel és értékeivel össze nem egyeztethető elveket"- fogalmazott Macron.

A törvény értelmében minden állami támogatást igénybe vevő szervezetnek nyilatkozatban kell vállalnia a köztársaság értékeinek tiszteletben tartását (contrat d'engagement républicain),[377] illetve egyszerűbbé vált azon egyesületek feloszlatása, ahol „szeparatista tevékenységet" folytatnak. Nemcsak a közszférában dolgozókra, hanem magáncégek közszolgáltatást nyújtó munkatársaira is kiterjed a vallási semlegesség elve.

A vallási szervezeteknek be kell jegyeztetniük magukat, ami sokkal szigorúbb követelményeket támaszt, illetve külön szabályok vonatkoznak a külföldi finanszírozású szervezetek bejelentésére: 10 000 eurónál nagyobb összegű, külföldről érkező éves támogatást kötelezően be kellett jelenteni.

Az oktatás területén is jelentős változásokat vetített előre a törvény: az otthoni oktatásra jelentős korlátozások léptek érvénybe, és ezt a tevékenységet előzetes tankerületi engedélyhez kötötték (az addigi szülői engedély helyett), illetve a nem állami engedéllyel működő iskolák bezáratása könnyebbé vált.

Megjelent egy új bűncselekményi kategória, az online zaklatás, ami többek között lehetővé tette a gyorsított eljárások lefolytatását a közszereplők, és különösen a tanárok ellen irányuló, gyűlöletkeltő online megnyilvánulások, vagy személyes adatok rosszindulatú nyilvánosságra hozása esetén.

A templomokban, mecsetekben és más vallási terekben megjelent a politikai töltetű beszédek és rendezvények tilalma (indirekt módon), illetve ennek kapcsán a prefektusoknak lehetőségük nyílt a vallási helyeket ideiglenesen bezáratni abban az esetben, ha ott „gyűlöletet szító diskurzus" zajlik. [378]

A szeparatizmus törvény kapcsán súlyos kritikák és élénk társadalmi-politikai viták bontakoztak ki. Egyes elemzők álláspontja szerint a „szeparatizmus" kifejezés használata kollektív megbélyegzéshez vezethet, mivel szinte kizárólagosan az iszlám kontextusában

[377] Le contrat d'engagement républicain (CER). https://www.associations.gouv.fr/IMG/pdf/faq_cer_fevrier_2023_vf.pdf (letöltés ideje: 2025.05.05.)
[378] LOI n° 2021-1109 du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000042635616/ (leltöltés ideje: 2025.05.05.)

használják, noha a törvény vallástól független megfogalmazásban íródott. Különböző muszlim szervezetek és civil jogvédők hangsúlyozták, hogy a törvény – az ő olvasatukban – nem tekinthető egy általános, radikalizmus elleni fellépés lehetőségét biztosító joganyagnak, tekintettel arra, hogy túlzó módon a muszlim közösségekre fókuszál, ezzel mintegy stigmatizálva őket. A Francia Iszlám Tanács (CFCM – Conseil Francais du culte musulman) a Szenátus előtti meghallgatása során felhívta a figyelmet arra, hogy a törvény felerősítheti a társadalom és akár a hivatalos szervek részéről érkező diszkriminatív attitűdöket, amik hozzájárulhatnak az érintett közösségek további elszigetelődéséhez.[379] A CNCDH (Commission nationale consultative des droits de l'homme – Emberi Jogok Nemzeti Konzultatív Bizottsága)[380] kifejezte aggodalmát az iránt, hogy a szeparatizmus törvény – az általuk diszkriminatívnak vélt rendelkezések miatt – egy idő után kontraproduktívvá válhat, ami negatív irányba terelheti a radikalizmussal és szeparatizmussal kapcsolatos közös gondolkozást.

Az otthoni oktatást érintő reformok diszkriminatív jellege is napirendre került. Ugyanis sok család vallási meggyőződésből választaná ezt az oktatási formát, és a törvény következtében meglehetősen nehéz helyzetbe kerültek. Ugyanakkor a jogalkotó kettős szándéka is tetten érhető: egyrészt minimalizálni akarta a nem intézményi keretek között megvalósuló oktatás révén történő radikális eszmék terjesztésének kockázatát, másrészt pedig az oktatás, és különösen a közoktatás, mint integrációs színtér szerepét kívánta tovább erősíteni.

A vallási egyesületek erőteljesebb, adminisztratív jellegű ellenőrzése és a támogatás megvonásának lehetősége a törvény kritikusai szerint szembe megy a laicitás elvével, azaz óhatatlanul a vallási élet állami befolyásolását jelentené.[381]

Franciaországnak tehát kettős kihívással kell szembenéznie a rendészeti és biztonsági válaszok kapcsán. Egyrészt határozottan és hatékony módszereket kell alkalmazni bárminemű szélsőségekkel szemben, emellett el kell kerülnie azokat az intézkedéseket, amik a társadalmi egységesség ellen dolgoznak, illetve új töréspontokat hoznak létre, vagy tovább mélyítik a már meglévőket. A rendészeti és hírszerzési eszközök mellett ennek következtében folyamatosan

[379] BERKAOUI, Héléna. Loi séparatisme : le CFCM craint « un sentiment de suspicion généralisée ». Public Sénat. https://www.publicsenat.fr/actualites/non-classe/loi-separatisme-le-cfcm-craint-un-sentiment-de-suspicion-generalisee-187232 (letöltés ideje: 2025.05.06.)
[380] Conforter le respect des principes de la République : un PJL dangereux pour la cohésion nationale. CNCDH. Mis a jour: le 8 avril 2021. https://www.cncdh.fr/communique-de-presse/conforter-le-respect-des-principes-de-la-republique-un-pjl-dangereux-pour-la (letöltés ideje: 2025.05.06.)
[381] YEUNG, Peter. France's controversial 'separatism' bill: Seven things to know. 15. february 2021. Al-Jazeera. https://www.aljazeera.com/news/2021/2/15/frances-controversial-separatism-bill-explained (letöltés ideje: 2025.05.06.)

növekszik a megelőzésre irányuló intézkedésekre, valamint a társadalmi befogadás erősítésére fektetett hangsúly.

A kérdés az előbbiekből következően már nemcsak az, hogy milyen intézkedések szükségesek a következő merényletek megakadályozására és a következmények minimalizálására, hanem az is, hogy milyen eszközök és források segítségével tud Franciaország olyan társadalmat és összetartó erőt építeni, ahol a radikalizációra hajlamos fiatalok aránya fokozatosan csökken.

A radikalizáció egy olyan összetett társadalmi és pszichológiai folyamat, amelynek során az egyén vagy csoport fokozatosan eltávolodik a társadalom által elfogadott általános értékektől, és egy alternatív, sok esetben erőszakos jellemzőkkel bíró szemlélet felé fordul. Fontos hangsúlyozni, hogy a radikalizmus nem minden esetben jár együtt az erőszakos eszközök alkalmazásával: Taspinar[382] megfogalmazása szerint minden terrorista radikális, de csak kevés radikálisból lesz terrorista.[383] Moghaddam ún. lépcsőház-modellje is egybecseng ezzel a megállapítással, mert azt mutatja be, hogy egy átlagember hogyan, milyen tényezők és körülmények hatására juthat el egy terrorcselekmény végrehajtásáig. A modell lényeges megállapítása, hogy sokakban fogalmazódik meg a tettek iránti hajlandóság, de ténylegesen csak ennek a számnak a töredéke jut el a megvalósításig.[384]

Az utóbbi években, évtizedben végbement digitális térnyerés révén, annak következményeként a radikalizációs folyamatok is felgyorsultak, és egyes esetekben el is mélyültek. Az egyes alkalmazások algoritmusai alapján ajánlott tartalmak, a zárt chatszobák és a dark web mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a radikalizálódásra hajlamos egyének megerősödjenek saját világlátásukban, és ezek a folyamatok leépítik a kritikus gondolkodásra való hajlamot is.[385]

Kis-Benedek álláspontja szerint a radikalizmusnak két csoportját különíthetjük el. A kognitív radikalizmus esetében az egyén a fennálló társadalmi renddel ellentétes nézeteket vall, megtagadja annak működési kereteit és a törvényes berendezkedést egy teljesen más alapokra épülővel szeretné helyettesíteni. Abban az esetben, ha az erőszak alkalmazása érdekében

[382] Dr Ömer Taspinar, a Johns Hopkins Egyetem professzora.
[383] KIS-BENEDEK, József. Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2016.
[384] PUPOS Csaba: A radikalizálódás okai. Nemzetbiztonsági szemle. 11. évfolyam (2023) 3. szám, 46-68. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/download/6939/5703/31369 (letöltés ideje: 2025.05.06.)
[385] NEUMAN, Peter. The New Jihadism A Global Snapshot. ICSR. 2014. https://icsr.info/wp-content/uploads/2014/12/ICSR-REPORT-The-New-Jihadism-A-Global-Snapshot.pdf (letöltés ideje: 2025.05.06.)

lépéseket tesz (azért, hogy a kognitív célkitűzéseit érvényre juttathassa), akkor már erőszakos radikalizmusról kell beszélnünk.[386]

A radikalizációt több különálló tényező is jellemzi. Egyrészt megjelenik benne az identitásválság, ami leginkább a valamilyen ok miatt kirekesztett társadalmi csoportokat érinti. A migrációs háttérrel rendelkező, de önmagukat már nem bevándorlóként definiáló, sok esetben már francia állampolgárságot szerzett,[387] többnyire az elhanyagolt, hátrányos helyzetben lévő külvárosi területeken élő fiatalok eklatáns példái annak, hogy a társadalmi – gazdasági szegmensből érkező elutasítottság, a szülők országától való elszakadás, és a befogadó országhoz történő kapcsolódás hiánya hogyan idézhetik elő az identitásválság állapotát. Hangsúlyozni szükséges, hogy nem minden külvárosi, hátrányos helyzetű, kirekesztett fiatal radikalizálódik, de a felsorolt tényezők hajlamosítják őket erre a folyamatra.

Ilyen jellemző tényező a közösségi megerősítés folyamata, ahol ezek a fiatalok egy közös érdeklődési kör hatására kapcsolatba kerülnek egymással, és zárt csoportokban, az online felületek segítségével közelebb kerülnek bizonyos ideológiai irányzatokhoz. Ezzel mintegy párhuzamosan pedig, látva, hogy nem csak ők küzdenek saját hovatartozásuk és gyökereik megtalálásával, megerősödik bennük ez a „sehova nem tartozás érzése", ami további táptalajául szolgál a többségi társadalomtól való eltávolodás folyamatának.

A radikalizáció meghatározását és a megelőzés lehetséges módjait élénk tudományos-szakmai és politikai diskurzusok övezik. Kutatók egy csoportja, és különösen Olivier Roy arra igyekszik ráirányítani a fókuszt, hogy nem maga a vallás az a tényező, ami radikálissá válik, hanem az identitásválságban lévő fiatal generáció keres magának egy olyan eszmerendszert, ideológiát, amit a kaotikus viszonyok közepette magáénak tud érezni, és gyakran így jutnak el az iszlám vallásig. Tehát az értelmezésükben a vallás nem egy generáló tényező, hanem egy olyan eredmény, amivel ezek a fiatalok érzelmileg azonosulni tudnak.[388]

Ezzel szemben Gilles Kepel a radikalizációs folyamatot az iszlamista ideológia terjedésével támasztja alá, melynek érdekében utóbbiak egy racionális és tudatosan átgondolt stratégiát alkalmaznak. A két nézet közötti lényeges különbség pedig abban mutatkozik meg, hogy míg Roy az egyéneket körülvevő társadalom felelősségére és társadalmi környezetére,

[386] KIS-BENEDEK József: Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2016. p. 72.
[387] MÁGÓ, Barbara. A honosítás kockázatai az „állampolgárság védelmének" az „állampolgárság védelmének" tükrébentükrében. Magyar Rendészet 2024/1. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/7173/5980 (letöltés ideje: 2025.05.18.)
[388] ROY, Olivier. Jihad and Death: The global appeal of Islamic State. Oxford University Press, 2017. p.112.

ezzel együtt pedig a pszichológiai háttérre helyezi a fókuszt, addig Kepel az ideológiai befolyásolás mechanizmusait és annak hatásait helyezi előtérbe.[389]

4.2.2.1. A radikalizáció mint belső biztonsági és rendészeti kihívás

A radikalizációval érintett személyek kérdése az elmúlt évek, évtizedek alatt a nyugat-európai államok többségében központi kérdéssé nőtte ki magát. Ez különösen igaz azokra az államokra, ahol számottevő a bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező, gyakran hátrányos helyzetben, a társadalom perifériáján élő lakosság aránya. A radikalizáció ebben az olvasatban nem kizárólag az ideológiai eszmék elsajátítását, és az azok mentén megvalósuló pszichológiai átalakulást jelenti, hanem egy olyan folyamatot is leír, ahol az érintett személy pontról pontra eltávolodik a társadalom által vallott és alkalmazott erkölcsi és normatív értékrendtől, és nem zárja ki akár a változás reményében alkalmazott erőszak lehetőségét sem.[390]

A radikalizáció belső biztonsági problémaként történő kezelése azonban csak a külső biztonsági kihívások mentén értelmezhető, önmagában történő kezelése a jelenlegi globalizálódó világunkban nem lehetséges, mert csak nemzetközi kooperáció segítségével lehet hatékony megelőző és felderítő munkát folytatni. Ehhez a nemzetközi együttműködéshez azonban az egyes országok általi egyéni elkötelezettség is szükséges. A biztonság átfogó értelmezése ezen a területen is jól leképeződik: ahogy Gazdag Ferenc és Remek Éva is felhívják rá a figyelmet, a 2001. szeptember 11-i terrorcselekmények hatására az Egyesült Államok számára a bevándorlás egy kívülről érkező, külső biztonsági problémaként jelentkezett, de ezzel párhuzamosan evidenssé vált, hogy az ott élő, arab és iszlám közösségek az amerikai társadalmat fenyegető terrorizmus potenciális bázisává léptek elő, és ezzel a bevándorlás egyúttal a belső biztonságot is érintő kérdéssé avanzsált.[391]

Ezen példa mentén párhuzamot vonhatunk a Franciaországba történő bevándorlással kapcsolatban. A migráció, mint külső biztonsági kihívás egyrészt a nemzetközi színtéren betöltött szerepének köszönhető, másrészt pedig a már részletezett történelmi múlt és földrajzi helyzet hatása. A kívülről érkező hatások olyan belső társadalmi változásokat és feszültségeket

[389] KEPEL, Gilles. Terror in France. The rise of Jihad in the West. Princeton Studies in Muslim Politics. Princeton University Press. 2017.
[390] BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. Journal of Strategic Security. Vol. 4. No. 4. Winter 2011. p.7-36. https://www.jstor.org/stable/26463910?seq=1 (letöltés ideje: 2025.05.10.)
[391] GAZDAG Ferenc – REMEK Éva: A biztonsági tanulmányok alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. p.30. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12604/web_PDF_EKM_Biztonsagi_tanulmanyok_alapjai.pdf?sequence=1 (letöltés ideje: 2025.05.10.)

generáltak (szociális, politikai, gazdasági értelemben), amelyek következtében a migráció, és ennek következtében a radikalizáció belső biztonsági kihívásként értelmezhető, ami a politikai élet szereplőit, és a társadalom nagy részét is foglalkoztatja.

Mindemellett a radikalizáció központi belső biztonsági fenyegetésként történő jelentkezésében döntő szerepet játszik az a tény, hogy a jelenség – a migrációs kapcsolódási pontok mellett – belső forrású fenyegetés. A nyugat-európai államokban elkövetett terrorcselekmények elkövetői gyakran már rendelkeznek valamelyik európai ország állampolgárságával, akiket nem a külföldi terrorista csoportok „küldtek" Európába, hanem itt születve, helyi kontextusban radikalizálódtak. A dolgozat központi elemét jelentő francia migráció rendészeti és biztonsági kihívásainak kontextusában ez az állítás jól alátámasztható. A 2015-16-os támadások elkövetőinek többsége rendelkezett migrációs háttérrel, és szintén a többségük rendelkezett francia, vagy más európai ország akár kettős állampolgárságával.

Ezentúl Franciaországban, Belgiumban és Nagy-Britanniában is bizonyítható, hogy az elkövetők többsége helyi születésű, ott járt iskolába, de a társadalom irányából érkező elutasítottság, az elismerés hiánya és az identitásválság hajlamosító tényezőként szerepelt a radikális ideológiák iránti fogékonnyá válásban.[392]

Fontos különbséget tenni a szervezet által behálózott, és ennek segítségével radikalizálódott személyek, és a „magányos farkas" elkövetők által jelentett kihívások között. Ez előbbi esetben a hatóságok előrejelző tevékenységei, a kapcsolathálózatok elemzése segítségével könnyebb helyzetben vannak a felderítő szervek, azonban a magányos elkövetőkkel kapcsolatban további kihívások is felmerülnek. A franciaországi merényletek közül a 2016-os nizzai gázolásos esemény és Samuel Paty lefejezése (2020) esetében magányos elkövetőkről beszélhetünk, ami sokkal nehezebbé teszi a hatóságok felderítő és előrejelző munkáját, mert ezek a típusú elkövetők online radikalizálódnak, és nem rendelkeznek olyan kiterjedt kapcsolati hálóval, ami indokolhatná a szorosabb hatósági figyelmet.

A radikalizáció elleni fellépés a belső biztonsággal foglalkozó szervek tevékenységének egyik sarokkövévé vált, ahol a 2015 óta tartó terrorfenyegetettség (változó szinteken), de folyamatos alkalmazkodást igényel az állami szereplőktől és a társadalom részéről is egyaránt.

[392] KHOSROKHAVAR, Farhad. Radicalisation. Éditions de la Maison des sciences de l'homme. Paris. 2014.

4.2.2.2. A radikalizáció kezelése

A radikalizáció felderítése és megelőzése átfogó módon zajlik, ide tartoznak a rendőrségi, valamint titkosszolgálati eszközök alkalmazása, a különböző szociális programok, illetve a speciális, deradikalizációt segítő programok.

A 2014-ben létrehozott DGSI[393] (Direction Générale de la sécurité intérieure – Belbiztonsági Főigazgatóság) Franciaország egyetlen szakosított hírszerző szolgálataként működik, fő feladatai közé tartozik a terrorizmus és a radikalizáció elleni küzdelem, a külföldi beavatkozások megelőzése és felszámolása, a nemzeti örökség védelme, illetve a kiberfenyegetések és a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelem. [394]

A 2013-ban elfogadott, és 2025-ben frissített hírszerzési stratégia[395] a francia hírszerzés stratégiai alapdokumentuma, ami meghatározza a nem titkosított hírszerzés prioritásait és irányelveit. A stratégia kifejezett célja, hogy a hírszerző tevékenységet folytató szervek összehangolt és hatékony működése révén tudjanak reagálni a jelentkező (nemzet)biztonsági kihívásokra. A stratégai fő sarokpontjai a terrorizmus elleni küzdelem, a kockázatok hatékony előrejelzése, a gazdasági és ipari érdekek védelme, a nemzetközi együttműködés, valamint a kiberbiztonsági kérdések köré csoportosulnak.

Az egyik lefontosabb eszköz az ún. „S-kartoték" (Fiche-S), ami csak egy a több mint 50 éve használatos „körözött személyek dossziéja" (FPR – fiche des personnes recherchés) közül. A J és JP kartotékokat leszámítva (ezek a bíróság vagy rendőrség által körözött személyeket jelölik) ezek a kartotékok feltalálás esetén nem jelentenek automatikus kényszerintézkedést, hanem elsősorban nyomozati célokra használják őket, és egy 2018-as jelentés szerint akkor mintegy 620 000 nevet tartalmazott, akiket valamilyen ok miatt figyelemmel kísértek / köröztek a hatóságok. Az „S-kartoték" (amit leggyakrabban a DGSI alkalmaz) olyan személyekre vonatkozik, akik esetében a francia (vagy más európai hatóság) terrorista indíttatást feltételez, vagy felmerül a gyanú az állam biztonságának aláásásával kapcsolatban anélkül, hogy bármilyen bűncselekményt elkövettek volna, azaz előfordulhat, hogy „csupán" terrorista kapcsolatokkal, ismerősökkel rendelkezik. Maga az S-kartoték is különböző szintekre van

[393] Décret n° 2014-445 du 30 avril 2014 relatif aux missions et à l'organisation de la direction générale de la sécurité intérieure. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000028887486/ (letöltés ideje: 2025.05.10.)
[394] Découvrir la DGSI – nos missions. https://www.dgsi.interieur.gouv.fr/decouvrir-dgsi/nos-missions (letöltés ideje: 2025.05.10.)
[395] La Stratégie nationale du renseignement. Mis à jour le 21/03/2025. https://www.academie-renseignement.gouv.fr/strategie-nationale-du-renseignement (letöltés ideje: 2025.05.10.)

osztva annak megfelelően, hogy milyen intézkedés szükséges egy ellenőrzés során, azaz nem az egyén veszélyességét jelenti. [396]

Egy 2018-as, a CESEDA törvény kiegészítéseként a Nemzetgyűlés elé érkezett előterjesztés is megfogalmazta, hogy a támadások után 2-3 évvel 24 000 fő szerepelt az „S-kartoték" rendszerben, közülük pedig mintegy 20 000-en jelentettek a radikalizációjuk miatt potenciális veszélyt Franciaország köz- és nemzetbiztonságára, és közülük 15% volt a külföldiek aránya. 2012 és 2018 között 31 terrorista vett részt franciaországi támadásokban, 60%-uk szerepelt a S-kartoték rendszerben. A halálos áldozatokat követelő támadások összes elkövetője pedig valamilyen formában ismert volt a hatóságok számára (a 2015. novemberi események kapcsán a belga rendőrséggel együttműködésben). Valérie Boyer előterjesztése alapján a kiutasításra vonatkozó szabályrendszer jelentősen szigorodott volna, azaz az „S-kartotékban" szereplő külföldieket sokkal könnyebben lehetett volna kiutasítani az országból még akkor is, ha konkrét bűncselekményt nem követtek el, de felmerült velük kapcsolatban a gyanú. Az előterjesztést nem fogadta el a Nemzetgyűlés.[397]

A radikalizáció kezelése és megelőzése szempontjából döntő jelentőséggel bír a társadalmi integrációs folyamatok támogatása. A francia állam és a helyi önkormányzatok egyaránt részt vesznek ebben a feladatban, több terület bevonásával.

Az iskolák, mint a társadalmi és kulturális integráció egyik legfontosabb színterei kiemelt szerepet töltenek be az állampolgári nevelés és a demokratikus értékek átadásában, ezáltal pedig közvetve a radikalizáció megelőzésében. Ennek egyik hosszútávú, strukturális, oktatási rendszeren keresztül történő tudatformáló eszköze Franciaországban az EMC program (Enseignement Moral et Civique – erkölcsi és állampolgári nevelés), amit 2013-ban fogadtak el[398] és a 2015-ös tanévtől kezdve felmenő rendszerben vezették be a középiskolai oktatásba. Ezt a programot a 2015-ös Charlie Hebdo elleni támadást követően megerősítették, és az iskolai tantervek egyik sarokkövévé vált. Az EMC kifejezett célja,[399] hogy a diákok minél átfogóbban

[396] Terrorisme : qu'est-ce que la fiche « S » ?. Le Monde Décodeurs. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2023/10/16/terrorisme-qu-est-ce-que-la-fiche-s_4741574_4355771.html (letöltés ideje: 2025.05.10.)

[397] IMMIGRATION ET DROIT D'ASILE - (N° 714) AMENDEMENT N°CL735 présenté par Mme Valérie Boyer ARTICLE ADDITIONNEL. ASSEMBLÉE NATIONALE 30 mars 2018. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/amendements_alt/0714/CION_LOIS/CL735 (letöltés ideje: 2025.05.11.)

[398] LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000027677984/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)

[399] L'enseignement moral et civique (EMC) au Bulletin officiel spécial du 25 juin 2015. Ministere de l'Éducation. https://www.education.gouv.fr/l-enseignement-moral-et-civique-emc-au-bulletin-officiel-special-du-25-juin-2015-5747 (letöltés ideje: 2025.05.12.)

és hatékonyabban elsajátítsák a demokratikus és békés együttélés normáit, tisztában legyenek az emberi jogok alappilléreivel, és különös hangsúlyt fektet továbbá a kritikus gondolkodás kialakítására annak érdekében, hogy időben felismerjék és elutasítsák a gyűlöletkeltésre és bomlasztásra épülő konspiratív vagy esetleg erőszakos ideológiákat.

A program a közép- és az általános iskolákban is jelen van kötelező tantárgyként, ahol a diákok tematikus egységekre bontott tananyag alapján ismerkednek meg a szabadság, egyenlőség, testvériség, a laicitás, az állampolgári lét jelentésével, az erkölcsi felelősség és a közösségi részvétel fontosságával, ezeken keresztül erősödik a közösséghez tartozó identitásuk és fejlődik a személyes értékrendjük.

Az EMC központi szerepet tölt be a laicitásra nevelés területén: francia olvasatban az állami szféra, az állami iskola világnézeti szempontból semleges terület, ahol mindenkinek joga van a tanuláshoz, ugyanakkor az eltérő akár társadalmi akár fizikai vonások tiszteletben tartása kötelező. Ez a megközelítés különösen fontos, és direkt választ ad az eltérő értékrendre épülő, gyakran a vallási / ideológiai fundamentalizmus táptalajául szolgáló, különösen a muszlim kisebbség egyes részeinél megfigyelhető szegregáló magatartásformák esetén.[400]

Az oktatási minisztérium külön program keretében támogatja az iskolákat a kreatív és gyakorlatias, a köztársasági értékeket előtérbe helyező programok mindennapi gyakorlatba történő beépítésében: a szimulációk, vitaklubok és különböző projektek segítségével, a diákok közösségi részvételén keresztül igyekeznek elérni, hogy a marginalizálódott, vagy marginalizálódásra hajlamos fiatalok ne a különböző, erőszakos jellegű ideológiák felé forduljanak.[401]

Ugyanakkor a programot számos kritika is éri. Tanulmányok rámutatnak arra, amit a dolgozat korábbi részében is érintettem, hogy a hátrányosabb helyzetben lévő területeken (akár a külvárosokban) sok esetben alacsonyabb a program hatékonysága: ez jelentősen függ az iskola elhelyezkedésétől, a tanárok motiváltságától és a tanulók társadalmi hátterétől egyaránt. Azaz, pont ott szenved hiányt a program hatékonysága, ahol a legnagyobb szükség lenne rá.[402]

A szociális beavatkozások radikalizáció elleni egyik kulcsszereplője a munkaerőpiaci integráció elősegítése, mert a korábban már részletezett, negatív irányú folyamatok egyik

[400] EMC programme. https://www.education.gouv.fr/media/27215/download (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[401] Une École engagée pour l'excellence, l'égalité et le bien-être. Circulaire de rentrée 2022. Ministere de l'Éducation. https://www.education.gouv.fr/bo/22/Hebdo26/MENE2219299C.htm (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[402] Publication du 7eme rapport annuel de l'Observatoire de Laicité. https://www.vie-publique.fr/rapport/277902-rapport-annuel-de-l-observatoire-de-la-laicite-2019-2020 (letöltés ideje: 2025.05.12.)

meghatározó tényezője a munkaerőpiaci ellehetetlenülés. Külön hangsúlyt fektet a francia rendszer azokra a hátrányos helyzetben lévő fiatal felnőttekre, akik marginalizált területeken élnek, sok esetben munkanélküliséggel küzdenek, és végzettségi szintjük eltér az átlagtól – akik helyzetüknél fogva fokozottabban ki vannak téve a szociális frusztráció és az identitásválság következményeinek. A munkaerőpiaci támogatás azért is fontos tényező, mivel számos kutatás alátámasztja, hogy a társadalmi kirekesztettség és a munkanélküliség kiemelt szerepet játszik a radikalizációra való hajlam kialakulásában.[403]

Franciaországban több olyan, a munkaerőpiaci integráció elősegítését hivatott állami és helyi önkormányzati program is indult, amik kiemlt szerepet töltenek be a gazdasági és társadalmi integráció, és a biztonsági kérdések szempontjából egyaránt.

A PEC (Parcours Emploi Compétences – Foglalkoztatási és Készségfejlesztési Program) a 16-25 év közötti, munkanélküli és társadalmi szempontból hátrányos helyzetű fiataloknak nyújt mentori segítséggel és képzésekkel kiegészített foglalkoztatást. A program célja nemcsak az álláskeresés támogatása és munkahely biztosítása, hanem az is, hogy a résztvevő személyek az elsajátított készségek és kompetenciák révén meg tudják erősíteni saját önállóságukat és függetlenségüket, ezáltal pedig a társadalmi integrációjuk is hatékonyabb legyen, ezzel eltávolodva a radikálisabb eszméktől.[404]

Az „Emploi Franc" program keretében a francia kormány azon munkáltatóknak nyújtott pénzügyi támogatást, akik a várospolitika szempontjából kiemeltnek minősülő (hátrányos helyzetű) városrészekben lakó fiatalokat alkalmaznak. Ezek az ún. QPV-zónák (quartiers prioritaires de la politique de la ville) olyan területek, ahol a szociális és társadalmi problémák nagy arányban fordulnak elő, és ahol ennek következtében a radikalizáció kockázata magasabb lehet. A program keretében nyújtott támogatások csak a 2024. december 31-ig megkötött szerződések esetében érvényesíthetőek, jelenleg pedig új forrásokra vár.[405]

A „CEJ-program" (Contrat d'engagement jeune – ifjúsági kötelezettségvállalási szerződés) 2022-ben kezdődött.Iindulása óta olyan, 16-25, illetve 29 év közötti, fogyatékkal élő munkavállalóként elismert, nem tanuló és képzésben nem résztvevő fiataloknak nyújt segítséget, akik számára nehézséget jelent a munkaerőpiachoz történő hozzáférés. A program kijelölt mentorok segítségével akár napra lebontva ír elő egyéni mentorálást, illetve külön

[403] KHOSROKHAVAR, Farhad. Radicalisation. Éditions de la Maison des sciences de l'homme. Paris. 2014
[404] Le parcours emploi compétences (PEC). Minsitere de Travail. Mis a jour le 29/01/2024. https://travail-emploi.gouv.fr/le-parcours-emploi-competences-pec (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[405] Questions-réponses | Les emplois francs. Mis á jour le 05/01/2024. https://travail-emploi.gouv.fr/questions-reponses-les-emplois-francs (letöltés ideje: 2025.05.12.)

készségfejlesztő képzéseket annak érdekében, hogy a leszakadásnak leginkább kitett fiatalokat hatékonyan vonja be a munka és tanulás – képzés világába, ezzel pedig csökkentse a radikális ideológiák rájuk gyakorolt hatását, aminek – hátrányos helyzetüknél fogva – fokozottabban ki vannak téve.[406]

A prefektusi megbízott intézménye 2008 óta segíti és teszi kézzelfoghatóbbá a legveszélyeztetettebb területeken történő állami jelenlétet. A megbízottak szorosan együttműködnek a helyi lakosokkal és a várospolitika résztvevőivel, és ők azok, akik helyi szinten koordinálják a fiatalok foglalkoztatását és integrációját elősegítő programokat, és helyi szereplőként gyorsabban és hatékonyabban fel tudnak lépni és figyelmet fordítani a társadalmi békére veszélyt jelentő eseményekre, így kifejezetten akár a radikalizációra vonatkozóan is. [407]

A radikalizáció megelőzésének egyik legeklatánsabb példája a 2018-ban útjára indított QRR-program (Quartiers de reconquete républicaine). Ez a kezdeményezés a társadalmi szempontból hátrányos helyzetben lévő városrészekben (ahol magasabb a bűnözési kockázat illetve a radikalizáció kockázata magasabb) a támogató állami jelenlét megerősítését tűzte ki célul, azaz előtérbe helyezi a közoktatás, a szociális szolgáltatások és a rendőrség fokozottabb jelenlétét /működését. Ennek érdekében nemcsak a rendőrség és csendőrség jelenlétének a fokozását szeretnék elérni, hanem kiváltképpen a fiatalokra fókuszáló prevenciós tevékenységek, valamint a civil partnerek és szociális szakemberek együttműködésével az állam és az állami szereplők iránti bizalom visszaépítésén is dolgoznak.[408]

A QRR programon belül létrehozott PSQ (police de sécurité quotidien) programban egyrészt a klasszikus, állam és a társadalom biztonságát garantáló feladatokat látnak el, másrészt fontos szerepe van a közösséggel történő kapcsolattartásban és bizalomépítésben is. A helyi rendőrök kapcsolatot építenek és tartanak fent a helyi iskolákkal és szociális központokkal, egyesületekkel, mecsetekkel annak érdekében, hogy a radikalizáció korai jeleinek észlelése esetén minél hamarabb be tudjanak avatkozni.[409]

A radikalizációs kérdésekre adott állami válaszok egyik legszemléletesebb példája Franciaországban a PREV-program (Programme de Prévention de Radicalisation Violente –

[406] Le contrat d'engagement jeune (CEJ). Mis a jour le 01/04/2025. Ministere du travail. https://travail-emploi.gouv.fr/le-contrat-dengagement-jeune-cej (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[407] Délégué du préfet, un lien de proximité. Agence Nationale de la Cohésion des Terrotoires. https://agence-cohesion-territoires.gouv.fr/sites/default/files/2021-05/Fiche_Delegues-du-prefet_v9.pdf (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[408] Les quartiers de reconquête républicaine. 26.04.2023. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/les-quartiers-de-reconquete-republicaine (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[409] Police de sécurité du quotidien. Mis a jour le 06/12/2024. https://www.interieur.gouv.fr/actualites/grands-dossiers/police-de-securite-du-quotidien (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Erőszakos radikalizáció megelőzése program) a radikalizáció megelőzését célzó nemzeti terv része, amit a 2015-ös párizsi terrortámadásokat követő politikai és társadalmi diskurzus eredményeként jött létre. Ez a program az érintett személyek megfigyelése mellett külön hangsúlyt fektet a társadalomba történő visszaintegrálásukra és a további szélsőséges eszmék térnyerésének megakadályozására is.[410]

Egyfajta új szemléletet képvisel, mivel a civil, a vallási és az állami szereplők együttes munkájára épít, és helyi koordináció segítségével működik. Célja a radikalizáció korán megmutatkozó jeleinek felismerése, és az ezzel kapcsolatos megelőző tevékenység, a radikalizált személyek társadalmi reintegrációjának támogatása. Ennek érdekében nagy hangsúlyt fektet a klasszikus szereplők mellett a helyi közösségek aktív részvételre ösztönzésére és a megelőzési folyamatok során való aktívabb szerepvállalásra.

A prefektúrák vezetőinek hármas szerepük van a program során. Egyrészt koordinálják az egyes pontok végrehajtását és összehangolását, ami több területet is magába foglal. Vallási szakértők segítségével az adott vallás szemszögéből közelítik meg a potenciálisan radikális eszméket és azok társadalomban történő megjelenését, de oktatási szakembereket is bevonnak az iskolai jó gyakorlatok és prevenciós programok kidolgozásába, valamint a mentális segítségnyújtás és könnyebb visszailleszkedés érdekében pszichológusok és szociális munkások is tevékenykednek a program keretein belül. Másrészt a családok támogatásával és radikalizálódásának megelőzésével foglalkozó szervezeti egység révén (ami minden megyében megtalálható) támogatást nyújt a radiklalizációval érintett családoknak arra, hogy elsajátítsák a köztársaság értékeit, ezzel összhangban maguk mögött hagyják a szélsőséges eszméket, és újra be tudjanak illeszkedni.[411]

A program az oktatásban, a munkaerőpiaci integráció, valamint a közösségi programok területén is meghatározó szereppel bír: az oktatási intézményekben megvalósított korai prevenciós programok segítségével lehetőség nyílik a radikalizáció korai felismerésére, és így a korai beavatkozás megakadályozhatja a későbbi eszkalációt. A munkaerőpiac, mint az integrációs törekvések fontos színtere tekintetében a program a veszélyben lévő, vagy már radikális eszmékkel kapcsolatba került személyek esetében a képzési programok és

[410] Le Plan national de prévention de la radicalisation. Secrétariat général du comité interministeriel de prévention de la délinquance et de radicalisation. https://www.cipdr.gouv.fr/plan-national-prevention-radicalisation/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)
[411]Les partenaires de terrain du CIPDR. Secrétariat général du comité interministeriel de prévention de la délinquance et de radicalisation. https://www.cipdr.gouv.fr/reseau-national-les-partenaires-de-terrain/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)

álláskeresési támogatások révén igyekszik elősegíteni a munkaerőpiaci visszailleszkedést. Ezen felül a helyi közösségek segítségével a társadalmi összetartást célzó és szélsőséges eszmék térnyerését megelőző programok szervezése is szerves részét képezi a program beavatkozási területeinek.

A radikalizáció korai jeleinek felismerésének fókuszba helyezése hozzájárult ahhoz, hogy a részt vevő szereplők potenciálisan veszélyes helyzeteket előzzenek meg, és a többdimenziós megközelítés (több állami és nem állami szereplő, valamint több tudományterület bevonása) könnyebbé teszi a veszélyeztetett személyek reintegrációját.

Nem vitatva a program jelentőségét ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy a hatékonyságának mérése nehézkes, mivel ahogy a radikalizáció, úgy az integráció is egy hosszútávú és összetett folyamat. Egyes körzetekben a helyi közösségek megnyerése és bevonása a már meglévő társadalmi szakadék miatt hosszú és komplikált folyamat.

4.2.2.3. A Vigipirate terv

A Charlie Hebdo elleni támadás hatására a szólásszabadság kérdése, a média lehetősége/ határai, szabályozása merültek fel központi kérdésként: joga van-e az újságíróknak (karikaturistáknak) vallási tematikájú, olyan ábrázolásokra, amik sértően hathatnak az adott vallás követőire, még akkor is, ha nem ez volt a szerző eredeti szándéka? Joga van-e a vallás szószólóinak, követőinek azt kérni, hogy ezeket az ábrázolásokat ne közöljék le, még azon az áron is, ha sérül a média- vagy szólásszabadság? Hol húzódik a határ a vallásszabadság és a sajtószabadság között, és hogyan lehet feloldani az esetleges ellentéteket? Ezen felül meglehetősen erősödött a muszlim közösségek és a szélsőjobboldali csoportok közötti feszültség. A támadások következtében Franciaország fokozta a saját biztonsági és terrorizmus-ellenes intézkedéseit is.

A francia rendészeti eszközrendszer egyik alappillérét a fenyegetettség szintjéhez folyamatosan igazodó Vigipirate terv jelenti, amely – többek között – a rendvédelmi szervek összehangolt és látható jelenlétét hivatott garantálni a közterületeken.

A Vigipirate (Plan Vigipirate) biztonsági terv három alappilléren nyugszik: az éberség, a megelőzés és a védelem mellett a dokumentum tizenhárom fő cselekvési területet azonosít, amik potenciálisan kockázatosak lehetnek. A Vigipirate a francia terrorizmus elleni rendszer egyik fontos eszköze, ami a miniszterelnök hatáskörébe tartozik, kidolgozása és alkalmazása során pedig valamennyi minisztériumot bevonja. Ez egy olyan állandó mechanizmus, ami Franciaországban, a francia érdekeltségű külföldi területeken alkalmazható, és kiterjed az

összes fontos működési területre (kritikus infrastruktúrák – közlekedés, egészségügy, élelmiszerbiztonság és -ellátás, energiahálózatok, információs és telekommunikációs rendszerek). A terv célja, hogy összefogja a nemzet összes olyan szereplőjét, akik hozzájárulhatnak a terrorfenyegetettséggel szembeni éberség fenntartásához, és aktív részesei a megelőzési és védelmi funkciók működtetésének: ez gyakorlatilag lefedi az egész országot, mivel az állam, az állami szervek, a helyi hatóságok, a gazdasági szereplők és a polgárok is ide tartoznak.

A Vigipirate-terv Franciaország terrorelhárítási és megelőzési stratégiájának központi eleme. A program neve az éberség (vigilance) és kalóz, illetve terrorista (pirate) szavak összevonásából keletkezett, és 1978-as létrejötte főként a közel-keleti konfliktushoz kapcsolódó fokozódó fenyegetésre adott francia állami válasznak volt tekinthető. Az 1995-ös párizsi metrórobbantások, valamint a 2001. szeptember 11-i terrorcselekményeket követően a rendszer jelentős szigorításokon ment keresztül, és a 2015-ös támadások hatására átmenetiből permanens működési keretté lépett elő. [412]

A terv célja a támadások és kockázatok csökkentése és megelőzés mellett a lakosság rezilienciájának növelése is, és három fő irányvonal mentén működik: a fenyegetések megelőzése és észlelése (a rendelkezésre álló eszközök összehangolt alkalmazásával), a védelmi intézkedések bevezetése (kritikus infrastukturális létesítmények fokozott védelme) és a lakosság felkészítése.

A terv három készültségi szintet határol el egymástól. A „vigilence” (éberség) szint esetén elegendő az alapvető védelmi intézkedések alkalmazása, a „sécurité renforcée – risque d’attentat” szinten pedig már egy esetleges támadás kockázata viszonylag magas, konkrét, de nem azonnali és fokozott biztonsági intézkedéseket kell életbe léptetni (például hírszerzési információk alapján terrorcselekmény előkészülete van folyamatban, vagy nagyszabású események miatt növekszik meg a kockázat). Az „urgence attentat” a vészhelyzeti szint, ahol akár a francia területen uralkodó viszonyok, akár a nemeztközi helyzetben beállt változások miatt az esetleges támadások veszélye fenyegető és közvetlen. [413]

A tervben, mivel az egész társadalom működését átfogja, az állami aktorokon kívül a katonai egységek, a helyi önkormányzatok, közintézmények és a lakosság is aktív szerephez jut: kötelező intézkedési tervek és figyelemfelhívó kampányok („mit kell csinálni egy

[412] Vigipirate. Les guides. SGDSN. https://www.sgdsn.gouv.fr/vigipirate/les-guides (letöltés ideje: 2025.05.13.)
[413] Le plan Vigipirate. modifié le 24 juillet 2024. https://www.info.gouv.fr/risques/le-plan-vigipirate (letöltés ideje: 2025.05.13.)

terrortámadás esetén") segítségével készíti fel az országot egy esetleges terrortámadás kapcsán szükséges teendőkre.

Bár a terv alapvetően egy reaktív biztonsági eszköznek tekinthető, szerepe van a radikalizáció megelőzésében: a radikalizáció monitorozásával foglalkozó szervek számára adatokat biztosít, és jelenlétével nem kizárólag a lehetséges elkövetőkre gyakorol hatást, de egyúttal növeli a társadalom biztonságérzetét is.

A Vigipirate tervet azonban több kritika is érte. A fokozott fegyveres közterületi jelenlét erősen militarizált légkört teremthet, ami – főleg a bevándorló vagy bevándorló háttérrel rendelkező lakosság körében növelheti az állami szereplők iránti bizalmatlanságot, illetve a fokozott ellenőrzések arányosságát több szervezet is kétkedve fogadta.[414]

4.2.2.4. Az állampolgárságtól megfosztás mint szankció és alkotmányos vita

A 2015-ös franciaországi terrorcselekményeket követően újból a francia politikai és társadalmi élet középpontjába került az állampolgárságtól megfosztás kiterjesztésének lehetősége. Francois Hollande akkori köztársasági elnök 2015. november 16-án a Parlamentben bejelentette,[415] hogy egyrészt meg kell tiltani (vagy csak szigorított feltételek és ellenőrzés mellett lehetővé tenni) azoknak a kettős állampolgároknak a francia területekre történő újbóli belépését, akikkel kapcsolatban felmerül a gyanú, hogy nemzetbiztonsági szempontból fokozott kockázatot jelentő országban jártak, és potenciális veszélyt jelentenek az országra nézve.

Ezen túlmenően felvetette annak a lehetőségét is, hogy egy alkotmánymódosító javaslaton keresztül ki kell terjeszteni az állampolgárságtól megfosztás lehetőségét: „az állampolgárságtól megfosztásnak nem lehet következménye az, hogy az érintett személy hontalanná válik, de meg kell teremteni a törvényi feltételeit annak, hogy a Nemzet alapvető érdekei ellen elkövetett bűntettek és terrorcselekmények elkövetőit akkor is megfoszthassuk francia állampolgárságuktól, ha franciaként születtek – csak abban az esetben, ha az illető más ország állampolgárságával is rendelkezik – fogalmazott Hollande.

A kevesebb, mint 15 éve honosított, a francia mellett más ország állampolgárságával is rendelkező személyeken kívül a tervezett reform értelmében megfoszthatóak lennének állampolgárságuktól azok a több, mint 15 éve honosított személyek, akik rendelkeznek egy

[414] BOETON, Marie. L'interminable plan Vigipirate épuise les forces de l'ordre. Publié le 2 mars 2015. https://www.la-croix.com/Actualite/France/L-interminable-plan-Vigipirate-epuise-les-forces-de-l-ordre-2015-03-02-1286457 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

[415] HOLLANDE, Francois. Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, devant le Parlement réuni en Congrès à la suite des attaques terroristes perpétrées à Paris et en Seine-Saint-Denis, Versailles le 16 novembre 2015. Publié le 16 novembre 2015. https://www.vie-publique.fr/discours/196856-declaration-de-m-francois-hollande-president-de-la-republique-devant (letöltés ideje: 2025.05.13.)

másik ország állampolgárságával, vagy pedig azok is, akik ugyan francia állampolgárként születtek, de időközben megszerezték egy másik ország állampolgárságát.

Az elképzelés tehát szem előtt tartotta a Franciaország által, a hontalanság csökkentésével kapcsolatban vállalt kötelezettségeket (az 1954-es és 1961-es hontalansági egyezményekkel kapcsolatban)[416], mert már Hollande is kijelentette, hogy csak abban az esetben van helye ennek a szankciónak, ha az érintett személy nem válik hontalanná. Ugyanakkor a lehetséges érintettek körének kiterjesztése miatt a javaslat több ponton is ellenállásba ütközött.

Dany Cohen, az Universié Sciences Po egyetemi tanára szerint a tervezett intézkedés teljesen ellentmond a köztársasági értékeknek, „csak a diktatúrák használják a megfosztást fegyverként. Az elmúlt században Franciaországban csak a Vichy-rezsim használta szinte tömeges jelleggel ezt az eszközt, és fosztotta meg a zsidókat (és de Gaulle tábornokot is) francia állampolgárságuktól". Ugyanakkor, elméletileg van lehetőség arra, hogy egy franciának született kettős állampolgárt megfosszanak állampolgárságától: a Polgári Törvénykönyv 23–7. cikkének megfogalmazásában „az, aki egy idegen ország polgáraként viselkedik, ha rendelkezik annak állampolgárságával is, megfosztható francia állampolgárságától". A megfogalmazás kissé homályos mivolta miatt 1970 óta nem alkalmazták ezt a cikkelyt. A javaslat a fenti lehetőséget pontosította volna, azaz: „terrorista, vagy súlyosan nemzetellenes cselekmények miatt jogerősen elítélt, a francián kívül egy más állam állampolgárságával is rendelkező személy a törvényben foglalt feltételek esetén megfosztható francia állampolgárságától." Azaz, a javaslat (kettős állampolgárok esetében) nem tett volna megkülönböztetést az alapján, hogy honosítással lett valaki kettős állampolgár, vagy franciakánt szerezte meg később egy másik ország állampolgárságát. Ennek értelmében egy franciaként született, idő közben például török vagy brit állampolgárságot szerzett személy ugyanúgy megfosztható lenne a francia állampolgárságától, mint egy eredetileg algériai, franciaként honosított kettős állampolgár (a fenti feltételek teljesülése esetén). Azt csak megbecsülni lehet, hogy a kettős (többes) állampolgárok mekkora arányt jelentenek a francia társadalomban, mivel semmi nem kötelezi őket arra, hogy ezt jelezzék, hivatalos statisztika nem létezik erre vonatkozóan. Az INED 2008-as átfogó felmérése szerint a 18–50 év közötti korosztály 5 százalékát teszik ki a kettős állampolgárok. Felmerülhet a kérdés, hogy miért az Alkotmányt, és miért nem egyszerűen csak törvényt akartak módosítani a francia politikusok?

[416] KLENNER Zoltán – LŐRINCZ Aranka. A nemzetközi védelemben részesülő külföldiek állampolgárság-szerzése. Acta Humana. 2023/4. 133–145. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/actahumana/article/view/6524/5679 (letöltés ideje: 2025.05.18.)

A francia Államtanács véleménye szerint a törvénymódosítás egyes pontokon alkotmányellenesnek minősülhetett volna, éppen ezért volt szükség (lett volna szükség) az Alkotmány módosítására. A javaslatot a végső szavazás előtt a köztársasági elnök visszavonta.[417]

Egy 2024-ben történt adatszolgáltatás szerint 2023 januárja és 2024 augusztusa között 9, francia állampolgárságtól megfosztó döntés született, 2024 januárja és augusztusa között ez a szám 18-ra nőtt, ami számottevő növekedést jelent az elmúlt évekhez, évtizedekhez képest. Összehasonlításképpen, 2002 és 2014 között összesen 8 megfosztási procedúra zajlott le a Le Monde napilap szerint. A legutóbbi ilyen procedúra között szerepel Bilal Taghi francia állampolgárságtól történő megfosztása,[418] akit 2019-ben 29 év szabadságvesztésre ítéltek, mert két osny-i börtönőr ellen (rabként) kísérelt meg gyilkosságot végrehajtani. [419]

Az 1998-as Guigou-törvény óta az állampolgárságtól megfosztás csak a kettős állampolgárokat érinti annak érdekében, hogy a francia törvények összhangban legyenek a hontalanság felszámolását célzó nemzetközi joganyaggal, és csak azokra a személyekre vonatkozik, akik 10 évnél (terrorcselekmények esetén 15) nem régebben szereztek állampolgárságot.

A jelenleg hatályos francia jogszabályok szerint az alábbi esetekben alkalmazható az állampolgárságtól megfosztás szankcióként, bírósági ítéletet követően, a miniszterelnök rendeletével, és a Conseil d'État jóváhagyásával, a Polgári Törvénykönyv 25. cikkében meghatározott bűncselekmények esetében:

- Ha olyan bűncselekmények miatt ítélték el, ami a francia nemzet értékeivel és alapelveivel szembeni cselekményként értelmezhető, , ide értve a terrorcselekmények elkövetését, az arra történő felbujtást, terrorcselekmények előkészítésében történő részvételt, vagy ezek finanszírozását.
- Ha a francia Büntető Törvénykönyv IV. könyvének II. és III. fejezetei által büntetni rendelt cselekményt követett el (árulás, kémkedés, szabotázs, az ország integritása elleni

[417] VAJKAI Edina: Az állampolgárságtól megfosztás Franciaországban. Magyar Rendészet: 2017/3. 131-146. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/1931/1219 (letöltés ideje: 2025.05.13.)
[418] L'auteur du premier attentat djihadiste en prison déchu de la nationalité française. Le Figaro avec AFP. Le 7 aout 2024. https://www.lefigaro.fr/actualite-france/l-auteur-du-premier-attentat-jihadiste-en-prison-dechu-de-la-nationalite-francaise-20240807 (letöltés ideje: 2025.05.13.)
[419] J.D. Terrorisme : 18 personnes déchues de leur nationalité depuis le début de l'année, un record. Le Figaro. Le 21 aout 2024. https://www.lefigaro.fr/actualite-france/terrorisme-18-personnes-dechues-de-leur-nationalite-depuis-le-debut-de-l-annee-un-record-20240821 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

cselekmény, összeesküvés, felkelés, az ország védelme és kritikus infrastruktúrája elleni támadás, államtitok megsértése, terrorizmus, béke elleni és háborús bűncselekmények).

- Ha a katonai szolgálatból fakadó kötelezettségeinek nem tesz eleget, megtagadta azokat és emiatt jogerősen elítélték.
- Ha Franciaország érdekeit sértő, és a francia állampolgársággal össze nem egyeztethető módon egy másik államnak titkokat, titkos adatokat szolgáltatott.[420]

4.2.3. Az illegális és az irreguláris migráció rendészeti kihívásai

Az illegális migráció és következményei, valamint az államhatár rendjének kérdése napjainkra a francia és az európai biztonságpolitika egyik meghatározó sarokköveivé váltak. A fokozódó népességmozgások, a potenciális származási országokban bekövetkező negatív társadalmi, gazdasági, környezeti és politikai hatások felerősödésével párhuzamosan a migránsok szemében vonzó országoknak új kihívásokkal kellett szembesülniük. A migráció dinamikájának megváltozása, a klímaváltozás, a szubszaharai térség demográfiai mutatóiban bekövetkezett robbanásszerű változások, az európai gazdasági vonzerő összetett kihívások elé állítják az országokat.

Ez különösen érinti Franciaországot, mivel világpolitikai súlya és földrajzi elhelyezkedése okán fokozottan ki van téve a migrációs nyomásoknak. A korábbi elnökválasztások alkalmával is érintették a jelöltek az illegális migráció kérdését, ugyanakkor a 2015-ös migrációs válság ennek egy olyan új lendületet adott, aminek a következtében a kérdés újra a politika és a közvélemény fókuszpontjába került.

Az illegális, illetve az irreguláris migráció kérdésköre nem kizárólag a társadalmi, gazdasági és politikai szektorra gyakorol kiemelkedő hatást, hanem komoly rendészeti és biztonsági dimenziókkal is bír. A francia közvéleményben egyre nagyobb, aggodalommal kísért érdeklődés övezi a globalizáció – migráció – határbiztonság kérdéskörét: az IPSOS 2024-es felmérése szerint a megkérdezettek 64%-a vélekedik úgy, hogy a globalizáció, és az ezzel járó folyamatok (migráció, gazdasági és társadalmi átalakulás, stb.) fenyegetést jelentenek Franciaország számára. Ezen vélekedés térnyerését mi sem bizonyítja jobban, mint hogy 2017 óta ez az adat folyamatosan növekvő tendenciát mutat: 2017-ben még 48%, 2021-ben 58%,

[420] Annulation, retrait ou déchéance de nationalité française. Service Publique. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F32827 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

2023-ban pedig már a megkérdezettek 60%-a vélekedett így.[421] Ez az eltolódás tisztán jelzi a francia közvélemény a globalizáció és az azzal együtt járó migrációs jelenségek társadalmi és biztonsági következményeivel szembeni növekvő érintettségét. A szubjektív fenyegetettség-percepció növekedése mögött több tényező együtt állása figyelhető meg: a valós migrációs nyomás és annak hatásai mellett a kapcsolódó társadalmi és gazdasági aggodalmak (beilleszkedés, munkaerőpiaci kihívások, identitásválság) is hozzájárulnak a szkepticizmus növekedéséhez. Ez a növekvő tendencia határozottan beleillik abba a médiában és politikai színtéren zajló párbeszédbe, ami a migrációs dilemmákat egyre gyakrabban összekapcsolja a nemzeti szuverenitás, a kulturális kohézió és a biztonság gyengülésével. Ezzel párhuzamosan – és teljesen érthető módon – a határok biztonsága és a közbiztonság iránti igény egyre inkább erősödik, ami nemcsak a mindennapi politikai párbeszédben kap nagy hangsúlyt, hanem a választási időszakok egyik központi elemévé lépett elő.

Ebből az adatsorból a migrációval szembeni bizalmatlanság, és a globalizációhoz fűződő bizonytalan attitűd is tükröződik, ami Franciaországban szoros kapcsolatban van a nemzeti szuverenitás, az állami kontroll és a laicitás elveivel is.

Franciaország földrajzi elhelyezkedése komoly kihívásokat jelent a határbiztonság területén: a mediterráni és nyugat-balkáni migrációs útvonalakhoz kapcsolódó pozíciója révén az Európai Unió egyik kulcsszereplőjévé teszi migrációs szempontból. Franciaország 4 176 km szárazföldi határral rendelkezik, amin 12 országgal osztozik, ebből 2 913 km a kontinentális Franciaországban, 1263 km pedig a tengerentúli területeken, ezen felül pedig 32 országgal osztozik tengeri határokon.[422] A tengerentúli határok eltérő jellegű kihívásokat jelentenek, ami különösen igaz Mayotte és Guyane esetére, azaz a határbiztonsági kérdések nem kizárólag a kontinentális Franciaországra korlátozódnak.

A francia belügyminisztérium adatai szerint az utóbbi években az illegális határátlépések szempontjából leginkább kényes területek a Pireneusok térsége, az olasz-francia közös határ, külső határok tekintetében pedig a repülőterek és a La Manche csatorna térsége.[423]

---

[421] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)

[422] Les frontières de la France. https://21maps.com/les-frontieres-de-la-france (letöltés ideje: 2025.05.14.)

[423] Assemblee Nationale. RAPPORT D'INFORMATION DÉPOSÉ en application de l'article 145 du Règlement. sur les enjeux migratoires aux frontières Sud de l'Union européenne et dans l'océan indien. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/docs/RINFANR5L16B1295.raw?utm_source= (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Az illegális és az irreguláris migráció, valamint a határok biztonsága nem kizárólagosan humanitárius vagy adminisztratív jellegű kérdés, mert a két téma között olyan ok-okozati összefüggések merülnek fel, amik közvetlen hatással vannak a biztonsági szempontok rangsorolására, az állami eszközök csoportosítására és felhasználására, valamint a társadalom működésére egyaránt.

4.2.3.1. Illegális migráció számokban

A COVID-19 járvány hatására visszaeső migrációs folyamatok 2022-t követően új erőre kaptak: a legális migráció tekintetében az első alkalommal kibocsátott tartózkodási engedélyek és a hosszú távra szóló engedélyek száma 2022-ben rekordot jelentő 320 000 (17,2%-os növekedés a megelőző évhez képest). A benyújtott menedékkérelmek száma is visszatért a járvány előtti szintre: 2023-ban mintegy 160 000 kérelmet terjesztettek elő, amihez hozzáadódott az orosz-ukrán háború következtében, a nemzetközi védelmi mechanizmus révén érkezett mintegy 100 000 fő. Ezek a folyamatok Franciaország mellett az Európai Unióban is éreztették hatásukat: 2022-ben 953 796 menedékjogi kérelmet regisztráltak, ami 42%-os emelkedést jelentett a megelőző évhez képest.

Ugyan az ukrajnai konfliktus nem volt közvetlen hatással az illegális migrációs folyamatokra, ugyanakkor szem előtt kell tartanunk, hogy számos afrikai és közel-keleti országban (például Egyiptom, Szudán és Libanon) a társadalmi és gazdasági körülmények jelentős visszaesését eredményezte, és például az élelmezésbiztonság területén ezekben az országokban komoly aggályok merültek fel. Ebben a tekintetben az ukrán konfliktus közvetett módon hozzájárult az Európai Unióra nehezedő migrációs nyomás növekedéséhez.

A 2015-ös és 2016-os csúcsot követően az Európai Unió külső határain észlelt illegális határátlépések száma 2020-ig jelentős mértékben (többek között az egészségügyi válsághelyzet hatására), viszont ezt követően egy számottevő fordulat állt be, mivel a 2020-as 125 000-ről 2022-ben mintegy 300 000-re nőtt az illegális határátkelések száma.[424] Ez az emelkedés egyrészt a balkáni útvonal előretörésével, valamint a járványhoz kapcsolódó szankciók feloldásával magyarázható. 2023-ban 380 000-en kísérelték meg nem megengedett

[424] Uo.

módszerekkel átlépni a határt,[425] míg 2024-ben ismét csökkenő tendenciát láthattunk, 239 000 illegális határátkeléssel, ami 38%-os csökkenést jelentett.[426]

Egyértelmű, hogy az európai tendenciák hatással vannak a tagállamok mindennapi működési mechanizmusára is. Franciaország esetében két, rövid- és hosszútávú hatás figyelhető meg: az irreguláris státuszban lévő külföldiek számának növekedése, valamint a kísérő nélküli kiskorúak létszámának folyamatos emelkedése.

Az utóbbi év visszaesésének ellenére – az EU-ba irányuló jogellenes beutazásoknak köszönhetően Franciaországban jelentős számban élnek tartózkodási jogcím nélküli külföldiek. Ezek lehetnek olyan személyek, akik nem kaptak (vagy nem is kértek) tartózkodási engedélyt, és vannak olyanok is, akiknek a menedékjog iránti kérelmét elutasították. Egy 2015-ös jelentés szerint[427] az elutasított menedékjogi kérelemmel rendelkező személyek mintegy 96%-a az országban maradt: egyrészt az OQTF (Obligation de Quitter le Territoire Francais – Területelhagyási Kötelezettség) gyenge végrehajtási rátája miatt, másrészt pedig a jogorvoslati eljárások nagy száma következtében.

Az irreguláris helyzetben lévő külföldi állampolgárok számát nehéz felmérni, mivel itt olyan személyekről van szó, akik rendezetlen státuszuknál fogva igyekeznek a francia hatóságok látókörén kívül maradni. Az irreguláris tartózkodók számát az egészségügyért felelős minisztérium statisztikai alapján is meg lehet becsülni: 10 év alatt az irreguláris státuszú külföldiek számára hozzáférhető orvosi támogatást (Aide Médicale d'État – állami orvosi támogatás – AMÉ)[428] igénybe vevők száma 2011 és 2021 között 80%-kal, 210 000-ről 380 000-re nőtt, 2023-ban pedig 466 000 fő vette igénybe ezt a támogatást.[429] Az IRDES (Institut de Recherche et documentation en économie de la santé – Egészséggazdasági Kutatóintézet) által 2019-ben Bordeaux és Párizs agglomerációjában megvalósított reprezentatív felmérés eredménye azt mutatta, hogy az erre a típusú segélyre jogosultak majdnem fele, 49%-a nem veszi igénybe ezt a lehetőséget. Gérald Darmanin belügyminiszter 2022. november 2-i, a

[425] Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016. 2024.01.26. FRONTEX. https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[426] Irregular border crossings into EU drop sharply in 2024. 2025.01.14. FRONTEX. https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[427] Cour des Comptes, l'accueil et l'hébergement des demandeurs d'asile. https://www.ccomptes.fr/fr/documents/30968 (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[428] Qu'est-ce que l'aide médicale de l'État (AME) ? 01 avril 2025. Service Public. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F3079 (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[429] JUSOT Florence et al. L'Aide Médicale de l'État : un dispositif humaniste et efficient. Regards 2024/2. N.64. p.155-164. https://shs.cairn.info/revue-regards-2024-2-page-155?site_lang=fr (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Szenátus törvényalkotási bizottsága előtti felszólalásában ezen logika mentén 600 000 és 900 000 közöttire becsülte a Franciaországban rendezetlen jogi státusszal tartózkodó külföldiek számát.[430]

Az irreguláris státusszal rendelkező külföldiek esetében a következő adat is egy fontos nehézségre hívja fel a figyelmet. A regisztrált kitoloncolások száma viszonylag alacsony, de 2020 óta növekvő tendenciát mutat. Míg 2020-ban 12 384, 2021-ben 13 403, addig 2022-ben 15 400, 2023-ban 17 048, és 2024-ben 21 601 kitoloncolást hajtottak végre a hatóságok (ez utóbbi majdnem 74 %-os növekedést jelentett 2020-hoz viszonyítva. Ez a növekvő tendencia nem kizárólag a kényszertolonc esetek számának növekedésével, de a támogatott hazatérések népszerűsödésével is magyarázható.[431]

A kitoloncolt külföldiek állampolgárság szerinti megoszlása hasonlóságot mutat a Franciaországban tartózkodó külföldiek állampolgárság szerinti megoszlásával: 2024-ben főként afgán (2 999), georgiai (1 844) és marokkói (1 658) állampolgárokat toloncoltak ki, de Tunézia, Albánia, Románia, Törökország és Afganisztán is előkelő helyen szerepel ebben a listában.[432]

A rendezetlen jogi státusszal tartózkodó külföldiek letartóztatása szintén növekvő tendenciát mutatott 2024-ben: 147 154 letartóztatás történt, ami az előző évhez képest 19%-os növekedést jelentett. A jelentős növekedés arra enged következtetni, hogy a francia hatóságok nagy erőfeszítéseket tesznek, és jelentős erőforrásokat mozgósítanak rendezetlen jogi státuszú külföldiek azonosítására, ami összhangban van az aktuális, szigorúbb elveket valló bevándorlási törvénnyel. Az emelkedő számok aláhúzzák a migrációs nyomás jelentőségét, ugyanakkor a letartóztatások számának növekedése nem áll arányban az érvényes OQTF-határozatok végrehajtásával: az alacsony végrehajtási arány jelzi a migrációs politika végrehajtásának kihívásait.

[430] KLINKERT, Brigitte. AVIS PRÉSENTÉ AU NOM DE LA COMMISSION DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR LE PROJET DE loi de finances pour 2025 (n° 324), TOME VII. IMMIGRATION, ASILE ET INTÉGRATION. Assemblée Nationale. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/17/rapports/cion_afetr/l17b0459-tvii_rapport-avis (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[431] Lutte contre l'immigration irreguliere. Ministere de l'intérieur. 4 février 2025. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Les-chiffres-de-l-immigration-en-France/Lutte-contre-l-immigration-irreguliere (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[432] U.o.

A rendezetlen státuszú külföldiek tartózkodásának regularizálása 2024-ben is folytatódott, azonban a belügyminiszter által szigorított feltételeknek megfelelően[433] (a magánéleti indokok helyett a jelentős munkaerőhiánnyal küzdő szektorokban munkát vállaló, rendezetlen státuszú külföldieket kell előnyben részesíteni a regularizáció során, akik legalább három éve az országban tartózkodnak, és minimum 12 hónap munkaviszonyt tudnak felmutatni), 31 250 személy tartózkodását regularizálták a francia hatóságok.[434]

Az irreguláris migráció potenciális rendészeti és biztonsági kockázatot jelent a terrorizmus és a radikalizáció szempontjából, melynek kettős jellege meghatározó. Nemcsak a békés szándékkal érkező migránsok között megbújó, radikalizáció szempontjából potenciálisan veszélyt jelentő személyek tekinthetők kockázatosnak, akiknek az EU-ba és Franciaországba történő bejutását az ellenőrizetlen migrációs hullámok teszik lehetővé, hanem az eltérő állampolgársággal és kultúrával rendelkezőkkel szemben elkövetett -akár terrorista jellegű – bűncselekmények előfordulása is növekedhet.

A francia hatóságok fokozott ellenőrzéseket vezettek be az irreguláris migrációnak fokozottan kitett térségekben, és élve a Schengeni Kódexben foglalt jogával, Franciaország ideiglenesen visszaállította a határellenőrzést a Belgiummal, Németországgal, Luxemburggal, Spanyolországgal, Olaszországgal és Svájccal közös határain. A közrend és közbiztonságra, valamint a belső biztonságra fenyegetést jelentő dzsihadista veszély, a növekvő számú antiszemita támadások, az irreguláris migrációt és embercsempész hálózatok működését elősegítő bűnözői körök térnyerése, valamint a brit-francia határszakaszt érintő irreguláris migráció növekedése nemcsak önmagában jelent kockázatot, hanem növeli a radikális eszméket valló személyek beszivárgásának lehetőségét.[435]

A határellenőrzések megerősítésének főként a Pireneusok térségében, a La Manche csatorna körzetében, valamint az olasz határszakaszon van kiemelt szerepe, mivel ezek a területek különösen érintettek az embercsempész hálózatok és az irreguláris migráció jelentette kihívásokban. Itt is fontos hangsúlyozni, hogy a francia hatóságok a szomszédos érintett

[433] PASCUAL, Julia. Bruno Retailleau durcit la ligne sur la régularisation des sans-papiers. Le Monde. Publié le 23 janvier 2025. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/01/23/bruno-retailleau-durcit-la-ligne-sur-la-regularisation-des-sans-papiers_6512697_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.14.)

[434] Les chiffres de l'immigration en France en 2024 : les expulsions d'étrangers en forte hausse, les régularisations en baisse. Le Monde /AFP. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/02/04/immigration-en-france-les-expulsions-d-etrangers-en-forte-hausse-en-2024-les-regularisations-en-baisse_6531186_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.14.)

[435] Temporary Reintroduction of Border Control. Migration and Home Affairs. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en (letöltés ideje: 2025.05.14.)

országok társhatóságaival együttműködésben végzik ezt a feladatot, és fokozott jelenléttel és ellenőrzésekkel igyekeznek kezelni a helyzetet.

A francia kormány ezen intézkedések kommunikációjában és indoklásában külön hangsúlyt fektetett a közbiztonság védelmére, illetve a terrorizmus és az irreguláris migráció jelentette kihívások elleni küzdelemre. A fokozott ellenőrzések célja a migrációs nyomás csökkentése és közrend – közbiztonság biztosítása.

4.2.4. Közigazgatási és jogi problémák

A migrációt érintő rendészeti és biztonsági kihívások nem csupán az irreguláris migráció vagy a rendvédelem kontextusában jelentkeznek, hanem egyre nagyobb teret nyernek azok a közigazgatási és jogi problémák, amik akadályokat gördítenek a bevándorlási politika hatékony érvényesítése elé, különös tekintettel azokra az eljárásokra, ahol a rendezetlen tartózkodási jogcímmel rendelkező külföldi állampolgárokkal kapcsolatos (kiutasító) határozatok állnak. Ezek a dilemmák rámutatnak az állami végrehajtói szerepben megmutatkozó hiányosságokra, amelyek nemcsak rövid-, de hosszútávú problémák sorát hozhatják magukkal, amik távlatokban gondolkodva aláaknázhatják a társadalom közintézmények iránti bizalmát, és komoly közbiztonsági kérdéseket is felvethetnek, valamint befolyásolják az állami jogalkalmazás érvényesülését is.

A közigazgatási problémák között (legyen az menekültügyi vagy idegenrendészeti eljárást érintő) említhetjük az eljáró szervek adminisztratív túlterheltségét, a döntések végrehajtásának alacsony hatásfokát, illetve bizonyos esetekben a részt vevő hatóságok közötti koordináció alacsony szintjét. Ezen problémák gyökere az esetek nagy részében a strukturális tényezőkben keresendő: a támogató és adminisztratív állomány alacsony létszáma és a tárgyi eszközök szűkössége, az esetlegesen eltérő gyakorlati megvalósítás, illetve az informatikai rendszerek elégtelen működése.

A jogi keretrendszer működése is számos esetben feszültségekre hajlamosít, mert a bevándorlási és menekültügyi szabályrendszer összetettsége, a kiterjedt jogorvoslati rendszer, illetve az európai uniós jogi, és a nemzetközi emberi jogi normák tiszteletben tartása bizonyos esetekben ellentmondásos követelmények elé állítják az illetékes hatóságokat. Az eljárásban részt vevő alany ennek következtében egy hosszú procedúra során jogilag bizonytalan

helyzetben maradhat, mialatt az állam gyakran küszködik, hogy érvényt tudjon szerezni a saját jogi döntéseinek.

A közigazgatási és jogi végrehajtásban jelentkező problémák ennek a sokszor bizonytalan helyzetnek a következtében nem maradnak meg a jogi dilemmák szintjén, hanem jelentős hatást gyakorolnak az állami érdekérvényesítésre és az állampolgárok bizalmára, ami együtt járhat a közrendi nehézségek megjelenésével.

4.2.4.1. Az OQTF-ek végrehajtása és a kiutasítási mechanizmus gyengeségei

Az OQTF (Obligation de Quitter le Terrotoire Francais – francia terület elhagyására vonatkozó kötelezettség) egy olyan francia közigazgatási intézkedés, amelyet a prefektúra bocsát ki annak érdekében, hogy egy külföldi személyt kiutasítson. Ezt a határozatot az alábbi esetekben lehet meghozni:

- Ha a külföldi irreguláris módon jutott be Franciaországba vagy a schengeni térségbe és nem rendelkezik tartózkodási engedéllyel,
- Szabályosan érkezett az országba, de tartózkodása menet közben irregulárissá vált,
- A tartózkodási engedélyét visszavonták, kiadását / meghosszabbítását visszautasították,
- Elmulasztotta meghosszabbítani az engedélyét, és az érvényességi időn túl is Franciaországban tartózkodik,
- Veszélyt jelent a közrendre és közbiztonságra, és kevesebb, mint 3 hónapja tartózkodik az országban,
- Illetve engedély nélkül vállal munkát (nem a tartózkodási engedélyében szereplő jogcím miatt tartózkodik Franciaországban).

Abban az esetben, ha a kiutasító határozattal érintett személy olyan menedékkérő, akinek a nemzetközi védelemben részesítés iránti kérelmét elutasították, és más jogcím alatt nem tartózkodhat Franciaországban, a prefektúra – eltérően az általános szabályoktól – 15 napos határidőt tartalmazó határozatot közöl az érintettel. Kísérő nélküli kiskorút nem lehet kiutasítani az országból, és a kiutasító határozatban foglalt időtartam általában három év.

Főszabály szerint a külföldinek 30 nap áll a rendelkezésére, hogy önkéntesen elhagyja Franciaországot. Ez abban az esetben módosítható (akár a határidő, akár az önkéntesség tekintetében), ha fennáll a szökés vagy elrejtőzés veszélye. Ha a kötelezett a határidőt elmulasztja, a hatóság háziőrizetbe, vagy fogvatartási központba helyezheti el, ezt követően pedig a hatóságok gondoskodnak az országból történő eltávolításáról.

A hatóság abban az esetben tekint el a 30 napos határidőtől, ha az érintett külföldi veszélyt jelent a közrendre és közbiztonságra, ha a tartózkodási engedély iránti kérelmét csalás vagy nyilvánvaló megalapozatlanság miatt utasították vissza, vagy fennáll a szökés és elrejtőzés veszélye.[436]

Eltérő szabályok vonatkoznak a szabad mozgás- és tartózkodás jogával rendelkező, európai külföldiekre. Ebben az esetben akkor lehet kiutasítani valakit, ha nem rendelkezik tartózkodási jogcímmel, ha visszaélt a tartózkodás jogával (csak azért tartózkodik az országban, hogy a szociális ellátórendszerből hasznot húzzon, vagy nem teljesíti a 3 hónapon túli tartózkodás feltételeit akár munkahely, akár anyagi források tekintetében, vagy súlyos veszélyt jelent az ország köz- és nemzetbiztonságára. Fontos kitétel, hogy amennyiben az ebbe a kategóriába tartozó külföldi legalább 5 éve, a szabályoknak megfelelően és megszakítás nélkül tartózkodik az országban, sem őt, sem a családját nem lehet OQTF-fel kiutasítani.[437]

A kiutasító határozatok alacsony végrehajtási rátája több dilemmára is rámutat. A 2022-ben kiadott 134 280 határozat közül csak hozzávetőlegesen minden tizedik került végrehajtásra.[438] Ez a rendkívül alacsony arány rámutat arra, hogy az ország elhagyására kötelező határozatok gyakran nem vezetnek tényleges távozáshoz, ami aláaknázza az állami szereplők hitelességét, rontja a migrációs politika hatékonyságát, és kikezdi a társadalom bizalmát.

Az alacsony végrehajtási arány több tényezőre is visszavezethető. A származási országok egy része nem működik együtt Franciaországgal a visszafogadási eljárásokban például úgy, hogy nem állítja ki a visszautazáshoz szükséges útiokmányokat. A konzuli útlevelek (azok a dokumentumok, amiket az okmányokkal nem rendelkező migráns származási országának kell kiállítania) kiadásának megtagadása (és az együttműködés hiánya) leginkább a Maghreb országokra jellemző, más országok esetében pedig a légi összeköttetés hiánya jelent akadályt.[439] A fellebbezések nagy aránya is hozzájárul ennek a mutatónak az alacsony mivoltához: a

[436] Obligation de quitter le territoire français (OQTF) Service Public. 13 novembre 2024. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F18362 (letöltés ideje: 2025.05.15.)
[437] Européen en France : refus d'entrée et éloignement. Sevice Public. 03 mai 2022. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F13517 (letöltés ideje: 2025.05.15.)
[438] Un nouvel rapport parlementaire refait le point sur les chiffres OQTF en France. Lexcase. 05.décembre 2024. https://lexcase-immigration.com/un-nouveau-rapport-parlementaire-refait-le-point-sur-les-chiffres-oqtf-en-france/ (letöltés ideje: 2025.05.14.)
[439] VIGNAUD, Juliette. Pourquoi les OQTF ne sont pas exécutées en France ?. Le Point. Publié le 26/11/2024. https://www.lepoint.fr/societe/immigration-un-rapport-parlementaire-explique-pourquoi-les-oqtf-ne-sont-pas-executees-en-france-26-11-2024-2576361_23.php?utm_source= (letöltés ideje: 2025.05.14.)

bíróságok ugyanis gyakran érvénytelenítik ezeket a határozatokat többnyire humanitárius okból, de előfordul az is, hogy az eljárás valamely pontján jogi hiányosságok merülnek fel.

Az adminisztráció túlterheltsége is magyarázatul szolgálhat az alacsony végrehajtási arányra, ugyanis a kiadott határozatok növekvő száma nem jár együtt a kapacitások bővítésével. Ez az ollóhatás azt eredményezi, hogy az egyre magasabb számban kiadott kiutasító határozatok ellenére a végrehajtott határozatok száma nem nő ezzel arányosan, a végrehajtásban érintett személyzet kapacitáshiánya és az adminisztráció túlterheltsége következtében, ami a rendszer hatékonyságának csökkenéséhez vezet.[440]

Ez az alacsony arány nem csak politikai vitákat generál, nagy szerepe van az állami intézményekkel kapcsolatos általános bizalom csökkenésében. Bizonyos olvasatban ez az állam és migrációs politika kudarcaként értelmezhető, ami további nyomást helyez a politikai szereplőkre a további szigorítások bevezetése érdekében, amihez – a fenti példából okulva – nemcsak politikai akarat, hanem megfelelő gazdasági és pénzügyi háttér is szükséges.

2022. októberében Dahbia B. afgán állampolgárságú 24 éves nő megölt egy 12 éves francia kislányt. B. 2016-ban teljesen szabályos körülmények között, tanulmányi célú tartózkodási engedéllyel érkezett Franciaországba, és korábban nem került összeütközésbe a hatóságokkal (csak áldozatként került kapcsolatba a rendőrséggel). 2022 augusztusában egy francia reptéren lezajlott ellenőrzés során fény derült arra, hogy már nem rendelkezik érvényes, tartózkodásra jogosító okmánnyal, melynek következtében az ellenőrző hatóság automatikusan elrendelte a kiutasítását. Mivel azonban korábban semmilyen probléma nem merült fel vele kapcsolatban, a határozatot nem azonnal, hanem 30 napon belül kellett végrehajtani.[441] Ez az eset is rávilágított egyrészt a migrációs politika végrehajtásában rejlő hiányosságokra valamint a végrehajtói állomány szükségesnél alacsonyabb létszáma által okozott problémákra, és határozottan bizonyítja a migráció és rendészeti-biztonsági kihívások közötti összefüggést.

4.2.4.2. Ügyintézési kapacitások, jogi ellentmondások

A francia bevándorlási politika gyakorlatban történő érvényesülése nagyban függ a prefektúrák és a migrációval foglalkozó intézmények humánerőforrás- és informatikai kapacitásaitól. A tartózkodási engedélyek kiadásáért, a menekültügyi kérelmek elbírálásáért, az

[440] HARZOUNE, Mustapha. Qu'est-ce qu'une OQTF (obligation de quitter le territoire français) ?. Histoire Immigration. https://www.histoire-immigration.fr/politique-et-immigration/qu-est-ce-qu-une-oqtf-obligation-de-quitter-le-territoire-francais (letöltés ideje: 2025.05.14.)

[441] Meurtre de Lola : la suspecte incarcérée avait une OQTF, de quoi parle-t-on ? Sudouest.fr. https://www.sudouest.fr/justice/meurtre-de-lola-la-suspecte-incarceree-avait-une-oqtf-qu-est-ce-que-c-est-12672027.php (letöltés ideje :2025.05.14.)

OQTF határozatok meghozataláért és végrehajtásáért, illetve a fellebbviteli eljárásokért felelős szervezeti egységek tevékenységének összhangban kell lennie az állam által számukra meghatározott feladatokkal, és a gyakorlati működésük feltételeihez rendelkezniük kell a megfelelő technológiai és adminisztratív háttérrel és képzett munkaerővel. Ha ezen tényezők közül akár csak egy is csorbát szenved, akkor az hátráltathatja az állam bevándorlási kérdésekben történő érdekérvényesítő tevékenységét.

A prefektúrák – függetlenül attól, hogy melyik régióban találhatóak – komoly alulfinanszírozottsággal és munkaerőhiánnyal küzdenek. A határrendészeti terület a teljes rendőrség létszámának mintegy 10%-t jelenti (10 500 fő a kontinentális Franciaországban, míg 1 300 fő a tengerentúli területeken), és 2016-2020 között több jelentős létszámfejlesztés is érintette. A 2020-21-es egészségügyi válsághelyzet véget vetett ennek a növekvő tendenciának: 2020 és 2022 között 318 fővel csökkent a létszámuk. A járványidőszakhoz kapcsolódó, pályát elhagyókat nem pótolták, és ez főleg a repülőtéren tevékenykedő egységeket érintette érzékenyen miután megszűntek a korlátozások: az utazók száma visszatért a korábban megszokottakhoz, de a rendőri erőknek az addiginál jóval kevesebb létszámmal kell helytállniuk.[442] Ugyanez a helyzet a migrációs kérdésekkel foglalkozó közigazgatási hivatalokban: a Cour des Compte 2021-es jelentése szerint a bevándorlási kérdésekkel foglalkozó ügyintézői létszám 2008 és 2020 között csupán 4%-kal emelkedett, miközben a beadott kérelmek száma közel a duplájára nőtt.[443]

A Belügyminisztérium adatai szerint 2024-ben összesen 153 596 menedékjogi kérelmet terjesztettek elő az OFPRA felé, ez 7,7%-os növekedést jelent az előző évhez viszonyítva, azaz folytatódik a 2020 óta tartó növekvő tendencia. A hivatalban 141 842 döntést (pozitív és elutasító) hoztak meg, ami azt jelenti, hogy a növekvő számú benyújtott kérelmekkel a meghozott döntések száma nem tud lépést tartani, többek között a hivatal kapacitáshiányai miatt, és sok esetben a korábbi törvényi szigorítások hatására életbe lépett, szigorúbb eljárási határidőket sem tudják tartani.

Az első kibocsátott tartózkodási engedélyek tekintetében is tapasztalható az emelkedő tendencia: míg 2020-ban 229 388, 2021-ben 282 772, addig 2023-ban 330 680, tavaly, 2024-

[442] La politique de lutte contre l'immigration irrégulière. Cour des Comptes. 04.01.2024. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/la-politique-de-lutte-contre-limmigration-irreguliere (letöltés ideje: 2025.05.15.)
[443] Le rapport public annuel 2021. Cour des Comptes. 18.03.2021. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/le-rapport-public-annuel-2021 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

ben pedig 336 710 ilyen engedélyt bocsátottak ki a francia hatóságok.[444] Ugyanakkor a kiutasító határozatok alacsony száma (évi 15 000) azt mutatja, hogy a tartózkodási engedélyek kezelése mellett az OQTF-határozatok végrehajtása héttérbe szorul.

A közigazgatáshoz történő hozzáférés lehetősége rendkívül egyenlőtlenül oszlik meg az egyes régiók és ügyfélkategóriák között. A dolgozat korábbi részében említett ombudsmani jelentés rávilágított az amúgy előremutató, digitalizációra irányuló törekvések gyakran falakba ütköznek. Egyrészt a gyakran hátrányos helyzetben lévő kérelmezők vagy internethozzáférés, vagy pedig digitális kompetenciák, megfelelő eszközök és nyelvismeret hiányában csak nehézkesen tudják megvalósítani az online ügyintézést, másrészt pedig – a rendszer és a humánkapacitások túlterheltségéből fakadóan – többször előfordul, hogy a kérelmezők hetekig vagy hónapokig nem tudnak ügyintézési időpontot foglalni a prefektúrák rendszerében. Ez kifejezetten (de nem kizárólagosan) az Ile-de-France régiót érinti, ahol a régiók közül az egyik legmagasabb a kérelmezők aránya.[445]

A digitális ügyintézésre történő átállás sem egyértelmű sikertörténet: egy szenátusi bizottsági jelentés szerint ezek a digitális rendszerek nem megfelelő hatékonysággal működnek: gyakoriak a hibák, az üzemszünetek, és az ügyfelek nagy része – a korábban megfogalmazottakkal összhangban – nem rendelkezik a szükséges digitális kompetenciával és biztonságtudatossággal, sem pedig hozzáféréssel ezekhez az elektronikus ügyintézési felületekhez. Ezek miatt a személyes megjelenés továbbra is központi eleme marad az ügyintézésnek, ami a korlátozott kapacitások következtében az eljárási határidők aránytalan meghosszabbodásával járhat.[446]

Egy 2022-es, a közigazgatás ellenőrzéséért felelős szervezet (IGA – Inspection générale de l'administration) jelentése szerint szükséges lenne egy olyan egységes rendszer, adatbank, amihez a migrációs ügyintézési és döntéshozatali szervek mindegyike hozzáfér, megelőzve ezzel a hiányos információáramlást és koordinációt, és biztosítaná az eljárások közötti átjárhatóságot, valamint hozzájárulna a duplikációk kiszűréséhez.[447]

---

[444] Les titres de séjour. Ministere de l'Intérieur. 4 février 2025. https://www.deepl.com/en/translator#fr/hu/premiers%20titres%20de%20s%C3%A9jour%0A (letöltés ideje: 2025.05.15.)

[445] Rapport annuel d'activité 2023. Défenseur des droits. 26 mars 2024. https://www.defenseurdesdroits.fr/rapport-annuel-dactivite-2023-596 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

[446] Services de l'État et immigration : retrouver sens et efficacité. Rapport d'information n° 626 (2021-2022), déposé le 10 mai 2022. Sénat. https://www.senat.fr/rap/r21-626/r21-626.html (letöltés ideje: 2025.05.15.)

[447] Rapport d'activité 2022. IGA. https://mobile.interieur.gouv.fr/Publications/Rapports-de-l-IGA/Rapports-annuels-d-activite-IGA/Rapport-d-activite-2022 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

A francia migrációs jogszabályok kivétel nélkül a jogállamiság által képviselt értékekre és az emberi jogok tiszteletben tartására épülnek. Ugyanakkor a gyakorlati élet azt mutatja, hogy a jelenlegi felépítés egyre kevésbé képes arra, hogy hatékony válaszokat tudjon adni az évről-évre növekvő migrációs nyomásra. A bíróságok és az intézményrendszer túlterheltsége, a párhuzamosan működő eljárások közötti összhang hiánya, valamint a kiutasíthatóság emberi jogi korlátjai jelentősen akadályozzák a migrációs döntések hatékony végrehajtását.

A közigazgatási döntésekkel szembeni fellebbezési lehetőségek száma igen széles skálán mozog, ami kifejezetten arra mutat rá, hogy Franciaország nagy figyelmet szentel a jogállamisági garanciák érvényesülésének. Azonban az eljárások túlburjánzása, valamint időbeni elhúzódása könnyen megingathatja a rendszer hatékonyságát. A Cour des comptes álláspontja szerint, noha a migrációt érintő bírósági ügyek nagyságrendileg jelentősen növekedtek a 2020-as évekre, ezt a bírói kapacitások nem bírták követni. Az OQTF elleni fellebbezés a közigazgatási bíróságok, míg a menedékjogi ügyekben történő fellebbezési folyamat az OFPRA és a CNDA előtt zajlik. Ez utóbbi tendencia a CNDA esetében az utóbbi évekre megfordult, 2024-ben már az újonnan benyújtott ügyszám (56 497) kevesebb volt, mint a meghozott döntések száma (61 593), ami hozzájárult az ügyhátralék ledolgozásához. [448]

Egy 2023-as szenátusi jelentés külön hangsúlyozza azokat a visszaélésekre épülő stratégiákat, ahol a kérelmezők a kiutasítás hosszabb ideig történő elkerülése érdekében, szándékos módon, egymást követően több eljárást is kezdeményeznek. Az ilyen indokolatlan lépések túlterhelik a rendszert.

A francia jogrendszer a menedékjogot érintő eljárásokat és a kiutasításra vonatkozó döntéseket egymással párhuzamosan kezeli, de a működés során számos gyakorlati ellentmondás is felmerül. A menedékkérelmet benyújtó kérelmező ellen OQTF is elrendelhető különösen akkor, ha a kérelmező nem először nyújt be kérelmet, vagy valami miatt összeütközésbe kerül a hatóságokkal. Ez a párhuzamosság egyszerre eredményezhet jogi bizonytalanságokat és az intézmények közötti koordinációs tevékenység is csorbát szenvedhet. Az OFPRA és a CNDA nem egyszerre hoz döntést a menedékjogi kérelmekről, vagy azok fellebbezéséről, mint a közigazgatási bíróság a kiutasító határozatról. Ez a kérelmezők számára lehetővé teszi, hogy a két eljárás közötti időt stratégiai szempontból kihasználják tartózkodásuk meghosszabbítása érdekében.

[448] La Cour Nationale du Droit d'Asile (CNDA) publie son rapport d'activité.3 février 2025. https://www.cnda.fr/publications/rapports-d-activite/rapport-annuel-2024 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

A francia bevándorlási igazgatás fentebb vázolt problémái nem kizárólag technikai, adminisztratív és jogi kihívásokat jelentenek, hanem olyan következményeket hordozhatnak magukban, amelyek megingathatják a jogállamiságba vetett bizalmat, a társadalmi kohézió fejlődését, komoly rendészeti és biztonsági kockázatokat jelenthetnek. Ezek olyan összefüggő, egymást generáló folyamatok, amik távlati szempontból hozzájárulhatnak az állami működés hatékonyságának és legitimitásának megkérdőjeleződéséhez.

A jogállamiság egyik sarokköve a normák és szabályok érvényesíthetősége és a jogalkalmazói tevékenység következetessége. Azokban az esetekben, amikor a jogerős, kiutasításról szóló határozatok jelentős része nem kerül végrehajtásra, az állam jogérvényesítő képessége és szavahihetősége is megkérdőjeleződik. Ez azt a nézetet is közvetítheti, hogy az állam csak felületesen követeli meg a jogszabályok betartását, ennek következtében pedig a többségi társadalom és a bevándorlók körében is csökkenhet a normakövetés iránti hajlandóság, ami a fennálló társadalmi rend alapjait is kikezdheti.

Ugyan pontosan meghatározni nem lehet, de becslések szerint akár 6-900 000 főre is tehető a Franciaországban rendezetlen jogi státusszal, szabálytalanul tartózkodó külföldiek száma. A rendszeres ellenőrzés és a végrehajtás hiánya a tartózkodást egy „kvázi legitim" státusszá teheti, kiváltképp olyan esetekben, amikor a tartózkodás jogszerűtlensége évekig, évtizedekig rejtve marad a hatóságok elől. Ez a folyamat egy olyan szürke zóna létrejöttét eredményezheti, amikor az érintett irreguláris migránsok jogilag láthatatlannak minősülnek, de a társadalom részét képezik főként az eldugottabb területeken és a peremkerületekben.

A migrációs politika végrehajthatóságában fellelhető hiányosságok egyértelmű hatással vannak a közintézmények és az állam működésébe vetett bizalomra. Az IPSOS felmérése szerint az állami intézményekbe vetett bizalom az évek folyamán folyamatosan csökkent: a köztársasági elnöki intézményben a megkérdezettek 74%-a, a Nemzetgyűlésben szintén a megkérdezettek 74%-a, míg a megválasztott képviselőkben 78% egyáltalán nem, vagy nem bízik.[449] Ez a bizalomvesztés ugyan nem egyedi a francia történelemben, de mindenképpen figyelemreméltó, és a demokratikus működésre nézve súlyos következményekkel járhat. Az állampolgárok frusztrációja (mivel a társadalmi rend és a biztonság garantálása állami feladat, és ezt az állam a polgárok értelmezésében nem mindig tudja biztosítani) sok esetben a megbomló köz- és társadalmi rendben (lásd zavargások és tüntetések), a szavazók szélsőséges

[449] LATRILLE, Pierre: Fractures françaises 2024 : une crise de confiance? IPSOS Actualités. 2 décembre 2024. https://www.ipsos.com/fr-fr/fractures-francaises-2024-une-crise-de-confiance (letöltés ideje: 2025.05.15.)

irányzatok felé történő elfordulásában, valamint a radikális eszmék térnyerésében ölthetnek testet.

4.2.5. Közbiztonsági dilemmák

Franciaországban az elmúlt években – évtizedekben a közbiztonság kérdése szorosan összefonódott a migrációs folyamatok által jelentett kihívásokkal a társadalom és a politikai élet résztvevőinek szemében egyaránt. A meg nem engedett módon az országba érkező, vagy szabálytalanul ott tartózkodó külföldiek helyzetének kezelése, a befogadás gazdasági, társadalmi és egyéb korlátai, valamint a bevándorlók és leszármazottaik integrációjával összefüggő kihívások mind hozzájárultak ahhoz, hogy a közbiztonság, az állampolgárok biztonsága és migráció kapcsolatrendszere a mindennapi gondolkodás részévé váljon. Bár a két terület közötti kapcsolat számos kérdésben tetten érhető, és megannyi tényezőtől függ, a politikai döntéshozatalban együttesen jelennek meg a migrációs és biztonsági megfontolások.

Az elmúlt időszakban megfigyelhető az irreguláris tartózkodások visszaszorítására, valamint az országban nem kívánatos személyek kitoloncolására irányuló fokozott tendencia. A törekvés egyik, a francia kormányzat által deklarált célja a társadalmi stabilitás és a közrend, közbiztonság védelmének támogatása. Ez különösen azokat a területeket (bizonyos városnegyedek, és egyes tengerentúli területek) érintheti, ahol a társadalmi feszültégek és a magas bűnelkövetési ráta nem önmagában, hanem a bevándorlók (akár reguláris, akár irreguláris) fokozott jelenlétével együtt van jelen.

Az állami fellépéssel és intézkedésekkel egy időben azonban több jogvédő szervezet is jelezte, hogy egyes kritikus pontokon (Mayotte és Calais) az érintett bevándorlók gyakran hiányos higiéniai és aggályos biztonsági körülmények között élnek, és életveszélyes módszerekkel kísérelnek meg tovább utazni.

A biztonsághoz, az alapvető szociális és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés kérdése szintén komoly biztonsági kockázatot jelent. Az állami egészségügyi segélyprogrammal kapcsolatos dilemmákat egy korábbi fejezetben már kifejtettem, de azt hangsúlyozni kell, hogy maga a program továbbra is élénk politikai és társadalmi vita tárgyát képezi. Egyes vélemények szerint a program nem ösztönzi a résztvevő bevándorlókat, és jelentős, indokolatlan terhet jelentenek az államkasszára, mások pedig azzal érvelnek, hogy a program esetleges megszüntetése, vagy korlátozása nemcsak az alapvető egészségügyi jogok érvényesülését ássák alá, hanem komoly közegészségügyi, ennek következtében pedig közbiztonsági kockázatokat jelentene. Ez a vita kiválóan rávilágít arra, hogy a (köz)biztonság és a humanitárius

megfontolások között milyen nehézségek merülnek fel, amiket a döntéshozóknak szükséges a rendelkezésükre álló eszközökkel feloldani.

A közbiztonsági kérdések és migráció közötti kapcsolat nem merülhet ki csupán a bevándorlók által, vagy a bevándorlók sérelmére elkövetett bűncselekmények statisztikai elemzésében, mivel a társadalom szubjektív és az állam objektív biztonságérzete egy sor más tényező jelenlétére is felhívja a figyelmet, amik szoros kapcsolatban vannak egymással. A biztonság, a társadalmi integráció, a munkakörülmények, a lakhatási feltételek kiemelt szerepet játszanak a biztonságérzet kialakulásában. Kiváltképp igaz ez azoknak a bevándorlóknak és leszármazottaiknak az esetében, akik gyakran hátrányból indulnak, és akiknek az esetleges radikalizációja komolyan kihatással lehet a közrend stabilitására. Ugyanakkor nem csak a radikalizációt kell szem előtt tartanunk, elég visszagondolni a közelmúlt eseményeire, amikor egy-egy társadalmi feszültség eredményezett komoly közbiztonsági nehézségeket (elfajult tüntetések, bevándorló közösség tagjának a halála, vélt vagy valós sérelmek).

Mivel a dolgozat korábbi részében a társadalmi, radikalizációs problémákról, a munkahelyi, lakhatási és egészségügyi kérdések közbiztonságra gyakorolt hatásairól már volt szó, jelen fejezet kifejezetten a közbiztonság bűnügyi vetületeit fogom vizsgálni.

A francia közvélemény számára a migráció és annak közbiztonsági vetületei igen megosztó téma, és nem kifejezetten humanitárius vagy társadalmi kérdésként, hanem közbiztonsági fókusszal jelenik meg. Ezt a fajta biztonságpercepciót táplálják azok a mindennapi életben tapasztalható vélemények, amelyek a bevándorlókat a bűncselekmények elkövetésével hozzák összefüggésbe, még abban az esetben is, ha ezeket az összefüggéseket a statisztikák nem, vagy nem minden esetben támasztják alá. A bűncselekmények és migrációs kérdések összefüggéseinek taglalása azért is kényes téma, mivel gyakran (az állampolgárok, de a politikusok és a kutatók is) megfeledkeznek a kettős megközelítés szükségességéről, azaz hogy a bevándorlót nem szabad pusztán biztonsági fenyegetésként értelmezni, hanem bizonyos esetekben mint bűncselekmények sértettjeként jelenik meg.

Ez a kettős megközelítés jelenti a fejezet alapvető célját, a migrációval kapcsolatos bűncselekmények kiegyensúlyozott, kétirányú megközelítését. A hivatalos adatok mellett azonban szem előtt kell tartani azt is, hogy akár a migránsok által, akár az ő sérelmükre elkövetett bűncselekmények esetében a hatóságok tudomására jutott és a látens cselekmények közötti különbség mekkora lehet.

4.2.5.1. A bevándorlók által elkövetett bűncselekmények tendenciái

A migráció és a bűnözés kapcsolata kiemelt szerepet kap a francia közbiztonságról szóló vitákban, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy ez a felfogás sok esetben lehetőséget ad a torzításokra és a szituáció leegyszerűsítésére. A társadalmi felfogásban jelen lévő erőteljes kapcsolódási pontok (a bevándorlás automatikusan egyet jelent a bűncselekmények számának növekedésével) nem minden esetben támaszthatóak alá szilárd bizonyítékokkal, ennek ellenére a bevándorlók kriminalizációja a társadalomban, a politikai életben, a médiában és rendészeti téren is fokozódott.[450]

Az IPSOS 2024-es felmérése rámutat arra, hogy az erőszak növekszik az országban (bár itt nem hozzák összefüggésbe a bevándorlással, de az általános szemléletet jól tükrözi): egyre többen gondolják azt a francia társadalomban (92%), hogy erőszakos társadalomban élnek, és 89% vélekedik úgy, hogy az erőszak és az erőszakos bűncselekmények száma folyamatosan növekszik, illetve 27% arról nyilatkozott, hogy vagy ő, vagy az ismeretségi körében valaki már volt bűncselekmény áldozata. A bűncselekményekre vonatkozó adatokat Franciaországban elsősorban a Belügyminisztérium és az SSMSI (Service Statistique ministériel de la sécurité intérieur – Belbiztonsági Statisztikai Szolgálat) szolgáltatja, ugyanakkor kiemelendő, hogy ezek a statisztikák nem teszik lehetővé a bűnelkövetés és a migrációs háttér közötti ok-okozati kapcsolat automatikus megállapítását. A francia jogrend nem rögzíti az elkövetők állampolgársága mellett azt sem, hogy milyen státuszban (menekült, menedékkérő, oltalmazott, reguláris vagy irreguláris tartózkodó) tartózkodik az országban, emiatt a rendelkezésre álló statisztikai adatok is csak mérsékelt módon tudja elhatárolni egymástól a migrációs szempontból releváns csoportokat.

Az SSMSI 2023-ra vonatkozó adatai értelmében a hatóságok által felderített bűncselekmények gyanúsítottjainak 17%-a nem rendelkezett francia állampolgársággal. Emlékeztetőül: a Franciaországban tartózkodó külföldiek aránya csupán 8% körül mozog. A nem francia állampolgárságú elkövetők jellemzően vagyon elleni bűncselekmények kapcsán kerülnek a hatóságok látókörébe. 2016 óta emelkedő tendencia mutatkozik a specializált szervezett bűnöző körökkel összefüggésbe hozható bűncselekmények esetén: a betöréses lopások 38 (2016-ban 26%), a gépjárműből történő lopások 40 (2016-ban 18), míg a fegyver nélküli erőszakos lopások esetében 31 (2016-ban 21) % volt a külföldi állampolgárságú gyanúsítottak aránya. A járműlopások és a kábítószerrel kapcsolatos visszaélések esetében

[450] FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)

ennél alacsonyabb, de itt is növekszik az arányuk (11%). A személy ellen elkövetett bűncselekmények esetén stabil a külföldi elkövetők aránya: ezen esetek többsége főként szexuális jellegű bűncselekmények (13%) és testi sértés (17%).[451]

Ez az arány ugyan a külföldiek társadalomhoz viszonyított arányánál jóval magasabb, több dilemmára is rámutat. Egyrészt ezen a ponton is bebizonyosodik, hogy a megélhetési problémák (munkahely, diszkrimináció, stb.) komoly közbiztonsági kockázatot jelenthetnek, ezt mutatja a vagyon elleni bűncselekmények esetében tapasztalt, nagyarányú külföldi állampolgárságú elkövető. Másrészt pedig a statisztikákból arra is következtethetünk, hogy a külföldi elkövetők száma azért is lehet magasabb, mert őket gyakrabban ellenőrzik a hatóságok.

A Cours des Comptes 2023-as jelentése szerint jelentősen megnövekedett az idegenrendészeti természetű bűncselekmények aránya az elmúlt évtizedekben, különösen a beutazási tilalom és a hamis vagy hamisított dokumentumok kapcsán. Ez a tendencia a technológiai fejlődés kettős hatásának köszönhető: a digitalizáció révén csökken a személyes megjelenések száma, ami könnyebbé teszi a csalások elkövetését, másrészt pedig a közhasználatban is egyre gyakrabban jelennek meg az egyre jobb minőségű, hamisításra alkalmas eszközök.[452]

Földrajzilag a bűncselekmények a nagyvárosokban és főként azok egyes kerületeiben, valamint a határközeli zónákban koncentrálódnak (ezeken a területeken fokozottabban ki vannak téve az irreguláris migráció jelentette hatásoknak), és azt is hozzá kell tenni, hogy ezekben a régiókban az állami és hatósági jelenlét szintén fokozottabb, ami hozzájárul a regisztrált esetek számához is.[453]

A jogi bizonytalanság, a társadalom peremére történő kiszorulás, a tartózkodás irreguláris mivolta mind összefüggésben állnak a bűncselekmények kockázatával. Az INSÉE és az INED által publikált tanulmányok egyértelműen rámutatnak annak az elméleti feltételezésnek a gyakorlati kockázatára, hogy a munkaerőpiaci hátrányokkal küzdő, a szociális ellátórendszerhez nem, vagy nehezebben hozzáférő bevándorlók sokkal nagyobb arányban

[451] Insécurité et délinquance en 2023 : une première photographie. Interstats. SSMSI. N.64. janvier 2024. https://mobile.interieur.gouv.fr/Interstats/Actualites/Insecurite-et-delinquance-en-2023-une-premiere-photographie-Interstats-Analyse-n-64 (letöltés ideje: 2025.05.16.)

[452] La politique de lutte contre l'immigration irrégulière. Cour des Comptes. 04.01.2024. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/la-politique-de-lutte-contre-limmigration-irreguliere (letöltés ideje: 2025.05.15.)

[453] Délinquance enregistrée, en lieu de commission. SSMSI. https://ssmsi.shinyapps.io/donneesterritoriales/_w_3cf0de9257794dfaa55730f4c136eb53/#tab-1208-2 (letöltés ideje: 2025.05.16.)

keverednek konfliktusba a törvénnyel, különösen a megélhetéssel összefüggő bűncselekmények kapcsán.[454]

4.2.5.2. A külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények

A migráció és közbiztonság kapcsán kibontakozó párbeszédben sok esetben nem kap kellő hangsúlyt az, hogy a migránsok nemcsak elkövetői lehetnek a bűncselekményeknek, de bizonyos esetekben az ő sérelmükre követik el ezeket.

Franciaországban a bevándorlók, különösen a társadalom peremére szorult, szociális és gazdasági értelemben hátrányos helyzetben lévő, esetleg szabályos tartózkodási jogcímmel nem rendelkező személyek fokozott kockázatnak vannak kitéve a diszkrimináció, a rasszista indíttatású és xenofób, illetve az erőszakos bűncselekményekkel szemben. Ezek az események nem kizárólag jogi és büntetőjogi kategóriát képviselnek, de hozzájárulhatnak az állami intézményekkel szembeni bizalomvesztéshez is.

A bevándorlók gyakran kerülnek olyan élethelyzetekbe, amelyek csak tovább növelik a kiszolgáltatottságukat és a bűncselekményekkel szembeni kitettségüket. A kétes biztonságú lakhatás, adott esetben pedig a szükséges dokumentumok hiánya megnehezíti az állami és jogi segítség felé fordulásukat, különösen olyan esetekben, amikor az érintett személyeknek attól is tartani kell, hogy a hivatásos szervektől történő segítségkérésük a tartózkodási jogcímükre is hatással lehet.

Az OFPRA és az ANAFE jelentései szerint a bevándorlókat érintő bűncselekmények közül túlsúlyban vannak a rasszista indíttatású, a fizikai és szexuális erőszakra irányuló cselekmények, vagy a munkahelyi kizsákmányolás is.

Az INSÉE 2022-es átfogó felmérése alapján bizonyítható, hogy a bevándorló, vagy bevándorló háttérrel rendelkező személyeket sokkal nagyobb arányban éri negatív diszkrimináció a bőrszínük, az eltérő állampolgárságuk, vagy a származásuk miatt. 2019-2020-ban a bevándorlók 22, a bevándorlók leszármazottainak pedig 20%-a számolt be a származásuk miatt bekövetkezett egyenlőtlen bánásmódról. Közülük is főként a Maghreb térségen kívüli afrikai területekről érkezőket érintette jobban a megkülönböztetés. A Franciaország tengerentúli területeiről a kontinentális Franciaországba érkezők, és a már ott született gyermekeik is magas diszkriminációs arányról számolnak be (26%).

---

[454] Rapport d'activité 2023. INED. https://www.ined.fr/fichier/rte/General/Institut/documents%20strategiques/rapport-activite-ined-2023.pdf (letöltés ideje: 2025.05.16.)

A nem európai származású csoportok esetében a leszármazottak sokkal több esetben számolnak be az őket ért diszkriminációról, mint a felmenőik, és ez az olló az ázsiai származási csoportoknál magasabb, míg az európai gyökerekkel rendelkezők esetében pont ellentétes tendenciát tapasztalhatunk.

Annak ellenére, hogy a lakosság egészének a tekintetében a vallás viszonylag kevesebbet említett diszkriminációs ok (1%), a Maghreb térségből, a Közel-Keletről, valamint Törökországból érkezők esetében viszonylag magas, 27-29% közötti. Ez arra enged következtetni, hogy a vallási hovatartozás ezen csoportok esetében meghatározó, diszkriminációra okot adó tényezőként jelenik meg.[455]

Az Amnesty International 2024-es jelentése szerint a bevándorlókkal és bevándorló háttérrel rendelkezőkkel szembeni rendszerszintű rasszizmus és vallási alapú megkülönböztetés továbbra is aggasztó mértékben van jelen az országban, ami különösen igaz a muszlim nők és lányok esetében. Az ENSZ szakértői által kifejezett aggodalmak ellenére a francia hatóságok továbbra is tagadták a rendőrségen belüli rasszizmus létezését, azonban látható, hogy a diszkrimináción alapuló rendőrségi ellenőrzéseknek továbbra is gyakorlata van. Az Államtanács 2023-ban ugyan elismerte az etnikai alapú profilalkotás létezését, de azóta a kormány nem tett lépéseket az erre irányuló reformok implementálása érdekében.[456]

A CIMADE 2022-es éves jelentésében megfogalmazta, hogy a rendőrségi eljárások során gyakran hiányt szenved a bevándorló áldozatok védelme, ami sok esetben másodlagos viktimizációhoz vezethet. Ez különösen az olyan esetekben ölthet testet, amikor a sértett bevándorló nem rendelkezik érvényes, tartózkodásra jogosító okmányokkal, és a feljelentés megtétele esetén idegenrendészeti eljárás is indulhat ellene. Ennek következtében, pontosabban az ettől való félelmükben az irreguláris bevándorlók előfordul, hogy nem kérik a rendőrség segítségét az áldozattá válásuk esetén. Ez a bizalmatlanság nemcsak a bűncselekmények felderítését akadályozza meg, hanem azt is eredményezi, hogy a bevándorló sértettek nem kapják meg a szükséges pszichológiai, szociális és jogi támogatást. Calais vagy Mayott térségében (ahol a speciális helyzet miatt nagyobb az irreguláris tartózkodók száma) ez a

[455] Le, Jerome et al. En dix ans, le sentiment de discrimination augmente, porté par les femmes et le motif sexiste. INSÉE Premiere N.1911. Paru le 05/07/2022. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6473349#titre-bloc-9 (letöltés ideje: 2025.05.17.)

[456] France 2024. Amnesty International. https://www.amnesty.org/fr/location/europe-and-central-asia/france/report-france/ (letöltés ideje: 2025.05.17.)

folyamat különösen jelen van, mert a migránsokat érintő sérelmeket az állami beavatkozás hiánya vagy elégtelensége miatt gyakran csak a civil szervezetek dokumentálják.[457]

A CNCDH (Commission nationale consultative des droits de l'homme – Emberi Jogi Konzultációs Bizottság) éves jelentései alátámasztják azt a tény, hogy Franciaországban a xenofóbia és a rasszista indíttatású bűncselekmények száma folyamatosan emelkedik – különös tekintettel az online térre és a nyilvános helyszínekre. A 2023-as jelentés szerint a gyűlölet-bűncselekmények egy része kifejezetten a bevándorló, vagy a bevándorló háttérrel rendelkező személyek ellen irányul, és ez az arány – az INSÉE jelentéseivel összhangban – magasabb az afrikai (nem Maghreb) származású, valamint az iszlám vallású lakosság között.[458]

A fentebb említett bizalomhiány, és a bizonyítási nehézségek következtében ezen sérelmek elszenvedői sem fordulnak minden esetben a hatóságokhoz, még úgy sem, hogy a francia Büntetőtörvénykönyv 132-76 bekezdése alapján amennyiben a „bűncselekmény elkövetését olyan szavak, írások, képek, tárgyak, vagy bármilyen cselekmény előzi meg, kíséri vagy követi, amelyek sértik a sértett, vagy olyan csoport, amelyhez a sértett tartozik, becsületét vagy jó hírnevét (faji, etnikai, vallási csoport, vagy nemzethez tartozás miatt), vagy a hatóság megállapítja, hogy a cselekményeket a sértett ellen e célok valamelyike miatt követték el" súlyosbító körülményként értékelendő.[459]

A rendelkezésre álló eszközök (pl. az egészségügyi segélyprogram) nem feltétlenül ismertek a bevándorlók körében, vagy különböző okok miatt nem szeretnék igénybe venni azokat. Ezen felül a nyelvi problémák, a kulturális vonalon tapasztalható eltérések és a sok esetben bonyolult jogi procedúrák gyakran gátolják a bevándorlók érdemi jogérvényesítését.

A bevándorlók sérelmére elkövetett bűncselekmények gyakran a közbiztonsági dilemmák egy kevésbé látható szeletét képezik Franciaországban: a bevándorlókat és bűncselekmények számának magas látenciája miatt alulreprezentáltak maradnak, ami megnehezíti a hatékony állami válaszok és reakciók kialakítását.

A migráció és a bűnözés egymáshoz történő társítása nem újkeletű dolog sem Franciaországban, sem nemzetközi színtéren. Noha a kutatási adatok azt támasztják alá, hogy

[457] Rapport d'activité 2022. CIMADE. https://www.lacimade.org/rapport-dactivite-2022/ (letöltés ideje: 2025.05.17.)
[458] Rapport 2023 sur la lutte contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie. CNCDH, 23 juillet 2024. https://www.cncdh.fr/publications/rapport-2023-lutte-contre-racisme-antisemitisme-xenophobie (letöltés ideje: 2025.05.17.)
[459] Code Pénal. 132-76. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006149820/#LEGISCTA000006149820 (letöltés ideje: 2025.05.17.)

mind az elkövetővé, mind az áldozattá válás számos tényezőtől függ (például a munkaerőpiaci vagy a lakhatási helyzettől, a társadalomban elfoglalt pozíciótól), a politika gyakran leegyszerűsítve egyenlőségjelet tesz a két jelenség közé. Ez különösen intenzív módon jelentkezik a választások során, ami együtt jár a bevándorlókkal szembeni félelmek felerősödésével, és a szélsőséges ideológiák előretörésével.

A migrációs háttér önmagában nem bűnözésre hajlamosító tényező, hanem a társadalmi kirekesztettség és a strukturális egyenlőtlenségek jelentenek komoly kockázatot és hajlamosító tényezőt. Éppen ezért a közbiztonság fenntartása és fejlesztése együtt kell, hogy járjon a társadalmi befogadás – beilleszkedés, a munkavállalás és az oktatás területén történő fejlesztésekkel és erőfeszítésekkel.

A bűnüldözésnek nem szabad kimerülni a jogszabályok szigorításában, mivel főleg a fiatalok (de nem csak a fiatalok) körében a megelőzésnek és az áldozatvédelemnek is hangsúlyosnak kell lennie. Azok a főleg irreguláris státuszú bevándorlók, akik nem mernek a hatóságokhoz fordulni és feljelentést tenni, sokkal kiszolgáltatottabb helyzetben vannak, ami akár egy önmagát újratermelő folyamatot is eredményezhet: minél kiszolgáltatottabb valaki, annál könnyebben válhat bűnelkövetővé. Éppen ezért a jogi segítséghez és áldozatvédelemhez történő hozzáférés komoly, közbiztonságra hatást gyakorló tényező is lehet.

4.3. Fejezet összefoglalása

E fejezet rávilágított arra, hogy a migráció biztonsági és rendészeti dimenzióinak elemzése során markánsan elkülönülnek egymástól a társadalmi percepciók és az állami nézőpont közötti eltérések, ami alátámasztja azt, hogy a biztonságot (és ebben az esetben a migrációt is) nem csak egyes személyek vagy államok értelmezhetik eltérően, de az objektív és szubjektív értelmezés jelen van (és előfordul, hogy szemben áll) az állami és társadalmi vetületben is. A lakossági vélekedés elsősorban a közvetlen tapasztalás, a mindennapi biztonságérzet és a média által közvetített tartalmak miatt éli meg a migrációt biztonsági fenyegetésként, ami veszélyt jelenthet a közbiztonságra, a kulturális identitásra és a társadalmi kohézióra is.

Állami nézőpontból nézve viszont inkább a strukturális tényezőkre kerül a fókusz: a határok biztonsága, az illegális migrációval szembeni fellépés, a radikalizmus és a terrorizmus jelentette veszélyek, valamint az integrációs folyamatokban rejlő problémák mind olyan kérdések, amelyek az állam számára folyamatos kihívást jelentenek.

A fejezet megmutatta, hogy ennek a két eltérő nézőpontnak az ütközéséből ered a migráció politikai biztonságiasítása, mert az állam a társadalom részéről érkező félelmeket gyakran biztonsági kontextusban, a nemzet egészére veszélyt jelentő tényezőként jeleníti meg, amik megalapozzák a rendészeti intézkedéseket. Ugyanakkor a buzani kiterjesztett biztonságértelmezés arra is rávilágít, hogy a migráció nem kizárólag fenyegetést jelent, hanem befolyásoló szereppel bír a gazdasági fejlődésre és a társadalmi integrációs folyamatokra is.

A migráció rendészeti és biztonsági aspektusainak értelmezéséhez elengedhetetlen a társadalmi és az állami percepciók összehasonlítása, mivel csak ennek révén ismerhető meg a migrációs politikák kialakításának folyamata és annak társadalmi elfogadottsága.

A KUTATÁS EREDMÉNYEINEK ÖSSZEGZÉSE

A dolgozat Franciaország, mint az Európai Unió és a nemzetközi politikai színtér meghatározó szereplője, példáján keresztül átfogóan vizsgálta a migráció rendészeti és biztonsági dimenzióit, számba véve a történelmi, politikai, jogi és társadalmi összefüggéseket. A dolgozat rávilágított arra, hogy a migráció ebben az országban nem egy elszigetelt jelenség, hanem szoros kapcsolatban van a különböző politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális folyamatokkal. A történelmi áttekintés során is látható, hogy Franciaország a vándorlási folyamatok szempontjából egyértelműen célországnak tekinthető, ahol a mindenkori politikai vezetés a migráció kezelésének módjait folyamatosan, igaz nem azonos módon, több-kevesebb sikerrel igyekezett a változó környezethez és igényekhez igazítani. A jogi és intézményi keretrendszer bemutatása során felismerhetővé vált, hogy a menekültügyi, bevándorlási és integrációs kérdések szabályozása rendkívül összetett és egymásra épülő folyamat, valamint nem mentes a történelmi múlt hatásaitól sem.

A dolgozat interdiszciplináris megközelítést alkalmazva vizsgálta a migráció rendészeti jellegű kihívásainak franciaországi megjelenését, ehhez pedig segítségül hívta a biztonsági tanulmányok tudományterület eszköztárát is. Ez a kettős fókusz lehetővé tette annak a következtetésnek a levonását, hogy a migráció által jelentett kihívások rendészeti eszközökkel és rendészeti szempontból történő kezelése Franciaországban többnyire a szubjektív politikai percepció eredménye. A dolgozatban alkalmazott elemzési módszerek rávilágítottak arra, hogy a konkrét, testet öltött kihívások mellett a biztonságiasítás folyamata volt az, ami a migrációs folyamatokat a közigazgatási értelmezésből a nemzet biztonságára fenyegetést jelentő prioritások közé emelte, ezáltal és ezzel egyidejűleg pedig meghatározta és kiszélesítette a közigazgatási, a rendvédelmi szervek hatáskörét, és a politikai válaszokat is.

A dolgozat elemzési kerete abból a feltételezésből indul ki, hogy a migrációt érintő rendészeti kihívások nem tekinthetőek pusztán egy, önmagukban, önállóan létező természetes jelenségnek, hanem a biztonsági tanulmányok szemüvegén keresztül ezek a kihívások a migráció biztonsági kérdésként történő kezelése során nyernek jelentőséget és biztonságpolitikai fókuszt.

A dolgozat kiemelt figyelmet fordított a migráció hatásainak társadalmi és állami nézőpontból történő vizsgálatára. Ennek során bizonyítottá vált, hogy a társadalom körében tapasztalható aggályok és a biztonsággal kapcsolatos aggodalmak túlszárnyalják a valós kockázatokat, ugyanakkor jelentős hatással vannak az állami döntéshozatalra. Az állami

megközelítés jóval pragmatikusabb mivolta miatt a közbiztonság fenntartása mellett az integrációs, a demográfiai és más társadalmi szempontok is kiemelt szerepet kapnak a migrációs politikában. Ez a komplex szemlélet részben magyarázatul szolgálhat arra, hogy a politikai diskurzusban a migráció gyakran biztonsági kérdésként jelenik meg, noha a valós veszélyek és az állami vélekedés között nem minden esetben mutatható ki összefüggés.

A fentiek mellett a disszertáció a migrációt egy összetett jelenségként mutatja be Franciaország példáján keresztül, ahol a rendészeti és biztonsági kérdések nem önmagukban, hanem az ország történelmi, jogi és társadalmi jellemzőit figyelembe véve értelmezhetők. A kutatás ugyanakkor rendelkezik bizonyos korlátokkal is: kifejezetten a francia modellre fókuszál, amelynek következtében a más országokkal történő összehasonlító elemzések, illetve az uniós jogi normák mélyreható vizsgálata további kutatások tárgyát képezheti. A dolgozatban több ponton felmerült a digitális megoldások és a bevándorlás kapcsolata, valamint az ennek mentén jelentkező problémák, amelyek szintén további vizsgálatok tárgyát jelenthetik.

A dolgozat rámutatott arra is, hogy a bevándorlási kérdések, és az ezzel összefüggő problémák kezelése csak akkor lehetnek eredményesek, ha egyszerre veszik figyelembe a társadalmi integrációval foglalkozó tényezőket és a rendészeti, valamint biztonsági szempontokat egyaránt.

A dolgozatban elemzett és bizonyított hipotézisek megmutatták, hogy a migráció biztonsági és rendészeti dimenziói szoros összefüggésben állnak a társadalmi összetartás kérdésével, és megállapítható, hogy a klasszikus, asszimilációra épülő francia modell problémái nagyrészt ezekből a biztonsági kihívásokból erednek. Ezek a megállapítások új nézőpontot adhatnak a rendészettudomány, a biztonsági tanulmányok és a társadalomtudomány közötti párbeszédhez: a fenti tudományágak eltérő perspektívájú, de közös témájú kutatásainak továbbfejlesztése hozzájárulhat az interdiszciplináris párbeszéd erősödéséhez, és a többszempontú, tudományos igényű kutatásokhoz, ezen keresztül pedig a (integrációs problémák – közbiztonság – migráció) gyakorlati problémák hatékony feloldásához.

A konkrét rendészeti kihívások elemzése megmutatta, hogy a radikalizáció, a komplex jogi problémák, a bűncselekmények és az illegális migráció között szoros összefüggés áll fent. Az interdiszciplináris megközelítés ezen a ponton is értelmet nyer, hiszen a migrációhoz kapcsolódó statisztikai adatok (akár a volument akár bizonyos típusú bűncselekményeket illetően) már nem csupán objektív tényként funkcionálnak, hanem a politikai döntéshozók szubjektív percepcióját is formálják. Az a folyamat olyan feszültségeket szülhet, ahol a rendészeti szerveknek a szigorodó politikai és nemzetbiztonsági elvárások és az alapvetően

humanitárius megfontolásokat szem előtt tartó nemzetközi keretek közötti feszültségben kell hatékony válaszokat találniuk a közbiztonság fenntartására.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Figyelembe véve a felállított hipotéziseket, a dolgozat új tudományos eredményei az alábbiak szerint foglalhatók össze.

A francia és a nemzetközi szakirodalom segítségével igazoltam, hogy Franciaország történelme közvetlenül hatással van az ország jelenkori migrációs politikájára. Franciaországban a migráció egy sajátos történeti kategória, a jelenkori migrációs jellemzők és kihívások kizárólag a történelmi múlt örökségeivel összhangban értelmezhetők.

Bizonyítottam, hogy a francia migrációs szabályozás (és rendszer) összetettsége, valamint az állami fókuszpontok változó mivolta következtében a proaktív és reaktív szabályozási elemek közötti arányok eltolódtak a reaktív, kontroll alapú, szigorítás irányába mutató tendencia felé, ami a rendészeti eszközök fókuszba helyezésével fokozza a bevándorlási háttérrel rendelkezők (leszármazottak) alkotta társadalmi réteg marginalizációját. mert ezeket a rétegeket többnyire rendészeti kockázatként értékeli.

Bizonyítottam azt, hogy a bevándorlók és leszármazottaik integrációs problémái és közbiztonsági – rendészeti kockázatok növekedése között egyértelmű kapcsolat van, ugyanakkor részben a preventív programokra irányuló mérsékelt állami figyelemnek köszönhetően ezek a tényezők kumulálódnak. Az olyan bevándorló közösségek, amelyek a beilleszkedést hivatottak elősegíteni (családi, baráti kör stb.) bizonyos esetben hozzájárulhatnak a hatóságokkal és állami szereplőkkel szembeni ellenérzések növekedéséhez, és ez szoros összefüggésben van a társadalmi szegregációval. A dolgozat során bizonyítottam azt is, hogy elsősorban az identitásproblémák megléte járul hozzá a radikalizációs hajlam növekedéséhez. A megoldás ezen a ponton egy olyan átfogó megközelítésben ölthet testet, ahol a biztonságpolitika eszköztárát is alkalmazva, a rendészeti fellépés során nemcsak reaktív, hanem már megelőző jelleggel is cselekszik és fókuszál a korai felismerésre. Eredményként állapítható

meg, hogy ezen közösségek elszigeteltségének feloldása kulcsfontosságú, ami magában foglalja a rendészeti és helyi szereplők közötti információáramlás javítását, és olyan biztonságpolitikai eszközöket felvonultató programokat, amik a radikalizáció megelőzését célozzák.

Bizonyítottam, hogy a szegregált lakóterületek létrejötte közvetlenül hozzájárul a leszármazottak identitásválságának kialakulásához. Az ebből eredő társadalmi feszültségek és az elutasítottság megtapasztalása egy olyan, saját magát erősítő folyamatot eredményeznek, ami tovább mélyíti a kirekesztettséget. Ez a dinamika pedig nemcsak az integrációs problémákban ölt testet, hanem konkrét rendészeti kihívásokat és radikalizációs kockázatot is eredményez. Ez a tendencia a rendészettudomány és a biztonságpolitika együttes beavatkozását teszi szükségessé, interdiszciplináris jelleggel, mivel egy hagyományos eszközökkel már nehezen kezelhető, szekurizált tényezővé alakult, ami a belső rendet és közbiztonságot fenyegető tényezőként értelmezhető.

FELHASZNÁLÁSI JAVASLATOK, AJÁNLÁSOK

A dolgozat ugyanakkor terjedelmi és tartalmi korlátok miatt több olyan témát vetett fel, amik további kutatások tárgyát képezhetik. Egyrészt érdemes lehet nemzetközi kitekintésben vizsgálni az integráció – biztonság – rendészeti kihívások és a migráció kapcsolatát, akár átfogóan európai uniós értelemben, akár a jelentősebb befogadó országok szempontjából is. Érdemes lehet továbbá részletesen elemezni és egy kérdőíves kutatás keretében feltárni, hogy a közvélemény és a média pontosan milyen hatással van a biztonságpercepció és migráció megítélésének a kapcsolatára, akár régiós, akár francia szinten egyaránt. A digitális tér egyre nagyobb szerepe indokolja továbbá, hogy a közösségi média használata, a dezinformációs törekvések nagyobb szerepet fognak kapni a migráció és a biztonsági kihívások kapcsolatában.

A dolgozatban alkalmazott interdiszciplináris szemléletmód beépítésre kerülhet a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának képzéseibe oly módon, hogy a hallgatók akár a francia példából kiindulva megtapasztalhatják, hogy a migráció rendészeti kezelése nem kizárólagosan a választott hivatásukhoz kapcsolódó jogalkalmazási feladat, hanem szoros kollerációban áll a biztonságiasítás elméleti kereteivel és az ehhez kapcsolódó társadalmi és politikai folyamatokkal.

A dolgozat eredményei felhasználhatóak továbbá a társ- és rendészeti szervek saját továbbképzésein, ahol kiemelt szerepet kaphat a szubjektív fenyegetés-érzékelés és az objektív kockázatok közötti különbség, ami fontos alapkövét képezheti a perifériára szorított környezetben élőket érintő intézkedések során.

A rendészettudományi és biztonsági metszéspontját képező elméleti keretek olyan módszertani alapot jelenthetnek további kutatásokhoz, amelynek segítségével vizsgálható, hogy a magyar viszonylatban megjelenő fenyegetés-percepció milyen módon határozza meg a hazai rendészeti szervek feladatrendszerét és fellépési lehetőségeit.

A dolgozat ezen felül kiindulópontként szolgálhat olyan kutatásokhoz, amelyek a magyarországi szegregált területek közbiztonsággal és rendészettel fennálló kapcsolatát elemzik, a szociológiai megközelítés mellett kiemelt hangsúlyt fektetve a rendészettudományra, és az ezzel kapcsolatos prevenciós lehetőségekre.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

3D – dirty, dangeorous, demeaning – koszos, veszélyes, lealacsonyító

AMÉ - Aide Médicale d'État – állami orvosi támogatás

ANAEM - Agence Nationale de l'accueil des étrangers et des migrants - Migránsok Befogadásáért felelős Ügynökség

ANEF - l'Administration numérique pour les étrangers en France – Digitális ügyintézési Portál külföldiek számára

ANPE - Agence Nationale pour l'emploi – Munkaügyi Hivatal

BUMIDOM - Bureau pour le développement des migrations dans les départements d'outre mer – Tengerentúli Területek Migrációjáért Felelős Iroda

CAFI - Centre d'accueil des Francais d'Indochine – Indokínai franciák befogadó központja

CAI - contrat d'accueil et d'intégration – befogadási és integrációs szerződés

CC – Code Civil – Polgári Törvénykönyv

CC – Conseil Constitutionel – Alkotmánytanács

CÉ – Conseil d'État – Államtanács

CEJ - Contrat d'engagement jeune – ifjúsági kötelezettségvállalási szerződés

CESEDA - Code d'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile – külföldiek beutazásáról és menedékjogról szóló törvény

CFCM – Conseil Francais du culte musulman - Francia Iszlám Tanács

CIMADE – Comité inter-mouvements aupres des évacués – Bizottság a kitelepítettekért

CIR - contrat d'intégration républicain – köztársasági integrációs szerződés

CNCDH - Commission nationale consultative des droits de l'homme – Emberi Jogok Nemzeti Konzultatív Bizottsága

CNDA – Court National du Droit d'asile –Menedékjogi Bíróság

CORIF - Conseil de réflexion sur l'islam en France – Franciaországi Iszlám Tanácsadó Testület

COVARS-bizottság - Comité de veille et d'anticipation des risques sanitaires – Egészségügyi Kockázatok felderítéséért felelős bizottság

CRA - centres de rétention administrative – közigazgatási fogdák

DD - Défenseur des droits – Ombudsman

DDOS – Distributed Denial of Service – elosztott túlterheléses támadás

DGEF - Direction Générale des étrangers en France – Franciaországban tartózkodó külföldiek Főigazgatósága

DGSI - Direction Générale de la sécurité intérieure – Belbiztonsági Főigazgatóság

DIAN - La direction de l'intégration et de l'acces a la nationalité - Integrációs és Állampolgársági Igazgatóság

DIMM - La direction de l'immigration - Bevándorlási Igazgatóság

DNPAF - La direction nationale de la police aux frontieres - Nemzeti Határrendészeti Igazgatóság

DOM-TOM - Départemens d'outre mer és Territoires d'outre mer –tengerentúli megyék és területek

DROM-COM - départements et régions d'outre mer, collectivités d'outre mer – tengerentúli területek és régiók, tengerentúli közösségek

EMC - Enseignement Moral et Civique – erkölcsi és állampolgári nevelés

FPR – fiche des personnes recherchés - körözött személyek dossziéja

GISTI – Groupe d'information et de soutien des immigrés – Bevándorlók integrációs és támogató csoportja

HLM - Habitation a loyer modéré – alacsony bérleti díjú lakhatás

HUDA – Hébergement d'urgence des demandeurs d'asile - menedékkérők részére biztosított sürgősségi szálláshelyek

ICEI - Information culture et immigration - Migrációs és Kulturális Információs Hivatal

INSÉE - Insitut National de la Statistique et des Études Économiques – Gazdasági és Statisztikai Hivatal

IRDES - Institut de Recherche et documentation en économie de la santé – Egészséggazdasági Kutatóintézet

CNDA - Court Nationale du droit d'asile – Menedékjogi Bíróság

NATO – North Atlantic Treaty Organization – Észak-Atlanti Szerződés Szervezete

OFII - Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration – Bevándorlási és Integrációs Hivatal

OFPRA - Office Francaise de Protection des Réfugiés et Apatrides – Menekült- és Hontalanügyi Hivatal

OMI - Office des migrations internationales - Nemzetközi Migrációs Hivatal

ONI - Office Nationale d'Immigration - Nemzeti Bevándorlási Hivatal

ONPCI - l'Office National pour la promotion des cultures immigrés - Bevándorló Kultúrákat Népszerűsítő Nemzeti Hivatal

OQTF - Obligation de quitter le territoire francais – a francia terület elhagyására kötelező határozat

PEC - Parcours Emploi Compétences – Foglalkoztatási és Készségfejlesztési Program

PREV - Programme de Prévention de Radicalisation Violente – Erőszakos radikalizáció megelőzése program

REP - réseau d'éducation prioritaire – kiemelt oktatási hálózatok

RER – Réseau Express Régional – regionális gyorsvasút

RESEDA-törvény - Loi relative a l'entrée at eu séjour des étrangers en France at au droit d'asile – menedékjogi, valamint a beutazási és tartózkodási feltételeket rögzítő törvény

SGI - Société Générale de l'Immigration - Bevándorlási Társaság

ZUS - Zone Urbaine Sensible – érzékeny városi zónák

FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE

Jogszabályok

Arrêté du 26 avril 1963 BUREAU POUR LE DEVELOPPEMENT DES MIGRATIONS INTERESSANT LES DEPARTEMENTS D'OUTRE-MER (BUMIDOM). https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000267544 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Arrêté du 27 avril 2018 relatif à l'aide au retour et à la réinsertion. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000036858900 (letöltés ideje: 2025.04.07.)

Arrêté du 9 novembre 2011 relatif aux compétences requises en vue de la délivrance de la carte professionnelle de guide-conférencier aux titulaires de licence professionnelle ou de diplôme conférant le grade de master. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000024813610 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

Avis 23-02 du 23 février 2023 relatif au projet de loi pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=46811 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Avis de Conseil d'État. Section de l'intérieur. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Farianeinternet.conseil-etat.fr%2Fconsiliaweb%2Favisadm%2F346893.pdf (letöltés ideje: 2025.03.17.)

Avis n° 346.893 du Conseil d'Etat - 27/11/1989 - Port du foulard islamique. Avis n° 346.893 du Conseil d'Etat, Assemblée générale, 27 novembre 1989. https://affairesjuridiques.aphp.fr/textes/avis-n-346-893-du-conseil-detat-27111989-port-du-foulard-islamique/ (letöltés ideje: 2025.03.17.)

Circulaire du 11 août 1981 RELATIVE A LA REGULARISATION DE LA SITUATION DE CERTAINS ETRANGERS (IMMIGRES DITS "SANS PAPIERS"):ETRANGERS POUVANT PRETENDRE A LA REGULARISATION EXCEPTIONNELLE DE LEUR SITUATION,PRESENTATION DES DEMANDES AU TITRE DE TRAVAILLEUR SALARIE,EXAMEN DE LA DEMANDE ET DECISION,ATTITUDE A ADOPTER QUAND LA DEMANDE NE PEUT RECEVOIR DE SUITE FAVORABLE,CAS DES RESSORTISSANTS ALGERIENS ET AFRICAINS ANCIENNEMENT SOUS

ADMINISTRATION FRANCAISE. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000687133 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Code civil. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006421990 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Code de l'éducation. Article L141-5-1. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006524456 (letöltés ideje: 2025.03.17.)

Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070158/ (letöltés ideje: 2025.04.01.)

Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile. Article L411-4. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000049052408 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

Code Pénal. 132-76. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070719/LEGISCTA000006149820/#LEGISCTA000006149820 (letöltés ideje: 2025.05.17.)

Constitution du 4 octobre 1958. Article 71-1. Légifrance. Version en vigeur depuis le 25 juillet 2008. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/article_lc/LEGIARTI000019241106 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Décision 2024-001 du 12 janvier 2024 relative au projet de loi pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration (observations devant le Conseil constitutionnel). Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=49464 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Décision 2024-190 du 29 novembre 2024 relative à l'application dans le temps des modifications apportées par la loi n°2024-42 du 26 janvier 2024 aux règles de computation du délai de départ de l'exécution de la peine d'interdiction judiciaire du territoire français. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=52954&opac_view=-1 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Décision n° 2011-631 DC du 9 juin 2011. Loi relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Conseil Constitutionel. https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2011/2011631DC.htm (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Décret du 18 mai 2007 relatif à la composition du Gouvernement. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000649198 (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Décret n° 2014-445 du 30 avril 2014 relatif aux missions et à l'organisation de la direction générale de la sécurité intérieure. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000028887486/ (letöltés ideje: 2025.05.10.)

Décret n°2000-796 du 24 août 2000 complétant l'annexe au décret n° 96-1156 du 26 décembre 1996 fixant la liste des zones urbaines sensibles.

Décret n°2007-999 du 31 mai 2007 relatif aux attributions du ministre de l'immigration, de l'intégration, de l'identité nationale et du codéveloppement Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000822866 (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Décret n°77-1239 du 10 novembre 1977 SUSPENDANT PROVISOIREMENT L'APPLICATION DES DISPOSITIONS DU N° 76-383 DU 29 AVRIL 1976 RELATIF AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR EN FRANCE DES MEMBRES DES FAMILLES DES ETRANGERS AUTORISES A RESIDER EN FRANCE. LégiFrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006062584 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

Décret n°96-1156 du 26 décembre 1996 fixant la liste des zones urbaines sensibles. Légifrance, https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000747046 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

Gebremedhib c. France arret 26.4.2007. 25389/05. European Court of Human Rights. Cour Européenne des Droits de l'HOmme. https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-2752%22]} (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Loi du 10 août 1932 protégeant la main d'œuvre nationale (Journal Officiel du 12 août 1932). https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000876898 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Loi du 10 mars 1927 relative à l'extradition des étrangers. Version en vigeur au 11 mars 1927. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006085141 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Loi du 16 juin 2011 relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Vie-publique. lique.fr/loi/20591-immigration-sans-papier-retention-administrative-directive-retour-oqtf (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Loi du 16 juin 2011 relative à l'immigration, à l'intégration et à la nationalité. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/loi/20591-immigration-sans-papier-retention-administrative-directive-retour-oqtf (letöltés ideje: 2025.03.19.

Loi du 22 juillet 1940 REVISION DES NATURALISATIONS DEPUIS LA LOI DU 10 août 1927. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000315053 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Loi du 27 septembre 1940 ETRANGERS EN SURNOMBRE DANS L'ECONOMIE NATIONALE (RASSEMBLEMENT DANS DES GROUPEMENTS D'ETRANGERS, SOUS L'AUTORITE DU MINISTRE DE LA PRODUCTION INDUSTRIELLE ET DU TRAVAIL). Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000571760 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Loi du 4 octobre 1940 RESSORTISSANTS ETRANGERS DE RACE JUIVE (INTERNEMENT DANS DES CAMPS SPECIAUX, INSTITUTION D'UNE COMMISSION CHARGEE DE L'ORGANISATION ET DE L'ADMINISTRATION DE CES CAMPS, RESIDENCE FORCEE) Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000571814 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Loi du 9 décembre 1905 concernant la séparation des Eglises et de l'Etat.. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISCTA000006085397 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

Loi immigration : plusieurs dispositions entrent en vigueur

LOI n° 2003-1119 du 26 novembre 2003 relative à la maîtrise de l'immigration, au séjour des étrangers en France et à la nationalité. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000795635/ (letöltés ideje: 2025.03.16.)

LOI n° 2003-1176 du 10 décembre 2003 modifiant la loi n° 52-893 du 25 juillet 1952 relative au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000611789/ (letöltés ideje: 2025.03.16.)

LOI n° 2004-228 du 15 mars 2004 encadrant, en application du principe de laïcité, le port de signes ou de tenues manifestant une appartenance religieuse dans les écoles, collèges et lycées publics. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000417977 (letöltés ideje: 2025.03.17.)

LOI n° 2006-911 du 24 juillet 2006 relative à l'immigration et à l'intégration. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000266495 (letöltés ideje: 2025.03.18.)

Loi n° 2007-1631 du 20 novembre 2007 relative à la maîtrise de l'immigration, à l'intégration et à l'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000524004. (letöltés ideje: 2025.03.19.)

LOI n° 2013-595 du 8 juillet 2013 d'orientation et de programmation pour la refondation de l'école de la République. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000027677984/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)

LOI n° 2015-925 du 29 juillet 2015 relative à la réforme du droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000030949483 (letöltés ideje: 2025.03.21.)

LOI n° 2016-274 du 7 mars 2016 relative au droit des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000032164264 (letöltés ideje: 2025.03.21.)

LOI n° 2018-778 du 10 septembre 2018 pour une immigration maîtrisée, un droit d'asile effectif et une intégration réussie. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000037381808 (letöltés ideje: 2025.04.02.)

LOI n° 2021-1109 du 24 août 2021 confortant le respect des principes de la République. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000042635616/ (leltöltés ideje: 2025.05.05.)

LOI n° 2024-42 du 26 janvier 2024 pour contrôler l'immigration, améliorer l'intégration. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049040245 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Loi n° 52-893 du 25 juillet 1952 relative au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000314167 (letöltés ideje: 2025.04.01.)

Loi n° 81-909 du 9 octobre 1981 modifiant la loi du 1er juillet 1901 relative au contrat d'association en ce qui concerne les associations dirigées en droit et en fait par des étrangers. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000684780/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Loi n° 81-973 du 29 octobre 1981 RELATIVE AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR DES ETRANGERS EN FRANCE. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000319514 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Loi n° 84-622 du 17 juillet 1984 portant modification de l'ordonnance n° 45-2658 du 2 novembre 1945 et du code du travail et relative aux étrangers séjournant en France et aux titre

uniques de séjour et de travail. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000320664/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Loi n° 86-1025 du 9 septembre 1986 relative aux conditions d'entrée et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000317301 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Loi n° 89-548 du 2 août 1989 relative aux conditions de séjour et d'entrée des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000322095 (letöltés ideje: 2025.03.15.)

LOI n° 93-1027 du 24 août 1993 relative à la maîtrise de l'immigration et aux conditions d'entrée, d'accueil et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000530357 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Loi n° 93-933 du 22 juillet 1993 réformant le droit de la nationalité. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000362019 (letöltés ideje: 2025.03.05.)

LOI n° 98-170 du 16 mars 1998 relative à la nationalité. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000754536 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Loi n° 98-349 du 11 mai 1998 relative à l'entrée et au séjour des étrangers en France et au droit d'asile. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000191302 (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Loi n°80-9 du 10 janvier 1980 DITE BONNET RELATIVE A LA PREVENTION DE L'IMMIGRATION CLANDESTINE ET PORTANT MODIFICATION DE L'ORDONNANCE 452658 DU 02-11-1945 RELATIVE AUX CONDITIONS D'ENTREE ET DE SEJOUR EN FRANCE DES ETRANGERS ET PORTANT CREATION DE L'OFFICE NATIONAL DE L'IMMIGRATION. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000886939/ (letöltés ideje: 2025.03.13.)

Loi n°81-941 du 17 octobre 1981 MODIFIANT DIVERSES DISPOSITIONS DU CODE DU TRAVAIL RELATIVES A L'EMPLOI DE TRAVAILLEURS ETRANGERS EN SITUATION IRREGULIERE. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000503955/ (letöltés ideje: 2025.03.15.)

LOI organique n° 2011-333 du 29 mars 2011 relative au Défenseur des droits- Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000023781167 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Ordonnance n° 45-2658 du 2 novembre 1945 relative aux conditions d'entrée et de séjour des étrangers en France. Légifrance. https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000699737 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Könyvek, tanulmányok

AKAN, Murat. "Laïcité and multiculturalism: the Stasi Report in context," British Journal of Sociology (2009) 60#2 pp 237-256 https://www.researchgate.net/publication/26260531_Laicite_and_multiculturalism_The_Stasi_Report_in_context (letöltés ideje: 2025.03.17.)

ALBERIO, Marco. Education and Social Inequalities in the Urban Space: A French Example. Revue Interventions Économiques. 45/2012. https://journals.openedition.org/interventionseconomiques/1547?lang=fr (letöltés ideje: 2025.05.02.)

BALOGH, István. Biztonságelméletek. in: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 2013/3-4. szám. p. 46. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2013_3-4_04_balogh_istvan_-_biztonsagelmeletek.pdf (letöltés ideje: 2024.07.31.)

BÁNYÁSZ, Péter – ORBÓK, Ákos. A NATO kibervédelmi politikája és a kritikus infrastruktúra védelme a közösségi média tükrében. In: Hadtudomány. 23. évf. 1. elektronikus szám, p. 188-209. https://www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/2013_elektronikus/2013_e_Banyasz_Peter_Orbok_Akos.pdf (letöltés ideje: 2018.10.04.)

BARRERO, R.Z.: Political discourses about borders: On the emergence of a European Political Community, 15-32.o.

BEGAG, Azouz. Le Gone du Chaaba. Seuil, Paris. 1986.

BERNARDOT, Marc. « Camps d'étrangers, foyers de travailleurs, centres d'expulsion : les lieux communs de l'immigré décolonisé », Cultures et Conflits, no 69, printemps 2008, mis en ligne le 8 juillet 2008. https://journals.openedition.org/conflits/10602 (letöltés ideje: 2025.05.18.)

BERNARDOT, Marc. Chronique d'une institution: La „sonacrota" (1956-1976). Sociétés Contemporaines. 1999 33-34. pp. 39-58. https://www.persee.fr/doc/socco_1150-1944_1999_num_33_1_1750 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

BERNARDOT, Marc. Loger les immigrés. La SONACOTRA 1956-2006. Éditions du Croquant, Collection TERRA. Octobre 2008. http://www.reseau-terra.eu/article831.html. (letöltés ideje: 2025.03.12.)

BLASCO, Sylvie et al. Getting used to terrorist threats? Evidence from French terrorist attacks between 2015 and 2016. Health EconomicsVolume 31, Issue 3 p. 508-540. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hec.4465 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

BLIDON, Marianne. , « Wacquant L., 2006, Parias urbains. Ghetto – Banlieues – Etat, Paris, La Découverte, 332 p. », Cybergeo: European Journal of Geography [En ligne], Revue de livres, mis en ligne le 26 septembre 2006, consulté le 04 mai 2025. URL : http://journals.openedition.org/cybergeo/

BOCQUIER et al. L'hésitation vaccinale en France. Med Sci (Paris) Volume 36, Number 5, Mai 2020 p. 461 – 464. https://www.medecinesciences.org/en/articles/medsci/full_html/2020/05/msc200032/msc200032.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

BODA József - FINSZTER Géza - IMRE Miklós - KEREZSI Klára - KOVÁCS Gábor - SALLAI János (2016): A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2016. évi 17. szám, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 3. o.

BODA József (szerk.) .Rendészettudományi Szaklexikon. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2019. p.390.

BORUM, Randy. Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories. Journal of Strategic Security. Vol. 4. No. 4. Winter 2011. p.7-36. https://www.jstor.org/stable/26463910?seq=1 (letöltés ideje: 2025.05.10.)

BOURDIEU, Pierre – PASSERON, Jean-Claude. La Reproduction. Éléments d'une théorie du système d'enseignement. 1970. Collection Le sens commun, Paris. Minuit. 284 pages

BRUBAKER, Rogers. Citizenship and Nationhood in France and Germany. Harvard University Press, 1992. JSTOR, https://www.jstor.org/stable/j.ctv26071qp (letöltés ideje: 2025.05.03.)

BUZAN, Barry, WAEVER,Ole. DE WILDE. Jaap. Security: A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers Inc. 1998. ISBN-13 : 978-1555877842

CASTLES, Stephen, MILLER, Mark J. The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. American Foreign Policy Interests 27(6). December 2005.

https://www.researchgate.net/publication/263134302_The_Age_of_Migration_International_Population_Movements_in_the_Modern_World (letöltés ideje: 2025.08.30)

CHAUVEAU, Sophie. L'Affaire du sang contaminé (1983-2003). Les Belles Lettres, pp.430, 2011. https://shs.hal.science/halshs-00581650/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

CHOU, Meng-Hsuan, BAYGERT, Nicolas. The 2006 French Immigration and Integration Law: Europeanisation or Nicolas Sarkozy's Presidential Keystone? ESRC Centre on Migration, Policy and Society Working Paper No. 45, University of Oxford, 2007. https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2007-045-Meng-Hsuan-Baygert_French_Immigration_Law.pdf (letöltés ideje: 2025.03.19.)

CYRAN, Olivier, BA, Mehdi., Almanach critique des médias, Édition des Arènes, 2005, p. 27-40. https://journals.openedition.org/questionsdecommunication/7771?lang=en (letöltés ideje: 2025.03.17.)

DE ROYER, Solenn. Les oubliés d'Indochine du Camp de Saint-Livrade. CAFI. https://www.rapatries-vietnam.org/oublies-indochine.php (letöltés ideje: 2025.03.12.)

DESRUMAUX, Gilles. Que sont les foyers devenus? Plein droit n° 68, avril 2006 https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2006-1-page-11?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Diplomáciai Lexikon – a nemzetközi kapcsolatok kézikönyve. Éghajlat Kiadó, Budapest, 2018. p. 106. https://real.mtak.hu/80560/1/diplomaciai_lexikon.pdf (letöltés ideje: 2024.08.05.)

DORNEL, Laurent. « Enzo Barnaba, Le sang des Marais. Aigues-Mortes 17 août 1893, une tragédie de l'immigration italienne. Essai », Annales, vol. 51, no 5, 1996, p. 1151–1152. https://www.persee.fr/doc/ahess_0395-2649_1996_num_51_5_410907_t1_1151_0000_001 (letöltés ideje: 2025.03.10.)

DUBET, Francois. Le temps des passions tristes. Seuil. Paris. 2019.

DUDÁS Attila: Biztosságiasítás – securitization. In: Biztonságpolitika.hu. https://old.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1039&title=%CB%87biztonsagias%C3%ADtas-securitization (letöltés ideje: 2017.10.20.)

DUMONT, Gérard-François. « Les grands courants migratoires dans le monde au début du XXIe siècle », dans Ces migrants qui changent la face de l'Europe, Éditions L'Harmattan, 2004.

DUPAQUIER, ‚Jacques. Histoire de la population française, Presses universitaires de France, 1995, 2344 p. (ISBN 978-2-13-046820-2)

EDO, Anthony. Régularisation exceptionnelle de 1981: des retombées positives pour l'économie, La lettre de CEPII. N° 446 – Mai 2024. . Centre d'études prospectives et d'informations internationales. https://www.cepii.fr/PDF_PUB/lettre/2024/let446.pdf (letöltés ideje: 2025.03.15.)

FÁBIÁN, Éva. A francia külvárosok lángjai. Hadtudományi Szemle. A ZMNE HTK tudományos folyóirata. Biztonság és rendvédelem. 4. évfolyam 3. szám. Budapest, 2011. https://epa.oszk.hu/02400/02463/00010/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_3_076-084.pdf (letöltés ideje: 2025.03.17.)

FASSIN, Didier. La Force de l'ordre: Une anthropologie de la police des quartiers. Seuil, Paris. 2011.

FINSZTER, Géza. „A modern rendészet: A rendészettudomány hazai kísérletei". Magyar Rendészet 20, 3. sz. (2020): 91–118. https://real.mtak.hu/117836/1/MR_2020_3_06_Finszter.pdf (letöltés ideje: 2026.11.30.)

GAZDAG Ferenc – REMEK Éva: A biztonsági tanulmányok alapjai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. p.30. https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12604/web_PDF_EKM_Biztonsagi_tanulmanyok_alapjai.pdf?sequence=1 (letöltés ideje: 2025.05.10.)

GAZDAG Ferenc (szerk.): Biztonságpolitika – biztonsági tanulmányok. Budapest, 2011. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. p.31.

GAZDAG, Ferenc – TÁLAS Péter. A biztonság fogalmának határairól. In: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 1. évf. 1. szám. p.3-9. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc__talas_peter-a_biztonsag_fogalmanak_hatarairol.pdf (letöltés ideje: 2017.09.30.)

GLEICK, Peter H. (2008). Water Conflict Chronology. World's Water. A letöltés ideje: 2021. április 10. http.//worldwater.org/water-conflict/. I.m.: Szálkai Kinga: Vízügyi konfliktusok és együttműködések a nemzetközi kapcsolatokban. Hidropolitika és vízdiplomácia I. in: Külügyi Szemle 2022/8. p.198-219. https://real.mtak.hu/143857/1/08SzalkaiKinga.pdf (letöltés ideje:2024.08.10.)

GYENEY, Laura. Legális bevándorlás az Európai Unióba, különös tekintettel a családi élet tiszteletben tartásának jogára. Doktori értekezés. P.31-33. Budapest, 2011. Pázmány Péter

Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola. https://disszertacio.ppke.hu/id/eprint/388/ (letöltés ideje: 2025.02.25.)

GYULAI Iván. Fenntartható fejlődés és növekedés. In: Statsztikai Szemle. 2013. 91. évflyam, 8-9. szám. 797-822. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2013/2013_08-09/2013_08-09_797.pdf (letöltés ideje: 2017.09.20.)

HANGYA Gábor. A biztonságpolitika hatása a haditechnikára. In: Hadtudomány. 4. szám, 2002. https://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany/2002/4/hangyagabor/chapter1.htm (letöltés ideje: 2017.09.20.)

HAUTZINGER Zoltán: A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése. AndAnn Kiadó, Pécs, 2018. p.12.

HAUTZINGER, Zoltán (2020) A migráció szabályozásának reaktív tényezői. BELÜGYI SZEMLE: A BELÜGYMINISZTÉRIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-), 68 (9). pp. 47-62. ISSN 2062-9494

HÉRAN, François. Le Temps des immigrés: Essai sur le destin de la population française. Párizs: Seuil, 2007. p.27. ISBN-13: 978-2-02-092246-3

HUMBERT-WOZNIAK, Lucile VOLERY, Anne. Mosaique: l'émission des cultures immigrées racontée par ceux qui l'ont créée. Hommes & Migrations. Revue francaise de référence sur les dínamiques migratoires. 1325/2019. Paris-Londres. https://journals.openedition.org/hommesmigrations/pdf/9337 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

HUNTINGTON, Samuel P. A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2014. p.24.

HUNTINGTON, Samuel P. The Clash of civilizations and the Remaking of the World Order. Touchstone Books, 1998.

HUYSMANS, Jef. (2006). The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. Routledge

IVALDI, Gilles: La guerre en Ukraine : vers nouveau cycle d'extrême droite en Europe ?. SciencesPo. COGITO – le magazine de la recherche. https://www.sciencespo.fr/research/cogito/home/la-guerre-en-ukraine-peut-elle-ouvrir-un-nouveau-cycle-dextreme-droite-en-europe/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

JOVELIN, Emmanuel. « Le dilemme des migrants âgés. Entre le désir du retour et la contrainte d'une vie en France », Pensée plurielle, no 6, 2003, p. 109-117

JOVELIN, Emmanuel. A radical named Khaled Kelkal: Trajectory, rupture, and bifurcation. Vie sociale 2017/2 n18. p. 143-156. https://shs.cairn.info/journal-vie-sociale-2017-2?lang=en (letöltés ideje: 2025.03.16.)

JUSOT Florence et al. L'Aide Médicale de l'État : un dispositif humaniste et efficient. Regards 2024/2. N.64. p.155-164. https://shs.cairn.info/revue-regards-2024-2-page-155?site_lang=fr (letöltés ideje: 2025.05.14.)

KAMERI MBOTE. Patricia. Water, Conflict and Cooperation: Lessons from the Nile Rivera Basin. Navigating Peace. No.4. Wodrow Wilson International Center for Scholars. www.wilsoncenter.org/sites/default/files/NavigatingPeaceIssuePFM.pdf (letöltés ideje: 2017.11.02.)

KEPEL, Gilles. Banlieu fe la République. Société, politique et religion à Clichy-sous-Bois et Montfermeil. 2012. Gallimard. Paris.

KEPEL, Gilles. Terreur dans l'Hexagone. Genese du djihad francais. Gallimard, 2015.

KEPEL, Gilles. Terror in France. The rise of Jihad in the West. Princeton Studies in Muslim Politics. Princeton University Press. 2017.

Kerezsi, Klára. „Mi viszi előre a rendészettudományi gondolkodást?". Belügyi Szemle 66, 4. sz.(2018):5–22. https://belugyiszemlejournal.org/index.php/belugyiszemle/article/view/449/449 (letöltés ideje: 2025.11.30.)

KHOSROKHAVAR, Farhad. Radicalisation. Éditions de la Maison des sciences de l'homme. Paris. 2014.

KIS-BENEDEK József. Dzsihadizmus, radikalizmus, terrorizmus. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2016. p. 72.

KISSINGER, Henry. Diplomácia. Panew-McGraw-Hill-Grafo Kiadó, Budapest. P.16.

KLENNER Zoltán – LŐRINCZ Aranka. A nemzetközi védelemben részesülő külföldiek állampolgárság-szerzése. Acta Humana. 2023/4. 133–145. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/actahumana/article/view/6524/5679 (letöltés ideje: 2025.05.18.)

KYMLICKA, Will, Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights (Oxford, 1996; online edn, Oxford Academic, 1 Nov. 2003), https://doi.org/10.1093/0198290918.001.0001 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

LAGRANGE, Hugues. Émeutes, rénovation urbaine et aliénation politique. HAL Sciences po. 2007. https://sciencespo.hal.science/hal-00972697/document (letöltés ideje: 2025.03.18.)

LASZÉK, Ildikó. Polgárháború Jugoszláviában. In. Társadalmi Konfliktusok Kutatóközpont. http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=12:polgarhaboru-jugoszlaviaban&catid=2:tarsadalmi-konfliktusok (letöltés ideje: 2017.11.12.)

LAZARIDIS, G. – KOSTA, A.M.:"Identitarian populism: securitization of mirgation and the far right in times of economic crisis in Greece and the Uk". in G. Lazaridis – W. Khursheed (szerk.): *The Securitization of Migration in the EU: Debates since 9/11*, Palgrave MacMillan, Houndsmille, 2015, 185-186.o.

LAZARIDIS, Gabriela. (2011). Security, insecurity and migration in Europe. Routledge

LEFRANCOIS, Thierry et al. One Health approach at the heart of the French Committee for monitoring and anticipating health risks. Nature Communications volume 14, Article number: 7540 (2023). https://www.nature.com/articles/s41467-023-43089-2 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

LEITENBERG, Milton. The dream of a common security. In: Bulletin of Atomic Sciencists. A Magazine of Science and Word Affairs. Vol. 39. November. p.34-36. 1983.

LEONARD, Sarah., & KAUNERT, Christian. (2019). Refugees, security and the European Union. Routledge.

LEVASSEUR, Émile. Historire de la natalité francaise (1886). Journal de la société statistique de Paris s26 (1886). http://www.numdam.org/item?id=JSFS_1886__S26__101_0 (letöltés ideje: 2025.03.05.)

LOCHAK, Danièle. Le tri des étrangers : un discours récurrent, Éditeur GISTI, Revue Plein droit 2006/2 (n° 69). https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2006-2-page-4?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.11.)

MÁGÓ, Barbara. A honosítás kockázatai az „állampolgárság védelmének" az „állampolgárság védelmének" tükrébentükrében. Magyar Rendészet 2024/1. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/7173/5980 (letöltés ideje: 2025.05.18.)

MASSEY, Douglas S. et al: Theories of International Migration: A review and appraisal. Population and development review. Volume 19. No. 3. Spetember, 1993.431-466.

MATUS, János. A jövő árnyéka – Nemzetközi hatások biztonságunkra és jólétünkre. Pesti KFt. Budapest, 2005. p. 64.

MORGENTHAU, Hans. (1985). Politics among nations: The struggle for peace and power (6th ed.). New York: Knopf.

MUNSTER, Rens. (2009). Securitising immigration. The politics of risk in the EU. Palgrave Macmillan

NAGY Boldizsár: A magyar menekültügy hét fő bűne. Élet és Irodalom. 2017. https://www.es.hu/cikk/2017-12-20/nagy-boldizsar/a-magyar-menekultugy-het-fobune.html (letöltés ideje: 2024.07.31.)

NOIRIEL, Gérard, Immigration, antisémitisme et racisme en France : (XIXe – XXe siècle) Discours publics, humiliations privées, Paris, éditions Hachette, 2009, 717 p

NOIRIEL, Gérard. Le creuset français : histoire de l'immigration, XIX-XXes siècles, Éd. du Seuil, 1988,, 438 p., p. 407

NOIRIEL, Gérard. Une historie du modele francais de l'immigration. Regards croisés sur l'économie 2010/2 n° 8. https://shs.cairn.info/revue-regards-croises-sur-l-economie-2010-2-page-32?lang=fr&tab=texte-integral (letöltés ideje: 2025.03.10.)

PÓCZIK Szilveszter: A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból. In_ Póczik Szilveszter – Dunavölgyi Szilveszter: (szerk.): Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok. HVG-ORAC. Budapest, 2008. p. 31-119.

Polity Press, Cambridge, 2008.

PUPOS Csaba: A radikalizálódás okai. Nemzetbiztonsági szemle. 11. évfolyam (2023) 3. szám, 46-68. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/download/6939/5703/31369 (letöltés ideje: 2025.05.06.)

RADA Péter. Átalakuló biztonsági kihívások. A biztonság dimenziói. In: Grotius tudományos folyóirat, 2007. http://www.grotius.hu/doc/pub/KZQSCF/rada%20p%C3%A9ter%20%C3%A1talakul%C3%B3%20biztons%C3%A1gi%20kih%C3%ADv%C3%A1sok.pdf (letöltés ideje: 2024.07.31.)

RÉDEI Mária: Mozgásban a világ. A nemzetközi migráció földrajza. ELTE Eötvös Kiadó. 2007, Budapest. P. 23.

ROTSHILD, Emma . What is security? In: Daedalus.Vol.124. No.3. (The Quest for Word Order). p. 53-98. https://www.jstor.org/stable/pdf/20027310.pdf (letöltés ideje: 2017.11.11.)

ROY, Olivier. Jihad and Death: The global appeal of Islamic State. Oxford University Press, 2017. p.112.

SALE, Giovanni. Bevándorlás Európába és különféle integrációs modellek. Embertárs 2017/3. p.238-249. https://jezsuitakiado.hu/wp-content/uploads/2020/03/03_giovanni-sale_embertars_2017-3.pdf (letöltés ideje: 2025.05.03.)

SCHNAPPER, Dominique. La Commission de la Nationalité, une instance singuliere. Revue Européenne des Migrations Internationales. Volume 4 – n. 1 et 2. 1988.

SIMON, Jacques. Algérie: Le passé, L'Algérie française, La révolution (1954-1958), L'Harmattan, 2007, p.107

SIMON, Patrik. The Choice of Ignorance: The Debate on Ethnic and Racial Statistics in France. In: Simon, P., Piché, V., Gagnon, A. (eds) Social Statistics and Ethnic Diversity. IMISCOE Research Series. Springer, 2015. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-20095-8_4 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

STEPKA. Macej. The Copenhagen School and Beyond. A Closer Look at Securitization Theory. In: Identifying Security Logics in the EU Policy Discourse. IMISCOE Research Series, p.17-31.

STRITZEL, Holger. Securitization Theory and the Copenhagen School. in: Security in Translation. Securitization Theory and the Localization of Threat. 2014. https://link.springer.com/book/10.1057/9781137307576 (letöltés ideje: 2024.07.31.)

STUMPF, Juliet. The Crimmigration Crisis: Immigrants, Crime, and Soveraign Power. American University Law Review. Volume 56. Issue 2. 2006. https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1274&context=aulr (letöltés ideje: 2024.07.31)

SZEMERKÉNYI, Réka. A Harmel-jelentés. A NATO biztonságpolitikájának megújítása. In. Rubicon történelmi folyóirat. 8. évf. 5-6. szám. https://.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_harmel_jelentes_a_nato_biztonsagpolitikajanak_megujitasa (letöltés ideje: 2017.09.20.)

TÁLAS Péter. Széljegyzet a biztonság szubjektív percepciójnak veszélyeiről II. in: Nemzet és Biztonság – Biztonságpolitikai szemle. 2.évfolyamm, 5. zám. p.29-38. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/talas_peter-szeljegyzet_a_biztonsag_szubjektiv_percepciojanak_veszelyeir__l__ii__.pdf (letöltés ideje: 2017.10.10.)

TARJÁN, M. Tamás. III. Napóleon lemond trónjáról. Rubicon történelmi folyóirat. Rubicon online. https://rubicon.hu/kalendarium/1870-szeptember-4-iii-napoleon-lemond-tronjarol (letöltve: 2025.03.05.)

TEKE András. Az emberi biztonság és a „klasszikus biztonságfelfogás" viszonyrendszere. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XX. p. 26-32. https://www.pecshor.hu/periodika/XX/teke.pdf (Letöltés ideje: 2024.08.08)

TERRÉ, François., « Les chemins de la vérité . - Sur les tests ADN », La Semaine Juridique édition générale, n° 1, 2 janvier 2008, I 100

THÉVENOT, Laurent. Les catégories sociales en 1975 : l'extension du salariat in Economie et statistique, n°91, juillet-août 1977

ULLMANN, Richard H. "Redefining Security." *International Security*, vol. 8, no. 1, 1983, pp. 129–53. *JSTOR*, https://www.jstor.org/stable/2538489 (letöltés ideje: 2025.12.10.)

VAJKAI Edina: Az állampolgárságtól megfosztás Franciaországban. Magyar Rendészet: 2017/3. 131-146. https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/1931/1219 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

VAJKAI Edina Ildikó: A migráció biztonsági-biztonságpolitikai hatásai. In: Menekültügyi ismeretek (szerk.:Klenner Zoltán), Dialóg Campus Kiadó, 2019. p.187-191.

VARGA Gergely. Stratégiai koncepciók a kezdetektől Lisszabonig. In: Nemzet és Biztonság – biztonságpolitikai szemle. 2010.november. p. 18. https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/varga_gergely-strategiai_koncepciok__a_kezdetekt__l_lisszabonig.pdf (letöltés ideje: 2024.08.05.)

WAEVER,Ole. "Security, the speech act: Analysing the politics of a word." research training seminar, Sostrup Manor. 1989

WAEVER,Ole. Securitization and Desecuritization. Center for Peace and Conflict Ressearch, Copenhagen. 1993.

WAEVER,Ole. *Concepts of security*. University of Copenhagen, Institute of Political Science, 1997.

WEIL, Patric. How to be French: Nationality in the making sincce 1789. Duke University Press. 2008.

WEIL, Patrick. Nationalité: l'originalité francaise. Études – Revue de culture contemporaine. Tome 398, mars 2003. p. 321-331. https://shs.cairn.info/revue-etudes-2003-3-page-321?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.05.)

WOLF, Aaron T. (szerk.) (2013). Transboundary Freshwater Dispute Database. Oregon State University. A letöltés ideje: 2021. április 18. https:// transboundarywaters.science.oregonstate.edu/. I.m.: Szálkai Kinga: Vízügyi konfliktusok és együttműködések a nemzetközi kapcsolatokban. Hidropolitika és vízdiplomácia I. in: Külügyi Szemle 2022/8. p.198-219. https://real.mtak.hu/143857/1/08SzalkaiKinga.pdf (letöltés ideje:2024.08.10.)

Statisztikák, kormányzati dokumentumok

À Mayotte, un recensement adapté à une population aux évolutions hors normes. INSÉE Blog, https://blog.insee.fr/mayotte-recensement-adapte-a-population-hors-norme/ (letöltés ideje: 2025.04.26.)

Annulation, retrait ou déchéance de nationalité française. Service Publique. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F32827 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

Atteintes aux droits des étrangers : le Défenseur des droits publie un rapport sur L'Administration numérique pour les étrangers en France (ANEF). 11 décembre 2024. https://www.defenseurdesdroits.fr/atteintes-aux-droits-des-etrangers-le-defenseur-des-droits-publie-un-rapport-sur-ladministration (letöltés ideje: 2025.04.15.)

BERKAOUI, Héléna. Loi séparatisme : le CFCM craint « un sentiment de suspicion généralisée ». Public Sénat. https://www.publicsenat.fr/actualites/non-classe/loi-separatisme-le-cfcm-craint-un-sentiment-de-suspicion-generalisee-187232 (letöltés ideje: 2025.05.06.)

CHÉRIFI, Hafifa. Application de la loi du 15 mars 2004 sur le port des signes religieux ostensibles dans les établissements d'enseignement publics, Paris, La Documentation française, juillet 2005, 76 p.

Chiffres clés 2024. Vie de la Cour. Retrouvez les principaux chiffres d'activité de la cour nationale du droit d'asile pour l'année 2024. https://www.cnda.fr/publications/chiffres-cles/chiffres-cles-2024 (letöltés ideje: 2025.04.07.)

Commission de réflexion sur l'application du principe de laïcité dans la République : rapport au Président de la République. Bernard Stasi. 1er décembre 2003. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/rapport/26626-commission-de-reflexion-sur-application-du-principe-de-laicite (letöltés ideje: 2025.03.17.)

Conforter le respect des principes de la République : un PJL dangereux pour la cohésion nationale. CNCDH. Mis a jour: le 8 avril 2021. https://www.cncdh.fr/communique-de-presse/conforter-le-respect-des-principes-de-la-republique-un-pjl-dangereux-pour-la (letöltés ideje: 2025.05.06.)

Conseil des ministres du 10 Octobre 1984. L'immigration. Intervenant(s): Georgina Dufoix – Ministres des affaires sociale et de la solidarité natinale. Vie-piblique. Prooncé le 10 octobre 1984. https://www.vie-publique.fr/discours/154260-conseil-des-ministres-10101984-immigration (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Conseil des ministres du 12 Novembre 1986 Le Code de la nationalité française. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/discours/156624-conseil-des-ministres-du-12-novembre-1986-le-code-de-la-nationalite-fra (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Conseil national des villes, Avis du Conseil national des villes sur « les émeutes urbaines de novembre 2005 », novembre 2006, 16 p.

Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/50/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Cour des Comptes, l'accueil et l'hébergement des demandeurs d'asile. https://www.ccomptes.fr/fr/documents/30968 (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Découvrir la DGSI – nos missions. https://www.dgsi.interieur.gouv.fr/decouvrir-dgsi/nos-missions (letöltés ideje: 2025.05.10.)

Découvrir le Défenseur des droits. 21 mars 2023. https://www.defenseurdesdroits.fr/decouvrir-le-defenseur-des-droits-197 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

Définition immigré. INSÉE: Date de publication? 19/04/2023. https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1328 (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)

Délégué du préfet, un lien de proximité. Agence Nationale de la Cohésion des Terrotoires. https://agence-cohesion-territoires.gouv.fr/sites/default/files/2021-05/Fiche_Delegues-du-prefet_v9.pdf (letöltés ideje: 2025.05.12.)

DELESTRE, Sheelah. Nombre de Français déclarant être croyant selon la religion en 2020 et en 2030. 14. oct. 2024. https://fr.statista.com/statistiques/472017/population-religion-france/ (letöltés ideje: 2025.05.05.)

Délinquance enregistrée, en lieu de commission. SSMSI. https://ssmsi.shinyapps.io/donneesterritoriales/_w_3cf0de9257794dfaa55730f4c136eb53/#tab-1208-2 (letöltés ideje: 2025.05.16.)

Demander un visa pour la France. Ministere de l'Europe et des affaires étrangers. https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/venir-en-france/demander-un-visa-pour-la-france/ (letöltés ideje: 2025.04.01.)

Demográfiai fogalomtár. KSH Népességtudományi Kutatóintézet. https://demografia.hu/hu/letoltes/fogalomtar/pdf/bevandorlas.pdf (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)

Descendants d'immigrés de troisième génération. Édition 2023 Insee Références. Paru le : 30/03/2023 https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793230?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.03.25.)

Droit d'asile et politique migratoire. Société. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/eclairage/20174-droit-dasile-et-politique-migratoire (letöltés ideje: 2025.)

Édition 2023 Insee Références. Paru le : 30/03/2023 https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793230?sommaire=6793391 (letöltés ideje: 2025.03.24.)

Édition 2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793252?sommaire=6793391#figure1 (letöltés ideje: 2025.03.17.)

EMC programme. https://www.education.gouv.fr/media/27215/download (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Étranger malade. Sommaire. Résumé de la procédure. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/etranger-malade/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)

Étranger, immigré: quelle différence? Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/files/fiche_produit/pdf/9782110099754_EX.pdf (letöltés ideje: 2024.07.21.)

Européen en France : refus d'entrée et éloignement. Sevice Public. 03 mai 2022. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F13517 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

FRACTURES FRANÇAISES Novembre 2024 -12ème edition. Le Monde – Sciences Po CEVIPOF – Fondation Jean Jaures – Institut Montaigne. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2024-12/ipsos-fractures-francaises-2024-rapport-complet.pdf (letöltés ideje: 2025.04.30.)

France 2024. Amnesty International. https://www.amnesty.org/fr/location/europe-and-central-asia/france/report-france/ (letöltés ideje: 2025.05.17.)

Glossary on Migration. 2nd Edition. International Migration Law. N.25. IOM International Organization for Migration. 2011. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf (letöltés ideje: 2025. 08. 30.)

GRANGÉ, Claire. Une délinquance hors norme. Cadre de vie et sécurité à Mayotte. Publié le 08/11/2021. https://www.insee.fr/fr/statistiques/5763061 (letöltés ideje: 2025.04.26.)

GRAVIER, Marthe, THIBAULT, Marie-noelle. Quad les nettoyeurs du métro se mettent en greve. Revue Plein droit. 2012/2 n.93. p.36-40. https://droit.cairn.info/revue-plein-droit-2012-2-page-36?lang=fr (letöltés ideje: 2025.03.13.)

Histoire des migrations et diversité des origines géographiques des immigrés. INSÉE. Publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793226?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

Historique du droit de la nationalité francise. 2013. Ministere de l'Intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Archives/Les-archives-du-site/Archives-Integration/Historique-du-droit-de-la-nationalite-francaise (letöltés ideje: 2025.03.05.)

HOURS, Floriane. Pas-de-Calais : plus de 700 gendarmes engagés dans l'opération « Place Nette 62 ». Gendarmerie. Publié le 19 avril 2024. https://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/gendinfo/actualites/2024/pas-de-calais-plus-de-700-gendarmes-engages-dans-l-operation-place-nette-622 (letöltés ideje: 2025.04.27.)

IMMIGRATION ET DROIT D'ASILE - (N° 714) AMENDEMENT N°CL735 présenté par Mme Valérie Boyer ARTICLE ADDITIONNEL. ASSEMBLÉE NATIONALE 30 mars 2018. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/amendements_alt/0714/CION_LOIS/CL735 (letöltés ideje: 2025.05.11.)

Immigration: Rétrospective de la deuxieme vague: 1920. Géopolis – 20.11.1993 – vidéo. INA – Institut National de l'audiovisuel. https://www.ina.fr/ina-eclaire-actu/video/i00017075/immigration-retrospective-de-la-deuxieme-vague-1920 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Immigrés et descendants d'immigrés. Édition 2023. INSÉE. Publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793226?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

Insécurité et délinquance en 2023 : une première photographie. Interstats. SSMSI. N.64. janvier 2024. https://mobile.interieur.gouv.fr/Interstats/Actualites/Insecurite-et-delinquance-en-2023-une-premiere-photographie-Interstats-Analyse-n-64 (letöltés ideje: 2025.05.16.)

International Court of Justice, Judgment of 26 February 2007. https://www.icj-cij.org/index.php/node/103164 (letöltés ideje: 2017.11.02.)

Interview de M. Philippe de Villiers, président du Mouvement pour la France, dans "Le Figaro" du 15 mars 2005, sur la campagne du référendum sur la Constitution européenne, la directive Bolkestein sur la libéralisation des services, le refus de l'adhésion de la Turquie à l'Union européenne et le projet de réforme des accords de Schengen. Vie-publique. Prononcé le 15 mars 2005. https://www.vie-publique.fr/discours/147041-interview-de-m-philippe-de-villiers-president-du-mouvement-pour-la-fra (letöltés ideje: 2025.03.22.)

KLINKERT, Brigitte. AVIS PRÉSENTÉ AU NOM DE LA COMMISSION DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES SUR LE PROJET DE loi de finances pour 2025 (n° 324), TOME VII. IMMIGRATION, ASILE ET INTÉGRATION. Assemblée Nationale. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/17/rapports/cion_afetr/l17b0459-tvii_rapport-avis (letöltés ideje: 2025.05.14.)

L'Administration numérique pour les étrangers en France (ANEF) : une dématérialisation à l'origine d'atteintes massives aux droits des usagers. Défenseur des droits. https://www.defenseurdesdroits.fr/sites/default/files/2024-12/ddd_rapport_ANEF_20241127.pdf (letöltés ideje: 2025.04.15.)

L'éducation prioritaire. Ministere de l'éducaton. https://www.education.gouv.fr/l-education-prioritaire-3140. (letöltés ideje: 2025.05.04.)

L'essentiel sur… les immigrés et les étrangers. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/3633212 (letöltés ideje: 2024.07.21.)

La charte des droits et devoirs du citoyen français. Ministere de l'intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Integration-et-Acces-a-la-nationalite/La-nationalite-francaise/La-charte-des-droits-et-devoirs-du-citoyen-francais (letöltés ideje: 2025.03.19.)

La Cour Nationale du Droit d'Asile (CNDA) publie son rapport d'activité.3 février 2025. https://www.cnda.fr/publications/rapports-d-activite/rapport-annuel-2024 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

La direction générale. Direction et services. Ministere de l'intérieur. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/La-Direction-generale/Directions-et-services (letöltés ideje: 2025.03.29.)

La France et l'OTAN. *France Diplomatie*. https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/securite-desarmement-et-non-proliferation/nos-alliances-et-cooperations/la-france-et-l-otan/ (letöltés ideje: 2024.08.05.)

La mission de l'asile aux frontières. OFPRA. https://ofpra.gouv.fr/dossier/organisation/la-mission-de-lasile-aux-frontieres (letöltés ideje: 2025.04.01.)

La politique d'immigration (1974 - 2005) - Chronologie :Fin du XIXè siècle, début du XXè siècle, la France devient terre d'immigration. Viepublic.fr. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.vie-publique.fr%2Fpolitiques-publiques%2Fpolitique-immigration%2Fchronologie-immigration%2Fchronologie-fin19eme-debut-20eme%2F#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

La politique de lutte contre l'immigration irrégulière. Cour des Comptes. 04.01.2024. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/la-politique-de-lutte-contre-limmigration-irreguliere (letöltés ideje: 2025.05.15.)

La Stratégie nationale du renseignement. Mis à jour le 21/03/2025. https://www.academie-renseignement.gouv.fr/strategie-nationale-du-renseignement (letöltés ideje: 2025.05.10.)

LATRILLE, Pierre. Fractures françaises 2024 : une crise de confiance? IPSOS Actualités. 2 décembre 2024. https://www.ipsos.com/fr-fr/fractures-francaises-2024-une-crise-de-confiance (letöltés ideje: 2025.)

Le contrat d'engagement jeune (CEJ). Mis a jour le 01/04/2025. Ministere du travail. https://travail-emploi.gouv.fr/le-contrat-dengagement-jeune-cej (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Le contrat d'intégration républicaine. Accueil et l'intégration. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/accueil-integration/ (letöltés ideje: 2025.04.02.)

Le contrat d'engagement républicain (CER). https://www.associations.gouv.fr/IMG/pdf/faq_cer_fevrier_2023_vf.pdf (letöltés ideje: 2025.05.05.)

Le parcours emploi compétences (PEC). Minsitere de Travail. Mis a jour le 29/01/2024. https://travail-emploi.gouv.fr/le-parcours-emploi-competences-pec (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Le Plan national de prévention de la radicalisation. Secrétariat général du comité interministeriel de prévention de la délinquance et de radicalisation. https://www.cipdr.gouv.fr/plan-national-prevention-radicalisation/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Le plan Vigipirate. modifié le 24 juillet 2024. https://www.info.gouv.fr/risques/le-plan-vigipirate (letöltés ideje: 2025.05.13.)

Le rapport public annuel 2021. Cour des Comptes. 18.03.2021. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/le-rapport-public-annuel-2021 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

Le recours à l'article 49.3 de la Constitution : dans quels cas ?. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/fiches/19494-le-recours-larticle-493-de-la-constitution (letöltés ideje: 2025.05.01.)

LE, Jerome et al. En dix ans, le sentiment de discrimination augmente, porté par les femmes et le motif sexiste. INSÉE Premiere N.1911. Paru le 05/07/2022. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6473349#titre-bloc-9 (letöltés ideje: 2025.05.17.)

LEMARC, Franck. Bruno Retailleau relance le débat sur le voile pour les accompagnatrices de sorties scolaires. 8 janvier 2025. MaireInfo. https://www.maire-info.com/bruno-retailleau-relance-le-debat-sur-le-voile-pour-les-accompagnatrices-de-sorties-scolaires-article2-29263 (letöltés ideje: 2025.05.03.)

L'enseignement moral et civique (EMC) au Bulletin officiel spécial du 25 juin 2015. Ministere de l'Éducation. https://www.education.gouv.fr/l-enseignement-moral-et-civique-emc-au-bulletin-officiel-special-du-25-juin-2015-5747 (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Les chiffres sur la migration - Chiffres clés – 2015. Asile en France. https://asile-en-france.com/index.php?option=com_content&view=article&id=41:les-chiffres-sur-la-migration&catid=30&limitstart=1&Itemid=177 (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Les partenaires de terrain du CIPDR. Secrétariat général du comité interministeriel de prévention de la délinquance et de radicalisation. https://www.cipdr.gouv.fr/reseau-national-les-partenaires-de-terrain/ (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Les quartiers de reconquête républicaine. 26.04.2023. https://www.ccomptes.fr/fr/publications/les-quartiers-de-reconquete-republicaine (letöltés ideje: 2025.05.12.)

L'essentiel sur... la pauvreté. Chiffres-clés. Paru le 17/10/2024. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/5759045#figure2_radio4 (letöltés ideje: 2025.05.01.)

LEVY, Michel Louis. Les étrangers en France. Population et Sociétés. Bulletin Mensuel d'Informations Démographiques, Économiques et Sociales. Juillet-Aout 1980. Numéro 137. https://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/18872/pop_et_soc_francais_137.fr.pdf (letöltve: 2025.03.05.)

L'islam en France - Faits et chiffres. Statista.fr. https://fr.statista.com/themes/6482/l-islam-en-france/#topicOverview (letöltés ideje: 2025.05.05.)

Liste des pays d'origines surs. Fixée par la décision du Conseil d'administration de l'OFPRA du 9 octobre 2015, actualisée suite a la décision du Conseil d'État du 2 juillet 2021. https://ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2023-03/Liste%20des%20POS%202023.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

LONG, Marceau. Etre francais aujourd'hui et demain – Tomes 1 et 2: rapport remis au Premier ministre par la Commission de la nationalité présidée par M. Marceau Long. Remis le 15 janvier 1988. Vie-publique. https://www.vie-publique.fr/rapport/32740-etre-francais-aujourdhui-et-demain-tomes-1-et-2-rapport-remis-au-pr (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Lutte contre l'immigration irreguliere. Ministere de l'intérieur. 4 février 2025. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Les-chiffres-de-l-immigration-en-France/Lutte-contre-l-immigration-irreguliere (letöltés ideje: 2025.05.14.)

MACRON, Emanuel. La République en actes : discours du Président de la République sur le thème de la lutte contre les séparatismes. Élysée. Publié le 2 octobre 2020. https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/10/02/la-republique-en-actes-discours-du-president-de-la-republique-sur-le-theme-de-la-lutte-contre-les-separatismes (letöltés ideje: 2025.05.05.)

Maitrise de l'immigration (n57), amendement n36. présenté par M. Mariani, repporteur au nom de la commission des lois. Article additionnel. 13 septembre 2007. Assemblée Nationale https://www.assemblee-nationale.fr/13/amendements/0057/005700036.asp (letöltés ideje: 2025.03.19.)

MARTIN, Henri. Pauvreté monétaire, privation et difficultés financières : des situations qui ne se recouvrent que partiellement. INSÉE Statistiques. https://www.insee.fr/fr/statistiques/8387882.

Mayotte : un éclairage budgétaire sur le défi de l'immigration clandestine. Rapports d'information. Rapport d'information n° 461 (2007-2008), déposé le 10 juillet 2008. https://www.senat.fr/rap/r07-461/r07-4615.html (letöltés ideje: 2025.04.26.)

Media. Manual for Human Rights Education with Young People. coe.int https://www.coe.int/hu/web/compass/media (letöltés ideje: 2024.07.17.)

Mémoire des avocats 39-45. La loi du 10 septembre 1940 et son application au Barreau de Paris. https://memoire.avocatparis.org/39-45/guerre-39-45/vie-du-barreau/details/84-lois/509-la-loi-du-10-septembre-1940-et-son-application-au-barreau-de-paris (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Ministere du travail, de la santé, des solidarités et des familles. https://travail-emploi.gouv.fr/ministere/organisation (letöltés ideje: 2025.03.30.)

Nansen Passport. Office Francais de Protection des Réfugiés et Apatrides – OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/en/glossary/n (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Obligation de quitter le territoire français (OQTF) Service Public. 13 novembre 2024. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F18362 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

OFPRA – Organisation, les poles d'instructions. https://ofpra.gouv.fr/dossier/organisation/les-poles-dinstruction (letöltés ideje: 2025.04.01.)

Participation au marché de travail. Immigrés et descendants d'immigrés.Édition 2023. publié le 30.03.2023. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793266?sommaire=6793391#graphique-figure1 (letöltés ideje: 2025.03.25.)

PÉNAU, Francis. Les chiffres clés de la sécurité en France. Fondation IFRAP. Publié le 04 mars 2024. https://www.ifrap.org/data/les-chiffres-cles-de-la-securite-en-france (letöltés ideje: 2025.05.01.)

PETIT, Pascale et al. Discrimination à l'embauche : les effets du genre et de l'origine se cumulent-ils systématiquement ? ÉCONOMIE ET STATISTIQUE N° 464-465-466, 2013. https://www.insee.fr/fr/statistiques/fichier/1378021/es464i.pdf (letöltés ideje: 2025.05.04.)

Police de sécurité du quotidien. Mis a jour le 06/12/2024. https://www.interieur.gouv.fr/actualites/grands-dossiers/police-de-securite-du-quotidien (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Police nationale. La direction nationale de la police aux frontieres. https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/nous-decouvrir/notre-organisation/organisation/direction-nationale-de-police-aux-frontieres-dnpaf (letöltés ideje: 2025.04.26.)

Population immigrée et étrangère en France Données annuelles de 1921 à 2023. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381757#tableau-figure1_radio2 (letöltés ideje: 2025.03.23.)

Procédure normale vs procédure accélérée. Le classement en procédure accélérée par le GUDA. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/dossier/procedures-specifiques/procedure-normale-vs-procedure-acceleree (letöltés ideje: 2025.04.01.)

Projet de loi de finances pour 2025 : Immigration, asile et intégration. Rapport général n° 144 (2024-2025), tome III, annexe 16, déposé le 21 novembre 2024. Sénat. https://www.senat.fr/rap/l24-144-316/l24-144-316_mono.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Publication du 7eme rapport annuel de l'Observatoire de Laicité. https://www.vie-publique.fr/rapport/277902-rapport-annuel-de-l-observatoire-de-la-laicite-2019-2020 (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Publié le 18 juillet 2024 - Direction de l'information légale et administrative (Premier ministre) Service-publique.- le site officielle de l'administration francaise. https://www.service-public.fr/particuliers/actualites/A17534 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Qu'est-ce que l'aide médicale de l'État (AME) ? 01 avril 2025. Service Public. https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F3079 (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Qu'est-ce que le contrat d'intégration républicaine (CIR) ? https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F17048 (letöltés ideje: 2025.03.21.)

Qu'est-ce qu'un département ou une région d'outre-mer ? Vie-public.fr. https://www.vie-publique.fr/fiches/20146-quest-ce-quun-departement-ou-une-region-doutre-mer (letöltés ideje: 2024.07.24.)

Questions-réponses | Les emplois francs. Mis á jour le 05/01/2024. https://travail-emploi.gouv.fr/questions-reponses-les-emplois-francs (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Rapport 2023 sur la lutte contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie. CNCDH, 23 juillet 2024. https://www.cncdh.fr/publications/rapport-2023-lutte-contre-racisme-antisemitisme-xenophobie (letöltés ideje: 2025.05.17.)

Rapport annuel d'activité 2023. Défenseur des droits. 26 mars 2024. https://www.defenseurdesdroits.fr/rapport-annuel-dactivite-2023-596 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

Rapport annuel sur la cybercriminalité 2024. Actualité du ministere. Ministere de l'Intérieur. Publié le 30/07/2024. https://www.interieur.gouv.fr/actualites/actualites-du-ministere/rapport-annuel-sur-cybercriminalite-2024 (letöltés ideje: 2025.05.01.)

Rapport d'activité 2022. CIMADE. https://www.lacimade.org/rapport-dactivite-2022/ (letöltés ideje: 2025.05.17.)

Rapport d'activité 2022. Office Francaise de l'Immigration et de l'Intégration. https://www.ofii.fr/rapports-activite/ (letöltés ideje: 2025.04.07.)

Rapport d'activité 2023. INED. https://www.ined.fr/fichier/rte/General/Institut/documents%20strategiques/rapport-activite-ined-2023.pdf (letöltés ideje: 2025.05.16.)

Rapport d'activité 2023. OFPRA. https://www.ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/2024-07/Rapport%20d%27activit%C3%A9%202023%20de%20l%27Ofpra_0.pdf (letöltés ideje: 2025.04.01.)

RAPPORT D'INFORMATION DÉPOSÉ en application de l'article 145 du Règlement. sur les enjeux migratoires aux frontières Sud de l'Union européenne et dans l'océan indien. https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/docs/RINFANR5L16B1295.raw?utm_source= (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Rapport d'activité 2022. IGA. https://mobile.interieur.gouv.fr/Publications/Rapports-de-l-IGA/Rapports-annuels-d-activite-IGA/Rapport-d-activite-2022 (letöltés ideje: 2025.05.15.)

Rapports de Robert Delorozoy Le travail clandestin, Chambre de Commerce de Paris, février 1980, de Jean Fau Le travail illégal, novembre 1980, de Michel Bouniol Le travail noir, Chambre de Commerce de Paris, février 1980.

Recruter un travailleur étranger. OFII. https://www.ofii.fr/procedure/recruter-un-travailleur-etranger/ (letöltés ideje: 2025.04.02.)

Règlement amiable RA-2024-116 du 12 juin 2024 relatif au rappel du caractère suspensif d'un recours en référé-liberté sur l'exécution d'une obligation de quitter le territoire français à Mayotte. Défenseur des droits. https://juridique.defenseurdesdroits.fr/index.php?lvl=notice_display&id=53279&opac_view=-1 (letöltés ideje: 2025.04.13.)

SAPORI, Julien. Délinquance 2023 : un très mauvais bilan résultant de choix stratégiques assumés. Publié le 06/02/2024. Actu-Juridique. https://www.actu-juridique.fr/penal/delinquance-2023-un-tres-mauvais-bilan-resultant-de-choix-strategiques-assumes/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

SAUVAGE, Romane Laignel. La phrase choc de Nicolas Sarkozy quelques jours avant les meutes de 2005. L'INA éclaire l'actu. Publié le 29.06.2023. https://www.ina.fr/ina-eclaire-actu/nicolas-sarkozy-emeutes-banlieues-2005 (letöltés ideje: 2025.03.18.)

SAYAD, Abdelmalek. La „promotion culturelle des immigrés", 1975-1981. L'Univercité. Palais de la Porte D'orée. Musée de l'histoire de l'immigration. https://www.histoire-immigration.fr/programmation/l-univercite/la-promotion-culturelle-des-immigres-1975-1981. (letöltés ideje: 2025.03.13.)

Services de l'État et immigration : retrouver sens et efficacité. Rapport d'information n° 626 (2021-2022), déposé le 10 mai 2022. Sénat. https://www.senat.fr/rap/r21-626/r21-626.html (letöltés ideje: 2025.05.15.)

Ses missions- protéger les personnes persécutées ou exposées a des risques graves. https://www.cnda.fr/qui-sommes-nous/la-cnda/ses-missions (letöltés ideje: 2025.04.07.)

Sexe, âge et vieillissement. Immigrés et descendants d'immigrés. Édition 2023. Insee Références Paru le : 30/03/2023. INSÉE. https://www.insee.fr/fr/statistiques/6793228?sommaire=6793391#documentation (letöltés ideje: 2025.03.24.)

Une École engagée pour l'excellence, l'égalité et le bien-être. Circulaire de rentrée 2022. Ministere de l'Éducation. https://www.education.gouv.fr/bo/22/Hebdo26/MENE2219299C.htm (letöltés ideje: 2025.05.12.)

Une grève de la faim contre les expulsions d'immigrés. Lumieres sur Rhones-Alpes. Vidéo – journal télévisé. Médiatheque. 03 avril 1981. https://fresques.ina.fr/rhone-alpes/fiche-media/Rhonal00265/une-greve-de-la-faim-contre-les-expulsions-d-immigres.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)

Venir vivre en France. La préparation de l'arrivée en France. Direction Générale des étrangers en France. https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Integration-et-Acces-a-la-nationalite/La-preparation-de-l-arrivee-en-France (letöltés ideje: 2025.04.02.)

VIGNAUD, Juliette. Pourquoi les OQTF ne sont pas exécutées en France ?. Le Point. Publié le 26/11/2024. https://www.lepoint.fr/societe/immigration-un-rapport-parlementaire-explique-pourquoi-les-oqtf-ne-sont-pas-executees-en-france-26-11-2024-2576361_23.php?utm_source= (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Zone urbaine sensible / ZUS. INSÉE. Date de publication: 13/10/2016. https://www.insee.fr/fr/metadonnees/definition/c1679 (letöltés ideje: 2025.05.04.)

Internetes hivatkozások

"Les clandestins gênent l'insertion des immigrés " déclare Mme Dufoix Des réactions diversifiées. Le 2 septembre 1983. Le Monde. https://www.lemonde.fr/archives/article/1983/09/02/les-clandestins-genent-l-insertion-des-immigres-declare-mme-dufoix-des-reactions-diversifiees_3146341_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)

„Le million des immigrés". Le Monde. Publié le 30 novembre 1981. https://www.lemonde.fr/archives/article/1981/11/30/le-million-des-immigres_2728281_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)

«Massacre à venir» ou «reprise en main» de la délinquance : ce que l'on sait de l'opération Wuambushu à Mayotte. Libération. https://www.liberation.fr/societe/massacre-a-venir-ou-reprise-en-main-de-la-delinquance-ce-que-lon-sait-de-loperation-wuambushu-a-mayotte-20230412_DX5OF3MYX5CADJ2SYV4MFXGOGA/ (letöltés ideje: 2025.04.26.)

100 éves a Dreyfus-ügy. Múlt-kor történelmi folyóirat. Múlt-kor online. https://mult-kor.hu/cikk.php?id=13577 (letöltés ideje: 2025.03.10.)

110 propositions pour la France. Programme de gouvernement préparé par le Parti socialiste (PS) pour l'élection présidentielle d'avril-mai 1981. Histoire des gauches au pouvoir « Manière

de voir » #124 • août-septembre 2012. Le monde diplomatique. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=https%3A%2F%2Fwww.monde-diplomatique.fr%2Fmav%2F124%2FA%2F51865#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.15.)

1917 De la Grande Guerre aux années 1920. https://www.histoire-immigration.fr/exposition-permanente/1917 (letöltés ideje: 2025.03.11.)

A klímatárgyalások ötven éve. https://www.europarl.europa.eu/infographic/climate-negotiations-timeline/index_hu.html#event-2017-06 (letöltés ideje: 2024.08.08.)

A Marseille, l'ancienne station sanitaire devient un musée. AFP video, Dailymotion. https://www.dailymotion.com/video/xxvmxr (letöltés ideje: 2025.03.12.)

ALBERTINI, Antoine. Les agressions physiques contre les personnes « non domiciliées en France » en forte hausse depuis 2016. LeMonde.fr. Publié le 24 juillet 2024. https://www.lemonde.fr/societe/article/2024/07/24/les-agressions-physiques-contre-les-personnes-non-domiciliees-en-france-en-forte-hausse-depuis-2016_6257340_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

Attentats de 13 novembre. Le monde. https://www.lemonde.fr/attaques-a-paris/ (letöltés ideje: 2025,

Attentats de janvier 2015. Le Monde. https://www.lemonde.fr/attaque-contre-charlie-hebdo/ (letöltés ideje: 2025.03.21.)

BAUDAIS, Pierrick. Pourquoi la France renforce la « border force » à la frontière avec l'Italie. Ouest-France. Publié le 12/09/2023. https://www.ouest-france.fr/societe/immigration/quest-ce-que-la-border-force-renforcee-par-gerald-darmanin-a-menton-221463de-516e-11ee-adac-39f36570e544 (letöltés ideje: 2025.04.27.)

Belle époque et xénophobie. Chasse à l'Italien en Vaucluse. Publié le 16 aout 2018. https://mars-infos.org/belle-epoque-et-xenophobie-chasse-2156 (letöltés ideje: 2025.03.10.)

BENKIMUN, Paul. Antisémitisme en blanc. Le Monde Archives. Le 14 avril 2000. https://www.lemonde.fr/archives/article/2000/04/14/antisemitisme-en-blanc_3681537_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.11.)

BERNARD, Philippe, HERZBERG, Nathaniel. 1995, l'année noire du droit d'asile en France. Le Monde. Publié le 27 février 1996.

https://www.lemonde.fr/archives/article/1996/02/27/1995-l-annee-noire-du-droit-d-asile-en-france_3701528_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)

BLANCHET, Antoine. Paris : près de trois décennies après, l'attentat mortel du RER B à Port-Royal toujours irrésolu. Actu Paris. Publié le 17 mars 2024. https://actu.fr/ile-de-france/paris_75056/paris-pres-de-trois-decennies-apres-l-attentat-mortel-du-rer-b-a-port-royal-toujours-irresolu_60809072.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)

BOETON, Marie. L'interminable plan Vigipirate épuise les forces de l'ordre. Publié le 2 mars 2015. https://www.la-croix.com/Actualite/France/L-interminable-plan-Vigipirate-epuise-les-forces-de-l-ordre-2015-03-02-1286457 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

BONZON. Ariane. Faut-il supprimer la „loi sur le voile"? slate.fr. 17 décembre 2013. https://www.slate.fr/story/81247/faut-il-supprimer-loi-voile (letöltés ideje: 2025.03.17.)

BOUCHER, Philippe. Mazarin et les O.S. Le Monde. Le 18 octobre 1979. https://www.lemonde.fr/archives/article/1979/10/18/mazarin-et-les-o-s_2792206_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)

BOUMEDINE, Anissa. « L'Assemblée assouplit les règles du délit de solidarité: Ce qu'en pensent les militants et associations d'aide aux migrants [archive] », 20minutes.fr, 23 avril 2018 https://www.20minutes.fr/societe/2259643-20180422-video-assemblee-assouplit-regles-delit-solidarite-pensent-militants-associations-aide-migrants (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Brice Hortefeux veut motiver des préfets qui n'expulsent pas assez. Le Monde avec AFP. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=https%3A%2F%2Fwww.lemonde.fr%2Fweb%2Farticle%2F0%2C1-0%402-3224%2C36-953999%4051-928941%2C0.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Budget 2025 : une saignée sans précédent pour les crédits immigration, intégration et asile. La CIMADE. Publié le15 octobre 2024. https://www.lacimade.org/budget-2025-une-saignee-sans-precedent-dans-les-credits-immigration-integration-et-asile/ (letöltés ideje: 2025.05.18.)

BUIGUES, Pierre-André. « La part de la population française avec un niveau de vie sous ou autour du taux de pauvreté a augmenté, alimentant une colère sociale ». LeMonde.fr. https://www.lemonde.fr/idees/article/2024/09/26/la-france-est-le-seul-pays-en-europe-a-avoir-vu-son-taux-de-pauvrete-fortement-augmenter-de-2015-a-2023_6334343_3232.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

CAMPISTRON, Marie. Covid-19 : "Une vague de défiance envers un vaccin est à prévoir". France24. Publié le 21/10/2020. https://www.france24.com/fr/france/20201021-covid-19-une-vague-de-d%C3%A9fiance-envers-un-vaccin-est-%C3%A0-pr%C3%A9voir (letöltés ideje: 2025.05.02.)

CHRISAFIS, Angélique. Who are the gilets jaunes and what do they want? Fri 7 Dec 2018. https://www.theguardian.com/world/2018/dec/03/who-are-the-gilets-jaunes-and-what-do-they-want (letöltés ideje: 2025.05.01.)

CO2 time series 1990-2015 per regio/ country. http://edgar.jrc.ec.europa.eu/overview.php?v=CO2ts1990-2015&sort=des2# (letöltés ideje: 2017.10.31.)

COMTE, Kathleen. "La tolérance, c'est zéro" : les contrôles renforcés à l'heure du couvre-feu. Franceinfo. https://www.francetvinfo.fr/societe/couvre-feu-du-17-octobre-2020/la-tolerance-c-est-zero-les-controles-renforces-a-l-heure-du-couvre-feu_4279477.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

CONFÉRENCE SUR LA SÉCURITÉ ET LA COOPÉRATION EN EUROPE ACTE FINAL HELSINKI 1975. https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39502.pdf (letöltés ideje: 2017.06.20.)

CORTI, Paola. « L'emigrazione italiana in Francia: un fenomeno di lunga », Altreitalie, no 26, 2003. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.altreitalie.it%2FUPLOAD%2FALL%2F00029.pdf%2Findex.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/50/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Covid-19 : on vous résume la première année de campagne de vaccination en France en neuf actes. Franceinfo, Publié le 27/12/2021. https://www.francetvinfo.fr/sante/maladie/coronavirus/vaccin/covid-19-on-vous-resume-la-premiere-annee-de-campagne-de-vaccination-en-france-en-neuf-actes_4894643.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

COVID-19 in France: challenges and opportunities. The Lancet Public Health. Editorial. Volume 6, Issue 4, E192, April 2021. https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00054-2/fulltext (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2008/115/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Directive 2009/52/EC of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 providing for minimum standards on sanctions and measures against employers of illegally staying third-country nationals. Eur-lex. https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/52/oj/eng (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Élection présidentielle 2002 : résultats des deux tours. Vie-public https://www.vie-publique.fr/eclairage/21968-election-presidentielle-2002-resultats-des-deux-tours (letöltés ideje: 2025.03.16.)

Élection présidentielle 2022 : les résultats du premier tour. Publié le 11 avril 2022. https://www.info.gouv.fr/actualite/election-presidentielle-2022-les-resultats-du-premier-tour (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Emergency Quota Law (1921). https://immigrationhistory.org/item/%E2%80%8B1921-emergency-quota-law/ (letöltés ideje: 2025.03.11.)

Enseigner après Samuel Paty et Dominique Bernard. LeMonde.fr. Publié le 15 octobre 2024. https://www.lemonde.fr/idees/article/2024/10/15/enseigner-apres-samuel-paty-et-dominique-bernard_6352462_3232.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

ERDÉLYI, Dóra. A Gini-index, avagy a jövedelmi egyenlőtlenségek mérése. Oeconomus Gazdaságkutató Alapítvány. 2023.08.10. https://www.oeconomus.hu/oecobright/a-gini-index-avagy-a-jovedelmi-egyenlotlensegek-merese/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

European Union Agency for Cybersecurity (ENISA). https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-union-agency-cybersecurity-enisa_en (letöltés ideje: 2024.08.10.)

France - Gini coefficient of equivalised disposable income. Trading Economics. https://tradingeconomics.com/france/gini-coefficient-of-equivalised-disposable-income-eurostat-data.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

France lowers spending cut target. Reuters. January 15, 2025. https://www.reuters.com/markets/europe/french-inflation-seen-14-2025-budget-minister-says-2025-01-15/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

GABIZON, Cecilia. La carte des émeutes de novembre 2005 confirme le profond malaise des immigrants africains. Le Figaro archives. Publié le 29 juin 2006. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.lefigaro.fr%2Fdebats%2F20060629.FIG000000196_la_carte_des_emeutes_de_novembre_confirme_le_profond_malaise_des_immigrants_africains.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url. (letöltve: 2025.03.18.)

GISTI, Étapes d'une répression, Plein Droit n° 51, novembre 2001, « Entre ailleurs et ici, quels droits pour les femmes et les enfants étrangers ? » https://www.gisti.org/doc/plein-droit/51/etapes.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)

GRUNZÓ, Zsófia. KISEBBSÉGBEN: Multikulturalizmus és asszimilációs modell. Maszol.ro. 2014.05.14. https://maszol.ro/belfold/29245-kisebbsegben-multikulturalizmus-es-asszimilacios-modell (letöltés ideje: 2025.05.03.)

HARZOUNE, Mustapha. Qu'est ce que l'immigration choisie ? Politique et immigration. 2022. Palais de la Porte d'Orée. Musée de l'histoire de l'immigration. https://www.histoire-immigration.fr/politique-et-immigration/qu-est-ce-que-l-immigration-choisie (letöltés ideje: 2025.03.19.)

HARZOUNE, Mustapha. Qu'est-ce qu'une OQTF (obligation de quitter le territoire français) ?. Histoire Immigration. https://www.histoire-immigration.fr/politique-et-immigration/qu-est-ce-qu-une-oqtf-obligation-de-quitter-le-territoire-francais (letöltés ideje: 2025.05.14.)

HOLLANDE, Francois. Déclaration de M. François Hollande, Président de la République, devant le Parlement réuni en Congrès à la suite des attaques terroristes perpétrées à Paris et en Seine-Saint-Denis, Versailles le 16 novembre 2015. Publié le 16 novembre 2015. https://www.vie-publique.fr/discours/196856-declaration-de-m-francois-hollande-president-de-la-republique-devant (letöltés ideje: 2025.05.13.)

IMBACH, Romain, VAUDANO, Maxime, PIERRE, Stéphanie. Une « nouvelle loi » sur l'immigration qui s'ajoutera à une longue série de 118 textes depuis 1945. Le Monde Décodeurs. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2024/10/14/une-nouvelle-loi-sur-l-immigration-qui-s-ajoutera-a-une-longue-serie-de-118-textes-depuis-1945_6218454_4355771.html (letöltés ideje: 2025.03.21.)

Immigration : la « force frontière » généralisée à l'ensemble du territoire français. Ouset-France. Publié le 18/10/2024. https://www.ouest-france.fr/societe/immigration/immigration-la-force-frontiere-generalisee-a-lensemble-du-territoire-e05dc14c-8d49-11ef-8390-40b2162b6ed9 (letöltés ideje: 2025.04.27.)

Immigration : Mayotte et sa situation migratoire dans le viseur de l'exécutif. TV5 Monde Info. https://information.tv5monde.com/international/immigration-mayotte-et-sa-situation-migratoire-dans-le-viseur-de-lexecutif-2282057 (letöltés ideje: 2025.04.26.)

Immigrés, étrangers ? Approche sociologique. Conférence de la sociologue Aude Rabaud de l'ULTS, 19 mars 2010. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Fwww.canal-u.tv%2Fproducteurs%2Funiversite_de_tous_les_savoirs_au_lycee%2Fdossier_programmes%2Futls_au_lycee_2010%2Fimmigres_etrangers_approche_sociologique_aude_rabaud#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Instance de réflexion sur l'islam en France le CORIF a été recu par M. Marchand. Le Monde. Publié le 06 septembre 1991. https://www.lemonde.fr/archives/article/1991/09/06/instance-de-reflexion-sur-l-islam-en-france-le-corif-a-ete-recu-par-m-marchand_4039329_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.15.)

Irregular border crossings into EU drop sharply in 2024. 2025.01.14. FRONTEX. https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/irregular-border-crossings-into-eu-drop-sharply-in-2024-oqpweX (letöltés ideje: 2025.05.14.)

J.D. Terrorisme : 18 personnes déchues de leur nationalité depuis le début de l'année, un record. Le Figaro. Le 21 aout 2024. https://www.lefigaro.fr/actualite-france/terrorisme-18-personnes-dechues-de-leur-nationalite-depuis-le-debut-de-l-annee-un-record-20240821 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

KHATSENKOVA, Sophia. De moins en moins de moyens pour les réfugiés ukrainiens en France. Publié le 25/04/2025. https://fr.euronews.com/my-europe/2025/04/25/de-moins-en-moins-de-moyens-pour-les-refugies-ukrainiens-en-france (letöltés ideje: 2025.05.02.)

La commission Culture et Immigration demande un effort important en faveur de la formation des enfants d'immigrés. Le monde. 13 jiun 1980, https://www.lemonde.fr/archives/article/1980/06/13/la-commission-culture-et-immigration-demande-un-effort-important-en-faveur-de-la-formation-des-enfants-d-immigres_2805652_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.13.)

La France, cible prioritaire des campagnes d'influence numériques prorusses, selon des chercheurs. Franceinfo. Publié le 18/04/2025. https://www.francetvinfo.fr/monde/russie/la-france-cible-prioritaire-des-campagnes-d-influence-numeriques-prorusses-selon-des-chercheurs_7197402.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

L'auteur du premier attentat djihadiste en prison déchu de la nationalité française. Le Figaro avec AFP. Le 7 aout 2024. https://www.lefigaro.fr/actualite-france/l-auteur-du-premier-attentat-jihadiste-en-prison-dechu-de-la-nationalite-francaise-20240807 (letöltés ideje: 2025.05.13.)

Le "On va vous débarrasser de la racaille" de Sarkozy Ouest-france.fr. 2015. https://www.ouest-france.fr/politique/dix-ans-apres-le-va-vous-debarrasser-de-la-racaille-de-sarkozy-3770713 (letöltés ideje: 2024.07.24.)

Le "principe du pays d'origine" est au cœur du débat sur la libéralisation des services. Le Monde. Publié le 02 février, 2005. https://www.lemonde.fr/archives/article/2005/02/02/le-principe-du-pays-d-origine-est-au-c-ur-du-debat-sur-la-liberalisation-des-services_396519_1819218.html (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Le bilan des violences de 2005 Nouvel Obs. Publié le 27 octobre 2006. https://www.nouvelobs.com/societe/20061027.OBS7196/le-bilan-des-violences-de-2005.html (letöltés ideje: 2025.03.17.)

Le Conseil européen extraordinaire de Lisbonne (mars 2000) : vers une Europe de l'innovation et de la connaissance. Eur-Lex. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/ALL/?uri=uriserv:c10241 (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Le gouvernement renonce aux tests ADN. Nouvel Observateur. Publié le 14.09.2009. https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=http%3A%2F%2Ftempsreel.nouvelobs.com%2Factualites%2Fpolitique%2F20090913.OBS0982%2Feric_besson_renonce_aux_tests_adn.html#federation=archive.wikiwix.com&tab=url (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Le libre exercice de la religion. https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/fr/allemagne-en-un-coup-doeil/le-libre-exercice-de-la-religion (letöltés ideje: 2025.05.05.)

LEROY, Benoit. Trafic de drogue à Marseille : 49 morts dans le département, l'année 2023 signe un triste record. RTL. https://www.rtl.fr/actu/justice-faits-divers/trafic-de-drogue-a-marseille-49-morts-dans-le-departement-l-annee-2023-signe-un-triste-record-7900351418 (letöltés: 2025.05.01.)

Les chiffres de l'immigration en France en 2024 : les expulsions d'étrangers en forte hausse, les régularisations en baisse. Le Monde /AFP. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/02/04/immigration-en-france-les-expulsions-d-etrangers-en-forte-hausse-en-2024-les-regularisations-en-baisse_6531186_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.14.)

LES ENFANTS DE LA CREUSE : UN SCANDALE D'ETAT. Documentaire. Magazine Historique. France TVPro. https://www.francetvpro.fr/contenu-de-presse/33212 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Les Français sont les plus sceptiques face aux vaccins, selon une enquête mondiale. LeMonde.fr/AFP. https://www.lemonde.fr/societe/article/2019/06/19/les-francais-sont-les-plus-sceptiques-face-aux-vaccins-selon-une-enquete-mondiale_5478259_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Les frontières de la France. https://21maps.com/les-frontieres-de-la-france (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Les résultats du second tour de l'élection présidentielle. Élections 2022. LeMonde.fr. https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2022/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

MADELINE, Béatrice. La France, ce pays où les seniors sont (presque) rois. LeMonde.fr. Publié le 13 septembre 2024. https://www.lemonde.fr/economie/article/2024/09/13/la-france-ce-pays-qui-regarde-ses-seniors-plus-que-ses-jeunes_6315492_3234.html (letöltés ideje: 2025.05.01.)

MÉTAIS, Thibaud. Partout en France, la mobilisation contre la réforme des retraites ne faiblit pas. LeMonde.fr. Publié le 07 mars 2023.

Meurtre de Lola : la suspecte incarcérée avait une OQTF, de quoi parle-t-on ? Sudouest.fr. https://www.sudouest.fr/justice/meurtre-de-lola-la-suspecte-incarceree-avait-une-oqtf-qu-est-ce-que-c-est-12672027.php (letöltés ideje :2025.05.14.)

Mi kerülhet a tányéromra? – uniós élelmiszerbiztonság a gyakorlatban. 2021. https://europapont.blog.hu/2021/10/14/unios_elelmiszerbiztonsag (letöltés ideje: 2024. 08. 08.)

NASS, Claire-Line. Attention, ce reportage diffusant un prétendu sondage sur l'opinion des Français sur Poutine a été tronqué. Publié le 09 avril 2025. AFP France. https://factuel.afp.com/doc.afp.com.39MT6T2 (letöltés ideje: 2025.05.02.)

NATO CCDCOE – Expertise and cooperation make our cyber space safer. https://e-estonia.com/nato-ccdcoe-expertise-cyber-space-safer/ (letöltés ideje: 2024.08.10.)

NEUMAN, Peter. The New Jihadism A Global Snapshot. ICSR. 2014. https://icsr.info/wp-content/uploads/2014/12/ICSR-REPORT-The-New-Jihadism-A-Global-Snapshot.pdf (letöltés ideje: 2025.05.06.)

PASCAL, Julia. Mayotte dans l'expectative, en attendant l'opération de « décasage » d'envergure « Wuambushu » Le Monde. Publié le 25 avril 2023. https://www.lemonde.fr/societe/article/2023/04/25/a-mayotte-en-attendant-l-operation-wuambushu_6170894_3224.html (letöltés ideje: 2025.04.26.)

PASCUAL, Julia. Bruno Retailleau durcit la ligne sur la régularisation des sans-papiers. Le Monde. Publié le 23 janvier 2025. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/01/23/bruno-retailleau-durcit-la-ligne-sur-la-regularisation-des-sans-papiers_6512697_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.14.)

PISA 2022 Results (Volume I and II) - Country Notes: France. Coubtry NOTE. OECD. 2023 december. https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/france_8008535b-en.html (letöltés ideje: 2025.05.04.)

POMMIERS, Eléa. Education : la pénurie d'enseignants de français, un problème chronique, accentué par les groupes de besoins au collège. Publié le 20 février 2025. https://www.lemonde.fr/societe/article/2025/02/20/education-la-penurie-d-enseignants-de-francais-un-probleme-chronique-accentue-par-les-groupes-de-besoins-au-college_6555343_3224.html (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Réforme des retraites : une réforme injuste, inutile, impopulaire. OXFAM France. 18 janvier 2023. https://www.oxfamfrance.org/inegalites-et-justice-fiscale/reforme-retraites-injuste/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf (letöltés ideje: 2024.06.20.)

RESCAN, Manon. Loi sur l'asile : Collomb évoque des régions « submergées par des flux de demandeurs » Le Monde. Publié le 04 avril 2018. https://www.lemonde.fr/immigration-et-diversite/article/2018/04/04/loi-sur-l-asile-collomb-evoque-des-regions-submergees-par-des-flux-de-demandeurs_5280216_1654200.html (letöltés ideje: 2025.03.22.)

Résultats de l'élection présidentielle 2017. LeMonde.fr. Résultats Nationaux, https://www.lemonde.fr/resultats-presidentielle-2017/ (letöltés ideje: 2025.05.01.)

Roms et "gens du voyage" : briser l'engrenage de la violence. Le monde. Publié le 27 juillet 2010. https://www.lemonde.fr/idees/article/2010/07/27/roms-et-gens-du-voyage-briser-l-engrenage-de-la-violence_1392365_3232.html (letöltés ideje: 2025.03.19.)

Signature des accords de Genève sur l'Indochine. Perspective Monde. 20. juillet 1954. https://perspective.usherbrooke.ca/bilan/servlet/BMEve/45 (letöltés ideje: 2025.03.12.)

Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016. 2024.01.26. FRONTEX. https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Strategies – 2050. https://climate.ec.europa.eu/policies/strategies/2050_hu (letöltés ideje: 2023.03.02.)

SUTHERLAND, Ben. Water shortages „foster terrorism" . BBC News, 2003. https://news.bbc.co.uk/2/hi/science/nature/2859937.stm(a letöltés ideje: 2017.11.02.)

Temporary Reintroduction of Border Control. Migration and Home Affairs. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-area/temporary-reintroduction-border-control_en (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Terrorisme : qu'est-ce que la fiche « S » ?. Le Monde Décodeurs. https://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2023/10/16/terrorisme-qu-est-ce-que-la-fiche-s_4741574_4355771.html (letöltés ideje: 2025.05.10.)

The Harmel Report : full reports by the rapporteurs on the future tasks of the Alliance. Berlin Information Center for Transatlantic Security. https://www.bits.de/NRANEU/nato-strategy/Harmel_Report_complete.pdf (letöltés ideje: 2024. 07.03.)

The Immigration Act of 1924 (The Johnson-Reed Act). https://history.state.gov/milestones/1921-1936/immigration-act (letöltés ideje: 2025.03.11.)

The United States Officially Rejoins the Paris Agreement. https://www.state.gov/the-united-states-officially-rejoins-the-paris-agreement/ (letöltés ideje: 2024.08.08.)

Transboundary Waters. Sharing Benefits, Sharing Responsibilities. Un Waters. 2008. https://www.unwater.org/app/uploads/2017/05/UNW_TRANSBOUNDARY.pdf. (a letöltés ideje: 2024.07.23.)

Trump Will Withdraw U.S. From Paris Climate Agreement. New York Times, 2017. https://web.archive.org/web/20170610224451/https://www.nytimes.com/2017/06/01/climate/trump-paris-climate-agreement.html (letöltés ideje: 2024.08.08.)

Tudományági nómenklatúra. Magyar Tudományos Akadémia. https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809 (letöltés ideje: 2024.07.18.)

Ukraine Refugee Situation. United Nations High Commissioner for Refugees. Operational Data Portal. https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine. (letöltés ideje: 2025.05.02.)

Un nouvel rapport parlementaire refait le point sur les chiffres OQTF en France. Lexcase. 05.décembre 2024. https://lexcase-immigration.com/un-nouveau-rapport-parlementaire-refait-le-point-sur-les-chiffres-oqtf-en-france/ (letöltés ideje: 2025.05.14.)

United Nations Framework Convention on Climate Change. Paris Agreement – Status of Ratification. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en (letöltés ideje: 2024.08.08.)

VALLET, Julien. Passe d'arme France-Pologne: d'où vient le «plombier polonais»?. Publié le 26.08.2017. RFI.fr. https://www.rfi.fr/fr/europe/20170826-france-pologne-plombier-polonais-travailleur-detache-macron-bolkestein (letöltés ideje: 2025.)

VERDES, Juliette. Les réfugiés ukrainiens dans les Etats membres de l'Union européenne. Toute l'Europe. Publié le 13.03.2025. https://www.touteleurope.eu/l-ue-dans-le-monde/carte-les-refugies-ukrainiens-dans-les-etats-membres-de-l-union-europeenne/ (letöltés ideje: 2025.05.02.)

VIGNAUD, Juliette. Pourquoi les OQTF ne sont pas exécutées en France ?. Le Point. Publié le 26/11/2024. https://www.lepoint.fr/societe/immigration-un-rapport-parlementaire-explique-

pourquoi-les-oqtf-ne-sont-pas-executees-en-france-26-11-2024-2576361_23.php?utm_source= (letöltés ideje: 2025.05.14.)

Water for Life Decade. United Nations 2013. Transboundary Waters. http://www.un.org/waterforlifedecade/ transboundary_waters.html. (letöltés ideje: 2024.07.26.)

WERTENSCHLAG, Jean-Luc. Azouz Begag, ancien ministre de l'égalité des chances, à Mulhouse. Radio WNE. 30 sept. 2024. https://www.radiowne.eu/post/azouz-begag-ancien-ministre-de-l-%C3%A9galit%C3%A9-des-chances-%C3%A0-mulhouse (letöltés ideje: 2025.05.05.)

WIHTOL DE WENDEN, Catherine. La politique francaise de l'immigration. Cahiers du plurilinguisme européen. Les cahiers de GEPE. https://www.ouvroir.fr/cpe/index.php?id=904#tocto2n3 (letöltés ideje: 2025.03.13.)

YEUNG, Peter. France's controversial 'separatism' bill: Seven things to know. 15. february 2021. Al-Jazeera. https://www.aljazeera.com/news/2021/2/15/frances-controversial-separatism-bill-explained (letöltés ideje: 2025.05.06.)

ZAPPI, Sylvia. La " régularisation Chevènement " aurait bénéficié à 100 000 sans-papiers. Le Monde. Publié le 27 novembre 2002. https://www.lemonde.fr/societe/article/2002/11/27/la-regularisation-chevenement-aurait-beneficie-a-100-000-sans-papiers_299837_3224.html (letöltés ideje: 2025.03.16.)

ZOLTOWSKA, Maja. Le plombier polonais se rébiffe. Publié le 27 mai 2005. https://www.liberation.fr/evenement/2005/05/27/le-plombier-polonais-se-rebiffe_521302/ (letöltés ideje: 2025.03.22.)

TÁBLÁZATOK, ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. sz. ábra: Franciaország lakosságának összetétele születési hely és állampolgárság alapján, 2022

1. sz. táblázat: A proaktív és reaktív szabályozási rendszer különbségei

2. sz. táblázat: A bevándorlók száma, aránya és Franciaország lakosságának száma 1911-2024

3. sz. táblázat: A Franciaországban élő bevándorlók száma származási országok szerint

4. sz. táblázat: Francia születésű állampolgárok, szerzett állampolgársággal rendelkezők és külföldiek létszáma és aránya 1921-2023

5. sz. táblázat: Aktivitási ráta nem és életkor szerint

6. sz. táblázat: Menedékkérők fő származási országai az Európai Unióban és Franciaországban

7. sz. táblázat: A francia lakosságot leginkább aggasztó társadalmi kérdések 2019-2024 között, az IPSOS – France – Nouvelles Fractures kutatás alapján

8. sz. táblázat: Az IPSOS közvéleménykutatásban szereplő, francia társadalmat leginkább foglalkoztató aggodalmak és a biztonsági – rendészeti kihívások összevetése

PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

Vajkai, Edina Ildikó: A bevándorlók leszármazottainak radikalizációja Franciaországban. In: Taller János – Rémai Dániel (szerk.) Terrorizmus. Tanulmányok a terrorizmus komplex jelenségéről és egyes aspektusairól. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó (2025). p. 265-282.

Vajkai, Edina Ildikó: Changing Perceptions and Security Challenges Related to Descendants of Immigrants in France. MAGYAR RENDÉSZET 25 : Különszám pp. 171-184. , 14 p. (2025)

Vajkai, Edina Ildikó: Bevándorlás mint politikai tényező Franciaországban. PÉCSI HATÁRŐR TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK 24 pp. 233-240. , 8 p. (2022)

Csiki, Varga Tamás ; Vajkai, Edina: Urbanizáció. In: Tálas, Péter; Csiki, Varga Tamás; Etl, Alex; Berzsenyi, Dániel (szerk.) A globalizált világ kihívásai. Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2021) 358 p. pp. 81-97. , 16 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A külföldiek integrációjának biztonságiasítása Franciaországban. BELÜGYI SZEMLE / ACADEMIC JOURNAL OF INTERNAL AFFAIRS: A BELÜGYMINISZTÉRIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-) 68 : 9 pp. 147-164. , 18 p. (2020)

Vajkai, Edina Ildikó: The Security Aspects of Immigration in Central Europe. In: Hautzinger, Zoltán (szerk.): Dynamics and Social Impact of Migration. Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2019) 302 p. pp. 287-302. , 16 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A migráció biztonsági-biztonságpolitikai hatásai. In: Klenner, Zoltán (szerk.): Menekültügyi ismeretek. Budapest, Magyarország : Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó (2019) 235 p. pp. 187-210. , 24 p.

Vajkai, Edina Ildikó: Menekültügy és biztonságpolitika. In: Klenner, Zoltán (szerk.): Menekültügyi ismeretek. Budapest, Magyarország : Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó (2019) 235 p. pp. 211-224. , 14 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A migráció megjelenése a biztonságpolitikai gondolkodásban. In: Klenner, Zoltán (szerk.): Menekültügyi ismeretek. Budapest, Magyarország : Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó (2019) 235 p. pp. 177-186. , 10 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A francia migrációs politika irányvonalai. In: Gazdag, Ferenc (szerk.): Franciaország a 21. század elején. Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2019) 208 p. pp. 105-130. , 26 p.

Edina, Vajkai: Le « plombier polonais ». La France, l'Union européenne et la question migratoire. In: Ferenc, Gazdag (szerk.): Vers une nouvelle Europe? : La France et l'Europe centrale au regard des relations franco-hongroises contemporaines. Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2019) 134 p. pp. 127-134. , 8 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A „lengyel vízvezeték-szerelő" – migráció, Franciaország és az Európai Unió. In: Gazdag, Ferenc (szerk.): Franciaország és Közép-Európa. Budapest, Magyarország : Ludovika Egyetemi Kiadó (2019) 171 p. pp. 163-171. , 9 p.

Vajkai, Edina Ildikó: Les mouvements migratoires franco-hongrois et leurs effets économiques et socioculturels. In: Bene, Krisztián; Dávid, Ferenc (szerk.): Aux tournants de l'histoire : Ruptures et reconfigurations des relations entre la France et l'Europe médiane à l'époque contemporaine. Talmont St. Hilaire, Franciaország : Éditions Codex (2018) 162 p. pp. 115-125.

Vajkai, Edina Ildikó: A migrációs válság biztonságpolitikai aspektusai. In: Tálas, Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2017) 217 p. pp. 35-48. , 14 p.

Vajkai, Edina Ildikó: Az állampolgárságtól megfosztás Franciaországban. MAGYAR RENDÉSZET 17 : 3 pp. 131-146. , 16 p. (2017)

Vajkai, Edina Ildikó: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendészet: [könyvismertetés]. BELÜGYI SZEMLE / ACADEMIC JOURNAL OF INTERNAL AFFAIRS: A BELÜGYMINISZTÉRIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-) 64 : 11 pp. 117-121. , 5 p. (2016)

Vajkai, Edina Ildikó: Ritecz György - Sallai János: A migráció trendjei, okai, kezelésének lehetősége: könyvismertetés. MAGYAR RENDÉSZET 16 : 4 pp. 139-142. , 4 p. (2016)

Vajkai, Edina Ildikó: A NATO főtitkárának 2014-es évértékelője. BIZTONSÁGPOLITIKA: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZAKPORTÁL 2015 : május 11 pp. 1-13. , 13 p. (2015)

Vajkai, Edina Ildikó: MENEKÜLTEK A RAJNÁN TÚL – A FRANCIA MENEKÜLTÜGYI RENDSZER FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE. PÉCSI HATÁRŐR TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK 16 pp. 279-286. , 8 p. (2015)

Vajkai, Edina Ildikó: Az identitáskeresés útján - a bevándorlók leszármazottai Franciaországban. NEMZET ÉS BIZTONSÁG: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZEMLE 8 : 4 pp. 21-29. , 9 p. (2015)

Vajkai, Edina Ildikó: Migrációs tendenciák napjainkban - a 21. század migrációs folyamatainak tanulmányozásához (recenzió: Tarrósy I. - Glied V. - Vörös Z.). ÜGYÉSZEK LAPJA 5 pp. 99-104. , 6 p. (2015)

Vajkai, Edina Ildikó: Aktuális tendenciák a francia bevándorlás-politikában. TÁRSADALOM ÉS HONVÉDELEM 3-4 pp. 19-29. , 11 p. (2014)

Vajkai, Edina Ildikó: A migráció kérdésének térnyerése a biztonságpolitikában. In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.). Tanulmányok a "Biztonsági kockázatok - rendészeti válaszok" című tudományos konferenciáról. Pécs, Magyarország : Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport (2014) 406 p. pp. 252-257. , 7 p.

Vajkai, Edina Ildikó: A migráció, mint kihívás helye és szerepe a francia biztonság- és védelempolitikában. In: Keresztes, Gábor (szerk.): Tavaszi Szél 2013 Konferencia = Spring Wind 2013: Konferenciakötet II. Budapest, Magyarország : Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) (2013) pp. 662-671. Paper: migráció , 10 p.

Vajkai, Edina Ildikó: Mérlegen a NATO-tagállamok: Franciaország. BIZTONSÁGPOLITIKA: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZAKPORTÁL 2013 : június 04 pp. 1-2. , 2 p. (2013)

Vajkai, Edina Ildikó: A biztonságpolitika migrációs vetületei – a 2010. évi franciaországi roma-kérdés (2011). XXX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia, Hadtudományi Szekció,

Vajkai, Edina Ildikó: A lisszaboni szerződés ratifikációs finise. NEMZET ÉS BIZTONSÁG: BIZTONSÁGPOLITIKAI SZEMLE 20 : 9 pp. 66-76. , 11 p. (2009)

Vajkai, Edina Ildikó: A francia biztonság- és védelempolitika változása Sarkozy elnöksége idején (2009). XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia, Had- és Rendészettudományi Szekció,